

*Membrilor și colaboratorilor Filialei
Județene Argeș a Asociației Române de
Prietenie cu Republica Populară Chineză,
celorlalți admiratori ai Țării Marelui Orient,
considerațiile noastre!*

PETRE POPA. CHINA. SENSURI ISTORICE
Ediția a II-a, revizuită și adăugită

În pregătire, de același autor:

Interviuri nonconformiste de pe patru continente.

Consultant științific: **Olga HALIBEI**

Tehnoredactor: **Irinel BUNEA**

Culegere computerizată: **Anca Gabriela BUNEA,**

Marius PĂDURARU, Claudia SAMOILĂ

Lectori: **Dan Gabriel POPA, Aurelian CHISTOL**

Ilustrația copertei: armata de teracotă din mormântul împăratului Shi-Huang, din dinastia Qin (detaliu)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
POPA, PETRE

China : sensuri istorice / Petre Popa. - Ed. a 2-a, rev. -

Pitești : Paralela 45, 2013

Bibliogr. Index

ISBN 978-973-47-1790-3

94(510)

Copyright © Petre Popa, 2013.

Prof. univ. dr.
PETRE POPA

CHINA
SENSURI ISTORICE

Ediția a II-a, revizuită și adăugită

Volume elaborate și editate de **Petre POPA** (selectiv):

- ***Municipiul Pitești pe noi coordonate*** (1969, în colaborare);
- ***Pitești. Memento*** (1983, 2008, în colaborare);
- ***Argeș. Cartea eroilor*** (1984, coordonator);
- ***Memorialul de război Mateiaș*** (1984, 1988, 2009);
- ***Pitești. Ghid de oraș*** (1985, în colaborare);
- ***Istoria municipiului Pitești*** (1988, în colaborare);
- ***Monografia Liceului Alexandru Odobescu Pitești*** (1994);
- ***Istoria economiei naționale a României, I*** (1999, 2001, 2003);
- ***Istoria administrației în România*** (2000, 2003);
- ***Ion Ionescu de la Brad. Enciclopedist român*** (2000);
- ***China. Sensuri istorice*** (2000, 2013);
- ***Studii istorice. Culegere antumă*** (2000);
- ***Permanențe istoriografice românești*** (2000, 2003);
- ***Istoriografie universală premodernă*** (2001);
- ***Medalioane universitare. Dicționar*** (2002, coordonator);
- ***Studii culturale. Culegere antumă*** (2003);
- ***Monografia Universității din Pitești*** (2004);
- ***Studii politice. Culegere antumă*** (2004);
- ***Administrație sistemică universală*** (2005, 2006, 2007);
- ***Europa. Destin continental*** (2007, ediție virtuală);
- ***Pitești. Tradiție și contemporaneitate*** (2008, în colaborare);
- ***Statele Uniunii Europene. Sinteze istorice*** (2009);
- ***Trei secole de istorie modernă universală. 1618 - 1918*** (2010);
- ***Enciclopedia Argeșului și Muscelului, I, II, III*** (2012, coordonator, ediție virtuală).

INTRODUCERE

REPUBLICA POPULARĂ CHINEZĂ - ȚARA CARE SE ÎNTRECE CU SINE

Propunem cititorilor, spre lectură, volumul *China. Sensuri istorice*, formă reevaluată a tirajului de impact, apărut, în 2000, prin amabilitatea Editurii *Paralela 45*, din Pitești. Ulterior acestui reper tipografic, preocupările autorului pentru cunoașterea tradițiilor și a contemporaneității chineze s-au diversificat. Comparativ cu prima ediție, cartea oferă acest *eseu* introductiv, mai multe completări și corecturi de rigoare, câteva anexe tematice, probând inițiativele Filialei Județene Argeș a Asociației Române de Prietenie cu Republica Populară Chineză, un set de fotografii adecvate, bibliografie, rezumate, indicele persoanelor. Este consacrată împlinirii celor trei decenii și jumătate de la *reforma deschiderii* spre modernizarea Țării Marelui Orient (1978 - 2013).

Astăzi, China reprezintă cea mai numeroasă demografie a Lumii (peste 1,3 miliarde de cetățeni, după ultimul recensământ), majoritarii, *han*, fiind confucianiști sau budiști. Ca suprafață (9 600 000 km²), ocupă locul trei pe Glob, după Federația Rusă (17 075 400 km²) și Canada (9 976 139 km²). Edifică socialismul cu specific național, aplicând, în economie, principiile capitaliste.

Republica Populară Chineză este membru influent al Organizației Națiunilor Unite (1971), are drept de veto în Consiliul de Securitate, face parte din Grupul Marilor Puteri care pot decide soarta Omenirii, s-a integrat recent (2009), *areopagului* principalelor state superdezvoltate și energente de pe Mapamond. Strategia, până în 2020, devine cutezătoare: *Țara se întrece cu sine!*

Retrospectiv, pasiunea noastră admirativă față de China este perenă. În anii copilăriei, Statul Marelui Orient reprezenta locul misterios al originii viermilor de mătase, crescuți evlavios pentru trebuința gospodăriilor văii râului Cerna, din partea colinară a Olteniei natale. Culegerea frunzelor de dud, hrana acestor gângăni domestice și folositoare, avea reguli foarte stricte. Tatăl meu, Nicolae S. Popa (1909-1994), cantor la biserica satului Bocșa, Măciuca, Vâlcea, ne-a relatat, celor din familie, respectiv mamei mele, Maria (1910 - 2001), copiilor Elena și Petre, bunicilor Ilie (1879 - 1960) și Ioana Mihai (1888 - 1989), *responsabili* cu asemenea preocupări, povestea aducerii sămânței vietăților amintite mai sus, pe *Bătrânul Continent*, de misionarii bizantini, ascunsă în cârjile lor ortodoxe. Aflase legenda dintr-o carte adevărată!

Școlile primară și medie (1942-1953) vor fixa, definitiv, pentru curiozitatea noastră, numeroase detalii cartografice sau etnice, referitoare la această parte a Lumii, iar ca student bucureștean (1953-1958), interes aparte ne-au trezit genealogiile dinastice, peregrinările venețianului Marco Polo

(1254-1324) și ale românului Nicolae Milescu (1636-1708) în China imperială. Treptat, cunoștințele disparate se vor coagula științific datorită preocupărilor intelectuale pe care le incumbă îndatoririle didactice (1958-2008), sau de cercetare istorică.

Devenind profesor (*lao shi*), apare obligația morală privind explicarea și interpretarea, uneori în manieră personală, a fenomenologiei epocale chineze. Insistențele adiacente, transmise, frecvent, de la catedre liceale, pupitre universitare, ori tribune publice, nu au trecut neobservate. Ca urmare, elevi, studenți, prieteni, cunoscuți ne-au stimulat, imaginar, cu întrebări, comentarii, sugestii, bibliografii, obiecte simbolice.

Conotație specială reprezintă un fapt particular. Soția mea, Livia Popa (1936-2001), aflată, multă vreme, în conducerea Liceului *Zinca Golescu*, din Pitești, apoi, inspector școlar, a fost colegă, la Facultatea de Filologie, din Capitală, cu mai mulți tineri chinezi, dornici să finalizeze, prin succese notabile, studii universitare și doctorale, folosind limba română. Pe unii i-am cunoscut personal, oferindu-le, în reședința Argeșului, găzduire temporară, meniuri specifice, vizite instituționale, tomuri literare. Majoritatea vor ajunge persoane importante ale Chinei, revăzându-ne, când a fost posibil, inclusiv la Beijing.

Benefic, în portofoliul tematic familial, păstrăm numeroase dovezi ce probează apropierea

miraculoaselor ținuturi asiatice de existența noastră cotidiană. Asemenea principiu descifrăm, totodată, foiletând cursurile susținute de noi la diverse *module* educaționale: ***Istorie universală; Istoriografie generală; Istoria religiiilor și artelor; Sisteme administrative comparate.*** Detașăm special: ***Vasul de porțelan pictat cu o mie de flori*** (serial, revista *Argeș*, iunie 1988 - noiembrie 1989), 18 eseuri, scrise după prima deplasare în China (1982); ***Marile țări din Extremul Orient (1763-1870)***, capitol integrat volumului ***Trei secole de istorie modernă universală (1618-1918). De la Oliver Cromwell la Vladimir Ilici Lenin*** (2010); ***Exprimări istoriografice chineze la începutul Mileniului III***, analiză pregătită pentru tipar (2013).

Multiplicarea preocupărilor cu sensuri majore din domeniu survine, însă, după 20 aprilie 2001. Este vorba de hotărârea forurilor abilitate privind constituirea Filialei Județene Argeș a Asociației Române de Prietenie cu Republica Populară Chineză. Organizația centrală, înființată la București (18 octombrie 1995), s-a definit din inițiativa și sub conducerea ambasadorului țării noastre la Beijing (1978-1983), Florea Dumitrescu, specialist recunoscut al sistemului financiar-bancar. Semnatarul acestor pagini era onorat prin acordarea calității de președinte al filialei amintite, devenind, astfel, fondatorul unei noi structuri locale obștești, împreună cu profesoara Olga Halibei, singurul vorbitor și traducător de limbă literară chineză din Argeș - Muscel (vicepreședintă), inginerul

Adrian Feneșan (secretar), profesorii Constantin Ștefănescu (geografie) și Nicolae Barbu (filosofie), economista Monica Dudău, omul de afaceri Victor Jigman (membri ai comitetului). Nominalizările apar, bilanțier, în lucrarea ***Evantaiul celor 10 000 de gânduri. România și China, trei veacuri de istorie, Volumul III***, București, 2010, pagina 512, coordonatori, Florea Dumitrescu, Ileana Hogeia Velișcu.

La 27 aprilie 2001, s-a desfășurat prima reuniune a filialei (înregistrată, cronologic, la poziția 16 pe țară), sediul fiind Rectoratul Universității din Pitești. Au participat, alăturându-se persoanelor atrase de mirajul Chinei, principalele notabilități județene și municipale: Constantin Tămagă (prefect), Mircea Drăghici (subprefect), Ion Mihăilescu (președintele Consiliului Județean), Tudor Pendiuc (primar), Gheorghe Barbu (rectorul Universității din Pitești), Ion Căpățînă (președintele Camerei de Comerț și Industrie), împreună cu Chen Delai, ambasadorul Republicii Populare Chineze la București (însoțit de trei consilieri), Florea Dumitrescu (președinte) și Ion Dobrică (secretar general), din partea Consiliului Coordonator al Asociației Centrale de Prietenie. Oaspeții s-au întâlnit, protocolar, cu Nicolae Văcăroiu, președintele Senatului României, și Constantin Nicolescu, secretar al Senatului, veniți, la Pitești, pentru rezolvarea unor probleme electorale.

Opțiunea privind asumarea conducerii filialei se baza pe exersarea mai multor activități profesionale precedente. Așa, de exemplu, la 1 Octombrie 1963, Ziua Națională a Chinei Populare, inițiam, ca director al Bibliotecii Regionale Argeș (1961-1964), prima expoziție documentară dedicată sărbătoririi celor 14 ani care marcau proclamarea Republicii (Pekin/Beijing, 1 Octombrie 1949). Printre titlurile de cărți, selectate din fondul unității, s-au aflat: *Răsare soarele deasupra râului Sangan* (Din Lin, 1950); *Marele popor chinez în lagărul păcii și al democrației* (Pân Cijen, 1951); *Deceniul furtunos* (Huan Ai, 1952); *Fata ecoului* (*As-ma*, traducere liberă, Eusebiu Camilar, 1955), precum și numere din revista *La Chine*, primul exemplar datând din 1954.

Nu lipseau, bineînțeles, elaborări aparținând autorilor români: *Războiul din Extremul Orient* (Nicolae Iorga, 1904); *Călătoriile în China* (Nicolae Milescu, 1926); *Am fost în China Nouă* (George Călinescu, 1955); *Un mare scriitor al Chinei de azi - Go Mo Jo* (Ion Vitner, 1955); *Prin țara celor șase sute de milioane* (Petru Groza, 1956). Interes prezentau sintezele: *Istoria modernă și contemporană a Chinei* (1952); *Scurtă istorie a Chinei*, apărută la Pekin (1958), tradusă, imediat, în România (1959). Câteva imagini, hărți, facsimile, dar și opere semnate de economistul Barbu Zaharescu (1906-2000), ambasadorul României în Republica Populară Chineză (1959-1961), completau vitrinele instituției care funcționa, din

1955 (anul dimensionării ca entitate culturală regională), în clădirea actualei Curți de Apel Pitești. După 1974, expozițiile sau prezența delegațiilor chineze la bibliotecă și Muzeul Județean vor deveni ceva obișnuit.

Un eveniment răsunător, favorabil, cu certitudine, colaborării româno-chineze, derulat în Argeș, are loc la 21 iunie 1966. Data consemnează vizita premierului Consiliului de Stat al Republicii Populare Chineze, Zhou Enlai (1898-1976), figură reprezentativă a lumii postbelice, la Uzina de Aluminiu Slatina, astăzi, în județul Olt, și Combinatul pentru Prelucrarea Lemnului Pitești, unități emblematice ale industriei autohtone din vremea respectivă. Intrate de curând în funcțiune, capacitățile productive sugerau efecte profitabile schimburilor economice bilaterale. Distinsul oaspete a fost acompaniat de Ion Gheorghe Maurer (1902-2000), președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România (1961-1974), Emil Bodnăraș (1904-1976), prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri (1965-1967), alți responsabili guvernamentali. Argeșul era condus de Petre Duminică (1927-2004), liderul Comitetului Regional al Partidului Comunist Român, și Constantin Sandu (1911-2002), președintele Sfatului Popular Regional.

În *Cartea de Onoare* a combinatului de la Pitești, unde s-au calificat numeroși muncitori din Asia și Africa, Zhou Enlai subscria cuvintele:

„Trăiască prietenia trainică dintre popoarele chinez și român!”. La inițiativa inginerului Ion Pietrăreanu, director general al întreprinderii (1973-1990), textul olograf se află, acum, în inventarul Muzeului Județean Argeș. După câteva ore, spre finalul dejunului oferit de gazde (saloanele Restaurantului Argeș), Zhou Enlai spunea: „Toastez pentru înflorirea și prosperitatea României, pentru prietenia frățască și colaborarea dintre popoarele român și chinez!”. Interferat grupului cetățenesc, format, ad-hoc, pe strada Victoriei, lângă mașinile oficiale, îl vom aplauda la plecare, beneficiind de gestul firesc al demnitarului chinez, exprimat prin strângerea mâinii unor simpatizanți, printre aceștia aflându-ne și noi.

Volumele de istorie urbană, elaborate, după 1969, în consens cu valoroși confrăți, îi etichetează pe Zhou Enlai și Charles de Gaulle (1890-1970), președintele Franței (1959-1969), ajuns, la Pitești, tot pentru o zi (17 mai 1968), ca fiind cele mai renumite personalități mondiale care au vizitat, până acum, Argeșul. Ideea este acceptată și folosită inclusiv de *Alianța Franceză*, existentă la Pitești din 1990, demersurile directoarei, Ecaterina Stroe, contribuind, cu succes, la difuzarea culturii *Hexagonului* în acest areal.

Deceniul 1970-1980 sporește contribuția zonei noastre la consolidarea prieteniei româno-chineze. Reamintim două aspecte din domenii disparate: exportul intensiv de automobile *Aro* și *Dacia*, fabricate la Câmpulung sau Colibași (astăzi,

Mioveni), derulat în Țara Marelui Orient, aprecieri ale utilizatorilor, culese de acolo, fiind relatate într-un capitol special; spectacolul *Taifun*, realizat, după piesa unui dramaturg chinez, Tao Yui, pe scena Teatrului *Alexandru Davila* din localitate, detaliu oferit de Sevastian Tudor (2008). Premiera absolută (17 martie 1970) a fost urmărită de consilieri ai Ambasadei Chinei Populare la București, invitați în calitate noastră de viceprimar al municipiului Pitești, ori funcție asimilată (1968 -1979).

Recent, la Editura World Affairs, din Beijing, s-a realizat albumul bilingv *60 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice între China și România (5 octombrie 1949 - 5 octombrie 2009)*. Anumite fotografii surprind prezentarea scrisorilor de acreditare ale ambasadorilor români, oferite vicepreședintelui Comitetului Permanent al Adunării Naționale a Reprezentanților Poporului, Ulan Hu, important om politic și de stat. Pe timpul vizitei sale la Pitești (24-25 noiembrie 1979), în care am fost implicați, erau formulate câteva opinii despre *you yi* (prietenie). Textul, rămas inedit din mai multe motive, urmează să fie publicat în viitorul nostru volum, *Interviuri nonconformiste de pe patru continente*.

Etapă imediat următoare (1980-1990) excelează în vernisarea unor ample expoziții la Pitești, ceea ce relevă deschiderea sectoarelor Ambasadei Chinei spre cunoașterea Argeșului, dar și predispoziția favorizantă conexă a Institutului Român pentru

Relațiile Culturale cu Străinătatea, condus de Ioan Botar. Amintim generice precum: *Artă și artizanat din provinciile Zhejiang și Fujian* (28 septembrie 1983); *China în imagini* (27 martie 1985); *Zmeie pentru jocul copiilor* (24 septembrie 1985); *Artă și tradiție culturală în China* (19 septembrie 1986), moment onorat de prezența ambasadorului Republicii Populare Chineze, Yu Hongliang, și a președintelui Asociației de Prietenie China-România, Li Quiang, membru al Comisiei Centrale Consultative a Partidului Comunist Chinez.

Amenajate, de regulă, în spații adecvate ale Muzeului Județean Argeș, prin strădaniile colectivului Galeriei de Artă, condusă, succesiv, de Valeriu Dobrin (1935-2007) și Augustin Lucici, expozițiile s-au bucurat de atenția publicului, iar mijloacele *media* le-au promovat corespunzător. În noua noastră funcție, aceea de președinte al Comitetului Județean pentru Cultură și Educație Socialistă Argeș (1979-1990), când *ritualul* prevedea alocuțiuni introductive, rostite la egalitate cu partea chineză, am preferat texte scrise. Conținutul, decelând fraze de complezență, dar, mai ales, scopul și semnificația evenimentelor, se regăsește, convergent altor surse, în anexe. Gândurile și notificările noastre de atunci, transmise auditoriului, completează, uneori, relatările capitolelor acestui volum.

Tot în perioada invocată, ne-au vizitat: Wang Bignan, membru al Comitetului Permanent al Adunării Naționale a Reprezentanților Poporului,

președintele Asociației de Prietenie a Poporului Chinez cu Străinătatea (4-5 august 1983); Meng Zhaowen, consilier cultural al Ambasadei (28 septembrie 1983, 27 martie 1985, 24 septembrie 1985); Yang Shunxi, doctor în filologie română, șeful Secției *Limbi Romanice*, Institutul de Limbi Străine din Beijing, apropiat familiei noastre (8-10 aprilie 1985); Yuan Xue, prim-secretar cu probleme culturale al Ambasadei (19 septembrie 1986). Se adaugă delegații chineze venite să se inspire din experiența României în industrie, construcții, agricultură, comerț, învățământ, știință, reabilitarea monumentelor istorice, interes special trezind Memorialul de Război *Mateiaș*, Valea Mare-Pravăț, extins și amenajat ca loc de pelerinaj (1979-1984). Direcționarea acestor grupuri spre Argeș - Muscel era motivată prin posibilitatea deciptării surselor și ritmului investițional, considerate arhetip al strategiei socialiste autohtone.

Înlăturarea sistemului totalitar din România (decembrie 1989 - ianuarie 1990) s-a repercutat în diminuarea, pentru un timp, a contactelor cu structurile superioare de la Beijing, conlucrarea fiind reluată, gradual, după vizita președintelui Ion Iliescu (14-16 ianuarie 1991). Va avea convorbiri cu: Yang Shangkun, președintele țării; Jiang Zemin, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Chinez; Li Peng, premierul Consiliului de Stat. Apoi, la 18 octombrie 1995, așa cum s-a precizat, era constituită, în Capitală, Asociația

Română de Prietenie cu Republica Populară Chineză, Filiala Județeană Argeș datând, prin urmare, din 20 aprilie 2001. Peste puțin timp (13 mai 2002), la Universitatea din Pitești, se înființa Facultatea de Istorie, Filosofie, Jurnalism, primul decan devenind cel care vă relatează.

Noul cadru organizatoric a determinat revigorarea activităților axate pe cunoașterea orientărilor fundamentale, prezentate, sistemic, de conducerea statului chinez. La interferența secolelor și mileniilor, se readuc, în patrimoniul național, Macao, teritoriu provincial de *peste mări*, administrat de Portugalia încă din 1557, și Hong Kong (Xianggang), posesiune britanică, stăpânită, parțial (1842), apoi, total (1898, pentru 99 de ani). Diriguitorii, aparținând noilor generații, regândesc prioritățile, abandonează, formal, competiția cu shogunatul japonez, imperialismul american și comunismul sovietic, lansând programul esențializat al întrecerii țării cu sine! Nimeni nu are voie să uite, însă, Insula Taiwan!

Ca urmare, pentru a înțelege și ilustra public specificitatea realităților lumii chineze actuale, studiem, detașați politic, documente oficiale, comunicate de presă, reviste, hotărâri adoptate la nivelul decidenților principali. Obiectivele prioritare, până în 2020, sunt directivate la congresele Partidului Comunist Chinez din 2002 (XVI), 2007 (XVII), 2012 (XVIII). Raportarea acceptă teoriile foștilor președinți Deng Xiaoping și Jiang Zemin, presupunând îmbunătățirea

substanțială a gândirii tradiționale, moștenite de la Mao Zedong (1893-1976), unul dintre fondatorii (1921) și liderul (1943) Partidului Comunist Chinez, președintele Guvernului Popular Central (1949 - 1954), președintele țării (1954-1959). Se realiza ceea ce filosofia chineză numește *jiazi*, respectiv finalizarea unei vechi transmigrații și începerea alteia noi. Precizăm că Deng Xiaoping (1904-1997) a vizitat România, ca vicepremier al Guvernului (iulie 1965), întâlnindu-se, apoi, cu Nicolae Ceaușescu (1918-1989), președintele României (1974-1989), la Beijing (14-18 octombrie 1988), iar Jiang Zemin s-a aflat în București după aproximativ un deceniu (iunie 1996). Astăzi (2013), președinte al Republicii Populare Chineze este Xi Jinping.

Frecvent, sunt invocate: cele trei reprezentări ale stadiului socialismului cu specific chinez; dezvoltarea științifică și eliberarea gândirii; reforma economică și adaptarea la configurația exterioară; armonia socială și constituirea bunăstării decente. Conform aprecierilor din octombrie 2007, făcute de Hu Jintao, secretarul general al Comitetului Central al Partidului Comunist Chinez, regăsite în ***Raportul la Congresul XVII al Partidului*** (Beijing, 15 octombrie 2007), anterior, președintele țării, societatea cunoaște, permanent, schimbări ample și profunde, dar și provocări pe măsură. Concluzia demnitarului este clară: *oportunitățile sunt mai mari decât provocările!*

Sentimental, în călătoriile noastre din Austria, Azerbaidjan, Belgia, Bulgaria, Cehia, Croația, Elveția, Federația Rusă, Franța, Germania, Italia, Gruzia/Georgia, Lichtenstein, Olanda / Țările de Jos, Pakistan, Serbia, Slovacia, Slovenia, Turcia, Ucraina, Ungaria, Vatican, realizate după 1960, am urmărit, discret, capacitățile unor chinezi, aparținând, genetic, satelor originare. Acasă, dar mai ales pe alte continente, se interiorizează, cochetând cu zâmbetul proverbial și optimist, încordarea minții, selectarea idealurilor, perseverența, echilibrul *căii de mijloc*, respectul pentru vârstnici. Câteodată, fiind și ei oameni, afișează violență, greșesc irecuperabil, falimentează moral. Fiecare individ ascunde resurse intime nebănuite, conservate nativ pentru situații limită, din care trebuie să iasă, neapărat, victorios. Înțelepciunea *picăturii chineze* rămâne orgoliul nobleței!

Virtuțile, iar nu defectele, conferă, la nivelul Marii Puteri, garanția izbânzilor. Filosofia chineză așează pomii și pruncii într-o ecuație confucianistă: „*Îți trebuie zece ani pentru a crește un copac și un secol să formezi un Om*”. Acum, ritmul trepidant diminuează sensurile reflexiilor paseiste, supralicitând, frontal, scopul imediat: „*Mai bine o zi Om, decât o mie de ani umbra lui*”. Toate etniile sunt chemate să-și unească eforturile pentru concretizarea proiectelor de anvergură, unicat în lume, anunțate, la finalizare, fără prea multă emfază. Prin lansarea chemării *Să ieșim în afară!*, chinezii vorbesc, probabil, de globalizare.

Universul gândirii și atitudinii față de trecut, prezent sau viitor, motivează creionările autorului pe timpul deplasărilor chineze, inițial spre meridianele nordice, apoi, în zonele economice libere din sud. Argumentația detaliază atât sensuri istorice, dar și informații actualizate, cititorii având posibilitatea să selecteze preferențial. Subiectele antamate au determinat, constant, orientarea inițiativelor filialei, consacrate, prevalent, sărbătoririi Zilei Naționale a Chinei (proclamarea Republicii Populare, 1 Octombrie 1949), eveniment invocat frecvent, recunoașterii, la București, a noului stat (3 octombrie 1949), stabilirii relațiilor diplomatice dintre cele două țări (5 octombrie 1949), consemnării Anului Nou Chinezesc, altor momente deosebite.

Pregătiri etalon acoperă subiecte precum: ***China la începutul Mileniului III*** (masă rotundă, 26 septembrie 2001); ***Prietenia româno-chineză în documente și pagini literare*** (expoziție tematică, 7 octombrie 2003); ***Brocarturi populare chinezești*** (obiecte transmise de Ambasadă, 15 ianuarie 2004); ***China - Țara turismului mondial*** (călătorie imaginară, 1 octombrie 2004), vizualizată inclusiv de Su Guang, vicepreședintele Asociației de Prietenie a Poporului Chinez cu Străinătatea, președintele Asociației de Prietenie China - România, aflat, la Pitești, împreună cu patru membri ai delegației (5 octombrie 2004); ***Literatură chineză în Biblioteca Universității din Pitești*** (salon

documentar, 29 septembrie 2005); ***China - O țară, două sisteme*** (dezbateri publică, 29 septembrie 2006); ***China - Mare putere olimpică*** (sesiune sportivă sub deviza ***O lume, un vis***, 28 septembrie 2007); ***Republica Populară Chineză la șase decenii de la proclamare*** (reuniune interactivă, 30 septembrie 2009); ***Macao - Zece ani de la retrocedare*** (expoziție fotografică și spectacolul ***Noul An Chinezesc***, 22 februarie 2010); ***Shanghai - Capitala economiei mondiale*** (simpozion, 27 septembrie 2010), printre participanți aflându-se Liu Zengwen, ambasadorul Republicii Populare Chineze la București (însoțit de trei funcționari consulari), Florin Tecău, vicepreședinte al Consiliului Județean Argeș, Ion Pătrașcu, diplomat de carieră, originar din Brăduleț, Argeș, cu misiune la Beijing (1965-1969), Ion Brănescu, președintele Camerei de Comerț și Industrie Argeș, prezent la deschiderea standului României din Expoziția Universală ***Shanghai 2010***, Dan Ionescu, secretar executiv, Asociația Oamenilor de Afaceri Pitești, Dumitru Chirleşan, prorector și Gheorghe Bănică, secretar științific al Senatului, Universitatea din Pitești; ***Caleidoscop chinez. Reflecții asupra modernizării vieții cotidiene*** (montaje fotografice, 28 decembrie 2010, expuse, succesiv, la Mioveni, Câmpulung, Curtea de Argeș), oferite de Ambasadă.

Deosebite au fost, ulterior, activitățile pluridisciplinare ***Zece ani de prietenie româno - chineză la Pitești*** (12 aprilie 2011), dedicate înființării Filialei Județene Argeș. Cuvinte potrivite

au rostit: ambasadorul Florea Dumitrescu, diplomatul Ion Bobocea, scriitorul Ioan Parepa Alexandru Bartoc și Răzvan Rus, colaboratori ai Asociației Centrale, Li Donghui, general al Armatei Chineze de Eliberare, din partea Asociației de Prietenie China - România, Gheorghe Davidescu, prefectul județului Argeș. Mai mulți vorbitori, apreciind prestațiile incontestabile ale Chinei Populare, au avansat sugestii referitoare la preocupările viitoare ale filialei sărbătorite, insistându-se asupra propagării sensurilor prieteniei bilaterale în unitățile școlare. Debutul s-a făcut la Colegiul Național *Ion C. Brătianu*, din Pitești (28 septembrie 2012), când profesorul Constantin Vărășcanu (istoric) și Valeriu Brănescu (student), întorși din Extremul Orient, au dezvoltat aserțiunea ***China - atât de aproape. Shanghai, Guangzhou, Hong Kong, Macao.*** Impresiile de călătorie și de studiu, muzica, imaginile de ultimă oră, comentate inclusiv în limba chineză, au avut succes.

Manifestările citate s-au realizat în colaborare permanentă cu: factorii administrativi ai consiliilor județean și municipale; Biblioteca Județeană *Dinicu Golescu* Argeș, condusă de Silvestru Voinescu (1935-2005), Octavian Mihail Sachelarie; Muzeul Județean Argeș, directori, Radu Stancu (1937-2008), Spiridon Cristocea; Biblioteca Universității din Pitești, directoare, Ileana Bălan; Asociația Națională *Cultul Eroilor*, Filiala Argeș, președinte, Marius Balaban. Anumite momente au fost gestionate în

parteneriat cu Teatrul *Alexandru Davila*, Centrul Cultural, Școala de Arte și Meserii, Cercul Militar, Camera de Comerț și Industrie, Asociația Oamenilor de Afaceri, Societatea de Științe Istorice, din Pitești. Totodată, ***Enciclopedia Argeșului și Muscelului***, ziarele, revistele, studiourile locale de radio și televiziune au consemnat, frecvent, detalii privind aceste manifestări.

Orientările Filialei Județene Argeș susțin programele forurilor centrale în direcția cunoașterii realităților din cele două state și stimulează tendințe tematice adecvate. Amintim posibilele înfrățiri dintre mai multe comunități urbane și rurale, invitarea reprezentanților Ambasadei Chinei la diverse sărbători civice, înființarea de societăți comerciale, constituirea familiilor mixte, interferențele lingvistice, medicale, științifice, didactice, turistice, religioase, sportive, gastronomice, diversificarea exportului. Dacă în anii 1950 - 1970, sondorii, termoenergeticienii, petrochimiștii, fabricanții mobilei și tractoarelor românești profesionalizau tineri chinezi, fluxurile actuale sunt schimbate radical! Cadența colaborării prietenești, pentru perioada 1950 - 1990, este ilustrată, sintetic, în interviurile cu Ulan Hu, Wang Bignan și Yang Shunxi, amintiți anterior, care vor face parte din volumul invocat mai sus.

Reamintim că, de-a lungul deceniilor postbelice, toți conducătorii statului român și majoritatea șefilor guvernului au găsit, în Republica Populară Chineză, prin activități externe, deseori repetate, un spațiu

favorabil stabilității garanțiilor reciproce. Amprente au lăsat anumite vizite efectuate de: Petru Groza (1954), Gheorghe Gheorghiu-Dej (1956), Chivu Stoica (1958), Ion Gheorghe Maurer (1964), Nicolae Ceaușescu (1971), Ilie Verdeț (1980), Constantin Dăscălescu (1983), Ion Iliescu (1991), Nicolae Văcăroiu (1995), Emil Constantinescu (1997), Adrian Năstase (2002), Traian Băsescu (2006), Victor Viorel Ponta (2013). De asemenea, la București, au sosit personalități chineze reprezentative, precum liderii Hu Yaobang (1915-1989), aflat în România câteva zile (1983), Li Xiannian (1984), Zhao Ziyang (1986), ori mai mulți demnitari nominalizați, reliefându-se, constant, afinitatea ambelor țări pentru sinceritatea prieteniei, neafectate conjunctural.

Complementar acestor momente importante, în China s-au deplasat delegații oficiale din domenii economice, administrative, culturale, tehnice. Așa, de exemplu, concomitent cu acțiunile primului-ministru, în etapa 31 iunie – 6 iulie 2013, purtau discuții, la nivelul unor structuri locale chineze, Constantin Nicolescu, președintele Consiliului Județean Argeș, Tudor Pendiuc, primarul municipiului Pitești, alte notabilități române. Dezbaterile convergente au antamat, prioritar, atragerea de investitori chinezi, cunoașterea experienței manageriale sectoriale, stabilirea relațiilor bilaterale directe, inclusiv înfrățirea comunitară, efectele regionalizării României.

Beneficiile vor influența pozitiv activitatea filialei noastre de prietenie, regândirea contribuției zonei Argeș - Muscel, după diminuarea drastică a potențialului industrial, la conlucrarea cu Țara Marelui Orient, depistarea modalității privind creșterea standardelor urbane și rurale, specifice ambelor părți. După trecerea *probei timpului*, succesele se vor adăuga sensurilor istorice.

Notificările noastre despre China (37 de capitole), suprapun informații privind tradiționalitatea acestei Lumi, precum și impresii asupra fizionomiei actuale. Datorită complexității tematicе, demersul constituie o adevărată *aventură istorică*, orice autor cu experiență realizând asumarea unui asemenea risc. Uneori, detaliile ajungând până spre ultimii ani, asigură ceea ce numim *filum*, intenție subordonată cunoașterii realizării strategiilor naționale de *ultimă oră*. Folosim, pentru anumite denumiri, grafiera adaptată limbii române. Putem primi sugestii!

Colaboratorilor nominalizați în *caseta tehnică*, altor persoane binevoitoare să descifrăm, câte ceva, despre China, le aducem sincere mulțumiri. Există, așadar, suficiente motivații să milităm împreună, insistent, pentru *you yi*!

Pitești, 16 august 2013

1. Fusele orare încep să se rostogolească

Într-o zi a lunii noiembrie, când eram student la Universitatea *Constantin I. Parhon*, din București, am cumpărat, vizitând librăria aflată pe Calea Victoriei, ***Jurnal de călătorie în China*** al lui Nicolae Milescu Spătarul (1636-1708). Nici prin gând nu-mi trecea că șansa va deveni generoasă, iar ca urmare, având ca reper aceeași zi și lună, dar, înregistrând un salt redutabil peste timp, aveam să zbor spre Țara Marelui Orient.

Nicolae Milescu, primul român ajuns în China, a realizat, se știe, o lungă deplasare diplomatică de la Moscova la Pekin/Beijing, care a durat un an și 12 zile (3 mai 1675 - 15 mai 1676), stabilind un nou record terestru vremelnic. În virtutea ***Scrisorii de încredințare***, a transmis mesajul țarului Aleksei Mihailovici Romanov (1645–1676), către *bogdihanul*/împăratul Kang-hi (1661-1722). Plecarea spre Rusia, vecina Chinei, se va face la 4 septembrie 1676.

Apropierea dintre călătoria temerară a cărturarului moldav și misiunea noastră orientală rămâne întâmplătoare: i-am adus ***Jurnalul*** său celebru, în biblioteca mea modestă de atunci, într-o zi oarecum norocoasă, 28 noiembrie. În rest, datele demersului erau cu totul altele. Porneam spre China

din București, făcând parte dintr-un grup de documentare, ai cărui lideri erau Ioan Botar, secretarul Institutului Român pentru Relațiile Culturale cu Străinătatea, și Ioan Grigorescu, scriitor, scenarist, realizator *media*. Până la Beijing, am călătorit numai vreo 18 ore, mijlocul modern de transport, avionul, legându-se peste țări și mări, deasupra unor orașe, sate, dealuri, câmpii, munți, ape, prin și peste nori, biruind, în final, marea distanță geografică ce desparte România de China.

Aeroportul *Otopeni* este, la ceas de seară, destul de animat. Noi, cei pentru Beijing, intrăm în marele salon oficial din stânga holurilor de așteptare. Ne conduc funcționari de la Ambasada acestui stat la București, oferindu-ne, spre acomodare cu țara unde mergem, diverse informații, scrise ori verbale, contribuind, surzători, la pregătirea noastră psihologică.

După timpul așteptării, prevăzut pentru a decola, interferat sosirii, cu întârziere, a cursei de la Casablanca marocană, care ne-a *predat* mai mulți pasageri pentru Extremul Orient, am parcurs, cu emoție firească, pista imensă de beton, îndreptându-ne spre nava românească, pregătită să finalizeze prelungita călătorie. Găsesc, în plasa fotoliului din față, un pliant despre Aurel Vlaicu. Ne va însoți optimizant, mai ales că locul meu este la hublou, exact pe mijlocul aripilor din dreapta a păsării de oțel. Îmi devine, într-un anume mod, scut protector, pentru a nu vedea solul direct, vertical, ci diagonal.

O voce feminină calmă anunță că vom zbura, până la Karachi (Pakistan), timp de șase ceasuri, la 8 800–10 000 m altitudine, cu 850 km pe oră. Este folosit *traseul sudic* peste Constanța, Marea Neagră, Istanbul, Marea Mediterană, Golful Persic. Consumând un anume ritual, cunoscut oamenilor aeroportului, avionul țâșnește spre Cer și se afundă în constelația splendidei seri de noiembrie. Accept, pentru această noapte, șansa tuturor stelelor luminoase care ne conduc spre un periplu fără peripeții.

Nava noastră s-a desprins ușor de pe solul Otopenilor, fără să înregistrăm duritatea impactului cu mica sau marea plutire. A *tăiat* abrupt, demonstrând siguranța lungilor expediții, distanța până la Marea Neagră, pe care, însă, nu o vedem. Noaptea este unică! Salut în gând oamenii din Istanbul, precum și pe locuitorii Insulei Cipru. Prin *deșertul de apă* al Mediteranei se lasă privite, pentru câteva clipe, luminile acestei părți de pământ, Cipru, detașată, fizic, de Continent pentru a-și născoci, parcă, necazuri proprii.

Apa fostei mări interioare a Imperiului Roman ne zgâlțâie puțin. Este trecut de miezul nopții și privesc, surprinzător de imperturbabil, prin hublourile de lângă umărul drept. Nu peste mult timp, pe Cer se văd, probabil, luceafărul de ziuă și *Carul mare*. Noua dată calendaristică bate discret la ușă. Fusele orare încep să se rostogolească!

În minutele următoare, este *adulmecat* aerul Iranului, Irakului, Golfului Oman, Mării Arabiei. Aproape de granița Pakistanului cu India, pe aeroportul marelui oraș Karachi, important nod al comunicațiilor maritime și navale, surprind câteva detalii din viața Asiei musulmane. Orologiul arată trei ceasuri dimineața! În salonul de așteptare pentru tranzit, unde rămânem patru ore, este lume multă și pestriță, de la europeni îmbrăcați impecabil, până la femei având încă fața acoperită. Mă frapează sutele de indivizi, tineri și vârstnici, recrutați, direct, la ghișeele speciale din aeroport, pentru diferite firme străine. Salopetele care le înlocuiesc costumația tradițională poartă inscripția *muncitori internaționali*. Gândurile îmi sunt răvășite!

Imaginea exterioară este, însă, splendidă, Soarele răsare din câmpie, iar zarea rămâne liberă, cât vezi cu ochii. După schimbarea echipajului, care este tot românesc, pornim, din nou, la drum! S-a făcut cinci (la noi), opt în Pakistan. Fusele orare continuă să se rostogolească. Stewardesa ne anunță că vom pluti la 10 000–11 000 de metri altitudine, cu 800–850 km pe oră, pentru a ajunge, în opt ceasuri, la Beijing. Se va survola câte ceva din Pakistan și India, o parte din masivul Himalaya și Podișul Tibet.

Avionul înaintează cu dezinvoltură spre nord-est, depășește, fără *vamă*, frontiera Chinei, nu înainte de a folosi, cu dibăcie, culoarele dintre înălțimi. Vârfurile munților Himalaya sparg norii, îi lasă undeva, pe la jumătatea drumului dintre Pământ

și Cer. Iar când te gândești ce victime surprinzătoare fac hainii munți ai Himalayei! Am văzut în Tatra Slovaciei, înfricoșătorul, dar piosul cimitir al munților, carte nescrisă a celor morți ca temerari. Nu știu dacă în Himalaya există așa ceva. Cred că aici ar trebui, mai degrabă, un pantheon, pe măsura renumelui cuceritorilor aureolați înainte de a reveni la bază. Totuși, masivele stâncoase sunt o adevărată minune a naturii! Dincolo de Himalaya, peste Podișul Tibet, nesfârșit și arid, cu mici așezări și puține speranțe, totul duce la Beijing, munți, dealuri, ape, deșert, localități, unde ajungem după prânzul cel bun. Ce frumos este, totuși, pe Pământ! Bine v-am găsit, prieteni!

Aeroportul din Beijing rămâne unul dintre cele mai moderne pe care le-am *traversat* în fugă. Primirea este caldă, afectuoasă. Ne *trezește* din oboseala călătoriei tonalitatea vorbelor vicepreședintelui Asociației de Prietenie a Poporului Chinez cu Străinătatea. Cred că până în acel moment, respectiva persoană oficială chineză nu auzise prea multe despre orașul meu – Pitești. Dar zâmbește, ba chiar râde cu toată fața, când îi sunt prezentat ca venind, atunci, din al patrulea centru economic al României. Apreciez, în tăcere, gestul intim de a privi, cu interes, un mare *pol* urban printr-un oaspete. Acela eram eu, cetățeanul din arealul unde se fabricau autoturismele *Aro* și *Dacia*, intrate masiv pe piața chineză. Momentul psihologic al

contactului cu notabilitățile din Țara Marelui Orient a fost, deci, favorabil.

Da! Mă găseam, cert, într-o lume aparte a Universului uman. Voi afla câte ceva din elixirul veșniciei chineze? Îmi voi consolida opinia că, aici, este o componentă fără de care Omenirea nu ar avea sens? În acele minute, gândurile, puternic renăscute după *tratamentul* cu ceai fierbinte, se întorceau, nu-i vorbă, spre cele știute și rămase acasă, dar zburau, mai ales, dincolo de clădire, intuind cum va fi în zilele următoare.

Finalizând momentele protocolare, parcurgem amplele coridoare ale aeroportului și pătrundem în atmosfera toamnei de afară. Inspir, cu putere, aerul însoțit al Chinei. Discul incandescent se apropie, acum, de asfințit. Este una dintre clipele de liniște ale Planetei noastre! O savurez din plin, punând piciorul, emoționat, pe solul primitiv al Chinei. Simt șocul puternic, încerc să rămân calm, reușesc! Prevăd, însă, după primele ore petrecute la Beijing, că senzația inițială va deveni, nu peste mult timp, obișnuință. Și așa a fost! Ca urmare, inițial, manuscrisul volumului nostru s-a numit ***China între șoc și obișnuință***.

Interferarea *furnicarului* uman de pe străzile principale, casele solitare joase și zidurile care le ascund, milioanele de bicicliști, motocicliști sau șoferi, noile cartiere multicolore, toate respectând reguli urbane scrise ori cutumiare, sunt spectaculare. Beijing, capitala Chinei Populare, impresionează, în primul rând, prin tradiționalitate, farmec imposibil

de egalat, modernizare aplicată riguros. Chinezul nu a abandonat viața sa dătătoare de stabilitate, perspectivă, sinceritate. Între aeroport și zona centrală, infiltrarea elementelor schimbătoare se face cu destulă chibzuință, prioritară fiind trasarea amplexelor căi de circulație. Urmează, apoi, construcțiile, care nu vor putea egala niciodată, cred, renumele celebrelor edificii *clasice*, surprinzător de proaspete după atâtea sute și mii de ani.

Microbuzul pus la dispoziția noastră ajunge pe străzi înguste, ulicioare flancate de *metereze* vizibile și locuințe modeste interbelice invizibile, magazine mici care desfac mărfuri direct în stradă, câțiva negustori având figuri legendare. Găzduirea se face într-o vilă cochetă, aflată tocmai la *umbra* unor *acareturi* ce își așteaptă demolarea. Are parter, etaj, holuri primitoare, curte spațioasă.

Clădirea aparținuse, înainte de 1950, unei familii influente, plecată din Capitală să sprijine acțiunile rivalilor Partidului Comunist, respectiv *Gomindanul*. Destinată, special, oaspeților străini, se folosisese, temporar, inclusiv de reprezentanți diplomatici sau consulari români, anterior inaugurării sediului Ambasadei noastre din Beijing (17 octombrie 1977).

Potrivit uzanțelor protocolare, la cină aflăm coordonatele programului. Ascult cu atenție maximă! Așadar, vom cunoaște oameni, instituții, locuri de rezonanță istorică, unități economice, așezăminte religioase din Beijing, Nanchang,

Fuzhou, Quanzhou, Xiamen, Hangzhou, Shanghai, Xian și spații geografice adiacente, folosind, în acest sens, deplasările aeriene, feroviare, rutiere. Totodată, sunt intermediare, special, vizita la cel mai renumit combinat siderurgic al țării, deplasarea spre Marele Zid, Valea Mormintelor Ming sau Comuna Populară *Prietenia*, prezentarea unei *zone libere* de pe litoralul Mării Chinei de Est, călătoria simbolică pe Fluviul Albastru, primirea oficială din incinta Adunării Naționale a Reprezentanților Poporului, intrarea în Rezervația Armatei din Loess și Mausoleul Mao Zedong, plimbarea prin *Raiul pe Pământ*, Piața Tiananmen, reședințele imperiale de Iarnă și Vară. Excelent!

Dezlegam câteva *noduri gordiene*, urmărite, distinct, încă de la plecarea spre Țara Marelui Orient, printre care și *minunea arheologică* din Xian. Concluzia este simplă: trebuie să notific orice informație complementară suportului documentar, pentru a contura, astfel, posibile pagini editoriale!

Alte detalii, zilele următoare, surprinse, selectiv, din cele 30 de unități provinciale ale Republicii Populare Chineze. Acum, noapte bună în compania celei mai mari demografii din Lume!

2. Caligrafii pe frontispiciul civilizației

Conform programului, în această dimineață vizităm *Palatul Imperial de Iarnă*, obiectiv istoric și turistic mondial. Este o realizare uluitoare din secolul XV, greu de descris, copleșitoare, frumoasă, celebră, transmisă excelent peste secole și prin generații, ca remarcabilă demonstrație a creativității poporului chinez, recunoscută pretutindeni. În perimetrul marelui complex, format din numeroase pavilioane și peste 9 000 de camere, se pătrunde, astăzi, prin cinci porți așezate liniar, toate având deasupra foișoare boltite, continuate cu tot atâtea mici poduri geometrizate, din piatră albă, care conduc pe vizitator spre altă zonă interioară.

Noua incintă este amplă, dominată de doi lei sculpați în metal, impunători și dătători de fiori. Astăzi, nu se mai teme nimeni de *cerberii* aflați la intrarea în *Palatul Imperial de Iarnă*! Pe treptele ample, străjuite de 32 de coloane, având picturi aplicate lemnului secular, vizitatorii se fotografiază, discută cu glas tare, își fac semne.

Cândva, aici, a fost *Curtea liniștii*, unde solii, sau cei chemați la Palat, aveau obligația sacră să-și rețină, dacă era posibil, chiar și respirația. Ca expresie a libertății de a cunoaște secretele Palatului, o tânără soție, fără să se sfiască, își hrănește, așezată

pe treptele cu lei, fiul cât o păpușă. Când va fi mare, mama îi va povesti, cu certitudine, copilului ei, că i-a servit una dintre mesele prunciei pe terasele imperiale. Iar el, dacă va avea șansă, se va bucura! Îi doresc din toată inima, să-l ocrotească, din belșug, timpul frumos!

Prin *Curtea liniștii* se ajungea, atunci, în *Pavilionul liniștei veșnice*, unde erau pregătite momentele împărțirii funcțiilor și acreditării ambasadurilor. Scurgerea implacabilă a timpului este marcată, în acest spațiu, de două simboluri - barza, respectiv broasca -, sugerând zborul și contactul cu solul, ambele ipostaze fiind însemne ale trecerii Omului prin etapele existenței perpetue. Vizitatorul, venit pentru a simți fiorul istoriei, pătrunde, cu un imens val uman, în *Sala frumoasă a marii armonii*, dedicată primirii solilor și demnitarilor străini. Încăperea este vecină cu *Sala clopotelor de aur*, dominată, vizibil, de o barză în zbor, prefigurând ceremoniile încoronării, sosirea primăverii și Anului Nou. Impresionează tronul supraînălțat al împăratului *ocrotitor*, așezat între 24 de coloane, din care șase, cele centrale, sunt poleite cu aur, precum și sobele încălzite cu plante aromate, neschimbate de peste 500 de ani.

Pașii se îndreaptă, apoi, spre *Sala armoniei mijlocii*, de unde împăratul putea fi luat cu o ricsă luxoasă pentru plimbarea de seară, ori alte activități tot atât de firești. Prima parte a grupului de pavilioane se încheie cu *Sala armoniei permanente*, folosită pentru desfășurarea banchetelor oficiale,

susținerea *examenului* de reprezentanții provinciali, trimiși, în urma unor riguroase selecții, dar și a previziunilor astrologice, la mare căutare în China tuturor timpurilor, să devină slujitori imperiali, sau alte momente dinastice. Astăzi, adevărații *demnitari* sunt miile de vizitatori, care își plimbă nestingheriți pașii, gândurile și optimismul prin *cascade* pavilioanelor fără monarhi. Este răzbunată, imemorial, truda generațiilor ce au clădit, tăcând și gândind, *Palatul Imperial de Iarnă*.

Complexul impunătorului edificiu, sacru și apăsător pentru oamenii secolelor medievale, descris cu talent de Nicolae Milescu în veacul XVII, personaj invocat mai sus, cuprinde și fostele locuințe familiale. Legătura dintre cele două mari grupuri de clădiri se face printr-o *imensă lespede din piatră albă*, având 250 de tone, transportul de la cariera unde a fost găsită, până la Palat, realizându-se în zece ani. Sculptural, este înnobilită printr-un dragon impunător, simbolul puterii împăratului și al seriozității.

Dormitorul șefului statului are plafonul realizat din lemn și pietre scumpe, foarte atractive fiind inclusiv cele două orologii: unul mecanic, datând de peste două secole, și altul, funcționând prin intermediul apei, *picătură cu picătură*, procedeu pentru măsurarea timpului, vechi de peste trei milenii. Admirăm, în trecere, *Colecția de sigilii chineze și manciuriene*, confecționate manual după idei zoomorfe bizare. Se poate vizita *Camera*

împărătesei, încăpere surprinzător de simplă comparativ cu budoarele europene.

Un spațiu interesant din această parte a *Palatului Imperial de Iarnă* este *Pavilionul ceasurilor*, realizate în China de altădată. Se detașează cele provenite din renumitele ateliere de la Gungzhou (Canton), având forme originale, multe de un cuceritor dinamism, cu mecanisme complicate. Sunt obiecte cochete, rafinate, reprezentând: palate, pagode, globuri, cai, vase cu flori, piramide, păpuși, calești, toate bătute în pietre scumpe, filigranate. Colecția cuprinde inclusiv ceasornice străine, oferite împăraților ca daruri, venite, mai ales, din lumea engleză și franceză. Înfățișează oameni care scriu sau bat în tamburine, lădițe cântătoare, marionete, păsări, orchestre, vapoare, locomotive. Fiind creații unicat, sunt autentice opere de artă.

Pe timpul acestei vizite, intrăm, pentru câteva minute, în *Camera de gândire a împăratului*, unde se poate admira, cu deosebit interes, *Expoziția vaselor de porțelan*. Dintre toate, unul se plasează în fruntea valorilor care mă înconjoară – *vasul pictat cu o mie de flori*. Care este acela? Gazdele nu divulgă secretul Palatului Imperial de Iarnă! Sunt invitat să descopăr *acul în carul cu fân*! Șansa nu-mi surâde. *Nu-i nimic* – spune, cu zâmbetul pe buze, responsabilă încăperii –, *îl veți descoperi data viitoare*. O tempora! Momentul va inspira titlul serialului *Vasul de porțelan cu o mie de flori*, 17 eseuri publicate în revista *Argeș* (iunie 1988 - noiembrie 1989), demers amintit ceva mai sus.

Ultimul pavilion vizitat în *Palatul Imperial de Iarnă* a fost *Casa bunicilor*. Este vorba de spațiile în care se retrăgeau, după abdicare, foștii împărați și împărătese. Aici este organizată, acum, cea mai mare *Expoziție de bijuterii din China*. Am ales, dintre miile de opere de artă, câteva pe care le-am așezat, pentru totdeauna, în memorie, ca adevărate componente de neegalat ale civilizației mondiale.

Amintesc, selectiv: globul din aur, dantelat cu pietre prețioase; paharul imens de aur, oferit noului împărat ca însemn al puterii; elefantul din jad, *totemul* stabilității, liniștii și păcii; dragonul de fildeș, sugerând, așadar, puterea și seriozitatea împăraților; pomul din jad și aur, prefigurând veșnicia vieții; florile și peisajele mirifice ale Chinei, oferite împărăteselor; jadul cântărind cinci tone; covorul țesut din fildeș, vechi de 350 de ani; reproducerea imaginară a păsării Phœnix, simbolul împărătesei.

În sala bijuteriilor, adevărate *caligrafii pe frontispiciul civilizației*, am văzut numeroase chipuri etnice, predispuse la valorificarea cuceririlor geniului omenesc, pentru succesul deplin al dezideratelor contemporane și viitoare.

3. Călător pe bulevardele Marelui Zid

Una dintre zilele noastre istorice, pe care o așteptam special, a cuprins deplasarea la Marele Zid Chinezesc, apoi, pe Valea Mormintelor Imperiale aparținând dinastiilor Ming și Qing.

Marele Zid este prefațat de ruinele vechilor așezări din avanpostul graniței tradiționale nordice, delimitate prin câteva porți specifice, aflate în aceeași stare, precum și de ziduri mai mici, presărate peste diverse înălțimi. Emoțiile sporesc atunci când, în raza de vizibilitate intră *Marele Zid*, construcție unicat a lumii premoderne. La interferența actualelor milenii, nu-și contrazice oportunitatea sau vârsta, datând din secolul IV î.Hr. Celebritatea constă, printre altele, în faptul că oamenii erei vechi, lipsiți de mijloace tehnologice productive, au întins pe aproximativ 7 500 de km lungime, dublând acoperișurile munților, cât mai aproape de Cer, *perla* istețimii lor.

Indiferent cât a *costat*, este un reper distinct al civilizației timpului amintit, chiar dacă, uneori, se etichetează ca fiind cale neinspirată pentru izolarea față de restul Lumii. Originalitatea *Marelui Zid* se reliefează, excelent, prin patina veacurilor, exprimată în continua luptă cu degradarea naturală. Susținuți oficial de conducerea statului, specialiștii au reabilitat, în scop turistic, porțiuni *eșantion* din

unica lucrare terestră, care, așa cum s-a confirmat, este observată din Cosmos.

Zidul se profilează excepțional pe fundalul munților și cerului. Încălcând normele deplasării în grup, alerg singur spre minunea adevărată, la fel cum am procedat la întâlnirea unor mări sau fluvii. Primul gest a fost atingerea cu mâna, apoi cu picioarele, sorbirea prelungă din priviri, aidoma celorlalte locuri istorice renumite. Așadar, nu este o iluzie optică, nu este o legendă, Zidul Chinezesc, acest mit al poporului de peste un miliard, există în realitate. Iar eu, un oarecare locuitor al Mapamondului, îmi permit să-l *strivesc* cu efecte fizice derizorii! Sper să nu comit un sacrilegiu!

Zonele refăcute au ca punct de confluență un arc amplu, săpat în stâncă, prin care trec, acum, șoseaua și calea ferată ce duc spre nord. Privit din acest punct, ai senzația că Zidul plutește în neant. Pornesc, mai întâi, spre dreapta, datorită simplului motiv că, iluzoriu, este lume mai puțină. *Marele bulevard* al zidului are, dau cu pasul, cinci metri lățime, este *dalat* cu piatră prelucrată riguros, iar lateralele măsoară, de la sol, respectiv peste vârful munților, între cinci și 20 de metri înălțime. Dar aici, sus, nu este vorba de o simplă promenadă! Zidul este *mobilat* cu nenumărate crenele, orientate spre nord, refăcându-se, din loc în loc, turnuri pătrate de pază (șase x șase m), pe care excursioniștii, printre ei îmi fac și eu loc, le escaladează cu destulă greutate.

În această parte, omul modern poate să mărșăluiească mai mulți kilometri, distanță refăcută, nu știu de ce îmi vine să cred, mai bine decât forma inițială. Urmărind verticalele masivului, meterezele urcă sau coboară fără menajamente, supunând vizitatorul la efort fizic redutabil. Deși cu unele dificultăți, am parcurs întregul traseu recomandat. Iar acolo unde refacerea continuă, m-am lăsat pradă rafalelor vântului de toamnă, pentru a-mi răcori fața transpirată din belșug. Același lucru l-am făcut pe traseul spre stânga, tot atât de spectaculos, poate chiar mai dens, întrucât se reconsideră ceea ce a fost, cândva, una dintre garnizoanele permanente ale Zidului.

La coborâre, mă contopesc cu miile de turiști. Cei mai mulți sunt tineri chinezi, plini de viață, optimiști, discută gălăgios, se fotografiază la fiecare pas. Alături, simt răsuflarea unui bărbat care poartă pe umeri, bucurându-se de Soare, un copil zâmbitor. Îl urmăresc pentru o vreme, își fotografiază fiul călărind, pe rând, o cămilă albă, apoi, una roșie, aduse acolo, cocoșate de câte două ori, pentru a înveseli oamenii cu trai decent. La reîntoarcerea acasă, vor povesti, în pace și liniște, despre isprava înaintașilor, truditoresc pentru apărarea demnității.

Peste câteva ore, intrăm pe aleea care duce spre *Valea Mormintelor Imperiale* din cunoscuta dinastie medievală Ming (1368-1644). Este jalonată, aproximativ 1 000 de metri lungime, prin 32 de replici sculpturale, reprezentând animale ale Chinei tradiționale și curteni, în mărimi hiperbolice.

Imaginea îmbină arta și rafinamentul meșterilor cu năstrușnicia deciziei de a plasa, în câmp deschis, oșteni, cămile, broaște țestoase, păsări, dragoni, preoți, cai, elefanți, diverse simboluri ale eternizării.

Ca și în alte părți ale Lumii, pentru moarte, împărații Chinei stabileau anumite reguli. Unii dintre ei au dorit să fie înmormântați, printr-un fast cu totul deosebit, care surprinde continuu, undeva, departe, în măruntaiele Pământului. Oamenii de știință ai secolului XX au găsit timp să scormonească locurile care ascund intimități monarhice postume.

După aproape trei ani de săpături și cercetări arheologice (1956-1959), s-a descoperit, în adâncuri, primul mormânt imperial. Lucrările de înaintare au fost mult îngreunate, deoarece intrarea este amenajată în zig-zag. Marea criptă era zăvorâtă cu porți imense, executate din bronz, întărite prin interior, precum și de pereți *litici* masivi, care departajează mormântul împăratului de cele ale împărătesei și curtenilor.

Camerele spațioase, săpate *hipogeic*, explică imaginea bogățiilor dinastice, nivelul măiestriei artiștilor, lucrători în metal, piatră, ceramică, porțelan, lemn. *Curtea de Veci*, scoasă la iveală, are, pe lângă marele sarcofag, încă două sarcofage mijlocii și altele 16 mai mici, toate fiind adevărate opere de artă. Accesul spre camera sarcofagului împărătesei este în partea opusă *nucleului* central, comunicarea dintre aceste încăperi fiind greoaie și

alambicată. Nu am văzut mormintele faraonilor, dar, prin descoperirile din China, cele din urmă pot să fie mult mai atractive și interesante. În parcul plin de verdeață, al mormintelor integrate circuitului turistic, s-a ridicat, ca semn al legăturilor dintre epoci, un obelisc modern, așezat pe spinarea unei broaște țestoase, simbol al stabilității.

Foarte apropiate, *Poarta Sfinxului* și *Poarta Dragonului*, ornamentate din belșug cu elemente tradiționale chineze, închid și, totodată, deschid, calea vizitatorului spre renumita vale a odihnei imperiale veșnice. În lumina ultimelor raze solare, locul devine misterios, enigmatic, plin de farmec!

În drum spre Capitală, am concluzionat asupra imaginilor de neegalat, proprii *Marelui Zid*, cât și *Văii Mormintelor Împărătești*. Le consider realizări de amplitudine, integrate componentelor cu valoare excepțională pentru climatul spiritualității universale. Rolul dinastiilor Ming și Qing în istoria generală a Chinei îl vom reliefa ulterior, dezvoltând, prioritar, ideea continuității acestora la tron peste o jumătate de mileniu.

4. Capitala din Capitală

Pentru a ajunge la citadela siderurgică numită *Capitala*, parcurgem un traseu de mare densitate, care imprimă pecetea formidabilului mozaic stradal, specific numai Chinei, țară aflată într-o continuă metamorfozare.

Intrarea în marele combinat este, de fapt, o prelungire a principalului bulevard din Beijing. Toate drumurile duc, așadar, spre această unitate industrială reprezentativă. Există din 1911, până la instaurarea puterii populare (1949), combinatul a fost, mai bine zis a rămas, o turnătorie modestă. Complexul are, acum, peste 70 000 de oameni și prelucrează minereu de fier, cuantificat, anual, prin tonaj milionar.

Urmărind fluidizarea producției, minele provinciei centrale au devenit secții ale combinatului, iar alte 20 de unități conexe sunt implicate în funcționarea gigantului industrial. De aici s-a lansat experimental (1978), pentru toată economia chineză, organizarea și desfășurarea activității prin sistemul responsabilității muncitorești directe, bazat pe autogestione. Aspectul presupune, în chintesență, angajarea deplină a salariaților pentru obținerea unor sporuri considerabile de producție, creșterea calității și a

rentabilității, mărirea veniturilor individuale, asigurarea fondurilor investiționale.

Interlocutorii noștri explică asemenea criterii cu pasiune și optimism. Sunt bucuroși, întrucât munca și rezultatele lor au fost apreciate în toată Republica, oamenii câștigă mult mai bine, există o perspectivă *croită* din interior, raportată, cert, la posibilitățile unității, implementarea cercetării științifice, re tehnologizare, interese naționale. Se prezintă, în detaliu, condițiile sociale și culturale, oferite salariaților Combinatului *Capitala*. Au fost construite, prin eforturi proprii, sute de locuințe, noul teatru, având 1 700 de scaune, șase săli multifuncționale pentru marile secții, însumând 1 200 de locuri. Totodată, sunt îngrijite mai multe hectare vegetale, echipa feminină de baschet, care este una dintre cele mai bune în campionatul republican, iar tinerii și familiștii participă, sistematic, la reuniuni distractive.

Discuția se poartă într-o sală amplă de protocol, unde predominante sunt florile și fotoliile adânci, tapițate cu catifea gri, având, ca elemente decorative, dantele albe pe brațe și tetiere. Mobila este așezată în cerc, amintind *mitul mesei rotunde*, emblematic pentru China. Suntem tratați cu ceai aburind, *răcorindu-ne* mâinile și fața prin folosirea unor mici prosoape roz, calde și parfumate, aduse de fete purtând uniforma combinatului. Discutăm, degajat, despre avantajele colaborării europene.

Îmi opresc privirea asupra câtorva lucrări picturale, expuse pe peretele din față. Nu reprezintă

aspecte din interior, acestea se află, în mărime naturală, la numai câțiva pași. Sunt surprinși munții, zvâcnind spre Cer, dar și stânci abrupte. Este tema predilectă pentru plasticienii de întotdeauna ai Chinei, care au creat un cult al urcușurilor și coborâșurilor, transfigurând, artistic, viața, cu succesele, insuccesele, soarele și zilele sale înnourate.

Traseul vizitei în secțiile etalon ale combinatului cuprinde, printre altele, spații unde se emit comenzi automate, interconționând calculatoare de proces, realizate prin autodotare, sistemul televiziunii interne, controlul calității șarjelor. Inginerul coordonator întâlnit aici este foarte tânăr. Devenit muncitor, s-a pregătit, apoi, la Facultatea de Automatică, fiind solicitat expres pentru asemenea specializare.

Cursurile superioare, integrate, uneori, marilor unități industriale, sunt urmate dincolo de pasiune, inclusiv din rațiuni productive, stabilite de organizația politică și conducerea secției. După câțiva ani de la absolvire, inginerul cu care vorbim este renumit în tot combinatul. Proiectul lui de diplomă a demonstrat, pragmatic, oportunitatea introducerii *tehnicii de vârf* într-o ramură esențială a economiei naționale. Dorința, capacitatea intelectuală, cerințele modernizării, ambiția au transformat muncitorul obișnuit în specialist respectat. Asemenea exemple sunt frecvente în China contemporană.

Aceleași ample posibilități le regăsim privind ochii strălucitori ai copiilor din grădinițele cu program săptămânal, organizate chiar în combinat. Toți se bulucesc să ne îmbrățișeze. Prezintă, cu dezinvoltură, dansuri (fetițele) sau numere de gimnastică (băieții). Așadar, viitorii metalurgi inspiră, de la o vârstă foarte fragedă, *atmosfera* marilor performanțe. Lor le aparțin deceniile următoare! În 2020, acești copii chinezi, zglobii și ageri la minte, vor domina, cu autoritate și superioritate, procesele productive, știința, inovarea autohtonă sau continentală.

Părăsind citadela, sunt convins că, de fapt, combinatul imprimă ritmul Capitalei. Aici încep marele bulevard, primul tronson de metrou, circuitul feroviar care gestionează vagoanele cu materii prime sau reperate fabricate într-o zi. Tot de aici, la ieșirea din tură, intră pe arterele de circulație cei mai mulți bicicliști, pietoni, șoferi. Plecăm și noi împreună cu primul schimb. Ajungem în renumita piață centrală a orașului Beijing, Tiananmen, cea mai mare din Lume, unde, ca un fluviu neîntrerupt, pe opt benzi carosabile, se intersectează diverse mijloace de transport, majoritatea fiind bicicletele tradiționale, motoretele, scuterele, autoturismele secolului XX.

Vizităm, apoi, un complex comercial, numit *Capitala frumoasă ca o floare*, din noul cartier al metropolei. Construit în colaborare cu firme din Hong Kong (1982), este surprinzător de reconfortant. Principalul restaurant, amenajat la

parter, are 1 000 de locuri. Parcurgem, inițial, amplul hol mobilat extravagant, având policandre imense, reprezentând flori, iar marginile oglinzilor sunt poleite cu aur. Zeci de alte obiecte, toate așezate exact acolo unde trebuie, întregesc, estetic, atmosfera selectă și de bun gust.

Suntem invitați să luăm loc, mai întâi, într-un mic salon albastru, având canapele și fotolii sculptate cu distincție clasicistă. După ce s-au degustat băuturi din plante, dejunul este servit într-un salon alăturat, partajat spațial prin pereți de bambus, îmbibat cu diferite rășini, ceea ce creează eleganță, originalitate, acustică moderată. Spațiile marilor unități turistice se măresc, sau se comprimă, după dorință, prin simple *manevre* automatizate. Așa s-a întâmpnat și cu salonul nostru!

Am reușit să mânuiesc, mulțumitor, pe timpul mesei, în locul tacâmurilor europene obișnuite, bețișoarele aduse în contemporaneitatea chineză din străvechime. Meniul a demonstrat gastronomia preparatelor specifice: pește, crocodil, orez, ciuperci. Vinul este servit în pahare mici, iar la încheiere, există băuturi albe, foarte tari.

Seara, am *butonat* cele patru canale de la televizorul în culori, din camera vilei amintite. Surprind două programe de operă, un altul sportiv, iar dincolo, vernisaje plastice. Viața Chinei Populare parcurge, cu toată încrederea, timpul interferenței mileniilor și secolelor.

5. Fructele bucuriei și prieteniei

Pentru deplasarea la Comuna Populară *Prietenia Chineză-Română*, titulatură existentă din 1964, unde suntem așteptați astăzi, ne-am strecurat, cu greu, la primele ore ale dimineții, printre ceilalți *concurenți* ai bulevardelor și străzilor. Reținerea administrației din Beijing, privind mărirea artificială a numărului de autoturisme, este, cred, măsura ce oferă condițiile respirației în marele oraș. Cu toate acestea, nu peste multă vreme, *mezinul cailor putere* va domina călătoria diurnă.

Între Capitală și Comuna Populară sunt puțini kilometri. Remarcăm interferența cartierelor marginase ale urbei cu suprafețele de pământ rural, foarte bine lucrate. Deoarece se apropie timpul rece, loturile legumicole sunt deja protejate prin tunele joase, confecționate din nuiiele și acoperite cu stof. Altele, mai înalte, folosesc rogojini, construcțiile speciale având numai o pantă, de regulă, în sensul vânturilor dominante și al razelor astrului toamnă. Ziua, când mai este ceva soare, aceste *pături* din trestie sau frunze de porumb se strâng sub forma unor *țevi de artilerie*, până spre coama învelitoarei, dând astfel posibilitatea plantelor să acumuleze căldură naturală. Pentru etapele reci, sisteme simple de aclimatizare, folosind cărbuni sau resturi vegetale, creează microclimatul oportun dezvoltării vegetației.

Sediul Comunei Populare *Prietenia* este într-o construcție având două etaje, ferestre ample, acoperiș din țiglă. Ne întâmpină, cu buna dispoziție proverbială, adjunctul conducătorului localității, împreună cu diverși colaboratori. Întrucât a vizitat de mai multe ori țara noastră, rostește, în limba română, cuvintele: „*Bine ați venit! Aici sunteți ca la dumneavoastră acasă!*“ Fiind deputat republican, primul gospodar este plecat la sesiunea Adunării Naționale a Reprezentanților Poporului.

Privesc mâinile bătătorite, chipurile arse de soare și asprite de vânt ale bărbaților sau femeilor care ne înconjoară. Intuiesc hotărârea de a realiza, pentru patria, așezarea și familia lor, până în deceniul următor, obiectivul propus: producții și venituri împătrite. Există certitudinea, dacă vremea este favorabilă, că vor fi depășite. Înmănușează muncă, tehnologie, seriozitate, satisfacție, ordine, disciplină. Nimeni nu-și poate permite, aici, să piardă timpul, ori să plece în industria de alături, fără aprobarea conducerii comunale. Solul nisipos, având nevoie permanentă de apă, bălălia micilor și marilor irigații este acerbă, ca și obligația executării lucrărilor la timp. În mod deosebit, prietenii noștri și-au propus să crească producția de cereale, legume, arahide, ceai. La mare căutare sunt cartofii, lungi și gustoși, supranumiți *fructele bucuriei*. Oamenii au simțul datoriei față de locurile natale și sentimentul mândriei patriotice.

Sistemul reformator chinez se exprimă, în agricultură, prin noi măsuri adecvate. După autogestionarea fiecărei comune, uneori neconvingătoare, în 2007 se lansează principiile arendei, economia de piață rurală, obligația sătenilor de a pricepe tehnică și management.

Devenim, pentru un ceas, oaspeții Azilului de Bătrâni, așezământ construit fără scară (1976), accesul făcându-se direct de pe sol. Camerele sunt ocupate, de câte două persoane, încă optimiste. Cineva își reamintește că a călătorit prin Europa, nu știe precis dacă a fost în România. Este responsabilul serei, având aproape două hectare, oferite de Comuna Populară.

Trecem, în drum spre Beijing, peste celebrul *Pod cu lei*, existent din 189, totalizând 280 de metri lungime, care traversează râul local Yunding. Fiind cel mai vechi pod din zonă, multe persoane vin special să-l admire. Renumitele puncte de atracție sunt capetele de lei, cu miile, mari sau mici, foarte expresive, ornamentând, copios, partea superioară a parapetilor, precum și autograful unui împărat din dinastia Qing. Documentul, transpus pe piatră sub forma peisajului, se află la *intrarea* principală, în direcția Beijing.

La revenirea spre Capitală, un tânăr gazetar, atașat special grupului nostru, redactor la *Radio China*, din Beijing, ne informează faptul că, zilnic, se transmite, pe unde scurte (orele 21-23), emisiunea în limba română. Studiase la noi în țară peste cinci ani, iar în 1978 vizitase, ca student,

printre altele, municipiile Pitești și Curtea de Argeș. I-am spus că, de atunci, s-au schimbat foarte multe urbanistic și industrial.

După amiază, facem cunoștință cu salariații și realizările Fabricii de Cristal, aflată în zona centrală. Intrată în producție prin 1966, aici se obțin peste 900 de tipuri și sortimente, multe cantități fiind exportate (Suedia, Germania, Canada). Inginera cu care dialogăm rămâne exagerat de calmă, afișează o anumită rutină, nu se exteriorizează, este un specialist economic la vorbă și bogat în fapte. Explică, metodic, aspectul că disciplina în secții este ireproșabilă, calitatea producției la fel, iar câștigurile oamenilor sunt dimensionate, după introducerea Reformei, pe măsura eforturilor personale și de echipă.

Expoziția permanentă, organizată în sala protocolului, ne dă imaginea măiestriei lucrătorilor, specialiștilor, celorlalți 30 de creatori, artiști plastici ai fabricii. Sunt realizate, conform programului economic, obiecte mici, *liliputane*, având gingășie și expresivitate cu totul deosebite, care probează celebritatea artizanilor chinezi. Meritul extraordinar al industriei moderne din domeniu este acela că nu a estompat tradiția artizanală, găsind modalități pentru conviețuirea și integrarea cu producția de serie mare. Iată câteva detalii.

Mâinile sculptorului renumit de jad transformă, de exemplu, fragmentul de agată translucidă într-un adevărat Univers, iar *Calea apei din interior* devine

Fericirea de-a lungul Cerului. Încă din secolul XVI î.Hr., pe timpul dinastiilor Shang și Zhou, este cunoscută meseria uimitoare a rafinării jadului. Cu peste 5 000 de ani în urmă, s-au realizat smalțurile aplicate produselor ceramice, iar articolele din lemn lăcuit sunt atestate, frecvent, prin Mileniul I î.Hr.

Țesăturile fine de mătase apar pe timpul dinastiilor Han (206 î.Hr.– 220 d.Hr.) și Tang (618 – 907), porțelanul se impune, mai ales, în perioada Dinastiei Song (960 – 1279), iar obiectele din categoria *cloisonne*, înfloresc sub Dinastia Ming (1368 – 1644). Arta filigranului, cea mai delicată din toate prelucrările domeniului, este folosită pentru producerea adevăratelor giuvaere, întrebuițându-se tehnicile răsucirii, îndoirii, împletirii, înfășurării, lipirii firelor de aur sau argint, bătute cu pietre prețioase. Măiestria artizanilor chinezi constă și în formele pe care le iau produsele finite, multe prefigurând elemente mitologice, fapte și personalități, peisaje, flori, păsări, insecte, pești.

Consemnând asemenea detalii, vizitatorii Fabricii de Cristal din Beijing pot aprecia, la superlativ, talentul nativ al acestui popor, dorința legitimă de a se mândri cu unicitatea creației sale, devenită un mod de exprimare globală. În consecință, fructele bucuriei, prieteniei, artei tradiționale sau novatoare sunt înnobilate mondial.

6. Invitație de revenire la Fuzhou

Distanțele impresionante dintre principalele centre economice, culturale și turistice ale Chinei se parcurg, de regulă, cu avionul, scurtându-se, astfel, timpul și comprimându-se, formal, kilometri. Ca urmare, cele mai frecvente deplasări spre provinciile numărând milioane de oameni, zeci de districte și județe, sute de orașe sau mii de sate, respectiv spre acele întinderi asiatice care egalează două sau trei țări apusene la un loc, se realizează pe calea aerului, neexistând, în această privință, vreo rețineră sau teamă de neprevăzut.

Programul unei vizite în China contemporană nu exclude niciodată asemenea deplasări aeriene. Cu atât mai mult, atunci când gazdele urmăresc să arate frumusețile și realizările provinciilor din sud-est. Ne aflăm la sfârșitul anului calendaristic gregorian, dar, acolo, este vară sau toamnă, se strâng recoltele din generațiile trei și patru, pregătindu-se producțiile anului viitor. Iar ca urmare, procedăm cum se spune pe la noi: *Călătorului îi stă bine cu drumul!*

Șoferul microbuzului, făcând un adevărat slalom printre miile de participanți la trafic, ajunge în timp util pe esplanada aeroportului din Beijing. Suntem conduși la unul dintre avioanele ce staționează pe pistele marginase, dovadă că acesta face zboruri

interioare. Este avionul pentru Fuzhou, capitala provinciei Fujian.

Ceasul arată nouă și zece minute, iar aeroportul este trezit de mult timp la viață. De altfel, aici nu este niciodată pauză, întrucât, la intervale foarte mici, uneori chiar din minut în minut, o pasăre de oțel își ia zborul spre unul dintre punctele cardinale. Noi ne îndreptăm, deci, spre sud-est! Locul înscris pe bilet este tot la unul dintre hublouri, numai că, de data aceasta, nu la cele spre dreapta, așa cum a fost cazul pe ruta București – Karachi – Beijing, ci, spre stânga.

Asemănător aeroporturilor prin care am trecut, observ că și aici, la Beijing, pilotul face, după asumarea distanței necesare de la sol, *croaziera* de bun rămas. Din turnul de control i se adresează, probabil, un cuvânt frumos, de îmbărbătare, iar uneori, cum îmi spunea un aviator încercat, chiar formulări hazoase. Excelentă solidaritate într-o formidabilă profesiune!

Timp de două ore și douăzeci de minute, nava chineză, fabricată cu cinci ani în urmă, survolează, mai întâi, unele zone muntoase, acoperite cu vegetație și chiar cu puțină nea, apoi, se *lansează* deasupra câmpiilor bine ordonate și stăpânite de mâna locuitorilor harnici. Totul pare *desenat* cu mîgălă pe o adevărată planșă arhitecturală. Disting, de la înălțimea medie a zborului, suprafețe mici pe povârnișuri, lucrate prin eforturi extraordinare, apoi luncile și câmpiile plantate din belșug cu ultima recoltă de orez sau de porumb a anului.

Pentru o oră se face escală la Nanchang, reședința provinciei Jiangsi. Mulți pasageri schimbă nava aeriană simplu, ca într-un nod de cale ferată. Aerogara este mică și destul de cochetă, în salonul principal fiind binevenit nelipsitul un ceai fierbinte. Magazinul cu suveniruri, având prețurile afișate în yuani (100 de feni), dolari și euro, prezintă diverse *chinezării*, ambalate atrăgător. Privind harta din aeroport, căutându-mi Țara, descopăr că orașul este așezat ceva mai la sud decât Marea Mediterană. În Nanchang locuiesc peste 800 000 de cetățeni.

Indiferent unde călătorești în China, este imposibil să nu ți se prezinte câteva elemente ale istoriei statale, atât de bogate. Ca dovadă, fără a solicita expres comentarii, suntem informați că la Nanchang, în ziua de 1 august 1927, se constituia Armata Populară condusă de Zhou Enlai (1898-1976). Oștirea s-a acoperit de glorie în luptele pentru cucerirea puterii politice, parcurgând *Marșul cel Lung*. Respectând tradițiile, documentele actuale chineze implică armata națională în câștigarea *războiului informațional*, bazat pe logistică ultraperformantă, promovează concepte superioare privind onoarea, rușinea, măiestria, curajul, definesc legitimitatea apărării interne și cumpătarea deciziilor externe. În 2007, se reevaluează ideile asocierii militarilor la construirea socialismului cu specific autohton, consolidarea unității armatei, guvernului și poporului pentru finalizarea programelor noi strategii, până în 2020.

Evocăm, pe timpul escalei de la Nanchang, ziua de 21 iunie 1966, când, Zhou Enlai a vizitat regiunea Argeș, servind un prânz specific românesc, în saloanele restaurantului principal din Pitești. Atribuțiuni directe m-au adus, atunci, în preajma renumitei personalități, iar la plecarea din orașul nostru, am avut posibilitatea să surprind fața surâzătoare, inteligentă și bună, a unuia dintre marii lideri universali. Anumite detalii asupra evenimentului sunt relatate la începutul acestui volum.

Ne reîmbarcăm. După aproximativ 60 de minute, suntem invitați să pregătim aterizarea. S-a ajuns, parcurgând 1 000 de km aerieni, fără mari eforturi, la Fuzhou. Natura se oferă generoasă minții și brațelor oamenilor, îndeosebi sub aspectul prelucrării sau folosirii eficiente a pământului, apelor, vegetației. Totul dovedește că, aici, există dragoste față de ceea ce îl înconjoară pe stăpânul întinselor câmpii din sud-estul Chinei.

Oficialitățile provinciei Fujian, prezente să ne întâmpine la aeroportul Fuzhou, capitală provincială cu 750 000 de locuitori, sunt stilate și expeditiv. În câteva minute după sosire, eram deja instalați la hotelul *Lacul de Vest*, aflat într-un parc din centrul urbei. Din balconul camerei 227, așezată la colțul dinspre est al clădirii, *tai* cu privirea orașul format, în bună măsură, pe suprafețe smulse meandrelor fluviului Mingjiang.

Întra-adevăr, la Fuzhou este vară! Ca dovadă, magnoliile, daliile, crăițele, crizantemele, fluturii

albi se află pretutindeni. Suntem în imediata apropiere a Mării Chinei de Est, zonă vegetativă densă, concentrată, îngrijit și didactic, în parcul hotelului *Lacul de Vest*. După dejun, umblăm, fără un program anume, pe străzile din apropiere.

Așa cum îl etichetasem din privirea aruncată de la balconul hotelului, orașul Fuzhou este așezare durabilă, care prezintă, fără multe ocolișuri, tot ceea ce are obișnuit sau renumit. Multe case sunt tradiționale, având activitatea cotidiană *la vedere*: prepararea mâncării, spălatul rufelor, aruncatul apei, ateliere *polivalente* și dughene prelungite mult pe trotuare.

În zona centrală se mențin clădiri cu alură clasică, având frontoane, frize și colonade, alături de noile blocuri, uneori până la 15 etaje, precum și halele industriei de factură casnică sau modernă. Din loc în loc, se găsesc construcții folosite parțial, trădând patina vremii. Ni se explică faptul că aparțin celor care trăiesc, acum, în provincia secesionistă Taiwan, aflată destul de aproape. Treptat, unii din ei se reîntorc, aducând rude sau prieteni. Statul nu a decis naționalizarea caselor celor aflați pe insula amintită, unde rezidă cetățeni chinezi, totalizând 23 de milioane, întreținerea imobilelor fiind costisitoare. Motivul principal este, totuși, altul: invitația de reîntoarcere la Fuzhou are, permanent, valabilitate!

Republica Populară Chineză, aplicând sintagma *O țară, două sisteme*, acționează pentru apropierea

dintre spațiile geografice insulare și continentale. Într-un raport politic (15 octombrie 2007), superiorii partidului și statului estimează prosperitatea conaționaliilor din perimetrul sud-estic, nu recunosc independența Insulei Taiwan, relansează solemn chemarea la consultări, care să pună capăt, definitiv, stării de ostilitate între *cele două țărături*. Concluzia este foarte clar exprimată: *Suveranitatea Chinei și integritatea teritorială sunt indivizibile!* Aflată peste Strâmtoarea Taiwan, insula eponimă are destinul legăturilor prin sânge cu Țara, realitatea, explicată pe larg de același document, bazându-se pe cordialitatea comunicării prin intermediul *celor trei canale*: economia, cultura, mediul virtual.

În toată *ecuația*, provincia Jiangxi are misiunea, împreună cu celelalte zone apropiate, să contribuie la obținerea succeselor cardinale, motivând, așadar, esența invitației lansate de la Fuzhou. Programatic, o bună parte din investițiile majore sunt alocate pentru dezvoltarea prioritară a litoralului Chinei de Sud și Chinei de Est, atractiv în cazul Macao și Hong Kong. Urmează, logic, Insula Taiwan!

7. Originala simfonie

Străzile din Fuzhou sunt, la orele după amiezii, foarte circulante, având *ceva* în plus față de Beijing. Acest specific se poate traduce prin: suprafețele de orez cultivate în micile porțiuni libere dintre construcții; stivele mandarinelor, așezate în fața magazinelor; zecile de mii de biciclete multicolore și fără faruri; oamenii care împing mijloace de transport pline cu materiale de construcții ori alte mărfuri; ricșele deschise sau cu prelate, *trase* în pas vioi de una - două persoane; miile de cobilițe purtate cu dexteritate. Împreună, se contopesc în originala *Simfonie a claxoanelor sudului*.

Da! Fiecare claxonează într-un anumit mod, dar nimeni nu se formalizează, disciplina stradală, fără să se impună, guvernează mai de grabă prin intuiție, neexistând *invidia circulației*. Aspectul este, la prima vedere, șocant, apoi devine obișnuită. M-am convins de asemenea convenție atunci când eram amestecat printre cei ce traversau străzile, fără teama de a fi striviți. Lumea Chinei își găsește, la Fuzhou, o expresie aparte. Este complexitatea tenacității, *domolirii* naturii, voioșiei și preocupării de a munci mai bine .

În centrul pitorescului oraș se află ascunsă, printre alte clădiri, unitatea economică unde se îmbină, minunat, tradiția și modernitatea. Este vorba

de cunoscuta firmă care produce renumitele *obiecte de Fuzhou*, decorate cu ajutorul lacurilor specifice numai acestei zone, putându-se imita inclusiv porțelanul. Pătrundem în curtea interioară pe sub poarta construită sub forma arcurilor de triumf, trezindu-ne, deodată, în atmosfera proprie unui han românesc, de odinioară.

Sala de protocol, aflată la primul etaj din clădirea principală, seamănă, mai degrabă, cu un club, numai că în locul sticlelor cu băuturi sunt etalate, selectiv, *obiecte de Fuzhou*. Vizitatorul se poate așeza, printr-o opțiune ad-hoc, pe scaunele înalte de la *barul* expoziției, ori alege fotoliile *aruncate* sub frumoase lampadare. Fiind europeni moderni, preferăm prima alternativă, putând admira, de aproape, mostrele recomandate, cu atâta insistență, de gazde.

În timp ce ochii iscodesc, urechile ascultă explicațiile reprezentantului fabricii, un chinez în vârstă, foarte vioi, care *împletește* vorbele cu *portativul* claxoanelor din strada principală, aflată imediat sub fereastră. Momentul este unul dintre cele greu de egalat, în sensul contopirii artei conversației cu ecoul semnalelor auditive, melodioase. Profitând de asemenea atmosferă, ghidul anunță: tehnica prelucrării pământului miraculos din sud, amestecat cu făină de grâu, rămâne secretă!

Fabrica are peste 300 de ani, dar dezvoltarea spectaculoasă s-a realizat după 1922. Milioane de tăvi, farfurii, evantaie, paravane, elemente

butaforice, vase cu profil de amfore, produse aici, toate foarte ușoare, incasabile, frumos ornate și, mai ales, excelent lăcuite cu substanțe naturale, constituie zestrea acestei întreprinderi. Dintre sortimentele (aproape o mie) pe care le realizează cei peste 500 de meșteri și ucenici ai societății comerciale, văzuți la lucru în ateliere, am cumpărat două vase negre de mărime mijlocie, decorate cu verde pal, amintindu-mi formatul pieselor antice, vegetația sudului primăvăratec, apropierea de Insula Taiwan.

Adevăratele dimensiuni ale provinciei Fujian le-am aflat seara, pe timpul primirii delegației la unul dintre viceguvernatori. Personaj corpulent, spre vârsta a treia, având buze groase, profilate pe față puțin obosită, poartă, *elegant*, ca podoabă capilară, o frumoasă bonetă din stofă fină, asemănătoare clopului flăcăilor noștri maramureșeni. Discuția debutează cu satisfacția de a cunoaște provincia în care *frunzele nu cad niciodată, iar apele nu cunosc gheața*. Așa dorește demnitarul să fie și prietenia dintre popoarele noastre. Frumoasă metaforă!

Sentimente bilaterale de stimă a receptat interlocutorul în zilele vizitei sale din România, fiind conducătorul uneia dintre cele cinci delegații provinciale, aflate anii trecuți la București, Constanța, Iași, Brașov, Târgu Mureș. Provincia Fujian are, așadar, 25 de milioane de locuitori, peste zece naționalități, 50 de județe, patru districte speciale pe litoralul maritim, vizavi de Insula

Taiwan, zece universități și institute, cu aproximativ 33 000 de studenți.

Expozeul viceguvernatorului ilustrează câteva elemente de mare interes. Prezintă, mai întâi, relațiile provinciei cu vecina de peste ape – Japonia. În ultimul timp, industria niponă de vârf colaborează cu piața liberă din Fuzhou, prioritate având electrotehnica, electronica, automatica. Primele experimente sunt bune. Așa, de exemplu, producția de televizoare s-a mărit considerabil, se generalizează emisiunile în culori, inclusiv la sate, scade prețul aparatelor, muncitorii locali devin specialiști.

Până la intrarea întreprinderilor în producție, colaborarea se calculează în dolari. Ambii parteneri sunt, principal, câștigați: japonezii exportă tehnică, făcând loc alteia spectaculoase, iar chinezii își modernizează industria, califică forța de muncă, sporesc veniturile, *ucenicesc* managerial. Asemenea colaborare are spațiu amplu de *manevră*, inclusiv în domeniul creșterii industriale a racilor și creveților.

A doua temă adusă în discuție, sensibilă la prima vedere, este colaborarea extinsă cu emigrația. Urmărind dezvoltarea și modernizarea țării, zonele libere din sud-est practică, legal, sistemul conlucrării economice cu investitorii conaționali din toată lumea. Escamotând barierele politice, relațiile *cantonează*, frecvent, în domeniile industrial, bancar, financiar.

Din aceste locuri, cu decenii sau secole în urmă, invocând diferite motive, unele ținând, pur și

simplic, de spiritul aventurier, mulți chinezi au ajuns pe alte meridiane geografice. Marea majoritate, muncind serios, etalează o situație materială prosperă, există posibilitatea să ajute la dezvoltarea locurilor natale.

Când viceguvernatorul vorbește despre acest fenomen, îmi amintesc faptul că, la Paris și la Haga, am servit mese excelente în restaurante chineze, meniurile fiind considerate dintre cele extravagante ale țărilor respective. Perorația motivează prezența monopolului chinez pentru practicarea unor meserii în Europa, America, Africa, Australia.

Bunăoară, multe studiouri cinematografice din Statele Unite ale Americii agreează atelierele de frizerie, coafură sau croitorie aparținând chinezilor. Totodată, în mari aeroporturi sau porturi, bistrourile chineze au devenit celebre, fiind căutate pentru produsele unicat. Există cazuri când familii bogate de emigranți au revenit în țară, ocupă funcții importante, contribuie la eforturile pentru modernizarea societății *reformate prin deschidere*.

Discuția pe această temă a continuat și la cina oferită de viceguvernator, într-un salon luxos, cu masă rotundă, având aproape doi metri diametru. S-au servit diferite feluri de bucate, toate preparate, însă, fără ajutorul emigrației!

8. Labirintul scărilor continue

Vremea depășirii granițelor capitalei Fuzhou a venit! Este momentul să urcăm pe muntele din apropiere, *crescut* în plină câmpie, udat la rădăcini de apele molcome ale fluviului amintit. Spre vărsare, undele sunt plimbate prin lunci largi și sinuoase. Pe traseul de câțiva kilometri, până la pantele masivului, șoseaua este transformată într-o plajă imensă, pe care se usucă orezul. Circulația s-a *ștrangulat*, existând, practic, un singur sens de înaintare, iar lumea satelor își manifesta bucuria specifică realizării unei noi recolte bogate.

Asupra orezăriilor s-au dezlănțuit, acum, mii de rațe pechineze, vesele și gălăgioase, întrucât nimeni nu le face *observație* că se joacă în locuri nepermise. Pâlcurile păsărilor, împreună cu sutele de *pălării*, clădite din paiele rămase după cultivare, se *bălăcesc* în nămolul culturilor culese recent. Pentru câteva săptămâni, pământul, apa, animalele de muncă (inclusiv bivoli), sau micile tractoare (cinci - șase cai putere) se odihnesc. În aceste zile, totul depinde de soarele care este implorat să usuce cât mai repede orezul. Iar astrul își face, de cele mai multe ori, cu prisosință, datoria.

Uscatul orezului, principală sursă a existenței cetățenilor din China Populară, este, de fapt, un protocol nescris. Echipe, constituite la nivelul fiecărei comune, supraveghează aplicarea

cutumelor, fiind exclusă ignorarea eforturilor productive, ori călcarea în picioare a roadelor muncii încordate din tot timpul anului. Copiii, în joaca lor, intuiesc obligația că nu trebuie să intre pe *plajă*, iar ca urmare, folosesc mica bandă de pământ aflată dincolo de asfalt.

Șoselele ce urcă muntele, botezat de noi Toba, sunt flancate de terase *creionate* pe roci, amenajate prin eforturi considerabile. Din nuiiele sau crengi s-au împletit mici stăvilare, care pot reține puținul pământ vegetal, adus, acolo, de la distanțe mari. *Oazele* fertile, agățate pe stânci, sunt cultivate cu legume, arbuști fructiferi, grâu, porumb, orez. Totul este realizat datorită forței brațelor, folosind coșurile, cobilițele, palmele.

După 750–800 de metri spre culme, muntele este înnobilat cu conifere. Pe tot traseul impresionează curățenia, ordinea, rigolele frumos ondulate, bordurile vopsite în alb. Printre arbori, bărbați și femei strâng frunzele și alte resturi vegetale, care vor fi folosite drept combustibil pentru timpul friguros, sau la *fabricarea* biogazului.

Vârful muntelui Toba este, de fapt, un platou, unde se află așezământul religios. Templul, principala clădire, datează din anul 905. Pagoda piramidal – circulară a fost compartimentată, în exterior, pe nouă etaje, fiind bogat decorată cu 1 038 de statui mici, iar cele 72 de clopote, atunci când bate vântul, se transformă într-o adevărată *orchestră*. De frumusețe aparte este interiorul numit

Pavilionul Cerului, unde se află statuia impresionantă dedicată lui Buddha, flancată de sute de lumânări, făcute dintr-un lemn frumos mirositor. Încăperea, imensă, este destinată nu atât oamenilor, ci spiritului și faptelor nemuritorului Buddha.

Trinitatea timpului – trecut, prezent și viitor –, este reprezentată prin grupuri statuare, respectiv 18 discipoli având mărimi considerabile, un vas mare pentru ritual, străjuit de două statui laterale, reprezentând copiii diafani, alte trei sculpturi, așezate în fața vasului amintit. Toate conferă spațiului densitate și grandoare apăsătoare, urmărind impresionarea credinciosului de rând sau a vizitatorului.

Complexul budist din apropierea orașului Fuzhou rămâne una dintre atracțiile Chinei. Diversitatea construcțiilor, succesiunea acestora pe *treptele* muntelui, imensitatea lucrărilor sculpturale, expresivitatea gravă a chipurilor lui Buddha, statuile care zvâcnesc din nuferi imenși, *trăsura* din lemn luxos, așezată pe latura nordică a sălii centrale, constituie particularități distincte ale templului. Un interes deosebit prezintă *Pomul de fier*, arbust cu frunze late, având două crengi principale, prefigurând ideea cuplului etern, bărbat-femeie. Înflorește o dată la circa șase decenii, probabil vârsta medie a generațiilor mature. Nu am avut șansa să fiu, acolo, în anul șaizeci!

Strecurându-mă printre miile de turiști, urc scările până la ultimul nivel al complexului budist, atingând stâncile care par agățate de Cer. Din

acoperișul muntelui curge, inclusiv pe timp secetos, un mic șuvoi de apă, iar atunci când întâlnește *baraje* naturale, produce zgomotul ce imită bătaia tobelor. Ascunse luminii Soarelui, probabil, cu sute de ani în urmă, și privirilor umane, stanele impunătoare sunt un lapidarium sui-generis, având înscrise, cu litere de aproape un metru, extrase din canoanele religioase tradiționale.

Ghidul, un profesor volubil, spune că asemenea *ideograme* datează încă de la începutul secolului XI. Treptat, cercetătorii moderni le-au descoperit, descifrat și retranscris în culegeri speciale, considerate *crestomații* de mare valoare literară ori litografică. Foarte puțini dintre vizitatori doresc, astăzi, să cunoască ce scrie pe aceste stânci documentare. Se urmărește, cu deosebire de tinerele chinezoaice, gălăgioase și elegant îmbrăcate, să obțină, de la colegii lor, fotografii sugestive.

Pentru ca excursia să devină și mai atractivă, printre grohotișuri s-au instalat, în ultimii ani, zeci de pictori ocazionali, asemănători celor întâlniți pe malurile Senei, gata oricând să schițeze, cu uimitoare dexteritate, chipurile turiștilor. Am devenit, preț de câteva minute, prada fragilă a ochiului și cărbunelui unui plastician *tobist*, crochiul acordat fiind, acum, o *relicvă*.

Cea mai ingenioasă parte a complexului budist de lângă Fuzhou este *Labirintul scărilor continue*, încrengătură de trepte hipogee, unde se pătrunde firesc, dar se iese cu mare greutate și multă răbdare.

Simetria peripețiilor din grădinile occidentale este asiduu căutată. Intrând pe traseele labirintului, m-am trezit pe una dintre terasele superioare ale muntelui, unde se află restaurantul spânzurat de stânci. Ceașca de ceai fierbinte, servit, acolo, sus, ne-a dezlegat imaginația pentru a găsi calea cea mai dreaptă spre locul stabilit să ne reîntâlnim. Și, ajungând aici, mi-am aruncat privirea spre Cer, dar am văzut blocuri de piatră, pavilioane, statui, temple, adepți practicanți, turiști indiferenți, totul constituind un admirabil suport pentru durabilitatea spiritualității distincte a Chinei.

De la înălțimea dominantă, *citim* zona construcțiilor ridicate direct pe apă. Fiind puțin și scump, oamenii ocrotesc pământul pentru a produce hrană. Iar ca urmare, și-au ridicat case lacustre, având temelii din stâncă. *Străzile* acestei periferii, aflate la unirea muntelui și câmpiei, sunt conturate sub forma *cărrilor umede*, pe care merg, indiferent de anotimp (aici nu ninge, iar temperatura este mereu pozitivă), bărci ușoare, mânuite de copii, maturi, bătrâni. Vedem persoane care duc bagaje agățate de cobilițe din bambus, flexibile, dar rezistente, purtate cu multă dexteritate pe umeri. Oamenii sunt supli, harnici, truditori, optimiști.

9. Ceaiul dragonului negru

Vizita noastră la Fuzhou se apropie de sfârșit. În parcul hotelului, magazinul deschis permanent îmi oferă posibilitatea să adaug colecției proprii de orientisme o sculptură mică, deosebit de expresivă, lucrată cu mult meșteșug din cedru. Reprezentând un cap de bărbat, a costat șase yuani. Nu am putut să cumpăr și perechea, capul de femeie, întrucât prețul era mult prea mare, demonstrând că ființele alăturate, chiar când sunt obiecte de artă, au valori superioare!

Cunoscând deja notorietatea medicamentelor chinezești, am intrat într-o spițerie, unde am fost anunțați, pentru început, prin clinchetul clopoțelului aflat deasupra ușii. Solicitanți puțini, vânzători mulți! Farmacia este compartimentată în două secțiuni: *leacuri* tradiționale, respectiv produse obținute prin chimizare. Toți pereții sunt placați cu dulapuri din lemn masiv, iar unele înscrisuri explică structura *intimă* a tratamentelor, pe care fiecare pacient le dorește tămăduitoare.

Grupul românilor se năpustește în sectorul tradițional, farmacistele arătându-se interesate, întrucât, aici, ajung mai rar europenii. Cu toată solitudinea, după ce ne ascultă *pășurile*, întocmesc bonurile specifice unităților autohtone, care au, la mijlocul spațiilor, casa și ghișeul de eliberare a

medicamentelor. Atât documentul, cât și marfa, îngrijit ambalată, zboară pe un cablu spre acest punct central, glisarea fiind rapidă și fără zgomot. Este o *morișcă* originală, ce se poate întâlni frecvent în farmaciile Extremului Orient.

Din microbuzul aflat la dispoziția noastră, privesc, poate pentru ultima oară, locuitori, străzi, grădini din Fuzhou. Activitatea constructivă este deosebit de febrilă, materialele sunt transportate, în unele cazuri, cu brațele sau pe cărucioare împinse viguros de oameni, se croiesc noi trotuare pentru a distanța partea carosabilă de preocupările *la vedere*. Anumite porțiuni din zona centrală sunt plantate cu oleandri, pe fluviul din apropiere plutesc vase de mărimi mijlocii, confecționate chiar din bambus, care aduc noua industrie. Vestimentația etalează, acum, la ora prânzului, diversitate. Este spartă *bariera* culorilor albastru și kaki, în favoarea nuanțelor alb, roșu pal, mov, ori a carourilor, întâlnite la ținutele feminine, completate, armonios, cu eșarfe multicolore.

După aproximativ 200 de kilometri, parcurși paralel cu litoralul Mării de Est a Chinei, pe care nu o zărim, ajung la concluzia că pământul ce învecinează această întindere de apă, prefațând Oceanul Pacific, este înnobilat prin muncă. Orele sunt dintre cele mai febrile în ceea ce privește forfota toamnei. Orez, trestie, porumb, grâu, legume, alte culturi acoperă suprafețe imense. Din loc în loc, șoseaua traversează așezări frumos gospodărite, dar aproape pustii. Toată suflarea este

la lucru! Strânsul recoltei a devenit adevărată sărbătoare, iar producțiile cresc, probabil, paralel cu buna dispoziție a agricultorilor. Imaginea câmpului cu mii de oameni are un farmec aparte! La opririle scurte, cei mai mici se strâng repede, doresc să ne spună numele și vârsta lor, așa cum știu să facă toți copiii unei planete liniștite.

Spre seară, cina este servită la Quanzhou, reședința zonei adiacente cu același nume. Așezarea are peste 380 000 de locuitori, iar districtul numără circa patru milioane, rezidenți în patru județe, nouă așezări urbane, numeroase comune populare. Gazdele explică fenomenul, deja cunoscut: populația este foarte densă, iar pământul necesar agriculturii devine insuficient. Se depun eforturi pentru lărgirea considerabilă a preocupărilor de ordin industrial și comercial, integrate zonelor *costiere* libere, apărute prin *reforma deschiderii* (1978).

Orașul, numărând 14 secole, face parte din *salba* celor 26 de centre antice ale Chinei. În *plimbarea* sa pe Glob, neastâmpăratul Marco Polo a fost și aici, cetățenii *epocii atomice* mândrindu-se, permanent, cu acest fapt. Îmi arunc privirea pe ferestrele salonului, unde cina a excelat în preparate din cartofi și orez. Casele etalează o anumită eleganță, dată, mai ales, de acoperișurile sub formă de barcă, scoase mult în consolă. Predomină țigla multicolor glazurată și cărămida aparentă.

Părăsind hotelul, parcurgem trotuare tixite de lume, figurile întâlnite *demascând* amalgamul demografic. La întrebarea adresată pe această temă, se precizează că există mulți turiști, iar printre alte naționalități, se află 40 000 de musulmani, veniți din țările arabe. Practică *tabieturi* native, puțin alterate, și-au ridicat moschee, lucrează, de regulă, în marile companii, iar oficialitățile îi monitorizează discret, mai ales după acțiunile teroriste împotriva Statelor Unite ale Americii.

Disting, totodată, unele persoane cu fizionomie puțin deformată față de populația *clasică*. Sunt emigranți chinezi, plecați acum câteva decenii în sud-estul Asiei. Fiind aproape, revin, periodic, pe locurile natale. Au, probabil, nostalgia aromei ceaiului dragonului negru, cartofilor galbeni, orezului cu boabe lungi, rafinamentului porțelanului, conservelor din pește cu hrean, *tehnologiei* creșterii viermilor de mătase și extragerii cărbunelui de mare putere calorică, specifice acestei zone. Dacă doresc, se pot implica ușor în proiecte investiționale, fac gesturi caritabile, achiziționează proprietăți.

După salutul de rigoare, ne lansăm în noaptea șoselelor de trafic intens, care seamănă cu dotările tuturor țărilor civilizate ale Lumii. Timpul zboară rapid, iar în apropierea orelor 23, indicatorul uriaș anunță orașul Xiamen, din aceeași provincie Fujian. Cu toate că numai peste câteva minute va fi *mâine*, cei care ne întâmpină folosesc plăcerile zilei *de astăzi*. Se derulează un protocol cu un anumit fast,

motivată de inaugurarea Hotelului Central, moment pregătit special pentru sosirea delegației din România.

Sunt prezente mai multe personalități locale, venite să transmită cuvinte de bun sosit. Fete, având ținută impecabilă, servesc ceaiul fierbinte, *asezonat* tuturor împrejurărilor chineze. Este prefațat, și aici, de prosopete umezite cu aburi calzi, parfumate, multicolore, aduse pe tăvi argintate, care ne *răcoresc*, trezindu-ne, parcă, la viață. Băieții au preluat bagajele, regăsite, ulterior, în fața ușilor de la etajul VII, folosit pentru prima oară cu acest prilej.

Holul recepției hotelului de la Xiamen este elegant, imens, agreabil. Din materiale simple, dar durabile, tradiționale ori sintetice, sunt montate plafoane *jucate* spațial, având culoarea vernil. Pardoseala mozaicului spălat este înfrumusețată prin carouri de dimensiuni mici, iar spațiul se poate compartimenta ușor, manevrând comanda electronică a glazvandırilor de tip oriental. Perdelele, draperiile, fotoliile au nuanțe apropiate celorlalte elemente decorative. Flori înalte ocupă colțurile. Spațiul, deși dens, apare confortabil, ușor de suportat, rafinat ambiental.

Primim câteva detalii despre programul zilelor următoare, propus de Oficiul Turismului din Xiamen. Îl accept în mod aprioric. Fără să-mi fac alte gânduri, decât cele frumoase, mă las condus la etajul VII, mai întâi cu liftul, care folosește ghidajul celular, apoi, pe un culoar larg, până la ușa încăperii

cu numărul 712. În interior, totul este nou, iar caseta butoanelor funcționează perfect.

Printr-un difuzor, așezat discret în noptiera de lângă pat, se transmite, folosind limbile chineză, engleză, franceză, iar special, pentru delegația noastră, și româna, cu o intonație specifică, urarea de *Noapte bună!* Mulțumind celor care ne-au onorat cu asemenea surpriză, trebuie să recunoaștem că suntem, deja, în ziua următoare!

Deși timpul pentru odihnă se reducea la jumătate, sistematizez notițele primare despre locurile în care ne aflăm. Așadar, de la Shanghai, până spre Hong Kong, tot litoralul, inclusiv orașele Wenzhou, Fuzhou, Xiamen, Shantou, este internaționalizat prin constituirea zonelor libere, deschise capitalului străin, uneori mixt, pentru dezvoltarea industriei, comerțului, transporturilor, turismului, afacerilor bancare, financiare, imobiliare. Asemenea *inginerii* există pretutindeni în sistemul capitalist. Originalitatea deciziei *Plenarei a treia a celui de-al XI-lea* Comitet Central al Partidului Comunist Chinez, din 1978, constă în curajul spargerii *tiparelor* socialiste anterioare, care promovau: evoluția prin forțe proprii; grija față de resursele naturale; consolidarea monedei naționale; independență inalienabilă. Noua variantă, expusă mai sus, rămâne câștigătoare! În special, după 2 000, Republica Populară Chineză este o altă țară! Inovatorii deceniului opt al secolului trecut, în frunte cu liderul Deng Xiaping, merită statui!

10. Soarele Oceanului Pacific

Suntem într-o altă duminică din decembrie. Oamenii orașului Xiamen sărbătoresc ziua prin modalități dintre cele mai diverse. Spre toate punctele cardinale, pentru cei aflați, acum, în unități economice, ori străbat apele mărilor și oceanelor apropiate, sau trăiesc diverse milioane de ipostaze, Soarele este blând și ocrotitor. Da, milioane, întrucât și la Xiamen numărul locuitorilor este de ordinul acestor cifre.

În jurul orei nouă, parcurg, cu pași liniștiți, câteva străzi din apropierea hotelului. Așezarea *fierbe* normal. Peste drum, este o școală, de acolo se propagă multă zarvă, ca pretutindeni în lumea copiilor zburdalnici. Interesându-mă dacă se învață ziua a șaptea, mi se răspunde că nu, dar există obligația ca elevii să fie pregătiți cu lecțiile din săptămâna următoare. Foarte aproape, se află vechea zonă comercială, având *magazine* pe trotuare. Predomină, în stive frumos ordonate, mandarinele, bananele, nucile de cocos, peștele aproape viu, produsele făinoase.

După *incizia* sumară, în câteva puncte ale orașului Xiamen, *acostăm* la un debarcader aglomerat. Urmează să ajungem pe insula din apropiere, *măsurând* numai 20 de minute în derivă. Pe vaporul de agrement, unde intrăm înghesuiți și

nu ne răsfirăm, sunt turiștii pentru o zi, care doresc să vadă frumuseți contopite valurilor Oceanului Pacific.

Insula căutată are 20 000 de locuitori, trăiesc în case de factură europeană, mai vechi sau mai noi, foste proprietăți ale unor cetățeni, ori consulate din lumea largă. Înainte de proclamarea Republicii Populare (1949), companiile străine erau infiltrate haotic în economia și viața publică a statului chinez. Fenomenul se extinsese după Primul Război al Opiului (1840-1842). Pe micul teritoriu nu se află fabrici, iar circulația automobilelor este interzisă, ceea ce conferă acestui areal un microclimat deosebit, ca în zilele de vacanță văratecă.

Trădează modernismul performant multitudinea antenelor de televizor și rețelele internet. Multe din clădirile atrăgătoare sunt concesionate emigranților chinezi din Filipine, Singapore, Malaysia. Până în Taipei, reședința Insulei Taiwan, peste apă, sunt doar câteva aruncături de ochi! Clima fiind blândă, pe insulă se cultivă, cu multă zgârcenie agrară, flori, viță de vie, legume, zarzavaturi. Există terenuri pentru tenis, golf, fotbal feminin, care este în ascensiune, alte activități sportive, curățenia fiind excepțională. Aici, Oceanul Pacific începe, efectiv, de la baza stâncilor. Practic, plaja nu are loc între cele două creații ale naturii. Valurile ating cu putere *temeliile* muntoase, zidurile vechilor edificii, parapetul noilor construcții, îngemănându-se, de milenii, cu pământul.

Promenada pe insulă cuprinde vizitarea parcului *Suchan*, amenajat prin terasare spre nord-vest, acolo unde stâncile sunt *biciuite* permanent de apă. Inițiatorul fermecătoarei grădini s-a gândit, la 1895, să ofere vizitatorilor și urmașilor o imagine peisagistică de nuanță picturală, transpusă în mărime naturală. Iar ca urmare, pământul vegetal, florile și pomii s-au agățat pe roci, din bucăți de piatră sunt construite poduri, mici pavilioane, trepte spre înălțimea unde se află zidurile așezării antice. La baza stanelor s-a găsit loc pentru clădirea muzeului și amenajarea unui ștrand. Vegetația bogată, specifică acestor zone, asigură distincția greu de egalat.

Apele Oceanului Pacific devin, spre prânz, mai *nervoase!* Asistăm la stadiul când începe să se simtă pulsul fluxului acval. După calendarul japonez, în această zi, fenomenul a început la nouă și jumătate, iar după amiază, înălțimea valurilor poate atinge șase metri. Pe uscat, apa aruncă nenumărate bucăți de scoici și alte *ingrediente*.

Tentația de a păstra ca amintire asemenea *trofee* este puternică. Escaladez, discret, balustrada unui podeț, alunec, apoi, pe derdelușul stâncii, reușind să înfig mâna în nisipul spălat de morișca fluxului. Este pentru prima oară când *pătrund*, fizic, într-un ocean! Următorul val înspumat mă mângâie cu micul *botez*. Reușesc să ajung de unde am plecat, purtând în pantofi nisip, apă, alge, scoici. Adun toate

măruntaiele în palma dreaptă. Simt că sudul Chinei miroase a civilizație!

Direcționarea spre debarcader se face pe o altă arteră, care pornește din incinta parcului amintit. Prima clădire a zonei este un mic pavilion comercial, unde activitatea se desfășoară pe fond muzical discret. La amplificatoarele electronice se transmitea *Ciocârlia* românească! Interogând vânzătoarea, dacă a fost prevenită că vom trece, întâmplător, prin magazin, ne-a răspuns negativ. Spune că această melodie, cântată la nai, este foarte cunoscută și apreciată în Xiamen. Ne-am bucurat sincer!

Trotuarele străzii principale de pe insulă sunt surprinzător de largi, toată lumea străduindu-se să-și asigure un culoar mai puțin aglomerat. Carosabilul este redus considerabil. Din loc în loc, se află mici bazine subterane cu apă potabilă, care se scoate folosind o găleată agățată de frânghie, metodă frecventă în satele noastre tradiționale (*ciutura*). Nimeni nu-și permite să trateze la întâmplare asemenea sursă de existență, adusă, prin eforturi speciale, de pe Continent. Pângărirea rezervoarelor ar deveni un adevărat sacrilegiu. După fiecare alimentare, un capac din lemn se așează cu grijă deasupra bazinului. Toată suflarea se simte responsabilă pentru păstrarea apei potabile, ipostază asemănătoare *religiei* de la uscarea orezului.

Îmbarcarea pe vaporul de agrement repetă scenariul anterior. *Cuceresc* un loc, în picioare, spre mica proră a mijlocului de transport oceanic, de

unde pot privi, încă odată, insula fără automobile. Din *tangaj* se nasc valuri înalte, colorând zona continentală, având blocuri de șase-opt etaje, iar în zare vedem Cetatea, precum și vechiul far al orașului Xiamen.

Printre pasagerii aflați pe aceeași punte, descopăr chipul unui copil așezat cuminte în coșulețul său din papură. Îl poartă un bărbat tânăr, pe umerii lui puternici. Este, bineînțeles, o altă ipostază decât cea amintită la Marele Zid. Nu văd fața tatălui, el privește în partea opusă, dar văd ochii și simt răsuflarea copilului căruia îi aud pulsul inimii sale fragede, vecină, la un pas, cu inima mea, puțin obosită. În Țara Marelui Orient, aflată unde apa, pământul și focul, cele trei elemente existențialiste, se unesc în perfectă simbioză, generațiile își transmit împlinirile și strategiile prosperității. Succesele sunt vizibile peste tot.

Revenirea pe *coastă* mi se pare, sub aceste auspicii, mai nobilă, plină de speranțe. Oamenii, indiferent de număr, vârstă, profesie, etnie sau culoare au dreptul generic la fericire și existență. În depărtare, vasele navighează cu toate catargele sus, dominând fluxul pornit după calendarul nipon. Astăzi, *geamandura* progresului este, însă, chineză! Programul duminical continuă după dejunul oferit de viceprimarul orașului, integrat acestei zone economice libere.

11. Poarta Lumii de la Xiamen

Localitatea Xiamen este, concomitent, grădină și mare oraș portuar. De aici, mai ales din perimetrul danelor, se *simte* Insula Taiwan, aflată peste strâmtoarea cu același nume. Extensia contemporană a localității Xiamen s-a făcut spre sud-est, folosindu-se, provocator și îndrăzneț, micile bucăți de pământ pierdute în Marea Chinei orientale, adică, anticamera Oceanului Pacific. Secole de-a rândul, la Xiamen, autohtonii și coloniștii au consumat mai mult decât s-a produs, orașul, făcând parte din categoria centrelor provinciale, excelând în comerț, turism, distracție fetișistă.

După 1978, când s-a lansat *programul deschiderii reformiste*, avem alte judecăți de valoare. Suprafața orașului, mărită considerabil prin valorificare *costieră*, unește 2 000 de km² continent, apă, insule. Peste un milion de suflete trăiesc, acum, la Xiamen, iar numărul lor crește pe zi ce trece, întrucât zona liberă, delimitată cu ceva timp în urmă, *forțează* ritmurile sectoriale.

De ce asemenea perimetru în acest oraș? Simplu! Opțiunea pentru organizarea, la Xiamen, a celei de-a patra zone economice speciale din China s-a datorat, relatează viceprimarul urbei, binomului: industrie polivalentă puțină, forță de muncă din belșug! Totodată, partea de sud-est a provinciei Fujian, așezată la numărul 13 în numerotarea

republicană, este o splendidă deschidere maritimă spre Lume, convexată, natural, spre Insula Taiwan, care, deși independentă, este considerată provincie a Republicii Populare Chineze.

Noua modalitate, privind relansarea mondială, devine concretă la publicarea și difuzarea chemării: *Aționați pentru modernizarea Țării!* Un asemenea apel prindea viață, imediat, în suburbia orașului Xiamen, decretată, atunci, zonă specială. Interlocutorul nostru zâmbește cu tâlc! Poate că a răspuns la numeroase întrebări de când, în august 1980, forurile conducătoare au aprobat documentul intitulat ***Regulament privind zonele economice speciale***. Mergem la fața locului!

Derularea prezentării acestui experiment, de către *inginerul șef chinez*, începe cu precizarea că activitatea este subordonată intereselor structurilor centrale. Apare și *inginerul șef străin*, atașându-se, firesc, dezbaterii. Pentru dezvoltare, la Xiamen, se folosește, în cea mai mare parte, capital aparținând chinezilor din străinătate, iar produsele obținute sunt, prioritar, exportate. Este creat, așadar, un ansamblu interactiv, unde coexistă mai multe sectoare, bazate, variabil, pe capital străin și uneori mixt, întreprinderi construite și administrate în colaborare, companii constituite numai prin contribuții ale capitaliștilor sau monopolurilor din alte state. Cuantumul bunurilor și prețurile fluctuează în raport de cerințele pieței. Statul chinez devine garant adevărat și protector credibil al celor

ce investesc, fabrică și realizează mărfuri în contextul prezentat. Totul este *filtrat* prin criterii financiare, manageriale și de marketing adecvate.

Suntem conduși spre aeroportul aflat în partea de nord-est a zonei economice speciale. Amplasat pe o fostă insulă, este legat de oraș prin actuala arteră de circulație, amenajată, parțial, pe estacade. Aici lucrează, convingător, în plină duminică, mii de oameni: tineri, vârstnici, bărbați, femei, specialiști, simpli necalificați. Zorul este mare, întrucât se apropie data când obiectivul trebuie inaugurat. Atunci, se vor lansa sute de petarde și zeci de parașutiști, care vor întregi momentul sărbătorec. Se definitivează pista principală, folosindu-se inclusiv forța brațelor și mecanisme uzuale. Va avea 2 470 de metri lungime, capabilă să primească avioane de mare capacitate venite, mai ales, din Asia de Sud-Est și Japonia.

Timpul a căpătat, spre seară, nuanțe neprevăzute. Din senin s-a stârnit, pe șantierul aeroportului, un vânt puternic, spulberând nisip, hârtii, materiale ușoare. Varza chinezească, grâul și orezul din ultima generație agricolă anuală, încă nestrânse, suportă cu greu *avalanșa*, zornăind a toamnă în decembrie. Aici este colina, alături se află suprafața plantată cu cele necesare hranei, peste câteva sute de metri un deal cedează asaltului nivelator, iar dincolo de gabioane și batardouri, apa nesfârșită domină întinderile.

Pentru modernizare și unirea tuturor teritoriilor, Republica Populară Chineză prezintă, în fața

Mapamondului, avantajele riscului organizării zonelor libere, admite două sisteme economice diferite, atrage, ca supremă garanție, fiii risipitori. Dovada concludentă: zona specială de la Xiamen este conturată convingător, clar, perspectival. Se întinde pe sute de hectare, având industrie performantă, nenumărate servicii și dotări. Deocamdată, în oraș nu există șomeri, câștigurile personale au stabilitate, beneficiile sunt realocate pentru cercetare științifică. În centru se află Consiliul Administrativ, compartimentat pe trei direcții: construcție-dezvoltare; credit comercial; inginerie tehnologică. Definite funcțional în jurul anului 2000, structurile amintite sunt angajate pentru realizarea programului **Strategia 2020**.

Lumina solară scade treptat, iar ultimele raze îmbrățișează, pentru câteva minute, tot Oceanul Pacific. Plecarea se face pe un traseu nou, pregătit să fie dat în exploatare. Șerpuiește alene pe litoral. Suntem invitați să fim printre primii vizitatori ce își consumă, aici, *alergarea de seară*. Acceptăm! Solul rămâne aspru, stânci colțuroase își așteaptă sfârșitul, iar oazele tulburi vor fi secate. Strâng în mână un pumn de nisip, este roșu și îmbibat cu apa acestei zone economice libere. Pasta, spongios modelată, amintește de eforturile generațiilor chineze, angajate pe cărările civilizației perpetue.

Mica noastră grupare se profilează, discret, în imensitatea spațiului dintre uscat și apă. Când revenim spre orașul propriu-zis, deși noapte, privim,

la lumina lampadelor, panorama portului Donadu, unul dintre *plămâni* așezării Xiamen. Pe aceste mile au plutit, cu câteva decenii în urmă, vase sub pavilion românesc. Au lăsat o frumoasă impresie, împreună cu marinarii dornici de colaborare. Din cauze ce ne depășesc, navigatorii români sivesc, acum, alte *drapele*.

Unesc, folosind imaginar harta planiglobului, aflată pe unul din pereții biroului *inginerului șef chinez*, Marea Neagră cu metropola Xiamen. Este, în principiu, o diagonală având de 45 de grade spre sud-est. Dar vasele românești nu au parcurs, desigur, diagonala stabilită de mine arbitrar, ci s-au *strecurat* prin mări și oceane, mai bine de o lună. Soseau în China, oricum, mult mai repede decât Nicolae Milescu Spătarul, evocat la începutul notițelor de drum. Lumea este acum mai mică?! Desigur că nu! Distanțele se comprimă, însă, folosind mijloace sofisticate de circulație. Iar cele maritime, deși nu zburdă, au posibilități să alerge.

Minunată a fost surpriza, când, la cină, viceprimarul a folosit câteva cuvinte românești. Erau *bagajul* concediului din țara noastră! Spre marea mea bucurie, se aflase și în municipiul Pitești. Ca dovadă, colecția sa de vederi cuprindea două imagini din reședința Argeșului, ceea ce m-a transpus, pentru câteva clipe, alături de familie, prieteni, cunoscuți.

12. Galeria universitarilor

Astăzi este luni, marcând debutul unei noi săptămâni departe de cei dragi. Pe la ora nouă, intrăm în programul zilei. Mergem la Universitatea din Xiamen, unitate foarte importantă a sistemului celor aproape 700 de școli superioare din această țară, adevărat mozaic intelectual. *Pulsul* universitar datează, aici, de la 6 aprilie 1921, când TanKhan Kee, exponent al burgheziei naționale în ascensiune, urmărind *construirea* gândirii proprii secolului XX, a fondat prima școală înaltă din provinciile Chinei. Acum, instituția mășăluiește în pas cu progresul general al Omenirii, uneori devansând, surprinzător, ritmurile cunoașterii.

Alma Mater din Xiamen operează, în 16 facultăți, cu aproximativ 10 000 de studenți, doctoranzi și cadre didactice, diversificând, constant, viața citadină a orașului aflat pe malul continental al Strâmtorii Taiwan. Având în imediata vecinătate luxuriantul munte Wulao, iar spre partea opusă, mările Orientală și Meridională ale Chinei, campusul ocupă aproximativ o sută hectare, pe care s-au construit numeroase pavilioane, însumând peste 230 000 de metri pătrați.

În amfiteatre, săli de seminarii, laboratoare, cabinete de specialitate, se dă prioritate gândirii celor mai talentați și dotați studenți, port-vocea prosperității lumii contemporane. Iar ca urmare, sunt

viabile importante măsuri de amplă respirație: bibliotecă imensă, cu peste 1 300 000 de volume, 300 de cursuri obligatorii și 70 opționale, relații de studiu sau științifice cu aproape 10 000 de persoane din 29 de țări ale Lumii.

După explicațiile primite în sala de protocol, avem posibilitatea să vizităm *Galeria Academică*, onorând mari personalități științifice ridicate de pe băncile acestui recunoscut forum universitar. Notez câteva nume ilustre: Lu Jiaxi – chimist; Xu Dixin – gânditor economist; Xie Xide – fizician; Wu Xianwen – biologie marină; Chen Jingrun – matematician. Un gest asemănător am întâlnit la Primăria din Auxerre, Franța, unde se afla inclusiv portretul enciclopedistului român Ion Ionescu de la Brad (1818-1891), care învățase, acolo, cum se fabrică șampania. Este considerat de-al casei! În 2000, i-am consacrat un volum consistent.

Suita fotografiilor de la Xiamen copleşte prin *greutatea specifică* a mentorilor ce te privesc, imbatabil, din ramele lor dreptunghiulare. Iar în anii viitori, la primirea unor noi *valuri* de academicieni, Rectoratul va avea posibilitatea și, totodată, obligația morală să adauge alte portrete, îmbogățind *sinopticul* oamenilor săi. Mă amestec, pentru câteva momente, printre grupurile de studenți care se îndreaptă spre diferite clădiri.

Am certitudinea că, peste câteva decenii, cel puțin unul din zece mii va ocupa un loc onorabil în expoziția amintită. Care anume? Fiecare poartă, principal, cu sine, o asemenea șansă. Rămâne numai

să devină realitate, iar pentru aceasta este nevoie de muncă, talent, dotare, înțelepciune, rigoare. La Universitatea din Xiamen se dă o adevărată bătălie pentru folosirea alfabetului latin, acțiune susținută și prin televiziunea națională, provincială sau cea integrată procesului de învățământ. *Revoluția lingvistică* nu este simplă și nici ușoară, dar devine rentabilă în ceea ce privește relațiile cu Lumea.

În Facultatea de Medicină, îmi spune decanul, s-a intrat prin examen foarte sever, dublat de prezentarea unei ample caracterizări privind moralitatea. Au fost șase pe loc. Luptă mare! Cursurile durează cinci ani, fiind urmate și de studenți din alte țări avansate: Franța, Japonia, Regatul Britanic, Statele Unite ale Americii. Aici, la Xiamen, conchide interlocutorul, medicina este o facultate foarte serioasă! Aprob concluzia, spunându-i că și în România ființează renumite facultăți de profil, printre truditarii acestei pasiuni fiind inclusiv fiul meu, Dan Gabriel. S-a bucurat pentru discuție, zâmbind.

După vizitarea Muzeului de Antropologie, am poposit, pentru câteva minute, în Casa Memorială Lu Xun, celebritate onorantă a literaturii chineze, cu deosebire pentru nuvela de factură națională. Rămâne, în analele Universității, ca un profesor strălucit, donând, Facultății de Literatură, biblioteca, manuscrise, obiecte personale. A decedat, la Shanghai, când avea 56 de ani (19 octombrie 1936),

fiind membru titular al Asociației Scriitorilor din China.

Ca însemn de respect și prietenie, tânărul, pe atunci, Zhou Enlai a prezidat mitingul funerar al renumitului om de cultură. Studenții din Xiamen, iubitorii de literatură din China, îi păstrează marelui scriitor frumoasă amintire. Ca expresie, Casa Memorială Lu Xun este gestionată și gospodărită de cei care studiază la facultatea amintită, sponsorizările fiind acceptate reparatoriu. Din opera sa, au fost traduse, în limba română: *Dărnicie* (1949); *Satul natal* (1956); *Mituri repovestite* (1976).

Urcăm, apoi, aproape o sută de trepte spre unul dintre noile pavilioane impunătoare ale Universității. De pe terasa ce precede intrarea, cuprindem cu privirea muntele, vegetația luxuriantă, marea nesfârșită, albastră și calmă. La mijloc—Universitatea, învolburare a inteligenței și speranței. De ce am venit în acest pavilion? Pentru a vedea amfiteatrul central, având 5 000 de locuri, formă semi-circulară, două balcoane și mai multe cabine suprapuse pentru traducători.

Aici se pot organiza întruniri locale și internaționale, patronate de Universitate sau prin administrația orașului Xiamen. Plafonul din bambus asigură o bună rezonanță, cupola se sprijină pe patru colonade, frumos ornamentate cu stucaturi, ca în pagode, iar la începutul vacanței de vară, marele amfiteatru găzduiește sărbătoarea tradițională numită *Stropitul statuilor*.

Ieșirea din aula originală se face prin traversarea unei ample săli de sport și a mai multor coridoare, largi cât un adevărat bulevard. La plecare, semnăm în *Cartea de Onoare*, certificând vigoarea și eficiența preocupărilor cotidiene, dominând viitorul provinciei Fujian. Sunt exprimate cu deplină responsabilitate, personal având certitudinea succeselor strategice din *Programul 2020*.

Între Universitate și centrul orașului, pe panta muntelui cu vegetație abundentă, se află templul Xiamen, impunătoare operă de artă budistă, cu vechime milenară, însumând peste treisprezece secole. Sub ochii noștri, sunt înlăturate, cu insistența și meticulozitatea proprie restaurării monumentelor, urmele nefaste ale *Revoluției culturale*, care a dus, printre altele, datorită unui entuziasm fals, la pierderea iremediabilă a unor creații artistice de cea mai înaltă valoare pentru spiritualitatea chineză. Se simte un aer cu adevărat proaspăt în templu budist de la Xiamen!

După dejun, ne-am îndreptat, grăbiți, spre gară. Pe traseul dintre hotel și stația de cale ferată, am *cântărit* oamenii, preocupările lor, străzile, circulația pestriță, casele vechi și edificiile noi, firmele în limba chineză și engleză, bicicletele, mașinile, dar, mai ales, apa nesfârșită și munții care ocrotesc locuitorii acestei așezări atât de vivante.

13. Intersecții pe *Drumul Mătăsii*

Distanța însumând 1 200 de km, dintre orașele Xiamen și Hangzhou, *Capitala* celebrelor mătăsurii naturale, a fost parcursă, în cea mai mare parte, nocturn. Peste 24 de ore, am ascultat glasul roților de tren! S-au traversat provinciile Fujian, Jiangsi și Zhejiang, suprafețe geografice imense comparativ cu zona Argeș-Muscel și milioane de locuitori. Noul drum de fier se strecoară la baza înălțimilor, prin lungi tunele, peste viaducte și apeducte amețitoare, sau pe litoralul înverzit al Mării de Est. Uneori, intersectează renumitul traseu al Armatei Populare Revoluționare, *Marșul cel Lung* (1935), realizat între provinciile Jiangsi și Shaanxi, totalizând 12 500 de km. Deosebite sunt interferențele cu *Drumul Mătăsii*, venind din străvechimea *sigiliului* hărniciei și beneficiilor comerciale, specifice acestor meridiane.

Locomotivele cu aburi sau diesel trag din greu! Până la venirea seriei, am urmărit eforturile dublării și electrificării unui asemenea traseu feroviar, cardinal pentru economia Chinei de Est. Cei mai mulți lucrători sunt tineri, amenajează terasamente folosind inclusiv unelte tradiționale, care le încordează brațele. Experiența realizării proiectelor de anvergură s-a dobândit, mai ales, după deteriorarea relațiilor cu sovieticii, când specialiștii ruși au abandonat numeroase șantiere deschise în China Populară.

Trecem prin sate având case mici, fără împrejmuire, unele *ascunse* pe jumătate în pământ. Plante și pomi, specifici estului, flanchează rambleul căii ferate, iar nelipsitul orez chinezesc urcă, aici, până la 600-700 de metri. Locuitorii zonei de interferență dintre mare, deal și munte nu se tem de timp, sau de *jocul* temperaturilor, dovadă fiind, așadar, aclimatizarea *plantei* – *viața* pe cote tot mai înalte. Conlucrarea cu natura, în această parte a Țării Marelui Orient, este dură, dar nu descurajatoare. Oamenii locurilor găsesc răgaz și resurse pentru zâmbet. Cinste lor!

Încheiem ziua cu servirea unei frugale din vagonul restaurant, unde este liniște stânjenitoare pentru *spița latină*, urmată de *ritualul* preparării ceaiului fierbinte, folosind cușeta cu patru locuri. Optez pentru unul dintre paturile de la etaj. Răsfoiesc paginile câtorva publicații despre traseul feroviar pe care suntem angajați, studiind, comparativ, harta afișată în compartiment. Meditez asupra șanselor constructive privind așezarea Republicii Populare Chineze, cât mai repede posibil, în prim-planul națiunilor civilizate ale Lumii contemporane.

Noaptea se scurge cu încetinitorul. Totuși, noua dimineață ne dă binețe pe teritoriul provinciei Zhejiang. Apropierea de renumitul oraș Hangzhou, supraintitulat *Raiul pe Pământ*, densifică plantațiile cu lămâi, duzi, plante ornamentale. Folosind acoperișurile caselor, se usucă imense *coliere* din

frunze de ceai, la același tratament fiind supuse, totodată, importante cantități de pește. Soarele binefăcător înlesnește oamenilor pregătirea rezervelor pentru sezonul rece, dându-le speranța ajungerii în primăvara viitoare. Optimismul chinezului de rând este legat, indispensabil, de apă și soare. Primul *element* existențialist îl ajută să obțină orezul și peștele, iar astrul intermediază, împreună cu focul, prepararea și conservarea hranei. La mijloc se află, binecuvântat, pământul solidarității, drămuț cu multă migală și pricepere.

În preajma orașului Hangzhou, calea ferată se apropie, din nou, de litoral. Este o buclă anume făcută, pentru a reaminti călătorilor că provincia Zhejiang are ieșire la Marea Orientală a Chinei, ceea ce conferă nenumărate avantaje economice și frumuseți naturale, suprapuse vecinătății Oceanului Pacific. Iată-ne, prin urmare, coborând la Hangzhou, *Raiul pe Pământ!* Dinamismul marelui oraș îl simțim traversând peronul stației de cale ferată, *garnisit* cu persoane sosite din cele mai diverse zone geografice, pentru a vedea așezarea urbană ce înșiruie peste două milenii vechime atestată istoric.

Parcurgem, folosind microbuzul elegant al gazdelor, un traseu urban cu multă lume pe trotuare, mii de biciclete carosate, vegetație luxuriantă din belșug, surprinzător de frumoasă pentru europeni, ajungând, apoi, la clădirea zveltă a hotelului construit pe *promontoriul* ce domină orașul. Camera ce mi s-a hărăzit are numărul 613, fiind pe latura dinspre sud, cu deschidere excelentă spre *Lacul de*

Vest, renumit pentru geografia mondială a segmentului. Întreaga dotare hotelieră este elegantă, având rafinament și bun gust, iar cromatic, prioritatea revine draperiile executate din mătase de Hangzhou, apreciată unanim.

Seara se lasă așteptată! Surprind, de la cota balconului, momentul aprinderii luminilor nocturne, dând așezării farmecul ce a inspirat sintagma *Raiul pe Pământ*. Centrul se așterne în stânga înălțimii pe care se află hotelul nostru, iar spre dreapta, admirăm *Lacul de Vest*. Conturul kilometrilor oglinzii acvale este străjuit de lampadare mari, cu câte șase abajururi, cinci formând un cerc, iar ultimul marchează epicentrul. Din toate *respiră* lumină dulce și suavă, reflectată din belșug în limpezimea acestui decembrie. După un atare moment, considerat sacru, în orașul Hangzhou, unde locuiesc peste 800 000 de cetățeni, se așterne liniștea. Noaptea este *spartă*, accidental, de farurile vreunei mașini întârziate. În ultimul timp, cluburile distractive sunt deschise până dimineața.

La ora prestabilită, ne reunim în salonul oficial de la etaj, fiind invitații guvernatorului provinciei Zhejiang. *Pecetea* rămâne sericicultura, industria țesăturilor fine din mătase naturală, menținând, pe trepte calitativ superioare, tradiția *Drumului Mătăsii*. Acesta lega renumita zonă Hangzhou de Capitala Țării, fie cu ajutorul cămillelor, ori prin intermediul *Marelui Canal*, având 1 500 de km lungime. Evoluția vertiginoasă a turismului, care

asigură o bună parte din veniturile reședinței provinciale, intercondiționează amenajările efectuate pe *Lacul de Vest*, punct atractiv pentru lumea largă.

În timpul cinei s-au servit diverse preparate locale, interesant fiind *vinul din flori*, licoare galbenă, revendicând unicitate autohtonă. La nașterea unei fete, așteptată cu drag de părinți, există obiceiul îngropării butoiului cu *vin din flori*, care se folosește tocmai la nunta acestei ființe frumoase. Am fost plăcut impresionat de aranjarea mesei. Șervețelele rotunde au luat forma unor animale sau păsări, diferite pentru fiecare tacâm, iar din loc în loc, au fost așezate mici bucăți de morcov, țelină, sfeclă sau bambus, tăiate sub forma vietăților de pe *Lacul de Vest*. Revenit la bază, urmăresc, prin alternanță, programele canalelor de televiziune. Pe unul insist, întrucât se transmit varietăți, cu instrumentiști populari și virtuozii ai jocurilor acrobaticе, folosind, mai ales, bețe de mărime diferite, sfere din staniol, farfurii, pahare, balansoare, eșarfe multicolore. Îndemânarea era, într-adevăr, de invidiat! Chinezi, nu altceva!

14. Dantelăriile celebrității

La Hangzhou, supranumit, așadar, *Raiul pe Pământ*, a început să curgă o ploaie mărunță, leneșă. Strecurându-ne printre picături, am devenit, pentru câteva ore, oaspeții Fabricii de Mătase, apreciată în toată China. Prin urmare, așa cum s-a precizat în paginile anterioare, ne plasăm pe un traseu legendar, stabilit de ingenoșii secolelor apuse, respectiv *Drumul Mătăsii*. Parcurș, inițial, de nesfârșitele șiruri ale cămilelor care transportau, pe *umerii* lor, înalți și cocoșați, baloții cu fire sau țesături din neegalata mătase naturală, sensul terestru cunoaște, dreptat, celebritatea. Dublat de *Marele Canal*, amintit mai sus, săpat între Pekin/Beijing și Hangzhou (aproximativ anul 200 al primului mileniu creștin), ambele constituie repere distincte ale Chinei perpetue.

Datând din 1922, Fabrica de la Hangzhou regăsește tradiția pe timpul atelierelor Dinastiei Tang (618-907). Acum, oferă, sezonier, peste trei milioane metri pătrați de țesături, într-o paletă totalizând sute de modele, adevărate creații. Ca răsplată morală pentru *dantelăriile celebrității*, deține *Premiul de Aur*, ceea ce constituie titlul de mândrie patriotică în provincia Zhejiang. De la vechile preocupări la modernism, nu este decât un pas, traversat, vioi, prin atelierele proprii. Aici, în

leagănul mătăsii naturale, specialiștii din camerele cu planșete de arhitectură și ferestre larg deschise spre noua tendință vestimentară, gândesc, schițează, propun variantele pentru realizarea viitoarelor produse. Femei tinere, având mâini diafane, lucrează milimetric, folosind caroiajul gradat, asemenea studenților la orele de geometrie.

La sfârșitul fiecărei zile de lucru, bilanțează eforturile, acceptându-se acele idei, incipiente sau finalizate, care prefigurează adevărata valoare. Micile modele, lucrate *la scară*, sunt transferate pe computer, apoi, secretizate, devenind suportul *partiturilor* realizate în serii mari și originale. Așadar, *Raiul pe Pământ* este îmbrăcat, la Hangzhou, în straie de mătase naturală!

Vizita în patria țesăturilor chinezești se sfârșește la expoziția celor mai de seamă modele ale timpurilor. Este un loc feeric, având multiple valențe de muzeu și mare magazin. Începând cu micile batiste pictate și până la reproducerea celebrelor peisaje de dimensiuni considerabile, specifice artei plastice autohtone, continuând prin etalarea pieselor din mătase-voal, realizată în manieră mai mult decât vaporosă, ori a brocartelor impunătoare, totul înseamnă dorință, talent, pasiune, migală, răbdare, hărnicie. În Fabrica de Mătase de la Hangzhou, suprema artă exprimă, prin urmare, plăcerea de a fi profesionist dedicat.

Spre amintirea acestei zile excepționale, am cumpărat din standurile unității, pentru soția mea, Livia, atât de grijulie cu asemenea deplasare

îndepărtată, un însemn de nuanță mov, culoarea Noului An Chinezesc. Este, totodată, un simbol al prețuirii sincere deosebite pe care o acord, constant, sericicultorilor, filatorilor, țesătorilor, negustorilor care au determinat inventarea *Drumului Mătăsii* și construirea *Marelui Canal*.

Vizibil incomodați de ploaia mărunță, urcăm, apoi, spre impunătorul așezământ budist, *Templul liniei ascunse*, vechi de peste 1 900 de ani și refăcut pe timpul Dinastiei Qing (1644-1911). În marea sală, Buddha tronează înconjurat de apărătorii săi – războinicul, muzica, înțelepciunea, bunătatea -, elemente statuare expresive, care îndeamnă pe adepți și ceilalți vizitatori să se gândească la simbolurile fundamentale specifice luptei de apărare, artei, judecății nepărtinitoare, înțelegerii cu semenii.

Impunătoare este, în Complexul de la Hangzhou, lucrarea pictural-sculpturală, *Viața lui Buddha* (1 600 m²), subiect oriental predilect, tratat după legenda victoriei personajului central obținută contra tigrilor, balenelor, altor vietăți acvatice, pământene sau aeriene, reușind să se consacre, astfel, fericirii oamenilor.

Conceptul este jalonat de admiratorii și susținătorii ideilor budiste nemuritoare: 18 discipoli principali, 84 discipoli secundari, inscripții înșiruite pe stâncă, figuri zoomorfe, compoziții plastice și muzicale suprapuse *nirvanei* (stare de fericire, fără griji cotidiene, contopire sufletească individuală cu

esența divină). Bolta principală a templului se susține prin 24 de coloane simple, având tot atâția metri înălțime, dominante, culoarea verde și fondul acoperit cu bronz auriu.

Unul dintre locurile de referință ale *Raiului pe Pământ* rămâne *Muntele de jad*, perlă a meșteșugurilor chineze. La baza pantei strălucitoare sunt amenajate mai multe puncte de atracție, un loc aparte ocupând expoziția cu obiecte și bijuterii din această piatră translucidă. Corolarul bogățiilor naturale din provincia Zhejiang se transformă în mostre foarte scumpe, reprezentând, de exemplu, cercei minuscule, sau candelabre princiare masive.

Avem, apoi, privilegiul unei croaziere pe luciul *Lacului de Vest*. Renumit în toată China, rubinul coroanei *Raiul pe Pământ* este, în fond, unul dintre cele 36 de lacuri din această parte orientală a țării, având numai zece metri altitudine (față de nivelul mării), 5,6 km² suprafață, 1,8 metri adâncime. Ceea ce îl deosebește fundamental de toate celelalte mici întinderi, cu denumire *vestică* (prin raportare la centrul urbei), este frumusețea amenajărilor insulare, apa dulce și cristalină, flora și fauna existente din belșug, vecinătățile urbane, toate constituind un cadru natural distins. *Raiul de la Hangzhou* are zece mici parcuri, fiecare cu altă vegetație, renumite fiind plantele uleioase parfumate, magnoliile, tufele de camelii, rozele thea.

Căpitanul vasului cochet *Lacul de Vest* știe multe lucruri despre țara noastră. Așa se explică invitarea la ceaiul fierbinte, preparat din frunze

verzi, foarte mici. Provincia Zhejiang excelează, de altfel, în cultivarea și prepararea soiului amintit. Renumele acestui ceai (*du thé*) de la Hangzhou este datorat, în egală măsură, plantei și apei speciale hupao cu care se pregătește. Aici se află cea mai mare fabrică de conservare a ceaiului din China și ființează, de câțva timp, facultatea unde se pregătesc specialiștii în materie de *du thé*.

După masa de prânz, predominând preparatele din raci, caracatițe și rechin, ne orânduim bagajele subsumând ceea ce am admirat în strălucitorul oraș Hangzhou. La plecarea din camera noului hotel, conform obiceiului, privesc insistent Lacul de Vest, cufundat în ploaie. Regret că nu voi putea asista la ceea ce chinezii numesc *Sărbătoarea lampioanelor*, organizată, aici, din 650, pentru întâmpinarea Anului Nou. Oferă clipe minunate de înălțare sufletească, personală și comunitară, contopește omul cu natura, arta, responsabilitatea socială, dragostea nepieritoare față de lumină!

Călătoria rapidă cu trenul, până în metropola Shanghai, durează câteva ore. Ne instalăm la Hotelul *Jing Jiang*, camera 1 808. Dimineată voi surprinde, în direct, reluarea matinală a preocupărilor renumitei citadele.

15. Shanghai - șoc și obișnuință

Primele raze de lumină aduc, la Shanghai, o bucurie frenetică. Încep să observ modul cum un mare oraș al Lumii derulează, treptat, viața cotidiană. Privesc insistent clădirile care acoperă, vizual, ampla fereastră a Hotelului *Jing Jiang*, surprinzând, parțial, nord-estul metropolei. Cele mai multe sunt înalte, cu vechi iz occidental, având culori terne, balcoane circulare, acoperișuri nedefinite. Este urmarea firească a interferenței manierelor arhitecturale, practicate, la Shanghai, de companii sau state interesate în afaceri prospere.

Uneori, construcțiile eclectice sunt interferate cu edificii publice, ridicate în stil clasic sau neoclasic, având coloane suple și fațade ample, străjuite de statui gingașe sau grupuri sculpturale. Printre acestea se strecoară casele mici, tradiționale, construite cu migală și efort de autohtoni. O bună parte din zonă este ocupată, însă, de cvartale moderne, destinate locuințelor, birourilor, magazinelor, altor preocupări actuale.

Intuiesc, discret, pregătirea febrilă a cetățenilor pentru a începe noul demers diurn. Tentația intrării, acum, când ziua se îngână cu noaptea, în păienjenişul matinal, devine tot mai puternică. Iar ca urmare, decid să cobor în stradă. Traversez coridoarele și holurile aproape pustii ale hotelului, chem liftul comandat celular, ignor recepționerii,

ajungând, astfel, pe amplul bulevard Huahai, importantă arteră de circulație a marelui oraș. După câțiva pași, renunț la carosabilul pavat cu piatră cubică, urc pe trotuarele proaspăt asfaltate, surprinzător de înguste pentru densitatea urbană, mă reazim de tulpina câtorva pomi protejați, uneori, prin grilaje, având, la sol, grătare metalice. *Tehnologia* se folosește inclusiv la București. Curățenia este ireproșabilă, dovadă că, în ceasurile de noapte, echipe speciale și-au exercitat atribuțiile cu multă responsabilitate.

Am văzut cum apar, mai întâi, indivizii care merg la pas, uneori lejer, alteori grăbiți, spre locurile lor de muncă. Sunt, parcă, melancolici! Urmează bicicliștii, ceva mai puțini față de alte așezări urbane, apoi, liniștea străzii începe să fie, treptat, deteriorată! Își anunță prezența mijloacele de transport în comun, motoretele, motocicletele, taxiurile, limuzinele. Aceasta este ordinea *rolurilor* jucate în ampla scenă a sistemului circulației stradale! Majoritatea oamenilor țintesc sudul orașului, unde se află zona portuară, inima marelui centru comercial, industrial, turistic. Întoarcerea este, desigur, inversă.

Chipurile umane denotă multitudinea de etnii și naționalități, îmbrăcămintea conferă posibilitatea încadrării pe categorii profesionale și sociale, gestică trădează, selectiv, vârsta, zâmbetul le oglindește, psihologic, sufletul și gândul. Prin modul în care se prezintă vizitatorului european,

metropola Shanghai șochează cu toată voluptatea. Dacă supralicităm, însă, răbdarea și dorința de aprofundare, citadela se lasă, totuși, cunoscută, devenind un perimetru al obișnuinței.

Semnificația saltului realizat la Shanghai, evocând *orașul aventurierilor* de altă dată, britanici, japonezi, americani, francezi – investitori, antreprenori, concesionari -, dar, mai ales, renumele orașului actual, întins pe 6 100 de km², având peste 12 milioane de locuitori, economie viguroasă și prosperă, este demnă să fie luată în seamă.

Evoluția neconținută probează potențialul națiunii independente și suverane, care și-a asumat răspunderea de a promova *reforma deschiderii* (1978), atât pentru prezent, special, însă, pentru viitorime. Metropola este, acum, bine stăpânită de forurile politice și administrative, având rang provincial, angajate ferm în derularea unui program eficient, cu durabilitate materială și spirituală inconfundabilă.

După micul dejun, servit sub forma *bufetului suedez*, intrăm în cadența prestabilită, sugerând alternanța evenimentelor. Printre locurile istorice ale orașului Shanghai se află casa unde au început lucrările Congresului de constituire a Partidului Comunist Chinez, prima reuniune, 23 iulie 1921. Atunci, 12 delegați reprezentau pe cei 53 de comuniști din întreaga Chină. Așa s-a născut cea mai mare organizație politică de stânga din etapa contemporană. În 2007, numărul membrilor ajungea la 70 de milioane. Se păstrează masa

dreptunghiulară din 1921, înconjurată de scaune simple, mici și rotunde, ceștile de ceai, alte câteva obiecte din porțelan. De la această cameră măsurând circa 30 de metri pătrați, cu trei uși batante spre partea exterioară și tavan caroiat prin cele zece grinzi din lemn masiv, protejată printr-un zid exterior înalt, până la edificiul Adunării Naționale a Poporului, de la Beijing, este o distanță cu adevărat apreciabilă. Fixez, în memorie, spațiul hotărârii istorice din 23 iulie 1921. A devenit, peste ani, reperul convergent acțiunilor comuniștilor chinezi, oglindite în sălile expoziției alăturate, care probează evoluția mișcării revoluționare, cu preponderență cea din zona muncitorească Shanghai.

Următorul popas determină o *incizie* milenară retrospectivă, concretizată prin Expoziția Bronzului Chinez. Prezentarea amplă, bogată, rafinată, deosebit de diversificată, demonstrează că această parte a Globului condensează valori comparabile cu Grecia lui Pericle (490–429 î. Hr.) și Roma împăratului Marcus Ulpius Traianus (98-117). Le devansează, edificator, ca perioadă temporală, iar în unele segmente, material și spiritual.

Bronzul chinez, fiind unicat, a impus o civilizație fără egal în lume, care nu se poate uita niciodată. Privită în ansamblu, expoziția tematică de la Shanghai surprinde prin varietatea exponatelor, dimensiunile nemaîntâlnite ale acestora, măiestria execuției, semnificația majoră a fiecărui obiect, așezat riguros în vitrinele numerotate. De la uimirea

ce te cuprinde atunci când privești primele piese muzeale, până la atașamentul față de acestea, se definește noua fațetă a ipostazei dintre șoc și obișnuință.

Secție a Muzeului de Artă din Shanghai, expoziția bronzului chinez etalează elemente renumite, începând cu secolul XIV î.Hr. Portofoliul se deschide cu panopia uneltelor metalice pentru agricultură, alături de cele realizate din piatră, dovadă a interferenței vechilor epoci *clasice*. Alte vitrine, sau spații deschise, prezintă, confecționate din bronz, complicate instrumente muzicale, componente ale mijloacelor de transport și construcții, piese zoomorfe expresive, folosite, uneori, ca monedă intercomunitară provincială. Printre cele din urmă revine, frecvent, broasca țestoasă, creație predilectă a neîntrecuților făurari. Deseori, succesiunea bronzului este completată cu exponate realizate din ceramică albă, primite de împărat, ca omagiu al conducătorilor militari, sau alte dovezi privind măiestria populară.

Asemenea valori constituie, prin excelență, una dintre cărțile de vizită ale civilizației autohtone, suport remarcabil pentru argumentarea trăinicieii asiatică statale. Arta bronzului, adusă până spre zorii *revoluției industriale*, devine, parcurgând milenii și secole, realizare *poleită cu aur* pentru istoria Țării Marelui Orient. Trăinicia ideii m-a determinat să scriu, în *Cartea de Onoare*, apreciind: „*Expoziția Bronzului Chinez trebuie aureolată, etern, cu nestematele celebrității!*”.

16. Alergând printre capodopere

La Shanghai, s-a ivit șansa *dialogului* cu unul dintre cele mai interesante domenii ale spiritualității chineze – pictura. Pentru câteva ore, am alergat, efectiv, printre capodoperele Muzeului de Artă, unde, așa cum ne explică și ghizii (în fiecare sală câte unul), se interferează maniere, stiluri, școli, epoci, sensuri, legende, adevăruri, tradiție și contemporaneitate, creație autohtonă, preocupări universaliste.

Am cunoscut, mai întâi, caracteristicile artei străvechi, adusă de pe stâncile și pereții peșterilor sau așezărilor rupestre, completate cu vase ceramice, pictate acum cinci milenii, relieve umane frumos ornamentate, *pânze* executate pe mătase naturală. Dincolo de a fi bizare, *compozițiile cosmice*, ornate cu lună, soare și cer senin, pictate de artiștii vremurilor imemorabile, au constituit, atunci, încercări omenești pentru a pătrunde în tainele atotputerniciei fenomenelor extraterestre.

Foarte curajoasă devine compoziția care plasează, în interiorul Soarelui, pasărea, al Lunii, broasca, iar spațiul intermediar este rezervat femeii, având un ochi deschis, sugerând ziua, celălalt închis, prefigurând noaptea. Alte exersări sunt *centrate* pe șerpi, fructe, cai, munți, păsări. Începând cu Dinastia Tang (618 – 907), pictura a devenit mai amplă,

surprinde numeroase scene tematice dense și complexe, inclusiv murale. Sunt prezentate secvențe din timpul luptelor cu dușmanii sau al banchetelor imperiale, apar, frecvent, ca extremități, grupuri de femei corpolente, îmbrăcate în chimonouri, dar și aspecte din munca oamenilor obișnuiți.

Deosebite sunt picturile care comentează *spectacolul naturii* – furtuna, avalanșa, planarea păsărilor, încleștarea animalelor, diversitatea vegetației, confruntarea individuală cu tumultul apelor de munte -, reprezentând nu atât realitatea, cât, mai ales, filosofia vieții și atitudinea față de mediul înconjurător. Asemenea subiecte întâlnim, predilect, la renumiții artiști Tang Jug (1400 – 1450) și Iun Xian (1544 – 1611). Spre exemplu, tabloul **80 de bătrâni traversând marea** ilustrează ideea confruntării omului cu forțe mult mai puternice, dominate, însă, spiritual, prin credința victoriei, folosind, inventiv, obiecte miraculoase, totemice.

Expoziția de la Shanghai ritmează posibilitatea introspecției în ceea ce numim, constant, evoluția fenomenului pictural. Am văzut, la fața locului, lucrări tradiționale din *școala xieyi*, adică pictura simțămintelor fundamentale, caracterizată prin exagerarea formei și folosirea *liberală* a cernelei, precum și creații integrate *manierei gongbi*, respectiv opere realizate cu ajutorul pensulei, interogând strict, în detaliu, subiectul. Predomină, inspirat, prima variantă estetică, datând din secolul

IV. Se datorează pictorului Gu Kaizhi (345 – 406), care a stabilit dialectica dintre formă și spirit.

Prin antiteză cu pictura occidentală, unde se cochetează, în primul rând, cu forma, arta chineză este mai puțin supusă rigorilor proporției, anatomiei, perspectivei, luminii, umbrelor, policromiei. Orientalii surprind, mai ales, esența lucrurilor, ideatica acțiunilor, subconștientul. Direcțional, consideră natura un câmp incomensurabil al imaginației, iar inima și cugetul, juxtapunerea, sursă de inspirație. Conexiunea dintre subiect și suflet se diferențiază, pictural, prin talentul pătrunderii stilizate în abstract și eliminarea amănuntelor de prisos.

În China, compozițiile nu cunosc limite de spațiu și timp, perspectiva este radical, dar nu brutal și inestetice modificată, iar, ca urmare, punctul central din lucrările de pictură este foarte mobil. Referindu-ne la peisaje, acestea rulează întregul *arsenal* de fenomene naturale, respectând, întotdeauna, cadrul perimetrului dat. Asemenea panoplii se pot compara cu grădinile care oferă mii de plăceri vizuale, într-un spațiu limitat.

Obligatorii sunt tehnicile trasării și folosirii liniilor. La chinezi, pictura profesionistă începe cu meseria de caligraf, percepută ca adevărată arhitectură. Multitudinea sensurilor drepte, curbe, grele, ușoare, cursive, mărunțite, curgătoare, punctate, viguroase, suple, groase, subțiri, pale, întunecate, uscate sau saturate de cerneală, se

coagulează în siguranță și certitudine. Tonul sau ritmul penelului creează efecte deosebite, generând fluiditatea, intimitatea, mobilitatea, eleganța, armonia, tenacitatea.

Ținuta Expoziției de la Shanghai dezvăluie secretele poeziei acestui domeniu, interpretat prin sensibilitatea celor ce decid să expună public gânduri și simțăminte. Pornind de la asemenea conexiuni, s-a ajuns la teoria armonizării dintre pictură, poezie, caligrafie și heraldică, având la bază principiul *patru în unul*. Este modalitatea exprimării particulare a spiritualității chineze, recunoscută, invidiată, apreciată și elogiată pe toate meridianele.

Momentul următor completează fericit cele relatate. Este vizita la o nouă grădiniță de copii, precedentă aparținând Combinatului Siderurgic din Beijing, detaliu descris mai sus. Bucuroși de oaspeți, micii *cetățeni* transmit candoarea, puritatea și gingășia vârstei lor, integrate *marelui spectacol*. După ce ne-au privit câteva clipe și au văzut că și noi, europenii, avem tot doi ochi, *maestrii* de la grădiniță au început să se liniștească, dovedind predispoziție pentru arta adevărată.

Reprezentăția a început cu *dansul furnicilor*. Apoi, intră *în scenă* grupul băieților, executând gimnastică tradițională, care seamănă cu *boxul fără adversar*. Urmează *dansul păunițelor*, folosindu-se costume stilate, rochii lungi, pastelate, împodobite din belșug cu dantelă și flori artificiale, iar mâinile au jonglat numeroase panglici multicolore, învârtejite într-o cascadă a nuanțelor. Grația și

sinceritatea, exprimate prin mimică sau gestică, ori folosind alte modalități, acaparează! Banda muzicală după care se interpretează numerele este necruțătoare, nu lasă timp de respiro! Lecția efortului vieții trebuie însușită de pe acum, iar copiii asimilează virtualitatea lucrului bine făcut.

Intrăm, pentru câteva zeci de minute, în apartamentul unei familii cu trai decent. Ne întâmpină stăpâna casei, provenind dintr-o așezare rurală. Acum cinci decenii, era chemată la conducerea Comunei Populare, împreună cu părinții, fiindu-le transmisă concluzia că pământul fertil este puțin, iar suflete sunt multe. De aceea, generația tânără trebuia să-și facă alt rost, ajungând la oraș. După alfabetizare și calificarea ca muncitoare textilistă, a lucrat, la Shanghai, într-un atelier devenit fabrică. Soțul și cei trei copii, doi băieți și o fată, sunt tot muncitori. Conform noilor reglementări, viitoarele mame au dreptul să nască numai un copil. Dacă este mulțumită și optimistă? Desigur! Înfăptuirile actuale i-au relansat personalitatea, se simte sigură pe destinul familiei sale, poate călători prin țară.

Așadar, omul de rând își prezintă existența cotidiană cu simplitate, dublată de *bravura* stabilității într-unul dintre cele mai mari orașe ale Lumii, metropola chineză Shanghai.

17. Navigator pe *Fluviul Albastru*

Printre marile atracții ale Chinei se află întâlnirea cu Ianțî/Yangzî (*Fluviul Albastru*), având 6 000 de km lungime, 22 000 de m³ debit pe secundă, egal, deci, cu cel care zburdă pe africanul Zambezi și ceva mai mult decât americanul Mississippi. Al treilea curs de apă din toată Asia, ocupând locul cinci pe Glob, Ianțî este trunchiul rețelei acvale chineze, format din 1 600 de fluvii, râuri mari și mijlocii, atașate, în principal, sistemului *sanguin* integrat suprafețelor terestre ale Țării Marelui Orient.

După întâlnirea cu istoria civilizației bronzului și picturii, dejunul are loc tot la Hotelul *Jing Jiang*, construcție aparținând primei jumătăți a secolului XX, extinsă succesiv, aureolată, de-a lungul timpului, prin numeroase *culise* specifice marelui centru urban al Mapamondului, metropola Shanghai. La edificarea complexului au colaborat companii specializate, engleze, franceze, americane, japoneze, chineze. Ca urmare, etajele, camerele, grădinile interioare, corpurile anexe constituie un adevărat mozaic, agreabil și rafinat. Multe dintre reuniunile politice, desfășurate la cel mai înalt nivel diplomatic, s-au derulat în *anfiladre* prezidențiale, consumându-se strângeri de mână, îmbrățișări protocolare, saluturi cordiale, priviri semnificative, semnări de tratate bilaterale sau internaționale.

Climatul trepidant de la *Jing Jiang* este împlânzit prin televiziunea internă, manevrată după dorințele clienților. În acest mod, am avut posibilitatea să urmăresc secvențe din spectacolul Ansamblului de Sporturi și Jocuri Tradiționale din China, numit *wushu*, care conservă și prezintă arta luptelor, cea mai populară competiție națională. Sunt folosite arcul, arbaleta, sulița, hangerul, sabia, lancea, scutul și alte obiecte, numerotate până la cifra 18, ori numai forța brațelor. Întrecerile s-au inițiat pe timpul Dinastiei Han (206 î.Hr. – 220 d. Hr.), erau perfecționate în vremea Dinastiei Ming (1368 – 1644) și puternic relansate după turneele interne și internaționale contemporane. Strașnic și bărbătesc sport!

Vizităm, apoi, pentru câteva minute, interiorul Clubului *Jing Jiang*, notificat, frecvent, *Clubul Diplomaților*, aflat în apropierea marelui hotel. Deși farmecul renumitului local din Shanghai se surprinde noaptea, totuși, nici la prânz nu pot spune că este lipsit de interes. Aici, totul se plătește: ghidajul, garderoba, rezervarea scaunelor, participarea la ruletă, comandarea taxiului, mesele de biliard, animațiile, serviciile intime. Noi scăpăm ușor: intrăm, vedem, admirăm, mulțumim, plecăm, nu plătim! Vorba aceea: „*Grecul este om cinstit, nu are bani, nu pune mâna!*” Seara și noaptea târziu, la prețuri avantajoase, micile cluburi chinezești, restaurantul japonez *Evantaiul Verde*, cele franceze sau britanice, ori barul american *Western*, regăsite în

incintă, fac deliciul diplomaților, care uită divergențele politice și economice, acceptând plăcerile *Jing Jiang*. Pentru asigurarea unei strânse legături între distracțiile nocturne și relațiile comerciale ale Chinei, în spații conexe *Clubului Diplomaților* se află Corporația Import-Export și Compania pentru Investiții și Trusturi din Shanghai. Bună afacere!

La câteva minute după acest *marș forțat* prin încăperile evocate, acceptăm postura navigatorilor pe Ianțî (Fluviul Albastru). Excursia se realizează cu un vas elegant de agrement, care se strecoară printre sute de barcaze, bărci, vapoare, nave militare. Anual, aici se perindă, în primul port al Chinei, la Shanghai, peste 1 700 de vase oceanice și alte 15 000 cu deplasamente mai mici.

Rada este arhiplină. Cu toate acestea, zeci de pavilioane, aflate sub diferite patronaje, așteaptă, în larg, semnalul avansării spre una din cele 16 dane și șase debarcadere. Printre catarge descoperim și vaporul *Predeal*, având tricolorul arborat regulamentar. Nu putem influența cu nimic accelerarea ritmului acostării vasului românesc. A fost, poate, ultima *escapadă* a renumitului transportator de mărfuri pe această relație. Normele internaționale și practica instituită riguros, în cea mai mare gară fluvială asiatică, sunt foarte riguroase.

Plecarea noastră s-a făcut de pe cheiul apropiat Băncii Centrale din Shanghai, edificiu realizat după proiect european interbelic. Peste ape, domină ceața

joasă, rafalele de vânt, ploaia agasantă. Înaintarea vaporului are loc, inițial, pe un șanal îngust, bine delimitat, ajungând, treptat, spre *largul* Fluviului Albastru (Ianțzi), dublu flancat de numeroase amenajări, instalații, șantiere navale. Pretutindeni se simte vigoarea muncii, forfota specifică marilor așezări economice. Deși preocupați de îndeletnicirile lor, oamenii găsesc timp să răspundă gesturilor prietenești. Impactul cu portul Shanghai și Fluviul Albastru este șocant, comparabil climatului văzut la Rotterdam, în Olanda.

Cei neobișnuiți cu asemenea ipostaze se simt copleșiți, apăsați, striviți. Printr-un efort de voință, atmosfera se destinde, obișnuința devenind cea de a doua natură. Am disecat aceste momente, explicate mental, așezat solitar pe fotoliul confortabil din salonul nivelului trei al vasului turistic, privind îndelung zările și valurile. Pe măsură ce se atinge cota prestabilită, apare mai multă lumină, ceața dispare, încetează vântul și ploaia. Malurile, aflate la peste 600 de metri, sunt surclasate, acum, de imperiul apei! La câțiva zeci de kilometri se află Marea, apoi Oceanul, sus de tot este Cerul, iar în adâncuri, necunoscutul!

Statutul de mare centru financiar, comercial și cultural al orașului Shanghai *respiră* inclusiv pe acest vapor. Canapelele sunt împodobite cu nelipsitele dantele, măsuțele fine au culoarea albă, lustrele din cristal se balansează discret, mijloacele auditive ascunse în pereții salonului transmit muzică

de pe diferite meridiane. La nivelul doi al elegantei construcții plutitoare se găsesc magazine luxoase, având inclusiv bijuterii scumpe din aur, argint, jad, fildeș, prețuri afișate în dolari, euro, yuani. Există ghișee pentru schimb valutar, bancomate, case de marcat pe carduri, internet. Unele încăperi sunt amenajate ca baruri și restaurante, având loc, la ore fixe, spectacole distractive. Interesantă a fost reprezentația de circ, deși artiștii erau plictisiți de atâta rutină, iar în culisele micii scene, unde mi-am aruncat privirea câteva secunde, jonglerii fierbeau orezul pentru cină. Programul, cronometrat la 30 de minute, a fost suficient pentru a demonstra valoarea artei circului chinez, recunoscut în toată lumea.

Cel mai mult timp l-am consumat, pe Ianțzi, admirând vapoarele, bărcile, barcazele (cu pânze, din papură sau bârne îmbinate), vasele militare, oamenii, șantierele, dar, mai ales, apa legendară, sufocată, uneori, de atâtea *suplimente*. Probabil că viitoarele fotografii vor surprinde, în plus, noile unități productive, ridicate, *golfier*, prin colaborare cu băncile Japoniei. Cele două națiuni conlucrează, economic, în zona liberă Shanghai, printre valurile Fluviului Albastru. Sunt depășite, astfel, asperitățile istorice, disputele frontaliere, preceptele sistemelor politice opozante, ceea ce favorizează, mai ales, Republica Populară Chineză și *reforma deschiderii* spre modernitate.

18. Paradisul aventurierilor

Importanța națională și mondială a orașului Shanghai nu trebuie prea mult demonstrată. Fără acest reper politic, economic, social și cultural, devenit *placă turnantă* a Chinei contemporane, sistemul polivalent al marelui stat asiatic, din Extremul Orient, sau corelația metropolelor Lumii sunt lipsite de sens.

De aceea, expozeul oficial, referitor la locul și rolul urbei în contextul evoluției celorlalte orașe chineze sau de pe Glob, transmite referiri directe, fără prejudecăți. „*Odinioară* – precizează, pe timpul unei, viceguvernatorul municipiului Shanghai, președintele Filialei Asociației de Prietenie a Poporului Chinez cu Străinătatea, „*actuala metropolă, având peste 12 milioane de locuitori, devenită cel mai mare port al țării, a fost o semicolonie. Cândva, mulți afaceriști din Anglia, Franța, Japonia, Statele Unite ale Americii au realizat, în «paradisul aventurierilor», impresionante cifre de afaceri, fiind construite fabrici, instalații navale, bănci și antrepozite, dar secătuiind nenumărate bogății ale Chinei. Astăzi, orașul Shanghai, eliberat de Armata Populară la 28 mai 1949, a devenit cea mai puternică așezare industrială și culturală din China. Viguroasă și prosperă, alături de Beijing și Tianjin, are gradul*

unei provincii. Prin «reforma deschiderii», adoptată în 1978, vechiul statut de «porto-franco» s-a extins la întregul nostru areal. Speranțele relansării sunt deja certitudini!».

Concretizarea acestui principiu în era cifrelor fundamentale, specifice actualului mileniu, oferă posibilitatea să aflăm că, la Shanghai, se realizează, în peste 8 000 de unități economice, a opta parte din producția industrială a întregii țări. Tot aici, 2 900 de firme specializate, derulează 30 la sută din comerțul exterior al Chinei. Anual, se înalță mii de apartamente. Combinatul Siderurgic *Baoshan*, împreună cu alte câteva secții colaboratoare profilate, livrează, pe durata unei zile, toată producția de oțel a Chinei din 1949. Pe malul golfului s-a edificat, prin cooperare cu bănci capitaliste străine, Combinatul Petrochimic.

Municipiul Shanghai imprimă, totodată, pulsul febrilității comerțului intern, existând, aici, peste 25 000 de magazine, renumite în China dar și internațional. Pentru diversificarea activității din domeniul relațiilor externe, cu numeroși parteneri, se practică metode flexibile în politica prețurilor și a impozitelor, ceea ce stimulează, mai ales, investitorii străini. De altfel, a șasea parte din venitul anual al Țării Marelui Orient se creează prin activitățile integrate zonei libere Shanghai. Într-un anumit mod, privind lucrurile dintr-o altă perspectivă, mult mai pragmatică, specificul *paradisului aventurierilor* interbelici nu s-a diluat până la anulare.

La Shanghai există, constant, preocupări în domeniile culturale, științifice, didactice. Aici se află 198 de unități specializate, 240 000 de cercetători, profesori universitari, academicieni, care au obținut succese prestigioase, cu deosebire în compartimente prioritare: energie nucleară, electronică, semiconductori, laseri, raze infraroșii, circulație maritimă, sateliți artificiali, calculatoare performante, nave cosmice.

Numeroase instituții de învățământ superior, școli, teatre, studiouri de film, spitale, ori renumita bibliotecă, unde este depozitată *zestrea* spiritualității milenare, care totalizează milioane de volume, începând cu prezentarea primelor *ideograme*, până la scrierea folosită, astăzi, pe diferite coordonate geografice sau etnice, toate acestea, dar și multe altele, constituie încă o fațetă a celebrității localității urbane, supranumită *Orașul orașelor chineze*.

La galeria personalităților integrate *Cetății* s-a adăugat, din 29 aprilie 1985, Wang Ganjun. Rămâne primul om de știință chinez, specializat în Statele Unite ale Americii, care a zburat cu nava *Challenger*. Originar din provincia Jiangsi (1941), Wang Ganjun este onorat permanent de Consiliul Municipal, deoarece, la Shanghai, petrece copilăria, frecventează primele școli, plecând, apoi, cu părinții, în Insula Taiwan (1950). Conexiunea între Continent și Insulă, apropiate ca preocupări economice, datorită zonelor costiere libere, devine și

mai evidentă prin intermediul personalității nominalizate.

Pentru a putea fi stăpânit, *colosul* urban este împărțit, administrativ, în sectoare mari, forurile conducătoare lucrând, nemijlocit, cu instituțiile republicane. Interlocutorul este om umblat, a fost ambasador al țării sale în Filipine, cunoscând și alte țări ale lumii. Întrucât a vizitat de mai multe ori România, apreciindu-ne temperamentul, imprimă cinei un stil european, abandonează rigorile protocolului, devine foarte volubil. Vorbește, pasional, despre deplasările sale frecvente prin cele 11 orașe, din nouă țări, cu care metropola Shanghai este înfrățită: Camerun, Coreea de Sud, Filipine, Italia, Iugoslavia, Japonia, Olanda, Serbia, Spania, Statele Unite ale Americii. România lipsește!

Enumeră orașe mari, apropiate, ca profil, impresionantei așezări chineze, unde a găsit bucătărie specifică, vinuri vechi, femei frumoase, muzică interesantă. Viceguvernatorul este predispus la reflecții, asigurându-ne că, indiferent de stadiul și ritmul evoluției diferitelor regiuni ale Globului, orașul Shanghai, China Populară, în general, vor ajunge din urmă aceste spații avansate, care, de ce nu, vor fi depășite.

Calitățile amfitrionului se fac vizibile în mod treptat. Este, declară bucuros, ca vârstă, activitate și experiență, în *etapa mijlocie* a potențialului propriu. Până acum, inițiativele, munca, lupta, gândirea, i-au inspirat succesul funcțiilor politice, sociale, economice, diplomatice. Se exprimă, prin urmare,

din interiorul problemelor. După opinia sa, poate ascede, nu peste multă vreme, în următoarea etapă a randamentului uman. Nu știe precis dacă, la viitoarele alegeri, va candida pentru un nou mandat. Generațiile *primelor etape* lucrative, din zonele libere, se află în ofensivă generalizată!

Sensibil la aprecierile noastre, privind căile modernizării rapide a Chinei actuale, demnitarul din Shanghai furnizează detalii interesante. Vorbește, favorabil, despre *responsabilitatea în muncă*, sistem mobilizator pentru muncitori, țărani, intelectuali. Ca urmare, a crescut randamentul industrial și agricol, s-au diferențiat câștigurile, este relansată inteligența tehnică și științifică. Un mare succes al actualei politici chineze este acreditarea și aplicarea doctrinei, conform căreia, intelectualitatea constituie un sprijin favorizant celorlalte categorii productive, schimbându-se, radical, conceptul *Revoluției culturale*, când a fost catalogată periferic. Stimularea creativității devine preocuparea statului și, în egală măsură, profitabilă individual. **Raportul** din 2007, amintit mai sus, face trimitere expresă la *armonia socială*, condiție *sine qua non* a edificării socialismului cu specific chinez.

Prin *fereastra* succeselor molipsitoare, obținute la Shanghai, se vede clar reșezarea generalizată, pe noi principii, a mai multor macrostructuri, concretizată în echilibrul dintre ramurile diriguitoare (industrie, agricultură, transporturi, comerț, apărare, cercetare departamentală, învățământ, sport,

acumulare, consum, management, criterii reformiste).

După un *intermezzo* pe tema viitoarei Olimpiade de la Beijing (2008), pentru care orașul Shanghai are obligații limitate, oficialul emite concluzia că noul mileniu a găsit China cu potențial uman bine pregătit. Există ample preocupări privind creșterea nivelului competențelor asimilate după școală sau facultate, ceea ce induce promovarea educației permanente, mobile, dinamice, selective.

În ceea ce privește viața economică locală, operante sunt patru mari direcționări: eficientizarea industriei, tehnologizarea sectoarelor agricole, diversificarea cercetării științifice, modernizarea apărării naționale. În toate aceste compartimente, orașul Shanghai are contribuții substanțiale, raportate solicitărilor și ritmului prefigurate la Beijing. Examenul *maturității* se va susține prin organizarea Expoziției Mondiale, asumată, de municipiul Shanghai, pentru 2010. După cum cunoaște, reușita a fost deplină, greu de egalat.

Asupra unor asemenea aspecte vom reveni, mâine, pe timpul vizitei la Expoziția Economiei Republicii Populare Chineze, permanentizată cu decenii în urmă, dar actualizată constant. Acceptăm cu plăcere!

19. *Nervoșitatea metropolei* **Shanghai**

Amplul areal asiatic, atât de diversificat, cuprinde nenumărate realități cu totul deosebite. În China, asemenea surprize se multiplică, devenind un adevărat *șoc galben*. Printre acestea înscriu inclusiv metropola Shanghai, reprezentativă pentru sincretismul dintre civilizațiile tradiționale și tendințele contemporaneității chineze, afișate, ostentativ, la interferența mileniilor noastre. Colosul urban, având în statisticile oficiale, așadar, circa 12 milioane de rezidenți, ceea ce depășește populația mai multor state ale lumii luate la un loc, și o suprafață de peste 6 000 de km² (aproximativ cât județul Argeș), a devenit pentru mine, efectiv, o nouă poartă de intrare în China.

Împreună cu alte două renumite metropole, Beijing și Tianjin, formează *triunghiul strategic* al marelui stat din Orientul Îndepărtat, pe harta căruia rămân consemnate, de câțiva ani buni, 245 de municipii, 18 fiind considerate foarte mari, sufocante și nervoase. Deschiderea spre Lume a urbei Shanghai este dintre cele mai favorabile: *Gura sacră*, oferită de Iantzi (Fluviul Albastru), interferența Mării Galbene cu Marea Chinei de Est, aflate în ipostaza unor generoase *fiorduri* ale

Oceanului Pacific, vecinătatea cu Japonia, distanță de numai câteva mile maritime.

La sediul guvernatorului din Shanghai (municipiul are, după cum s-a spus, statut de provincie), ni se explică în această dimineață, anumite tendințe ale demografiei urbane, pornind de la principiul: *înghețarea* orașelor mari, dezvoltarea rațională a orașelor mijlocii, activizarea celor mici, ca acțiune pandantă, modernizarea zonelor rurale. De-a lungul zilelor noastre chineze ne-am convins că asemenea tendințe sunt deja în acumulare, dar rezultatele favorabile se lasă așteptate, timp în care la Shanghai populația a devenit și mai numeroasă. „*Greu, dar nu imposibil!*”, precizează gazdele noastre, referindu-se la perspectiva înfăptuirii programului echilibrării habitatului marilor așezări urbane chineze.

Structurile locale de la Shanghai au intrat într-o acerbă concurență cu dogmele politice, considerate, cândva, *tabu*, ale Chinei Populare. Aici se poate observa concretețea *reformei deschiderii*, decisă cu peste treizeci de ani în urmă (1978), esențializată prin sintagma *O țară - două sisteme*. Constituie un experiment mondial, pe care numai chinezii îl pot provoca și domina!

În consecință, cele mai mari orașe de pe coasta de sud – est și-au deschis economia pentru ampla conlucrare cu străinătatea. La cele patru *zone speciale*, constituite în 1979–1980, incluzând atunci 14 reprezentative așezări urbane, s-au

adăugat multe altele, dovadă elocventă a faptului că occidentalii europeni, americanii și japonezii sunt parteneri viabili și profitabili pentru sutele de milioane de chinezi. Așa se explică, în cea mai mare măsură, actuala structură modernă a economiei din Shanghai.

Din cele aproape 10 000 de unități productive ale metropolei, 400 (cele mai importante) se află în *zonele speciale* intraurbane, Minhang, Hongqiao și Caohejing, ultima reprezentând centrul vechi al orașului, supuse unei intense infuzii de capital străin. Construcția și dotarea modernă s-a finanțat de mari investitori, aflați *peste mări și țări*, majoritatea având origine chineză.

În asemenea cazuri, monopolul statului și birocratismul sunt diminuate considerabil, dând impuls evoluției tuturor componentelor vieții cotidiene. În Shanghai s-a înființat Comisia pentru Investițiile Străine, ajungându-se „*de la o sută de ștampile aprobatoare la o singură ștampilă și la un singur birou*”. Metropola este, acum, un important *centru nervos al mării responsabilități chineze*, ritmul evoluției fiind un model pentru întreaga țară. Iar, ca urmare, cel mai important port al Chinei, existent încă din secolul XII, devenit, după 1500, marele centru al comerțului cu fire de bumbac, supranumit și *Portul Orientului*, exportă produse în peste 160 de state, folosind modalități multiple. Așa, de exemplu, Grupul *Kangda* trimite zilnic

avionul propriu, plin cu mărfuri textile, mai ales din mătase naturală, la Los Angeles și în Jamaica.

Zona ultracentrală *Huahai* este dominată de ingenioase reclame comerciale, prezentând, printre altele: *Magnolia albă*, sigla grupului mixt chino–străin pentru realizarea televizoarelor color, produsele electronice ale firmei *Sarl Shanghai–Foxboro*, detergenții *Shanghai–Johnson*, autoturismele *Shanghai – Volkswagen*, avioanele *MD82*, sau instalațiile pentru centralele nucleare. În fiecare secundă se exportă articole de artizanat în valoare de șase dolari americani. Undeva, la etajul 16 al edificiului Ruijin, se află *Bursa devizelor* și *Compania pentru captarea directă a capitalului de pe piața financiară internațională*.

Asemenea aspecte, pe lângă multe altele întâlnite la Shanghai, îți creează imaginea unui cazan uriaș, în care clocotește ritmul anilor 2000-2020, scăpat din *chingile* centralizării excesive a Capitalei și predispus la recuperarea timpului pierdut față de realitatea avansată. Mai mulți *capitaliști* din orașul *socialist* Shanghai au devenit, la rândul lor, investitori în alte orașe ale Lumii, derulând importante afaceri, preponderent, în domeniile alimentației, medicinei, vestimentației. Pentru a ne convinge, în plus, de *nervozitatea* metropolei Shanghai, suntem rugați să vizităm Expoziția Economică Națională Permanentă. Este de mare interes!

20. Oglinda ritmului Țării

Programul pe care îl derulăm astăzi la Shanghai este divers și interesant. Punctul forte îl constituie, așadar, vizita la Expoziția Permanentă a Realizărilor Economiei Naționale, devenită oglindă relevantă a ritmului Țării din această geografie de largă respirație mondială. Traseul spre Complexul Expozițional străbate cartiere vechi, tradiționale componente, cândva, ale *paradisului aventurierilor* din timpuri apuse, cât și o parte din cele 320 de cvartale ridicate în anii postbelici. Este vizibil efortul extinderii stilului arhitectural și constructiv modern, concretizat, printre altele, în cele 140 de proiecte pentru noile blocuri de locuit, supuse *testului* cetățenesc, inclusiv prin intermediul presei municipale.

Circulația intensă a pietonilor, bicicliștilor și automobilelor, sau a unor mijloace întâlnite mai puțin în Europa, aglomerează excesiv partea centrală a orașului, poluarea și, în consecință, protecția mediului fiind mereu actuale. Intrarea în unghiul vizual al arealului Expoziției se face treptat, pe măsura apropierii de acest adevărat *orașel* al metropolei Shanghai.

Patru mari porți de acces permit vizitatorilor să admire fațada Pavilionului Central, având coloane impunătoare, sculptate cu migală, specifice, parcă,

templelor antice din Elada. În centrul suprafeței ocupate de construcții, așezate sub forma unui imens U, jocurile de apă multicoloră creează o atmosferă plăcută, de bună dispoziție. Marginile impresionantei *uzine de apă* se constituie din 16 jeturi puternice, care desenează contururi înalte, elegante, sub forma arcelor de cerc. În centrul bazinului, alte 16 rotonde a câte șase jeturi conferă vizitatorilor o estetică originală, specifică pentru lumea chineză.

Deși au o suprafață considerabilă, totalizând peste 90 000 m², edificiile și împrejurimile s-au ridicat în numai zece luni *prin forțe proprii*, cu toate că în ultima parte a anului 1954, precum și în primele luni ale anului 1955 *sfaturile* sovietice făceau *carieră* în China Populară. Construcțiile ocupă, acum, mai mult de o treime din suprafața totală a Expoziției, din acestea, circa 10 000 mp² fiind destinate etalării principalelor repere industriale, performante pe plan mondial. Organizarea instituției unde *arde foc continuu* (sunt peste 1 500 de angajați), s-a finalizat la 1 Octombrie 1959, cu ocazia împlinirii unui deceniu de la instituirea datei respective ca Sărbătoare Națională. Anual, i se adaugă noi exponate ce probează evoluțiile din diferitele compartimente, mai ales prototipuri, prognozându-se, astfel, cerințele de pe piața internă și internațională.

Multe exponate din gama *mașinilor* sunt prezentate în funcțiune, iar pentru industria chimică, reține atenția diversitatea uleiurilor rafinate. În alte încăperi, având fiecare o arhitectură interioară

proprie, cu stucaturi în stilul boabelor de orez, sau colonade geminate și capiteluri sub forma evantaiului frunzelor de palmier, sunt grupate *electronicele* din noile generații celulare și digitale, de la complicatele instalații folosite la Centrul Spațial Jiuquan, din Deșertul Gobi, până la cele inserate în gingașele jucării mecanice. Iar pentru mai multă transparență, anumite spații expun componente specifice dotărilor militare, suficiente și convingătoare în cazul clienților amatori de importuri masive.

Relevantă, ca specific național, este, fără îndoială, diversitatea din sectorul materialelor sportive. Deși cele mai răspândite activități de acest fel sunt gimnastica și boxul tradiționale, pentru a căror practicare, în China, este de ajuns bunăvoința, totuși, expoziția vizează mai ales accesoriile sportivilor de performanță, iar, mai nou, agrementul. Datorită modernizării, sunt tot mai frecvente preocupările oamenilor, indiferent de funcție, vârstă, religie sau provincie, pentru *consumarea* sărbătorilor sau a timpului liber, de la sfârșitul săptămânii, plăcut și reconfortant.

În Expoziția de la Shanghai am văzut zeci de tipuri de biciclete, ceea ce este normal, dacă ne gândim fie și numai la faptul că milioane de picioare folosesc, în cele mai diverse scopuri, acest mijloc de locomoție. De altfel, prima forță motrice a tuturor timpurilor a fost cea musculară, iar chinezii, deși au inventat încă de pe timpul Dinastiei Tang (618 –

907) praful de pușcă, strămoș generos al combustibililor cu propulsie, totuși, au rămas conservatori incorigibili.

Pe parcursul vizitării Expoziției Naționale de la Shanghai, am intuit, fără calcule inutile, ritmul alert al dezvoltării economiei chineze, mai ales după succesele obținute prin *porțile deschise* pentru capitalul străin din actualele state avansate ale Lumii. Deocamdată, țara noastră nu intră decât sporadic pe aceste coordonate geografice. Neliniștea manifestată în fața calculatoarelor, care prezintă ponderea infiltrării României în marile afaceri din China, ne este încălzită prin ceea ce a apărut pe un ecran imens: „*Bun venit în Expoziția de la Shanghai*”. Urarea este grafiată corect în limba noastră strămoșească.

Alăturat sălilor cu aparatură muzicală, un tânăr din *rasa galbenă* interpretează, la xilofon, melodia ***Dragă-i viața când pleci militar***, moment completat cu ***Hora staccato***, prezentată, la vioară, de o colegă din acest scenariu ad-hoc. Bravo lor! Bravo nouă! Periplul prin pavilioanele Expoziției continuă.

21. Autoturismele din Argeș în Orașul orașelor chineze

Continuându-ne *Marșul cel Lung* prin ampla Expoziție de la Shanghai, am fost conduși inclusiv la standurile cu *generațiile* mai noi ale mijloacelor de transport, comparativ cu tradiționalele ricșe și biciclete: motorete, motocicletă de capacitate cilindrică redusă, cu sau fără ataș, tractoare liliput, aduse și pe piața românească, autoturisme autohtone, microbuze, troleibuze, vagoane de cale ferată și metrou. Observ că noutățile avangardiste își fac loc treptat.

Motivația este simplă. Se urmărește, prioritar, scopul pragmatic și utilitar al fabricării unor asemenea repere, întrucât zilnic trebuie *vehiculați*, la diferite distanțe, milioane de oameni, ca urmare, estetica și confortul ocupă locuri secundare.

Cerințele interne, *de lux*, cum ar fi, așadar, la autoturismele familiale, solicitate cu deosebire de locuitorii cu stare materială mai bună, rezidenți, preponderent, în *zonele speciale*, organizate prin colaborarea cu capitalul străin, având câștiguri superioare comparativ cu cei angajați în unitățile de stat, sunt suplinite prin importuri. Aici plasează interlocutorii noștri și automobilele aduse, de câteva decenii, din România.

Cunoșteam faptul că noi exportăm în China, pe sisteme financiare convenite, autoturisme din gama *Dacia*, fabricate după licență franceză, integrate ulterior producției naționale, în uzinele de la Pitești, respectiv Colibași, astăzi Mioveni, precum și automobile de teren realizate, un timp, la Câmpulung (Muscel). Eram curios, se-nțelege, să aflăm părerea partenerilor chinezi.

După opinia specialiștilor din Shanghai, importul acestor mașini a contribuit, ani buni, încă de la începutul deceniului nouă, la conlucrarea economică dintre cele două state. Muncitorii și inginerii din China au preluat experiența românească în materie, deși nici la noi nu era prea îndelungată. Față de autoturismele *Dacia*, proprietarii se arătau mulțumiți pentru dimensiunile medii ale acestei mărci, apreciau consumul convenabil la carburanți și lubrifianti, ușurința reparațiilor curente, fiabilitatea și adaptarea la climatul asiatic.

Politețea înăscută a chinezilor, uneori însă reținută, protocolară și studiată, vizibilă și în tagma oamenilor de afaceri, exclude practica dezaprobării directe a celor cu care se poartă dialogul, lăsând loc deducțiilor. Asemenea manieră s-a folosit și în finalul discuției privitoare la calitățile autoturismelor și automobilelor românești de pe traseele rutiere ale Chinei. Concluziile specifice acestui domeniu le-am formulat singuri.

După cum se cunoaște, China tradițională a fost renumită pentru inventarea instrumentelor de

orientare în timp și în spațiu, manufacturierii din acele vremuri deținând multe secrete și priorități pe Mapamond. Este suficient să amintim *ceasul picăturii de apă*, văzut la Palatul Imperial de Iarnă, din Beijing, sau busola. În replică, industriașii actuali prezintă în Expoziția de la Shanghai creații excepționale pe același profil. Deosebite ni s-au părut pendulele din fildeș, cu *piese* aurite, orologiile electronice de mari dimensiuni, folosite în spații deschise, ceasurile de mână pentru copii, reproducând flori sau figuri grotești și, mai ales, multitudinea tipurilor de busole, unele deja pregătite să intre în *trusoul* cosmonauților.

Spre finalul circuitului prestabilit, s-a făcut o *escală* în strălucitoarea zonă a bijuteriilor, torentica elaborând, valoric și estetic, adevărate opere de artă. Cea mai impresionantă rămâne, pentru mine, lucrarea *Marele jad*, bijuterie gigant, având două tone, în care sunt sculptați, folosind maniera basoreliefului, 41 de alpiniști chinezi, renumiții cuceritori ai magnificei înălțimi din Himalaya (1958), măsurând 8 848 de metri.

Pentru a-i da forma actuală, 12 sculptori în jad au prelucrat prețioasa stâncă vreme de doi ani și patru luni, adăugând, la cota cea mai înaltă, prefigurând vârful muntelui, un steag al Chinei, realizat din agată, cu soclu din mahon. Legendar, zăcămintele jadului alb pur, *ca seul oii*, sunt descoperirea regelui Mu, din Dinastia Zhou de Vest. Renumită este cariera județului Hotan,

Regiunea Autonomă Xinjiang-Uygur, de la poalele muntelui Kunlun.

Tonele de jad, ajunse, acum, o splendidă bijuterie tematică, sugerând imensitatea Țării și apropierea omului de Cer, sfidând norii ce acoperă, ca și neaua, Himalaya, sunt depozitare ale unei memorii care aureolează temerara încercare și marea reușită a alpiniștilor chinezi. Dacă faimosul vârf Chomolungma s-a lăsat cucerit de alpiniștii immortalizați în *Stânca de jad*, atunci nici viitorul nu poate să ascundă secrete pentru cel mai mare stat al Extremului Orient.

Gândind la victoria unui asemenea principiu, am semnat și eu în *Cartea de Onoare* a Expoziției Naționale Permanente de la Shanghai, recunoscându-se hărnicia locuitorilor Chinei din partea unui român care a intuit, prin decenii, dincolo de zidurile marilor pavilioane.

Renumitul centru urban al Lumii ne *înghite* ușor, atunci când am devenit pietoni ai Bulevardului *Nanjing*. Edificiile de aici poartă, cele mai multe, pecetea clasicismului etapelor și inițiativelor antebelice din Europa Occidentală sau Japonia, dominante în China de Sud, rentabilă timp îndelungat. Modernismul, având specific național, se impune autoritar în cazul multor construcții reprezentative de pe această arteră cu formidabil vad comercial.

Lung de șase kilometri, Bulevardul *Nanjing* a avut inițial două benzi de circulație. În urma unor acțiuni privind *ornarea* structurilor stradale, care

au impus demolări masive, este *croit*, astăzi, pe șase culoare auto și două trotuare largi, din care se intră în salba nesfârșitelor magazine. Densitatea umană a devenit, la orele maxime, greu de imaginat, obositoare și agasantă pentru un european, constituind o nouă și reală fațetă a *șocului galben*.

Printre miile de autoturisme și nesfârșitele mulțimi de oameni, arareori albi sau negri, se strecoară, cu dezinvoltură, tinerii chinezi îndrăgostiți. Prospețimea ținutei vestimentare, atitudinea tandră, mersul lor înlănțuit, par a nu fi incomodate de ceea ce se realizează în forfota marelui bulevard, iar preceptele vechi, atât de inoculate cu numai câteva decenii în urmă, sunt tratate, acum, cu indiferență, mai ales, la Shanghai.

Aflat în sfera de influență a comercianților emigranți și a zonelor speciale, *negotul* local a beneficiat, spectacular, de liberalizare, practică bazată pe legile economiei concurențiale de piață. În *galopul* pentru conexarea la modernitate, chinezii continentali preferă, tot mai mult, produse având calitate neîndoielnică, estetică atrăgătoare, grad sporit de confort. Deși nu întotdeauna cei ce vizitează magazinele revin cu pachete edificatoare, îmbucurător este aspectul căutării unor mărfuri pe măsura buzunarului diferitelor categorii sociale. Prin urmare, fluxul deschiderii spre Lume se poate constata, oriunde, pe Bulevardul *Nanjing*. Uneori, articole contrafăcute ajung, prin diferite căi, în România.

Dintre liderii politici contemporani, la Shanghai este venerată, în mod special, Song Qingling (1893 –1981), președintă de onoare a Chinei. Statuia acesteia, aflată la intrarea în Mausoleul ce i s-a dedicat, este un rondbos de marmură albă, 2,54 m înălțime, iar soclul din granit are numai 110 cm. „*A dorit, spun gazdele, să se afle permanent printre oamenii pe care i-a îndemnat mereu spre progres, studiu și civilizație*”. Concretizarea unor asemenea concepte o vom cântări altă dată.

Revenit cu *picioarele pe pământ*, refac arealul zonelor costiere libere, *centrate* pe litoralul Mării Chinei de Est. Practic, acestea pornesc chiar din sud-est, urmărind succesiunea: Insula Hainan, orașele-porturi Beihai, Zhanjiang, Zhuhai, Guangzhou, Shenzhen, Shanton, Xiamen (aflat chiar peste *apă* de Insula Taiwan), Fuzhou, Ningbo, Shanghai, Nantong, Lianyungang, Qingdao, Yantai, Qinhuangdao, Dalian. Se adaugă alte localități, golfuri, fiorduri, *celule* interioare. Toate *drumurile* merg la Shanghai, dar, după retrocedare, și spre Hong Kong sau Macao. Peste tot se lucrează cu îndârjire. Românii urmăresc cu interes succesele prietenilor chinezi din *zonele libere*.

22. Apa din căușul munților

Copleșit, realmente, de *tirul* bombardamentului informațional, referitor la megapolisul Shanghai, încerc, anterior plecării din imensa așezare urbană să-mi orânduiesc impresiile referitoare la acest formidabil *magnet* al Mapamondului. Reușesc cu destulă greutate! Peste aprecierile adunate cu micală, provenite atât tradițional, dar, mai ales, din ceea ce este, acum, orașul, a fost necesar să adaug imagini de ultimă oră, culese direct de la *Pinul Dragonului*.

Este vorba de un ultramodern, rafinat și funcțional complex cultural-turistic din apropierea porții aeriene a metropolei, unde există posibilitatea ca europenii să se transpună, pentru câteva ceasuri, în climatul de sensibilă liniște sufletească, proprie naturii firești a chinezilor, transformată, astăzi, într-un dinamism greu de exprimat și egalat.

Arta construcțiilor, decorațiilor interioare, amenajării grădinilor, politeții, curtoaziei discrete, gastronomiei, simbolisticii, stăpânirii *fluxurilor* sau *refluxurilor* umane, specifice edificiilor așezate în imediata vecinătate a marilor aeroporturi, stații feroviare, *gări* fluviale, maritime ori oceanice, și-au dat întâlnire, aici, la *Pinul Dragonului*.

Elementele de maximă surpriză, șocante cu adevărat, pentru vizitatorii Complexului, sunt numeroase: de la noutatea structurii interioare și estetica arhitecturală exterioară, până la folosirea unor tehnici de ultimă oră, *inserate* în ambient. Dacă, bunăoară, acoperișul, intrările în pavilioane, decorațiunile din spațiile deschise, sau celebrele mese rotunde sunt de factură tradițională, printr-o curajoasă deschidere spre ultramodernism, dotările interioare, automatizarea diferitelor activități, ampla eleganță a saloanelor ovale, spațiilor comerciale, sportive sau culturale, se plasează într-un veritabil confort comparabil cu celelalte state avansate ale Lumii.

La *Pinul Dragonului* se pot admira, deopotrivă, lucrări de artă parietală, care surprind scene celebre, întâlnite, cândva, pe *Drumul Mătăsi*, apartamente luxoase pentru demnitarii aflați *în tranzit* (cuprinzând spații dispuse pe mai multe etaje, unite cu scări în spirală, bazine de înot, acvarii camerale, birouri de lucru, săli de recepții, saloane pentru convorbiri oficiale, microcentrale video-telefonice de lungă distanță, televizoare cu circuite speciale), imense mochete cu decorații florale, tapet din mătase naturală, oglinzi de cristal așezate pe plafoane, tapiserii și goblenuri de maxim rafinament.

Spațiile verzi pornesc de pe holuri și continuă dincolo de ușile clădirilor, fantezia aranjamentelor florale dezlănțuindu-se în toată splendoarea, prin înmănuncherea diversității uluitoare a vegetației, de

la cea adusă din pădurile milenare ale Chinei, până la recentele creații ale botaniștilor. Dominante sunt azaleele, aclimatizate în peste 500 de tipuri, în culori albe, galbene și roșii, începând cu plante firave, ajungând la arbori veritabili.

Intrăm, pentru câteva minute, în *Camera albastră* a grădinii, care prefigurează un colț din întinsele suprafețe mirifice maritime ale Chinei. În fața unor efecte de lumină, apă și pictură, se poate penetra, cu privirea, de pe o *palmă* de pământ, în spațiile acvatice ce par nesfârșite, unde este împărăția caracatițelor, peștilor sabie, scoicilor, algelor, pietrelor prețioase sau a micilor epave.

Principalele alei ale diafanei grădini sunt flancate cu bucăți de bazalt, cioplite sub forma maimuțelor, dragonilor, leilor sau a urșilor, realizându-se, astfel, ingenioasa simbioză între vegetația naturală și elementele artificiale zoomorfe. Noaptea va aduce, aici, lumina filtrată a candelabrelor și a felinarelor înlănțuite, totul devenind un mic paradis. Excelentă, pentru mine, această oază de liniște din Shanghai, care mă îndepărtează de zona centrală dezlănțuită.

Din avionul de pe ruta interioară spre Xian, am privit cu emoție ampla panoramă a imensului oraș. Este cuprinzătoare și densă. Încrengătura străzilor și bulevardelor, unirea uscatului cu apa, prelungirea centrului spre cartierele mărginașe, portul, danele, *pădurea* de vapoare, caroiajul aducțiunilor ordonate de apă, ce ramifică râurile interioare spre

golful principal, amplitudinea Deltei Yangtzi/Iangzi, vegetația ecologistă, dar, mai ales, trepidanta activitate a locuitorilor, toate surprinse vizibil prin hublou, oferă contextul eternizării formidabilei citadele a Orientului. Așadar, despărțirea de orașul-port rămâne adevărat șocantă!

Distanța aeriană până la renumitul oraș Xian, viitorul loc al popasului nostru chinez, s-a parcurs în două ore și jumătate. Privind spre pământ, aflat atunci sub incidența unui soare blând, am fost plăcut impresionat, mai ales, de *cumințenia* înălțimilor sudice, cultivate până spre vârfuri, unde oamenii locurilor tradiționale urcă importante cantități de apă, folosind, acum, *Pompa zeilor*, produsă la uzina din Wuhan. Este capabilă să ridice, din treaptă în treaptă, cinci litri de apă pe secundă, formând, apoi, mici rezervoare pentru *căușul munților*.

Economicos, cantitatea acumulată este dirijată cu multă rigurozitate pe terasele succesive, amenajate manual și plantate ingenios. *Citite* de sus, luncile par liniștite, dar prezintă excelenta parcelare, ceea ce presupune că nimeni nu-și permite să cultive în mod haotic și neproductiv pământul, devenit, parcă, tot mai puțin pentru cei peste 1,3 miliarde de locuitori ai Chinei. În consecință, înfrățirea dintre oameni și pământuri este o cauză magnifică pentru acest areal.

Pe aeroportul din Xian avem o surpriză dintre cele mai reconfortante. În grupul celor veniți să ne salute există și câteva oficialități care au revenit,

zilele acestea, din România. Am trecut din mână în mână zeci de fotografii realizate la București, Constanța, Pitești, Curtea de Argeș. Exuberanța partenerilor chinezi se contopea cu gândurile ce-mi zburau spre casă, parcurgând spații imense într-o fracțiune de secundă.

Acolo, în salonul Aeroportului Xian, beneficiind de prezentare autorizată, realizăm că suntem oaspeții așezării istorice Changan, reședința provinciei Shaanxi, întinsă pe 200 000 de km², cu peste 30 de milioane de locuitori. Aici era, cândva, începutul *Drumului Mătăsii*, al cărui miraj există și astăzi.

Devansând milenar celebra călătorie în China a lui Marco Polo, din secolul XIII, precum și acțiunea culturală a italianului Matteo Ricci (1552 – 1610), mort la Beijing, considerat un autentic fondator al relațiilor culturale dintre China și Occident, renumitul *Drum*, însumând mii de kilometri, rămâne expresia căutărilor umane pentru apropierea necunoscutului, simbol al cutezanței *cărăușilor* de baloturi, *îmbarcate* pe cămile, micșorând distanțele și disconfortul neasemuirii limbilor.

Oamenii acelor vremuri din Changan au reușit să cunoască alți semeni ai lor, iar pe un asemenea suport, generațiile de la interferența secolelor XX-XXI prezintă succesele muncii asidue, oglindite în noua realitate a orașului Xian.

Cu aceste imagini, favorizante locului unde am sosit, dar frământat și obosit de toate cele *adunate* până astăzi, deschid larg fereastra camerei hotelului *Renmin*, încercând să-mi imaginez, acum, la miezul nopții, marile valori ale civilizației străvechi Changan, pe care le voi savura mâine dimineață. Există, așadar, posibilitatea să fie realizat unul dintre obiectivele urmărite, mental și declarativ, atunci când plecăm spre Țara Marelui Orient.

Interesant rămâne, ca sens major, ***Programul Național*** privind refacerea traseelor turistice, reabilitarea clădirilor, rezervațiilor naturale sau arheologice, actualizarea expozițiilor muzeale din *perimetrele istorice* ale Chinei tradiționale. Toate documentele oficiale, inclusiv cele cu pronunțat caracter politic sau economic, stimulează cunoașterea realităților anterioare, evitând, astfel, *nihilismul* propriu altor etape temporale.

23. Vechea capitală Changan

Tradiția Capitalei antice și medievale Changan, devenită, acum, renumitul oraș Xian, constă, prioritar, în faptul că această localitate a făcut parte din sextetul vechilor centre militare chineze, aici aflându-se, timp de 1 100 de ani, curțile imperiale pentru 11 dinastii, cele mai importante numindu-se Zhou, Qin, Han, Sui, Tang.

Rolul câmpiilor centrale ale Chinei a crescut de-a lungul timpului pe măsura cuprinderii în sfera schimburilor economice și culturale cu alte mari împărății ale Pământului. Pe lângă mândria de a fi fost punctul inițial al *Drumului Mătăsii*, vestigiile din Changan *urcă* spre noi încă din străvechime, iar contemporaneitatea așezării s-a conexasă la modernitate, în provincia Shaanxi găsim, pe lângă alte repere industrial-agrar, renumite baze strategice, profilate pe zborurile interplanetare.

În holul central de la Hotelul *Renmin*, unde suntem găzduiți, harta *butonată* a zonei recomandă, preponderent în limba engleză, cunoscută de mulți chinezi, traseul, prefigurat prin semne și semnale luminoase, spre minele carbonifere *Banpo*, vechi de peste 6 000 de ani, ori insistă asupra expozițiilor cu bronzuri din vremea dinastiilor Shang și Zhou, figurinelor de războinici și cai din timpurile Qin, stelelor funerare aparținând familiei imperiale Han.

Se vor putea admira, totodată, frescele rupestre executate pe timpul dinastiei Tang, mausoleele împăraților atotputernici din mai multe generații, sau Turnul cu clopot. Tentativa străinilor de a ajunge la Xian și împrejurimi este inteligent încurajată de *negustorii turismului*, prin prezentarea, cu aplomb, a cutremurătoarei descoperiri arheologice din 1974, înfățișând replica artistică a legendarei armate conduse de împăratul centralizator Qin Shi Huangdi.

Acest *centru vital* istoric de la Xian, format cu ajutorul locuitorilor zonei, care și-au făcut din a căuta relicve o adevărată profesiune, răsplătită substanțial din bugetul provincial, constituie, pentru specialiștii în istorie, antropologie, arheologie sau din domenii apropiate, un amplu câmp de afirmare națională și internațională. Asemenea componente tradiționale dau strălucire și farmec câmpiilor Chinei Centrale.

Pentru a susține aceste considerente, vizităm, inițial, cinci mausolee imperiale, toate subpământene, scoase la iveală după îndelungi cercetări arheologice. Așa, de exemplu, *Mausoleul Mao* este dedicat împăratului Han Wu, fiind amenajat în circa 50 de ani. Centrul încăperii principale este dominat de sarcofagul imperial, superbă operă artistică, înconjurat de 12 demnitari ai Curții, care, conform uzanțelor acelor timpuri, au trăit numai cât stăpânul lor, considerat persoană spirituală, pentru care s-au și sacrificat. Legenda spune că, printre tezaurele ascunse subteran în

camera sarcofagelor, se află mari trunchiuri și bare de jad.

Alt mausoleu îl readuce în contemporaneitate pe împăratul Tai Zhong. Este amplasat în panta unei mici coline. Mormântul principal s-a flankat, la mari distanțe, de peste 200 de *tumuli* ale rudelor, oficialilor și generalilor. O întreagă *gintă chineză* s-a răsfrânt în câmpia înverzită de lângă Xian, prefigurând elizeele. Nu prea departe se află un mausoleu *duplex*, consacrat împăratului Gao Zhong și împărătesei Wu Zetian. Inițial, aceasta a fost domnișoară de onoare la *Curtea Veche*, devenind călugăriță, fiind adusă, ulterior, în Palat, de noul șef al statului, viitorul său soț, Gao Zhong. Dar, la moartea împăratului – consort, nu a respectat tradiția sacrificiului obligatoriu, proclamându-se împărăteasă, lucru rar întâlnit în *protocolul* dinastiilor de la Changan.

Pentru mama acestei curajoase femei, devenită împărăteasă, era ridicat *Mausoleul Shun*. Are dimensiuni mici, dar intrarea este străjuită de valoroase sculpturi în granit, cea mai prețioasă măsurând patru metri înălțime, reprezentând un inorog, simbol protector al orgolioasei mame ce s-a luptat *voinicește* pentru cariera dinastică a fiicei sale, Wu Zetian.

Renumit a devenit, însă, *Mausoleul Qin Shi Huangdi*, la a cărei construcție subterană au lucrat, spune tradiția, 700 000 de locuitori. Camera unde sunt depuse sarcofagele – cea a împăratului încă

neidentificat – constituie un virtuos muzeu, iar consemnările hipogee, presupuse a fi cele inițiale, relatează că, împreună cu împăratul, au intrat în *odihna veșnică* membri ai familiei, oficiali, animale, păsări. Importante bijuterii, multe furate de-a lungul secolelor, i-au însoțit pe muritori. Se presupune că, pe sub acest mausoleu, curg râuri nesfârșite de argint viu.

După cum se vede, câmpiile riverane ale fostei capitale Changan sunt burdușite de istorie, fenomen poleit cu legende, fabulații, fantasme. De aceea, căutările continuă. Sunt săpate numeroase galerii, având lungimi kilometrice, formându-se adevărate orașele subterane. Noi dovezi demonstrează, cert, existența milenară, șocantă pentru generațiile de astăzi, dar necesară completării concluziilor privind civilizația mondială.

Pe diferite puncte de pe Glob se află nenumărate creații umane de neîndoieșnică valoare: piramide egiptene, temple și statui elene, teatre elenistice, colonne și portaluri romane, palate franceze, domuri italiene, poduri engleze, studiouri americane. Toate acestea, precum și multe altele, din cele mai diverse generații sau puncte geografice, au vizat supraînălțarea față de sol, apropierea de Cer, sfidarea legilor naturii, dominarea oamenilor de rând. Unele au trecut *proba timpului*, altele s-au prăbușit stupid, cele mai vechi fiind denumite, convențional, *minuni ale lumii antice*.

Civilizația Xian reliefează altă ipostază a operelor de artă, acestea dominând adânciturile prin bogăție, rafinament, semnificație. Piese de rezistență nu se oglindesc în panoramele urbane, luciul apelor sau razele Soarelui, devin pradă greoaie privirilor muritorilor de rând, sunt chtoniene, nu uraniene. Nestematele de la Xian, aglomerate într-un areal sătesc de șes, în mijlocul cărora ți se taie răsufarea, conservate în măruntaiele pământului liniștea, frumusețea, legenda, tainele, tâlcul. Acolo, sub pământ, s-au luptat acerb cu treptata măcinare, arareori catastrofală, valoarea edificiilor devenind cunoscută pe măsura înlăturării tonelor de loess.

Perioadele antică și medievală de la Changan nu epatează prin fâșnirea spre înălțimi amețitoare. Din contră, surprind logica și cuminența adâncurilor, intuind, parcă, nelegiuirile epocilor viitoare, capabile uneori să distrugă tradiții milenare în câteva clipe. Este vorba de o premoniție nativă și vizionară a vechilor chinezi privind soarta precară a operelor create de ei? Tot ceea ce se poate!

În cazul de față, conexiunea la universal este realizată, așadar, nu prin extrapolarea verticală, preferându-se, ca alternativă, orizontalitatea. Omul, țăran, meșteșugar, soldat, demnitar sau împărat, preferă contopirea cu Pământul, dătător de speranțe și certitudini. Poate tocmai de aceea atrage numeroase comparații și ierarhizări, deseori contradictorii, din partea unor analiști actuali.

Simbolic este și va rămâne civilizația viguroasă a plenitudinii unor etape foarte dense, *topite*, realmente, în eternitatea Țării Marelui Orient, făurită de oamenii generoși pentru semenii lor din mileniile noastre, *luminând* în fiecare moment al existenței contemporane. Secretele câmpiilor Chinei Centrale vorbesc perpetuu, așa cum demonstrează miile de statui ce mășăluiesc, prin istorie, încă din secolul III al Erei Vechi.

Anterior, prin veacul X î.Hr., existase **Cartea versurilor**, numită și **Cartea cântecelor** sau **Cântarea cântărilor**, prima culegere literară chineză, care evocă, prioritar, viața locuitorilor cu preocupări agrare. Aspectul demonstrează originea sătească indubitabilă a celor mai multe inițiative orientale.

Unirea comunităților rurale dispersate a fost anevoioasă, mai ales că, sub *sceptre* imperiale, înrolarea tinerilor puternici favoriza, permanent, dinastiile chineze. Totuși, faptele de vitejie ale acestor militari anonimi, adunați, probabil, cu *arkanul* (pentru a folosi un termen turcesc), motivează *gestul* monarhic, regăsit la Xian sub modalitate plastică. Vom vedea imediat!

24. Cea de a opta minune a Lumii

Marele spectacol de la Xian, constituit, în principal, din senzaționala descoperire arheologică de pe latură estică a Mausoleului Qin, realizată întâmplător în anul 1974, respectiv celebra replică din loess dedicată armatei imperiale din timpul Dinastiei Qin (221-206 î. Hr.), devine, cu adevărat, în perspectiva istoriei, cea de *a opta minune a lumii* antice. Posibilitatea reconstituirii unei asemenea dovezi, apuse milenar, s-a pornit extrem de simplu: vajnicul țăran chinez Ian, dornic să înceapă o nouă zi de muncă prin răcorirea feței cu apa din puțul *săpat* ieri, aducea, în primele raze de soare, de la adâncimea fântânii sale, obiectul din ceramică fină, reprezentând un cap de oștean. Neașteptata descoperire arheologică s-a extins treptat, în fiecare an scoțându-se la iveală adevărate opere sculpturale, conservate de argila uscată și pufoasă.

Pe măsură ce distanța până la întâlnirea cu acele replici ale militarilor se micșorează, emoțiile și curiozitatea devin din ce în ce mai puternice. Senzaționalul este simțit după aglomerarea traseului, intersectându-se, ca pe marile bulevarde, mii de oameni, mașini, biciclete. După depășirea unei discrete înălțimi, apare în raza vizuală o cupolă înaltă, prelungită spre solul argilos prin

ferestre și uși ample, din cristal, anunțând, sub forma sălilor polivalente, un sit arheologic imens.

Ajunși în parcajul central, fiind ușor reperați de *milițieni*, salutați, personal, de directorul acestui original complex istoric. Specialistul recunoscut în lumea științifică este deosebit de amabil, anul trecut a vizitat România. Are cuvinte de laudă la adresa arheologilor noștri, care au redat vizitatorilor Curtea Veche de la București, dar, mai ales, renumitele sanctuare dacice din zona Orăștiei.

M-a bucurat, se-nțelege, modul exact în care interlocutorul nostru se exprimă și se interesează, cu toată sinceritatea, de tendințele arheologiei românești, comparând cele văzute recent de el în Australia cu amploarea lucrărilor din provincia Shaanxi.

Aflat în fața acestei senzaționale descoperiri științifice este de apreciat, mai întâi, concepția împăratului Qin de a realiza un stat puternic, devenit celebru în lumea veche. În al doilea rând, putem admira inițiativa făuririi unei asemenea replici artistice, unică în lume, a unei armate reale imperiale. Devine un însemn de prețuire a oștirii sale, de veșnică neuitare a strălucitei unități obținute în urma luptelor cu dușmanii, derulate înainte de fastuoasa procesiune a îngropăciunii suveranului în anul 206 î. Hr. Așadar, armata reală urma să păstreze, pe mai departe, unitatea statului, iar replicile l-au însoțit pe monarh.

Împăratul credea în forța unită a oamenilor, mai mult decât în forța solitară a destinului, care l-ar fi

determinat să-și lase testamentara faptă de îngropare a armatei vii, ce-l făcuse celebru. Decizia a fost însă în favoarea replicii argiloase, și nu orgolioase. Frumos gest imperial! Tot atât de frumos este și acceptul posterității de a reține numele ilustrului imperator, Qin Shi Huangdi, pe răbojul timpului nemuritor.

Pătrundem în holul care precede intimitatea zguduitoare panorame a celei mai mari descoperiri arheologice din lume. Uimire, șoc, înmărmurire, liniște, tăcere sunt tot atâtea efecte primare ale întâlnirii noastre cu magnifica armată a împăratului Qin Shi Huangdi. Este o imagine care se supune greu cuvintelor! Sugerează, pentru fiecare în alt mod, perfecțiunea modelajului antic.

Ați văzut, desigur, așezați în fotoliu, la filmele istorice, armate nesfârșite ce mășăluiesc spre sala de spectacole, precum și stop – cadre bătute în cuie pe ecranele albe, care, datorită efectelor optice, ai senzația că te acaparează în rândurile lor, strângându-te?! La Xian, vizitatorul privește, însă, totul de la înălțimea ecranului cinemascop, iar sala devine realmente câmpul de marș al coloanelor de ostași, cai, care, arme de luptă.

Deși încremenite prin existența lor artistică, multimilenară, acestea conferă o fascinantă impresie asupra oamenilor de pe esplanadă, care volens-nolens se lasă dominați cu autoritate, deși se află la înălțime, îngândurându-i până la extaz. A sosit însă vremea trezirii la realitate, a transformării

șocului în obișnuință, în care scop mă grăbesc, exploatând aceste ceasuri unice, să rețin câteva dintre principalele date ale amplei lucrări subterane a antichității, transmisă, cu suflet curat, până în zilele noastre. Prin coborârea în istorie, sub oglinda solului, urcăm, desigur, în civilizație!

Ampla suprafață, acoperită de cupola ridicată direct deasupra zonei explorate, a fost împărțită în 25 de carouri arheologice subsumând suprafața de 14 000 de m². Perimetrul inițial al imensului câmp de marș era străjuit de 14 porți, ce reprezentau, probabil, cele șapte direcții de intrare, înaintare și ieșire simbolică a celebrei armate imperiale, victorioasă în luptele acerbe purtate pe câmpurile din apropierea capitalei Changan. În același timp, 11 valuri de pământ, susținute prin stâlpi de lemn și prin cărămizi din argilă ocroteau replica principalei forțe a statului antic chinez, transpusă în ceramică din argilă arsă și colorată. Acoperișul era realizat la nivelul solului din nuiele împletite.

Privirile nesățioase ale vizitatorilor se pot opri acum numai asupra a 6 000 de figuri reprezentând ostași în ipostaze eroice, de la generali la soldați, având 1,8 metri, cai de doi metri lungime și 1,5 metri înălțime, care de luptă în mărime naturală, resturi de cărămizi și împletituri, alte obiecte specifice marilor armate. La descoperire, majoritatea figurilor umane aveau în mâna dreaptă diferite arme, confecționate din lemn și din metal, expuse în prezent într-o sală apropiată, construită special pentru etalarea celor mai de seamă obiecte

muzeale din întreaga geografie proprie civilizației Xian.

Apropiindu-mă în limitele admise prin indicatoare de grupurile încremenite ale acestei armate, la care te aștepți, din secundă în secundă, să-și înceapă marșul triumfal, am observat că este total exclusă asemănarea unei figuri cu cealaltă. Deci: 6 000 de statui – 6 000 de fizionomii! Formidabilă realizare estetică! Una dintre laturile unicității acestei descoperiri arheologice este deci magnifica diversitate, greu de presupus că ar mai putea fi egalată în viitor. Modelajul este ireproșabil, iar arderea argilei a fost suficientă pentru a se menține secole și milenii. Fiecare figurină, goală în interior, se poate descompune prin detașarea capului și a membrelor superioare. Inițial, ne spune directorul, mâinile puteau fi mișcate din umeri, însă de-a lungul timpului încheieturile s-au *osificat*.

Etalonul judecății de valoare a funcțiilor militare a devenit forma și rafinamentul coifurilor, întrucât platoșele au mari asemănări. Caii sunt lipsiți de harnașamente, în schimb așează o anumită eleganță, simplă, dar ușor de observat, constând din expresia capului și din terminația cozii, realizată printr-un ingenios nod.

Intercalate în adâncimea coloanelor de ostași, 38 de grupuri de cai – replică a celor aduși de europeni și de perși în schimbul produselor chinezești transportate pe *Drumul Mătăsii* -, conferă

originalitate și pitoresc întregului ansamblu artistic. În ceea ce privește carele de luptă, acestea au roțile din lemn, păstrate miraculos în urma incidentului ce a mistuit *marea armată*, carbonizând-o mult mai aspru decât pe câmpurile de bătălie.

Prin amploarea și prezentarea artistică, armata împăratului unificator Qin Shi Huangdi, care a dominat istoria Chinei spre sfârșitul secolului III î.Hr., lăsându-și apoi amprenta, inclusiv datorită acestei senzaționale replici argiloase, astăzi descoperire arheologică de primă mărime în întreaga existență a lumii chineze, dezvăluie înaltul grad de organizare a oștirii imperiale, stadiul avansat al meșteșugurilor ceramice, prelucrării lemnului și metalelor, știința strategiei și tacticii militare, corelația dintre ceea ce numim cotidian viața materială și spirituală.

Deasupra tuturor elementelor ce prefigurează civilizația antică a statului unitar chinez se află spiritul și faptele împăratului, supremă putere omenească pe Pământ, personalitate sacră, transpusă în intimitatea și specificitatea fiecărui mausoleu din districtul Xian. Pentru a sistematiza riguros științific aglomerația și interferența elementelor istorice, artistice și militare, s-a amenajat, în spațiul de pe latura din stânga a imensei cupole ce protejează, *in situ*, grandioasa descoperire arheologică, o selectă expoziție muzeală, cardinală privind emiterea unor concluzii definitorii referitoare la durabilitatea Lumii antice.

În ajutorul acestor tendințe, istoriografia chineză apelează la filosoful Lao Tzi (604-531 î.Hr), fundamentalistul conceptului *dao*, respectiv *drum*, sau *cale*, în natură, societate, gândire. Timp de peste un mileniu (secolele V-XVII), *daoismul* sau *taoismul* a fost religia statului chinez medieval, după care se va impune *budismul*. Tot în era veche, gânditorul Kong Zi (551-479 î.Hr.), cunoscut sub numele *Confucius*, lansează *religia utilitaristă*, acceptată inclusiv de soldații împăratului Qin (221-206 î.Hr.).

Edificarea durabilă a confucianismului se datorează și filosofului Mo Ti (468-376 î.Hr.), pledant pentru dragoste, armonie, simplitate, urmat de Meng Tse (372-289 î.Hr.), notificat *Mencius*, considerat cel mai fidel continuator al lui Confucius. Imediat după *Epoca Qin*, se va remarca istoricul Ssûma Chlen (145-86 î.Hr.), supranumit *Herodotul Chinei*, principala sa operă, ***Shinchi*** (***Însemnări chineze***), datând din 104 î.Hr. Va fi continuată prin ***Istoria Dinastiei Vechiului Han***, scrisă de Pan Ku (32-92). Așadar, împăratul Qin avea predecesori valoroși, iar succesorii îl vor immortaliza!

25. Incidentul de la Xian

Esențializarea replicii armatei imperiale chineze, conservată, prin strădaniile specialiștilor din Xian, se consumă într-un spațiu muzeal construit recent, unde putem admira și cerceta, cu minuțiozitate, eșantioane extrase din amplul câmp arheologic. Pentru conturarea unui efect de zile mari, exponatele din vitrine sunt luminate, discret, folosind infraroșii fasciculate.

Mănunchiul introductiv este constituit din opt statui, aducându-se în contemporaneitate trei generali, un ofițer și patru soldați, reprezentând infanteria, arcașii, cavaleria, și garda împăratului unificator Qin. Fiecare *exponat* este îmbrăcat și dotat în funcție de rolul sau atribuțiile militare.

De regulă, un general antic din China conducea între 50 - 200 de luptători. Doi soldați sunt prezentați în poziție de tragere cu arcul, având unul din genunchi la pământ, ceea ce ne dă posibilitatea să-i admirăm chiar și talpa încălțăminteii, frumos mulată pe picior. O altă grupă de obiecte este constituită din arsenalul folositor acelor timpuri.

Rețin atenția, mai ales, armele realizate pe baza mecanismelor, suficient de sofisticate pentru etapa respectivă, așa cum este arbaleta numită *shu*. Formată din cinci piese de bronz, a fost cea mai puternică armă a vremii, un adevărat strămoș al puștii de mai târziu. Impresionează, apoi, colecția

săbiilor din bronz, masive și meticolos lucrate, având 40 de cm lungime și o greutate de 100-150 de grame. Adevărată metalurgie!

Deosebite sunt grupajele cailor și carelor de luptă. Acestea din urmă aveau două roți din lemn, fiecare cu câte 28 de spițe, erau trase de patru cai ce poartă și acum harnașamente bogat ornamentate. Greutatea unui cal ceramic ajunge la 200 de kg. Privite îndeaproape, exponatele demonstrează, cu strălucire, faptul că meșteșugarii – artiști erau buni cunoscători ai legilor anatomiei și proporțiilor, remarcabili modelatori, excelenți slujitori ai ideilor ce dominau viteaza armată din Mileniul III î.Hr., ajunsă, în marșul ei triumfal, până astăzi.

De la împăratul Qin, fondatorul dinastiei *eponiene*, s-a impus teritoriilor unificate, ale celor șapte regate, sistemul unic de folosire a unei monede, a unui alfabet, a acelorași greutate și măsuri, elemente de bază pentru stabilitatea statului și evoluției superioare în epocile viitoare. *Tineretea* marilor realizări ale Chinei antice, originalitatea, complexitatea și perenitatea acestora sunt calități incontestabile ale muncii, vieții și luptei oamenilor, intrate pe poarta larg deschisă a civilizației, în universalitate.

Simbolul tradițional al orașului Changan este celebra cămilă, purtătoarea baloților de mătase, iar citadela contemporană Xian are, ca element heraldic, un cal cu alură avântată. Distanța dintre cele două elemente este drumul ritmicității și

evoluției milenare, unite prin faptele nemuritoare ale oamenilor.

Vechea zonă a Chinei Centrale etalează și acum, din belșug, vasta câmpie în care se cultivă grâu, porumb și legume, având sate tradiționale înșirate de-a lungul șoselelor, având case mici, uneori cuprinse în vârtejul vântului ce iscă norii prafului de loess, ușor de încălzit în anotimpurile reci, prezentând împrejmuiri sumare și ferestre discrete. Din loc în loc, resturile zidurilor sau valurilor de pământ amintesc *dragostea* chinezilor pentru asemenea elemente, care demonstrează grijile, de întotdeauna, ale apărării.

Din fuga robului, observ, la un moment dat, un grupaj mai dens și impunător de construcții. Este sediul unei mari unități militare, străjuită la intrare, ca și prin alte locuri ale Lumii, de nelipsita gardă. În China, elementele vizând pregătirea pentru apărarea Țării au, de cele mai multe ori, fațete publice. Aici, în zona Xian, instrucția de front se face pe șoseaua principală, sub ochii lumii. Să se vadă, să se știe!

În plină câmpie, vizităm o oază cu apă termală (43°C), miraculoasă, tămăduitoare și antică, amenajată, inițial, ca Palat pentru Dinastia Tang, iar acum este așezare turistică și de tratament. Deși vântul suflă cu putere printre pavilioanele stațiunii Huaqing, zguduindu-le ferestrele, medicul – șef ne întâmpină cu multă amabilitate, invitându-ne să stăm puțin de vorbă în salonul de oaspeți. Este un spațiu amplu, unde dominante sunt frumoasele

motive picturale tradiționale, aflate pe pereți și tavan, pe grinzile de lemn ce susțin plafonul. Ferestrele sunt înnobilate cu vitralii de mare rafinament, iar draperiile, covoarele și stofa fotoliilor preiau masiv, prin desenul lor, din acuratețea combinațiilor florale.

Datorită acestor elemente decorative, ai senzația că te afli într-o grădină unde abundă florile de primăvară. Epicentrul stațiunii este construcția Palatului Imperial, împrejurul căruia s-au ridicat, în diferite etape, dar păstrând stilul clasic, mai multe pavilioane ce adăpostesc puncte de tratament, săli de lectură și de dans, mici expoziții sau locuri pentru practicarea gimnasticii tradiționale din zona Xian. Numită *taijiquan*, este realizată de milioane de oameni în sensul mersului acelor ceasornicului, cu mișcări specifice întregului orologiu.

Se detașează, ca frumusețe și interes turistic, *Pavilionul dansului înghețat*, așezat pe malul lacului, *Bazinul celor nouă dragoni*, *Pavilionul izvorului imperial*, reamenajat în forma veche de acum 2 800 de ani și *Bazinul cu apă caldă al împărătesei Tang*. Întrucât nu am reușit să văd niciodată un împărat al Chinei umblând printre muritorii de rând, mi-am închipuit că pentru a merge la Bazinul cu apă caldă, împărăteasa, de exemplu, pleca din Palatul Imperial însoțită de fetele ei de onoare, care realizau, în liniște, un întreg ceremonial, cu mult fast și multă discreție,

mai ales în momentele coborârii și ieșirii din cuva termală.

Acum, ocupații camerelor ce preced bazinul vorbesc nestingheriți, prin apa bazinului împărătesei își plimbă pașii sau se oglindesc chipurile sutelor de turiști ori ale celor veniți la tratament, uitând, uneori, conveniențele. Mi-am spălat și eu mâinile, prăfuite cu leossul ceramicii de la Muzeul Armatei Qin, în apa caldă a Bazinului împărătesei Tang. Poate că, prin acest gest simplu, am contribuit la derularea simbolisticii care leagă, invizibil, mileniile evoluției Chinei cu istoria Pământului de pretutindeni.

Un interes deosebit prezintă, pentru toți cei care ajung la Huaqing, vizitarea Pavilionului unde a luat sfârșit *Incidentul de la Xian*. Punctul *nodal* al momentului îl reprezintă arestarea lui Cian Kai-și (Jiang Jieshi), eliberarea lui ulterioară, apoi, judecarea *postfestum* a evenimentelor petrecute, așadar, la sfârșitul anului 1936.

Pătrund și eu, luat de val, în micul muzeu. Camere strâmte, fotografii multe, texte puține, obiecte rarissime. Încerc să prind *firul* evenimentului. Reușesc cu ajutorul autorizat al ghidului. Aflu, printre altele, că juristul și militarul Cian Kai-și (1887 – 1975), personalitate politică a Chinei interbelice, s-a implicat în lupta pentru independență, fiind lider autoritar al *Gomindanului* (1927-1949). Până în 1936, când a început o nouă etapă a acțiunii revoluționare, se afla în bune relații cu Mao Zedong, studiase în Franța, împreună cu

Zhou Enlai, era un cunoscut om de cultură. Partidul Comunist Chinez dorea, ca oportunitate a perioadei istorice respective, realizarea alianței cu burghezia națională, pentru întărirea frontului anti-japonez.

Iată de ce s-a stabilit, comunicându-se, în scris, lui Zhou Enlai, să se deplaseze la Xian pentru aplanarea neînțelegerilor din conducerea armatei gomindaniste. Se păstrează, aici, biletul de împuternicire privind această acțiune. *Incidentul de la Xian* a devenit, în istoria Chinei, o cale pașnică de rezolvare a unei situații limită. Cei care îl arestaseră pe Cian Kai-și au fost convinși să renunțe la menținerea acestuia în detenție, acceptând, totodată, unirea cu Armata Populară, ceea ce va diminua intensitatea Războiului civil.

În ceea ce îl privește pe *infidelul aliat*, ghidul arată o potecă șerpuid pe înălțimea din extremitatea sudică a stațiunii, acesta fiind drumul pe care viitorul conducător al Insulei Taiwan a părăsit localitatea Huaqing, întorcându-se la Nanjing. Retras, apoi, în Insula Formosa, a constituit statul Taiwan (1949).

Părăsind stațiunea termală, am observat, acolo, undeva, într-un colț al parcului, trei oameni, doi jos, unul sus, ce vehiculau un ferăstrău tradițional, transformând lemnul solid în bucăți necesare înlocuirii grinzelor pictate, dar deteriorate. Suprapun operația transformării lemnului cu *Incidentul de la Xian*, rămas, cumva, la baza despicării Insulei Taiwan, din arealul național

chinez. Viitorul va determina, cu certitudine, reunirea într-un trunchi puternic, așa cum a fost, de mai multe ori, Țara Marelui Orient.

Astăzi, conducerea Republicii Populare Chineze dorește să evite formalismul în tratarea problemei Insulei Taiwan. Se exclude, *din start*, cea militară, modalitate vehiculată declarativ prin 1949-1950. Vlăguită de eforturile pentru cucerirea puterii, guvernarea comunistă din Pekin/Beijing a preferat varianta *statu-quo*, evitând conflictul militar deschis cu Statele Unite ale Americii, influente, vizibil, în Insula Taiwan. De altfel, timp de două decenii, occidentalii au considerat această entitate ca reprezentând *întreaga patrie*.

După reglementarea relațiilor Chinei Populare cu Organizația Națiunilor Unite (1971), situația s-a schimbat radical. Acum este promovată, intern și internațional, teritorializarea prin cardinalitatea *O țară - două sisteme*. Valorificând precedentul Hong Kong și Macao, unde reunificarea administrativă cu Țara nu a schimbat *cutumele* economice, se caută, cu multă răbdare, momentul oportun al transformării Insulei Taiwan în provincie oficială, coordonată din Capitala unică. Frecvent, în diplomatie, partenerul cu *nervi de oțel* câștigă! Succesul va aparține, sigur, Continentului.

26. „Politica aspră este mai fioroasă ca tigru!”

Harta principalelor obiective istorice de la Xian recomandă, folosind litere majuscule, inclusiv *Muzeul Provincial Shaanxi*, unul dintre cele mai renumite din China și, de ce nu, din Lume. L-am vizitat! Este muzeul celor 11 dinastii care au condus statul din Capitala imperială Changan, organizat prin adaptarea spațiilor templului Daiqin, dedicat lui Confucius, construit în 1090.

Prima secție a muzeului ilustrează realizările de vârf ale vechilor etape istorice. Sunt edificatoare, în acest sens, obiectele din bronz, înscrisurile, greutățile și monedele, alături de prima busolă chinezească, hârtia din plante, ceramica, uneltele torturii, picturile și primul seismograf, numeroasele hărți cu *Drumul Mătăsii*, instrumentele muzicale, scrisorile, statuetele de oameni și cai, armele, bărcile, împletiturile din bambus sau figurinele zoomorfe. Această parte a muzeului provincial se încheie cu statuia lui Lao Tzi, părintele taoismului, gânditor amintit mai sus.

Formidabilă este, însă, secțiunea a doua, unde regăsim unica pădure de stele funerare, monumente cu inscripții de certă valoare mondială, devenite, acum, opere sculpturale. Sunt conservate, sub forma unui *lapidariu*, peste 2 300 de obiecte cu

inscripții. Această colecție, numită și *Marea artei* este adăpostită într-o construcție realizată în exclusivitate din lemn, de formă tradițională, având acoperișul cu multe suprafețe și muchii ondulate, sprijinit pe stâlpi groși, vopsiți în roșu aprins. Pe frontispiciul Templului Daiqin, generalul Lin Tze Chou a dat ordin să se caligrafieze, în 1839, ideograme uriașe, însemnând *Pădurea de monumente* sau *Pădurea de stele funerare*. Reprezintă o perfectă simbioză între sculptură, caligrafie, pictură, ornamentație.

Blocuri mari de piatră neagră, cele mai multe paralelipipedice, au fost transformate, pentru a supraviețui tumultului epocilor istorice, în adevărate cărți, pe care stau înscrise, prin incizie, sute de mii de ideograme, caligrafiate cu o neîntrecută artă de renumiți specialiști. Majoritatea textelor sunt extrase din opera renumitului gânditor Confucius (551 – 479 î. Hr.), nominalizat anterior, sau prelucrează ideile filosofului, devenite ideologie oficială pentru o lungă perioadă de timp. O parte dintre aceste *cărți de piatră* se referă la istoria statului chinez, amintind evenimente sociale sau militare, prezintă sinteza știrilor despre relațiile externe ale Chinei, date și fapte mai însemnate din timpul diferitelor dinastii.

Specialiștii citează ca deosebit de importantă lucrarea de mari dimensiuni, *Canoanele Pietății Filialei Shitai*, având peste 650 000 de ideograme. Cine dorește să consulte întâiul *abecedar* al Chinei antice va găsi, în originala expoziție a cărților din

piatră de la Xian, celebrele 1 000 de cuvinte, operade caligrafului Haisu, supranumit *Înțeleptul mâinii cursive*. Adevăratul înțelept a fost însă inițiatorul, necunoscut încă, al centralizării la Templul Daiqin din Xian a numeroase nestemate din cultura statului de altă dată, intrate definitiv în spiritualitatea universală.

Există în China, ca de altfel și în alte locuri ale Lumii, nenumărate opere de artă dedicate lui Confucius. Tabloul expus la Xian reprezintă lucrarea renumitului pictor Wu Daozi, din timpul Dinastiei Tang, care l-a conceput pe marele gânditor în ipostază de demnitar și dascăl, fără coroană și costum împărătesc, așa cum apare în alte execuții picturale. În ceea ce privește sculpturile, statuia clasică a lui Confucius este datorată unui anonim. A fost realizată în 1729, reprezentându-l pe idolatrizatul gânditor în timpul unei lecții dedicate discipolilor săi.

De cele mai multe ori, în marile temple, Confucius este înconjurat de 16 învățați, dintre care patru sunt cei mai apropiați colaboratori în elaborarea filosofiei, a normelor morale și etice, iar 12 sunt continuatorii sau propovăduitorii operei sale. Principala maximă a lui Confucius exprima ideea conform căreia: „*Politica aspră este mai feroasă ca tigru*”.

Zestrea monumentală a orașului Xian a devenit imensă! Nu-mi pot reăseza definitiv impresiile profunde acumulate la *Marea de artă*, întrucât

imaginea altor elemente apasă pe spiralele șocului, astăzi mereu încordate. Zona în care am fost conduși este renumită mai ales pentru valoarea templelor și propulsarea ideilor budiste.

Am vizitat, mai întâi, templul Jingjiao, construit solitar (669), unde este înmormântat marele bonz Xuag Zhuang (602– 664), fondatorul ideii *Faxiang*, adusă din India (629), răspândită, apoi, prin Japonia și Coreea. În aceeași parte a orașului se află și templul Xiangji, edificat de cei care au îmbrățișat ideile *Jingtu*, având ca patron pe marele bonz Shandau, al doilea fondator al budismului, concepte transferate, ulterior, spre Japonia și Coreea.

Am avut posibilitatea să vizitez, totodată, Pagoda Tayeen (*Gâsca Mare*), construcție din 652, aflată în cadrul *Templului Bunăvoinței*. Are 64 de metri înălțime, bază pătrată, care se continuă spre partea superioară sub formă conică. Inițial, Pagoda Tayeen dispunea de cinci etaje, apoi a fost supraînălțată la zece, iar ulterior numărul lor s-a redus la șapte. Edificată din cărămidă, preia stilul pavilioanelor din lemn, iar arcadele și streșinile de la fiecare nivel formează o plăcută dantelărie. Fațada etajelor a fost divizată de pilaștri în consolă, precum și de uși arcate din cărămidă, orientate spre cele patru puncte cardinale. Poate fi considerată o capodoperă a arhitecturii naționale.

Urcând toate cele 240 de trepte din lemn, în spirale strânse, fără balustrade, am privit, așezat pe diferite *caturi*, spre sud, spre nord, spre est, spre

vest, reședința contemporană Xian, implicit istoria capitalei Changan de odinioară.

Tradiția îndelungată a orașului este susținută, printre altele, de zidul lung de 20 de kilometri și la lat de 18 metri, precum și de un șanț de apărare, ce-l înconjoară și astăzi, ambele lucrări fiind în restaurare. Tatonez cu privirea, strecurând-o printre clădirile înalte, pentru a putea determina cele patru porți ale orașului antic: Turnul Principal, Turnul Săgeții, Turnul Tobei și Turnul Clopotului. Torentul noii istorii a ajuns și aici, fiind concretizat în unități de metalurgie, chimie, textile, ciment, în instituții de învățământ și cultură. Excelentă înlănțuire de epoci istorice pe traiectoria evoluției locului de origine al *Drumului Mătăsii!*

Cobor agale sutele de trepte ale pagodei *Gâsca Mare*, atingând cu degetele, discret, clopotele ruginite, mai mici sau mai mari, aflate la colțurile fiecărui etaj. Cândva, acestea puteau fi auzite, alături de clopotul de 15 tone de la intrare, vântul sau trecătorii stârnindu-le *tălângile*. Frumos concert! Întâlnesc oameni care urcă, alții nu mai pot continua drumul și se reîntorc, trec pe lângă perechi de tineri care se iubesc din priviri. Amintirea de excepție a orașelor și locurile de la Xian o voi duce cu mine spre eternitate.

Dar ziua nu s-a sfârșit! Într-adevăr, această zi mai are și seară! Iar pentru doritori, în orașul Xian există Operă, afișul anunțând spectacolul *Sucirea învârtelilor*. Într-o sală de 600 de locuri, arhiplină,

ne strecurăm cu greu spre rândurile de la stal. Izul popular al creației, machiajul abundent, în funcție de vârsta eroilor, proiectarea pe lateralele scenei a cuvintelor cântate, tonusul de comedie al reprezentației, toate converg spre crearea unei atmosfere de bună voie. Spectatorii se amuză, râd cu dezinvoltură, uneori comentează cu voce ridicată, iar la plecare ne privesc întrebători dacă ne-a plăcut și dacă dorim să mai revenim. Tot din priviri, încercăm să le răspundem afirmativ!

Pe strada principală, printre copaci, oamenii împătimiți de gimnastică își fac repriza nocturnă, iar în vitrine au apărut cele mai noi modele de lampioane. Creatorii lor se pregătesc să participe, ca în fiecare an, în perioada 1–15 ianuarie, la această sărbătoare care datează din secolul VII. Câștigătorii se vor îndrepta, apoi, spre Palatul de Vară din Beijing, pentru concursul național, consacrat *Sărbătorii Primăverii* sau *Anului Nou* (19 februarie).

Spre actuala Capitală ne vom îndrepta și noi, mâine dimineață. Lăsăm vechiul Changan și noul Xian să-și deruleze trecutul, prezentul și viitorul, deopotrivă de interesante. Cinste ție, oraș milenar și oamenilor tăi renumiți!

27. Dialogul dintre Feng Ru și Aurel Vlaicu

Despărțirea de cunoștințele noastre din Xian devine, firesc sentimentală. Se fac fotografiile și schimburi de adrese, însoțite de invitații reciproce pentru reîntâlniri. Ne îndreptăm, apoi, spre aeroport, parcurgând străzi cu case vechi sau cu blocuri joase, multe din *generația* primilor ani republicani. Leossul nu constituie, deocamdată, un suport stabil pentru construcțiile prea înalte, iar ca urmare, orașul Xian se extinde, treptat, spre câmpie.

Clădirea centrală a aeroportului, unul dintre cele mai vechi ale Chinei, turnul de control și pistele sunt realizate cu multă migală de o firmă specializată străină, folosindu-se forța de muncă locală, ieftină și din belșug. Întregul complex este protejat de vegetație joasă, specifică zonei de șes a provinciei Shaanxi, peste care zburdă în voie, la această oră matinală, rafalele de vânt ale toamnei timpurii, ridicând uneori vârtejuri de praf galben ce pătrunde, cu *obrăznicie*, în tot ceea ce întâlnește. Oamenii locului sunt obișnuiți cu asemenea fenomene, își acoperă fața cu tifon, lucrul lor continuă, iar avioanele pleacă la orele fixate.

Desprinderea aeronavei de sol, datorită acestor condiții atmosferice, este brutală, avionul își

apleacă succesiv aripile, învinge gravitația, calcă cu greu, dar autoritar, valurile puternice de aer și se îndreaptă într-o diagonală larg deschisă, spre coordonatele prestabilite.

Am timp, deși mă stăpânesc emoțiile acestui început de zbor, mai dificil atmosferic decât altele în ceea ce presupune impactul cu mica înălțime, dar mai ales atunci când se realizează spargerea plafonului de nori, să privesc panorama orașului Xian, moment unic pentru a-i reține vizual echilibrul constructiv, perimetrul amplu, caroiajul ordonat al străzilor, zonele verzi și câmpia nesfârșită de dincolo de lizieră.

Nu văd, totuși, cu ochiul liber, acolo pe Pământ, cămilele *cărăușe* ale baloților, pregătite pentru a începe *Drumul Mătăsii*, nu surprind bâlciurile unde se realizau tranzacțiile sub forma *trocului* în milenii pre și protoistorice, nu mi se arată curțile și armatele imperiale din timpul celor 11 dinastii, reîntorcându-se victorioase de pe câmpurile de luptă. Le surprind, desigur, dar cu ochii minții, sunt cu certitudine acolo, sub pământul Capitalei Changan, imprimate în istoria actualului Xian, se află în mâini bune, iubite de inimi calde, ocrotite de un popor ce-și creează persistent civilizația secolului XXI. Ce frumoasă este existența multimilenară a unui oraș!

Pentru diminuarea distanței, mereu crescândă, care ne desparte acum de sol, gândul îmi hoinărește spre ultimul loc vizitat ieri, numit de autohtoni *Mănăstirea suspendată*. Este formată din 40 de

pavilioane, edificate pe curbe succesive de nivel, înnobilate cu 80 de statui diferite, din bronz, fier, argilă și piatră, dominantă fiind, se-nțelege, o statuie gigant reprezentând figura impunătoare a lui Buddha.

La cota cea mai înaltă am văzut școala monahală, unde în ultimii ani au intrat și au absolvit sute de tineri, răspândiți, apoi, în întreaga provincie Shaanxi pentru a relansa tradiția religioasă de factură călugărească, așa cum a fost în urmă cu câteva decenii bune. Puterea politică a Chinei actuale se dovedește tolerantă cu atitudinea religioasă din ce în ce mai pregnant manifestată, deschis, în rândurile locuitorilor de la sate, ale elevilor și studenților.

Vocea melodioasă a crainicei ne invită să desfacem centurile de siguranță, întrucât s-au depășit cu succes toate etapele începutului de drum aerian. Pe traseul *înalt* de la Xian la Beijing mi-a fost dat să descopăr o conexiune umană și tehnică dintre cele mai interesante, respectiv aceea referitoare la primele zboruri aviatice din China și din România.

Fiind o companie ce se respectă, societatea chineză de profil prezintă, în publicațiile aflate la dispoziția călătorilor, printre multe altele, tradițiile domeniului. Așa am aflat despre Feng Ru (1883 – 1912), primul proiectant de avioane și pilot din China. El a zburat, la 21 septembrie 1909, deasupra orașului Oakland, din Statele Unite ale Americii,

atingând 700 de picioare înălțime, pe o distanță de 20 de mile, cu 65 de mile pe oră.

Temerara încercare a lui Feng Ru reținea atenția întregii lumi chineze, din țară sau diasporă, devenind, atunci, adevărată mândrie națională. Ca dovadă, președintele provizoriu al Republicii din 1912, cunoscutul Sun Iat-sen (1866–1925), a lansat chemarea adresată tinerilor de a-l urma pe Feng Ru. Astăzi, se poate spune că este înfăptuită cu mare pasiune de milioanele celor care lucrează în industria sau activitatea comercială, ori utilitară, cu profil aviatic.

Gândul m-a dus firesc, acolo, pe *aripile* dintre vechea și noua Capitală a celui mai amplu și populat stat al Marelui Orient, la românul Aurel Vlaicu (1882–1913), contemporan, ca viață și acțiune, cu colegul său chinez. Compatriotul nostru a realizat, tot în 1909, răsunătoarea performanță a desprinderii de la sol, consolidată în anii următori, până la sfârșitul său tragic. Iată cum se așează, unele lângă altele, faptele umane care pot apropia renumele unor popoare.

Cu certitudine, Aurel Vlaicu și Feng Ru nu s-au cunoscut, dar *isprăvile* lor deveneau, concomitent, elemente esențiale pentru progresul aviației mondiale, contopite definitiv cu utilul și civilizația universală. Ca dovadă, distanța dintre cele două Capitale chineze, veche și nouă, care depășește 1 000 de kilometri, a fost parcursă, lejer, în aproximativ 100 de minute.

Ne-au vegheat emoțiile și au dorit să călătorim confortabil, 12 fete îmbrăcate elegant în costume albastru marin, discret machiate, atente și surâzătoare, toate având aceeași talie, cea mai înaltă văzută pe traseele aeriene din această parte a Extremului Orient.

Deseori, avionul nostru se intersectează cu diferite alte aeronave care transportă persoane și mărfuri, fac exerciții militare sau efectuează zboruri de încercare. Pe măsură ce ne apropiem de Beijing, densitatea circulației aeriene crește, culoarele de zbor se apropie, uneori păsările de oțel se află alături unele de altele, sau unele deasupra altora. Este o imagine de un realism dur, mult mai sofisticată decât pe cele mai aglomerate artere de circulație de la sol. Oare chinezul Feng Ru și românul Aurel Vlaicu și-au imaginat o asemenea *promenadă a Cerului*? Dacă da, au fost, într-adevăr, vizionari. Deocamdată, la suflul avioanelor din vecinătate mă emoționez până la frica de neprevăzut.

Îmi recapăt aparent liniștea numai atunci când privesc, prin hublou, orizontul nesfârșit. Ocheadele îndreptate spre Pământ, când plafonul noros dispăre, surprind înălțimi mai mari sau mai mici, câmpii încorsetate în *chingile* canalelor de irigații, așezări grupate sau răsfirate, înconjurate deseori de nelipsitele ziduri sau de vegetație, drumuri de fier, șosele. Printre toate acestea intuiesc oamenii și preocupările lor cotidiene.

Mă trezește din reverie invitația adresată, de la bord, pentru fixarea, din nou, a centurii de siguranță. Gestul, având mișcări mecanice, s-a dovedit, uneori, salvator. Recomandabil este să fim ocrotiți, fiecare, de șansă! Vă reamintiți cum devenim bicicliști? Uitându-ne permanent în față! Aceasta rămâne *tehnologia* preferată de noi la revenirea pe Pământ. Aterizăm, deci, la Beijing. Fără experimentele lui Feng Ru și Aurel Vlaicu, progresul aeronauticii mondiale devenea, cel puțin pentru câteva decenii, staționară. Acum, *panoplia* acestui domeniu include, concomitent, un chinez și un român. Escamotând beneficiile materiale invocate, prioritar, în vremurile noastre, recordurile lor de atunci se contopesc succeselor mileniului supersonicelor sau avioanelor fără pilot.

Nu știm precis câte culoare aeriene cuprinde caroiajul Cerului. Când se vor ocupa totalitar, chinezii au pregătite, deja, alte variante! Unele se încadrează celor trei *sisteme* militare făcute publice: intensificarea cercetării științifice pentru fabricarea armamentului și echipamentelor, pregătirea continuă a specialiștilor, susținerea materială a domeniului. Totul cu multă cumpătare!

28. Mozaic uman într-un hotel celebru

De la impresionantul aeroport al Capitalei, unde am ajuns teferi, suntem conduși la Hotelul *Beijing*, folosind, ca taximetre, autoturisme *Dacia*. Era un optimizant semnal românesc. Cel următor a devenit, pentru mine, un confrate argeșean întâlnit întâmplător, sosit, aici, în marele stat asiatic, pentru mici afaceri. Lumea românească începe să-și între *în mână!* De la el am aflat că eram, de fapt, în epicentrul metropolei, foarte aproape de celebra Piață *Tiananmen*, de unde pornesc principalele artere de circulație spre toate punctele cardinale ale Chinei contemporane.

Renumitul hotel are trei impozante corpuri de clădiri, legate între ele prin spații noi, ultramoderne, de certă funcționalitate. Partea veche datează din 1920, iar pavilionul *recent* este din 1975, construcțiile suportând, în timp, mai multe adaptări la trepidantul ritm al contemporaneității. La parter și mezanin sunt deschise non – stop magazine, restaurante, cazinouri, baruri, bănci, oficii de turism sau unele spații sportive. Ample săli de recepții pot cuprinde mii de invitați.

Fiind duminică, aglomerația se simte la tot pasul. Unii dintre cei ce s-au deplasat în China pentru tranzacții de anvergură, având în preajma lor

adevărate suite de experți, realizează, la Hotelul *Beijing*, convorbiri particulare, primesc vizite protocolare, servesc masa în compania anumitor parteneri de afaceri sau vizitează, cu scop declarat comercial, magazinele ce expun rafinate mărfuri ale unor celebre firme din Statele Unite ale Americii, Anglia, Franța, Japonia, Olanda, Coreea de Sud, Tailanda și din *zonele libere* ale Chinei aflate, preponderent, pe Coasta de Est.

Alții, mai ales cei veniți pentru prima oară la Beijing, pleacă și se reîntorc după vizitarea orașului, folosind ghizii hotelului și automobilele luxoase parcate în număr mare pe străzile adiacente. Șoferi tineri și eleganți parcurg cu exactitate traseul turistic prestabilit, comandat și plătit anticipat. Atunci când li se solicită să-l amplifice sau să-l reducă, nu comentează, schimbând convenționalele cuvinte și priviri cu însoțitorii chinezi ai străinilor. Am observat că majoritatea limuzinelor provin din gama *Nissan*, *Toyota*, *Mercedes*, *Peugeot*, *Audi*, *Volvo*, la care se adaugă tipurile fabricate în China, prin eforturi proprii sau în colaborare cu societăți specializate străine, așa cum sunt *Santana* (Volkswagen–Shanghai), *Cherokee* (firmă din Beijing), *Cherad* (firmă din Tianjin).

În ambele ipostaze, dacă mărfurile *cuceresc* clienții hotelului, aceștia, conform celor mai simple norme ale economiei de piață, pot realiza contracte și comenzi ferme cu unitățile producătoare sau de desfacere, direct de la Hotelul *Beijing*, folosind,

ad-hoc, moderne mijloace de comunicație cu statele integrate sistemelor internaționale de profil. Pentru o asemenea rapidă manieră de afaceri trebuie să ai credibilitate, în primul rând financiară, partenerii verificându-te cu amabilitate, dar în detaliu, cum stai cu conturile.

Robustețea acestora, sau direct, a buzunarelor, este oportună și atunci când te-ai hotărât să cumperi bijuterii veritabile, aflate în vitrinele de cristal ale cochetelor spații specializate, prelucrate cu adevărată artă în recunoscutele ateliere chinezești, înnobilate cu diamante, cu alte pietre sau metale prețioase, având, totodată, ambalaje de excepție.

Timp se poate consuma, cu folos, privind programele televizoarelor ce funcționează continuu și care transmit, prioritar, grilele proprii ale acestui adevărat mozaic uman. Deci, o lume întreagă într-un hotel celebru, unde nu pot intra localnicii decât pe bază de protocol, fără să mai vorbim de curioșii de pe străzi, în care scop portari harnici sunt dotați corespunzător.

Ocupând o cameră la etajul VI, din *aripa* veche, dar servind masa la parterul celui mai nou pavilion, am avut posibilitatea să traversez deseori asemenea spații, care echivalează cu adevărate mini-târguri internaționale de comerț și industrie. Operativitatea serviciilor, promptitudinea și exactitatea informațiilor, prețurile afișate în dolari, lire sterline sau în franci francezi, creează confort și bună

dispoziție, chiar dacă nu te hotărăști, din motive lesne de-nțeles, să intri în angrenajul afacerilor de la *Beijing*.

Efigia marelui hotel este completată însă și prin câteva curiozități. Așa, de exemplu, camerele și coridoarele, spațiile conexe acestora, sunt în împărăția exclusivă a băieților de la paliere, ceea ce nu diminuează calitatea ireproșabilă a curățeniei, a spălării și a călcării lenjeriei sau a hainelor clienților, cerințele specifice unor asemenea mari *așezări* turistice realizându-se cu toată seriozitatea prin eforturi masculine.

Sălile restaurantelor, sau altele cu profil asemănător, au devenit apanajul fetelor, care servesc rapid și curtenitor, permanent surâzătoare, mereu atente la preocupările și solicitările oaspeților. Eventualele refuzuri în cazul anumitor cerințe se fac discret, printr-o politețe cu adevărat orientală. Rațiunea unei asemenea *diviziuni a muncii* îmi scapă. Ține, probabil, de *obiceiul casei*, unde se vorbește, frecvent, engleza uzuală.

Cina servită la unul dintre restaurantele *de mare suprafață*, acolo unde se folosește celebra masă rotundă chinezească, mă înviorează. Abandonez ușor ideea inițial declarată de a urmări programele de seară ale televiziunii hotelului și mă avânt, chiar fără pașaport, reținut la administrație pentru obișnuitele formalități, în plină stradă.

La această oră, lampadarele cu zeci de globuri luminează din plin arterele de circulație care converg spre Hotelul *Beijing*. Sobră și suficient de

aerisită, în comparație, probabil, cu alte zile și alte ceasuri (să nu uităm că este, totuși, duminică), imensa *inimă* a Capitalei are acum un puls liniștit, susținut și de rigoarea disciplinei civice sau de grandoarea principalelor edificii ale statului din Piața Tiananmen.

Mă plimb agale pe trotuarele largi ale celui mai renumit traseu din Beijing, respectiv Bulevardul *Changan*. În urmă cu câteva sute de minute mă găseam, așadar, la Xian, actuala denumire a vechii Capitale chineze, iar acum, încerc să mă obișnuiesc cu imensitatea acestei formidabile artere de circulație. Transfer de istorie, transfer de imagini! Frumoasă preluare, în spirală, a evoluției și îmbinării spiritului celor mai de seamă capitale, cardinale pentru definirea tradiției și actualității Chinei.

Bulevardul *Changan* traversează municipiul Beijing, numit, deseori, Pekin/Peking, de la est la vest. Are aproximativ cinci kilometri lungime și între 35-42 de metri lățime, prin zona ultracentrală ajungând până la 80 de metri. A fost trasat și s-a amenajat, inițial, în secolul XIII, când actuala Capitală se numea Dadu. Denumirea Pekin/Beijing datează din 1421. Atunci, localitatea a devenit Capitala împăraților Dinastiei Ming, stăpânitoare, mai ales, a zonei de nord, fixându-se inclusiv perimetrul viitorului *Oraș interzis*, respectiv Palatul Imperial de Iarnă, renume suprapus Pieții Tiananmen.

Număr până la zece benzile de circulație, despărțite în două părți egale de o linie dublă, continuă. Polițiști urcați pe mici postamente și îmbrăcați reflectorizant, dirijează, cu gesturi de balerine, mașini și pietoni, impunând ordine nesfârșitului fluviu uman.

Pe Bulevardul *Changan* circulă, așa cum consemnează indicatorul unui *refugiu* pentru călători, 17 linii de autobuze. Aici opresc, la culoarea roșie a stopurilor, sau respectând agenților de circulație, militari și civili, în orele de vârf ale zilelor de lucru, o bună parte din cele peste trei milioane de biciclete depistate în Capitală.

Acest mijloc de transport este în toată țara, dar mai ales la Beijing, prietenul permanent al tinerilor, vârstnicilor, femeilor, bărbaților, muncitorilor, academicienilor. Pe bicicletă se fac multe cunoștințe, sunt purtate discuții prelungite, se spun cuvinte de dragoste, apar lacrimile bucuriei sau durerii, se trece de la copilărie la adolescență, de la tinerețe la bătrânețe.

Printre copacii sau arbuștii ornamentali ce formează zona verde a Bulevardului *Changan*, zeci de persoane își realizează repriza nocturnă de gimnastică, adevărată emblemă chineză a sănătății și longevității. Nici la Beijing gimnastica nu are vârstă, practicându-se în parcuri, piețe, fabrici, grădinițe sau școli, cu aceeași pasiune și credință pentru eficiența mișcării, garantată de experiența milenară. În ceea ce îi privește pe gimnaștii nocturni de pe Bulevardul *Changan*, ei realizau

figurile simple *taijiquan*, box național de tradiție populară, alergări și opriri bruște, exerciții cu anumite secrete respiratorii pentru europeni.

De aici, până la performanțele răsunătoare ale chinezilor în concursurile din gimnastica intercontinentală nu sunt decât puțini pași, dar foarte multe eforturi, dăruire nelimitată, talent. Dacă în urmă cu câteva decenii, conducerea statului a determinat reorganizarea *sportului de masă* la nivelul întreprinderilor industriale, comunelor populare, școlilor, facultăților sau unităților militare, promovând uneori specificul local, după 1980, Țara Marelui Orient s-a luat la întrecere cu alte națiuni. Primele mari succese au fost la nivelul *Jocurilor Asiei*, urmate, concludent, de numeroase recorduri mondiale și olimpice, obținute, uneori, în defavoarea României. Acolo, pe covorul sălilor de gimnastică, echipele din China se exprimă universalist!

Grăbind *voios*, m-am reîntors la hotel. Aveam un tonus bun, derivat, probabil, din voința gimnaștilor nocturni, văzuți *la lucru* sub lumina lampadarelor. În plus, acolo mă aștepta prietenul meu chinez.

29. Revedere la Beijing cu profesorul Yang Shunxi

„Dacă ai un prieten adevărat, spun orientalii, trebuie să-l vezi cât mai des”. Oare o asemenea zicală poate să rămână valabilă când între China și România sunt mii de kilometri? Cu mici amendamente, da! Așa se întâmplă de ani buni și în cazul prieteniei statornice a familiei mele cu familia profesorului de limbă românească, Yang Shunxi. Întâlnirea de la Hotelul *Beijing*, care s-a prelungit, atunci, până spre zorii zilei, a fost relevantă ca sens intelectual, fără preocupări, neapărat, politice.

Ne-am bucurat sincer că reușeam să ne revedem, acolo, completând la numeroasele noastre întâlniri profesionale și vizite amicale din România, cele mai vechi comportând chiar un anumit risc. Dar să nu patetizăm! A venit la hotel împreună cu fiica sa, care se numește *Floare roșie*. Soția urma să plece dis-de-diminează la lucru, iar fiul lor se afla în Hong Kong. Pe durata acelor ceasuri de pace și liniște s-au depănat amintiri, am dezbătut idei și principii, croind, totodată, ceva proiecte pe termen mediu.

Yang Shunxi a absolvit Facultatea de Filologie a Universității din București, fiind coleg de grupă, așadar, cu soția mea, Livia. Din portofoliul amintirilor, cei doi *combatanți* păstrează și astăzi

dovezi ale strădaniilor de a face ca limba română, cu toate secretele ei, să intre în reflexul vorbirii și al scrierii tânărului student chinez. Uneori, prin bilețelele strecurate între foile caietelor de studiu, îngălbenite acum de vreme, se întreba și, desigur, se răspundea, la numeroase necunoscute, unele având o anumită doză de haz, celebră rămânând *perla* ce glăsuia: „*Cum se cheamă, la voi, în românește, consoarta cocoșului ?*”. Dar cea mai frecventă constatare, obsedantă pentru Ian, cum îi spuneau colegii, era: „*De ce gramatica voastră este așa de complicată și scrierea așa de simplă?*”.

Studiile superioare l-au format pe Yang Shunxi ca intelectual chinez, cunoscător de limbă și literatură română. Reîntors în țară, s-a consacrat, în principal, muncii didactice, devenind profesor la Institutul de Limbi Străine din Beijing, Catedra ***Limbi Romanice***. În același timp, a realizat traduceri, fiind translator pentru diferite delegații românești în China. Perseverând, prin anii '70 revine la Universitatea din București, de această dată pentru pregătirea și susținerea doctoratului, în filologie comparată, sub îndrumarea academicianului Ion Coteanu. Ajungea, astfel, primul chinez care a primit titlul științific în specialitatea *Limba și literatura română*.

Mentor al mai multor serii de studenți din China, care și-au propus să citească în original pe Mihai Eminescu, Ion Creangă, Ion Slavici și Ion Luca Caragiale (ca să amintim numai clasicii), a elaborat

pentru aceștia, în premieră, valoroase materiale didactice, respectiv: o gramatică, un manual și o revistă, toate bilingve. Marea sa dorință a fost, însă, realizarea primului ***Dicționar româno-chinez*** (cuprinzând circa 40 000 de cuvinte). Anumite detalii pe această temă fac obiectul discuției reproduse în viitorul nostru volum, amintit deja, ***Interviuri nonconformiste de pe patru continente***.

Deseori a călătorit în România având misiuni oficiale, printre care și aceea de a prospecta noi modalități privind amplificarea studiului celor două limbi, atât la Beijing, cât și la București. În acest context, Yang Shunxi a tatonat și posibilitatea înființării unei grupe de studenți, cu dublă specializare lingvistică, la Facultatea de Litere din Pitești, demers nefinalizat până în 2013.

Profesorul, cum îl numesc simplu foștii săi studenți, a suportat, ca și alți intelectuali chinezi, extremismele *Revoluției culturale*. Atunci, a fost trimis în zonele rurale, muncind pe orezăriile comunelor populare pentru a se *purifica*, etapă a vieții sale despre care nu-i place să vorbească. Atașat ideilor ce determină uneori studenții chinezi să demonstreze pe străzile Capitalei, profesorul de limbă românească i-a încurajat și ajutat, primind, în consecință, diverse reproșuri.

Multe au fost aspectele dezbătute în acele ore târzii la Hotelul *Beijing*. Yang Shunxi îmi spunea, cu satisfacție, că, în ultimii ani, oficialitățile chineze, probabil ca urmare a deschiderii spre economia și cultura universală, stimulează mai

îndeaproape inteligența și creația națională. Așa, de exemplu, în luna mai a fiecărui an, Marea Sală a Poporului găzduiește, sub egida Consiliului de Stat și a Guvernului Municipal din Capitală, o amplă festivitate, când se înmânează titluri academice, diplome doctorale în științe și de magistru. Tot atunci, sunt recunoscute public distincțiile obținute prin studiile chinezilor în alte țări, indiferent de sistemul politic al acestora.

Mi s-a relatat, de asemenea, că atragerea emigrației chineze îmbracă, din ce în ce mai mult, inclusiv haina intelectualismului. Ca dovadă, oamenii de știință chinezi, care trăiesc acum pe alte meridiane, au început să fie venerați și capacitați pentru a conlucra deschis cu cei din țară. Așa stau lucrurile, bunăoară , cu fizicienii Chen Ning Yang și Tsung Dao Lee, americani de origine chineză, laureați ai premiului *Nobel* încă din 1957, sau cu Wang Ganjun, nominalizat anterior, primul om de știință american, de origine chineză, ajuns în Cosmos (29 aprilie-8 mai 1985). Exemplele ar putea continua.

Centrăm, apoi, discuția pe receptarea literaturii române în China. Am aflat, astfel, un amănunt demn de reținut: în 1934, Lu Xun, amintit la Universitatea de la Xiamen, considerat cel mai mare scriitor național din secolul XX, născut în orașul Shaoxing, a tipărit pentru prima oară în China o lucrare din proza românească. Este vorba de nuvela lui Mihail Sadoveanu, intitulată

Cântecul de dragoste, preluată din limba germană. În ultimele decenii, au văzut lumina tiparului chinez peste 200 de titluri românești. Cel mai tradus scriitor rămâne, în continuare, Mihail Sadoveanu, din a cărui operă au apărut, în diferite edituri, 15 volume.

Apreciate sunt însă și creațiile realizate de Mihai Eminescu, Ion Luca Caragiale, Ion Creangă, Constantin Negruzzi, Nicolae Filimon, Ion Slavici, George Călinescu, Marin Preda, Nichita Stănescu, Alexandru Ivasiuc, Radu Tudoran, Dinu Săraru, Augustin Buzura, Ioan Grigorescu. Nu lipsit de semnificație este faptul că traducurile se fac, acum, direct din limba română, ceea ce reprezintă un mare avantaj stilistic.

Tălmăcirea este posibilă și datorită eforturilor Catedrei de specialitate din cadrul Institutului de Limbi Străine din Beijing, unde mulți tineri chinezi au învățat, de-a lungul anilor, să scrie și să citească românește, devenind inclusiv traducători de elită sub îndrumarea cadrelor didactice formate la Universitatea din București. De asemenea, sunt și români care cunosc bine limba chineză, cu toții contribuind la circulația valorilor literare.

Câteva detalii referitoare la creația chineză de profil îmi conferă posibilitatea să trag anumite concluzii. Astfel, în ultimii zece ani au apărut peste 400 de romane originale, unele dintre acestea tratând spinoasa problematică a *Revoluției culturale*. Ca tiraj, un roman valoros se tipărește în 10 000 de exemplare, majoritatea fiind editate de

stat. Mai multe titluri au primit diferite premii la expozițiile și târgurile internaționale de carte. În domeniul poeziei, se uzitează, frecvent, antologiile și mai puțin volumele de autor, iar nuvela și schița se tipăresc, de regulă, în reviste de literatură sau chiar în ziare centrale și provinciale.

Dacă noi am prelungit discuția pe teme de asemenea factură, fiica sa, purtând numele *Floare roșie*, a dormit cu toată pacea de pe Pământ în suflet. Când a fost trezită pentru reîntoarcere acasă, nu a obiectat. La despărțire, mi-a spus, în românește, cuvinte frumoase: „*Mulțumesc*” și „*La revedere*”. Le-am făcut semne largi cu mâna din fața hotelului, până ce s-au pierdut în imensitatea Pieței Tiananmen. A fost una dintre cele mai interesante, dar și mai duioase întâlniri cu profesorul Ian. Ulterior ne vom revedea în România, *traversând*, din nefericire pentru mine, momente foarte dureroase. Fără să considerăm că ne spunem cuvinte mari, am convenit ca prietenia noastră să dureze atâta timp cât vor curge Fluviul Albastru și Fluviul Dunărea, formulă devenită *clasică*.

Atent și curtenitor, manierat și modest, uneori plin de inițiative surprinzătoare, finalizate printr-o voință demnă de apreciat, Yang Shunxi nu a uitat niciodată că Anul Nou sosește în România înaintea celui Oriental cu peste o lună. Rândurile din felicitarea bilingvă, trimisă la Pitești cuprind, pe lângă urarea „*Xin Nien Hao*” („*La mulți ani*”), care

în China se transmite, special, în noaptea de 9-10 februarie, când este și *Sărbătoarea Primăverii*, vești de *ultimă oră* de acolo, sinceritate și optimism. Telefonul lui, dat din diferite locuri, este o adevărată încântare.

Adaptându-se, *din mers*, la noile fațete ale relațiilor româno–chineze a înfiripat, la București, o mică afacere intelectuală, constând în organizarea unor cursuri intensive pentru învățarea, cât mai repede posibil, a limbii române de chinezii veniți la noi cu scopuri productive, comerciale și financiare. Lucrează pe dolari.

După 2008, când s-au bilanțat trei decenii de la *reforma deschiderii*, conducerea supremă a Republicii Populare Chineze revaluează, anual, dinamica învățământului superior și cercetării științifice. Aceste domenii sunt tratate prin trei cuvinte: integralitate, corelare, durabilitate. Cele mai *luminate minți*, din rândurile universitarilor, îmi relatează prietenul Ian, au fost direcționate, inclusiv ca sens moral, individual și național, să se implice în construcțiile economică, politică, socială, culturală. Spune că este atractiv!

30. Piața Tiananmen – o teribilă tablă de șah

Municipiul Beijing, Capitala marelui stat asiatic, are caracteristicile proprii celor mai de seamă întemeieri urbane de pe Mapamond. Așezarea naturală îi este favorabilă: zona septentrională a întinsei câmpii Huabei, apropiere de Golful Bohai al Mării Galbene, port la Marele Canal, coline și munți în vecinătate, climă temperat–continentală. Epicentrul Chinei de Nord–Est s-a extins considerabil ca suprafață (cca. 17 000 de Km²) și ca demografie (aproximativ 10 milioane de locuitori) mai ales în secolul XX. Oraș de subordonare republicană, structurat în zece sectoare și nouă județe limitrofe, cu o istorie ce datează încă din Mileniul II al Erei Vechi, s-a numit, în primele cronici, Zi, apoi, succesiv, Yanjing, Yuzhou, Chundu, Dadu, Peking, Pekin/Beijing.

Importantă Capitală a statului Jin, din nordul Chinei medievale (veacurile XII –XIII), devenea, în 1409, reședința oficială a împăraților Ming, această dinastie dându-i toponimicul Peking. Cele patru anotimpuri se succed, la Pekin/Beijing cu toată frecvența, toamna fiind considerată o etapă a splendorilor, atunci natura devenind, cu adevărat, policoloră.

A fost, probabil, unul dintre multiplele motive pentru care longeviva și manciuriana Dinastie Qing

(1644–1911) a folosit, fără întrerupere, acest tradițional oraș chinez în scopul guvernării autoritare asupra întregii Țări. Calitatea de Capitală s-a prelungit, apoi, în primii ani (1912-1927) ai Republicii China (1912-1949), victorioasă asupra ultimului împărat Aisin Ghiorroh Puyi. Pentru etapa 1927-1949, când *Gomindanul* a urmărit să domine viața politică internă, Capitala s-a mutat la Nanjing.

Aproape un deceniu (1937–1945), orașul Pekin/Beijing a suportat, cu stoicism, ocupația japoneză, înlăturată prin conlucrarea militară dintre forțele politice de orientare națională. La 31 ianuarie 1949, oficialitățile timpului revoluționar comunist, ale noii republici, au readus Capitala Țării, intrată într-o nouă etapă istorică, între râurile Yongding (la vest) și Chaobai (la est), astăzi metropolă de prim rang a Lumii.

Fațetele unei asemenea *cetăți* sunt multiple. Ele ne sunt conferite, prioritar, de patina istoriei, concretizată, de exemplu, prin enigmaticele segmente ale *Marelui Zid*, început în secolul III î.Hr. și reconstruit, inițial, în secolele XIV – XVII, sau prin strălucitoarele zone ale *Mormintelor Ming*, dinastie prestigioasă a etapei 1368–1416, existente și astăzi la numai 50 de km, spre nord–vest de Beijing. Iar în imediata apropiere a orașului contemporan, marelui Buddha i s-a păstrat intact templul somnului său, ridicat în veacul XIV.

Enumerarea unor asemenea bijuterii, căutate de majoritatea celor sosiți în Capitală, continuă cu

Palatul Imperial de Iarnă, supranumit, așadar, *Orașul interzis* (XV), Templele Cerului, Lunii, Pământului și Soarelui (XVI), Poarta Păcii Cerești, Palatul Imperial de Vară și Pagoda Albă(XVII), Universitatea *Beida* (1898), Universitatea *Qinghua* (1911) sau cu noile edificii, respectiv Academia de Științe, Palatul Cultural al Naționalităților, Radiodifuziunea și Televiziunea, Muzeul Istoriei Chineze, Muzeul Revoluției și Palatul Adunării Populare Naționale (1959).

Un mare oraș al mileniilor II–III nu poate să existe însă fără industrie, iar megapolisul Beijing excelează în acest sens prin chimie, siderurgie, materiale de construcții, mașini-unelte, automobile, textile, echipamente pentru telecomunicații, produse farmaceutice. În județele suburbane s-au consolidat minele de cărbuni, hidrocentralele, termocentralele.

Pentru asemenea structură industrială, care implică numeroase alte componente, în Beijing s-a construit o suprafață de peste 90 de milioane metri pătrați, ceea ce statisticile oficiale cataloghează a reprezenta mai mult de patru ori *zestrea* din 800 de ani anteriori. Pe baza acelorași principii, întâlnite și la Shanghai, multe din activitățile economice și sociale sunt plasate în așezările de pe *centură*, evitându-se, pe cât posibil, aglomerația excesivă, poluarea și creșterea necontrolată a populației. Bulevardele ample, nou trasate și mobilate cu blocuri înalte, așa cum este Bulevardul Fuxingmen,

sau pasaje ultramoderne, pe două-trei niveluri, asemănător celui numit Jianguomen, înlesnesc penetrația spre zonele adiacente, la care se adaugă circulația subterană, aflată mereu în extensie.

Devenit un adevărat *epicentru* economic, politic, cultural și militar al Chinei contemporane, municipiul Beijing rămâne o așezare umană cu istorie și prezent contradictorii și șocante pentru cei puțin obișnuiți să citească Lumea Extremului Orient și tendințele acestei zone. Indiferent de opiniile și convingerile celor veniți în China, de preocupările ori intențiile lor, magnetismul Capitalei nu poate fi ignorat sau supralicitat. Ca urmare, am încercat să pătrundem, fără prejudecăți, în câteva dintre *punctele fierbinți* ale așezării, consemnate milenar, pe harta Lumii.

Pentru început, ne-am oprit în cea mai mare piață civică de pe Glob, respectiv Piața Tiananmen, însemnând, pentru noi, *Piața Păcii Cerești*. Întinsă pe o suprafață ce însumează peste 40 de hectare, pavată, în bună măsură, cu dale de beton, a fost numită, cândva, *Locul liniștii depline*: Pe amplul perimetru își puteau plimba gândurile sau număra pașii, numai cei apropiați anturajului Curții Imperiale, precum și diplomații străini. Astăzi, fiind luni dimineața, prin Piața Tiananmen circulă, observ, fără opreliști, zeci de mii de pietoni, bicicliști, șoferi. Un cunoscut proverb chinez amintește: „*Viața muritorilor seamănă cu situația schimbătoare de pe tabla de șah*”.

La orele matinale, sau în cele post-meridiane, Piața poate fi comparată, fără teama de a greși, atât cu tabla de șah, ajunsă legendară, sau cu o formidabilă scenă, pe care fiecare piesă, respectiv fiecare actor, *Omul*, își joacă, într-o continuă mișcare, rolul său pentru câteva clipe, minute sau ceasuri. Omul-pieton sau biciclist, autohton sau alogen, muncitor sau demnitar, analfabet sau academician, este egal cu el însuși, dar, în același timp, cu toți semenii ce-l însoțesc, vizibil ori mental, în traversarea Pieței Tiananmen. Apoi, ajungând în alte ipostaze, își va derula viața și îndatoririle personalizate. În arealul atât de dens, ce-l surprindem la orele de vârf, împreună formăm pionii, sau figuranții, dar poate mai târziu, scăpând dintr-o asemenea încrengătură furnicar, vom deveni *piesele de greutate* de pe tabla de șah și ne vom juca *rolurile principale* de pe scena preocupărilor cotidiene.

Celebritatea tradițională a Pieței Tiananmen este dată, mai ales, de Poarta *Tiananmen*, construită la începutul Dinastiei Ming, când se numea *Chengtian* și semnifica puterea nelimitată a împăratului. Mistuită de două incendii devastatoare pe vremea Dinastiei Qing, a fost refăcută în toată măreția și delicatetea specifice vremurilor medievale, ceea ce motivează, prin operele unor istorici, notificarea *Poarta Țării*.

De aici plecau la lupte armatele împărătești, tot aici se întorceau oștile victorioase, iar în cele mai

multe cazuri festivitatea publică a încoronării noilor împărați ai Chinei se făcea, de asemenea, la Poarta *Tiananmen*. Soliile importante din alte zări, venite să-i întâlnească pe mai marii conducători ai *Țării Marelui Orient* s-au minunat întotdeauna de originalitatea construcției.

Renumitul punct de atracție măsoară 33,70 de metri înălțime și două părți bine delimitate, respectiv postamentul și turnul, acesta din urmă acoperind o suprafață de 2 000 de m² și etalând mai multe cornișe succesive, suprapuse descrescând. Întregul ansamblu arhitectural are, la sol, nouă deschideri de la est la vest și cinci deschideri de la sud la nord. Poarta propriu-zisă a Turnului, sau Poarta de Sud, este împodobită cu 36 de ferestre. Dintre cele cinci deschideri, cea de la mijloc rămâne cea mai mare, respectiv 8,82 de metri înălțime și 5,25 de metri lățime, fiind destinată, atunci, exclusiv *sacrosantului*.

Postamentul este înnobilit cu *Apa de aur*, peste care s-a amenajat, în centru, Podul Imperial, continuat cu alte *punți* pentru celelalte funcții. În ceea ce privește cele nouă deschideri, acestea erau destinate demnitarilor feudali, grupați pe nouă grade. Principalul motiv ornamental este constituit din dragoni încolăciți, simbol al puterii supreme a conducătorului statului. În interiorul turnului se aflau diverse instituții ale vremii, iar baza postamentului este extinsă prin numeroase sculpturi, ziduri și alte elemente, realizate artistic. Impresionanți sunt cei doi lei de mărimi

considerabile, cu urme adânci de schije în abdomen, amintind luptele pentru eliberare națională de sub Japonia.

Totodată, de Poarta *Tiananmen* este legat și momentul major al contemporaneității, amintit frecvent, 1 Octombrie 1949. Atunci, ne spune un oficial, 28 de salve de artilerie și cuvântarea președintelui Mao Zedong anunțau simbolic: „*Poporul chinez, ce reprezintă un sfert din Omenire, este de astăzi înaintea în picioare!*”. Se finalizau astfel, într-o nouă modalitate, de factură marxistă, obiectivele *Mișcării de la 4 Mai 1919*, ce a vizat, după *Tratatul de Pace de la Versailles* (Franța), suveranitatea națională, ori ale *Mișcării de la 9 Decembrie 1935*, contra dominației nipone. Proclamarea Republicii Populare Chineze a pus capăt prelungitului și păgubitorului Război Civil, purtat între aliații vremelnici, *Gomindanul*, reprezentând burghezia autohtonă, și Armata Populară de Eliberare, coordonată de Partidul Comunist Chinez.

După aproape șapte decenii de la acest eveniment, portretul liderului Mao Zedong veghează și acum, de pe tribuna Porții Tiananmen, evoluția statului care edifică socialismul cu specific chinez. La rândul lor, periodic, opozanți din noile generații, clamează, temporar, prin *agora!*

31. Imensitatea Sălii Poporului

Privită din Piața Tiananmen, clădirea Adunării Naționale a Reprezentanților, sau Marea Sală a Poporului, constituie un important punct de referință al noii arhitecturi, echilibrându-se, parțial, raportul dintre tradiție și contemporaneitate. Este amplă, dar nu greoaie, ocupă latura vestică a platoului pieței principale a Capitalei, iar fațada etalează, în linie, trei corpuri pe trei etaje, zona din mijloc fiind străjuită de zece colonade sobre, paralelipipedice. Acestea creează, totodată, spațiul pentru 11 intrări, cea principală detașându-se prin formă și dimensiuni, având pe frontispiciu Stema Republicii Populare Chineze.

Construcția continuă prin corpurile laterale, care închid, spre interior, un riguros *U*. Legătura dintre *betonul pieței* și *piatra clădirii* se face printr-o peluză liniștitoare, permanent verde, micii arbori ascunzând reflectoarele ce luminează Marea Sală în nopțile tuturor anotimpurilor. Dincolo de ziduri, uși, ferestre și colonade se află, însă, adevărata personalitate a edificiului. Oaspeții programați să fie primiți de reprezentanții guvernamentali sunt invitați să parcurgă, în limita timpului, anumite trasee ale clădirii. Am beneficiat de o asemenea favoare, pe care, bineînțeles, o așteptam cu mult interes. Ghizi *versați* ne-au îndrumat pașii, livrând numeroase informații.

Dintre acestea, m-a impresionat, de exemplu, timpul foarte scurt, numai 10 luni, cât a durat ridicarea construcției, respectiv octombrie 1958 - august 1959. Sala centrală, unde intră 10 000 de împuterniciți ai poporului, *domină* abisal. Ca decorare interioară, lemnul alternează cu draperiile bogate, fotoliile plușate grena, covoarele țesute multicolor, aranjamentele florale *verde crud*. Impunător este pavoazul, format din zece steaguri roșii, având circa 15 metri înălțime, așezate sub formă triunghiulară pe fundalul scenei, la mijlocul celor două grupări de flamuri găsindu-se, și aici, Stema Țării.

Adoptată în Marea Sală unde suntem acum, **Constituția** din 1982 menține tradiționalele însemne ale statului popular chinez: Imnul, Drapelul, Stema. În perioada pregătirilor consacrate constituirii Republicii (1 Octombrie 1949), după apelul lansat de Comisia special organizată, s-au primit numeroase propuneri: 4 912 desene pentru Drapel; 1 120 de embleme pentru Stemă; aproape un milion de texte pentru Imn. Adevărată mișcare stimulatorie, optimistă, revoluționară!

Marea Sală a Poporului a găzduit numeroase și impunătoare reuniuni, foruri politice, sfaturi administrative naționale. Aici s-au adoptat, după **legile supreme** din 1954, 1975, 1982, ultima preluând unele idei din prima **Constituție**. După dezbateră publică prelungită doi ani, s-au adăugat,

la proiectul inițial, elemente de ordin istoric sau din experiența internațională, clarificându-se, totodată, principiile economice, politice și sociale, vizând noul mileniu. Era votată, unanim, de Adunarea Națională a Reprezentanților Poporului, aleasă pentru cinci ani ca for suprem al puterii statale, în timpul Sesiunii a V-a, din Legislatura a V-a, respectiv perioada 26 noiembrie - 10 decembrie 1982.

Prin spațiile atât de ample, Marea Sală, constituită din parter, două balcoane succesive și un podium special pentru prezidiul ce poate cuprinde 600 de membri, toate ocrotite de plafonul ovalizat, etalând, central, din nou Stema Țării, poate primi la congrese, adunări sau alte manifestări, delegați din cele trei municipii de subordonare republicană – Beijing, Shanghai, Tianjin -, în total, 30 de unități provinciale, din care, cinci regiuni autonome, cuprinzând, așadar, peste 2 000 de județe.

Sunt luați în calcul atât cei din naționalitatea fundamentală *han*, cât și reprezentanții celorlalte 55 de etnii minoritare, membrii Partidului Comunist Chinez, liderii diferitelor formațiuni democratice sau grupări religioase, personalitățile științifice, alți invitați onorifici, autohtoni sau străini.

Cea mai cunoscută deviză, lansată din Marea Sală, este următoarea: „*Să creăm o situație nouă în modernizarea Chinei*”. Când declamă această chemare, ghidul nostru adoptă o postură statuară, sobră, serioasă. Este, desigur, o atitudine pe măsura

importanței și semnificației idealului național, care se transformă zilnic, cum afirmăm deseori, din principiu, în fapte reale contemporane.

Imensa clădire are 30 de *aule* speciale pentru întrunirea delegaților pe provincii sau secțiuni. Vizităm, *exclusivist*, sălile unde foștii conducători venerați ai Chinei revoluționare, Mao Zedong ori Zhou Enlai, precum și actualii lideri politici, administrativi și militari, au dezbătut, alături de reprezentanții poporului, proiectele statutelor sau legilor, dar și alte hotărâri cardinale.

Predomină, în aceste spații, mobilierul specific zonei istorice respective, inclusiv pentru Insula Taiwan. Numărul scaunelor este egal cu cel din sălile marilor provincii, deși numai câteva au fost ocupate la adoptarea **Constituției** actuale de către deputații repatriați. Celelalte așteaptă momentul reunificării mult dorite.

După vizita prelungită prin clădirea Adunării Naționale, a urmat primirea oficială, desfășurată într-o sală amenajată cu distincție pentru momente protocolare. Avea forma unui cub - laturile măsurând circa zece metri -, fotolii adânci, *dantelate* pe tetiere și brațe, măsuțe dreptunghiulare din cristal, covoare bogat ornamentate, în care se afundă încălțăminte, flori multicolore și vase de porțelan albastru, paravane cu motive naționale ce delimitează precis spațiul discuțiilor, reflectoarele televiziunii discret amplasate. Toate erau *organizate* spațial pentru a

surprinde arhicunoscuta geometrie a *cercului chinez*, demonstrând ambianță, intimitate, nonconformism. Momentele oferirii șervețelor din bumbac, îmbibate în apă caldă, puternic parfumate, pentru ștergerea mâinilor, precum și servirea celebrului ceai, detalii care fac deliciul minutelor ce preced salutul gazdei, au fost tranzitate ireproșabil de tineri și tinere purtând mănuși albe.

Politician cu vastă experiență, Wang Zhen, component al mai multor foruri centrale republicane, își exprimă satisfacția pentru întâlnirea, la Beijing, a unui nou grup de români. Așa cum ne-a spus, vizitase țara noastră recent, având impresii încă proaspete, favorabile ambelor state. Muzeul Satului din București, portul Constanța, sau Mausoleul de la Mateiaș îi lăseseră amintiri plăcute. M-am bucurat, mai ales, pentru ultimul obiectiv turistic și istoric din Argeș, care, acolo, la mii de kilometri, reprezenta nimbul eroismului anonim românesc.

Republica Populară Chineză, declară demnitarul, va putea să învețe, continuu, din tradiția românească, oferind, în același timp, experiența proprie privind conlucrarea benefică și rațională cu capitalul străin, organizarea zonelor libere, raporturile cu emigrația.

Deși au trecut, de atunci, câteva decenii, primim explicații despre *deturnările* provocate prin *Revoluția culturală* (1965-1975), fiind relevate eforturile concludente în vederea înlăturării

uzurpatorilor Lin Biao și Jiang Qing (îi nominalizează pe cei mai cunoscuți). Prezintă, apoi, cu o anumită doză de satisfacție, mersul ascendent al societății după evenimentele relatate, dar, mai ales, pe cele specifice interferenței acestor milenii.

Așa aflăm, bunăoară, tendințele de la sate, care vizează noi sisteme privind restructurarea *comunelor populare*, despre aspectul că, în industrie, principiile modernizării au repercusiuni favorabile pentru creșterea productivității, ori extinderea comerțului exterior, iar mediul intelectual este stimulat prin acordarea titlurilor ce recunosc eforturile și valoarea *minților luminate*. Raporturile cu marile puteri sunt acum relansate de pe alte *platforme*, favorabile Chinei.

Exemplul cel mai relevant îl constituie, în cazul ultimului aspect, conlucrarea internațională privitoare la retrocedarea teritoriului Hong Kong (Xianggang), mică suprafață de pe țărmul Mării Chinei de Sud, formată din insula Hong Kong, posesiune britanică după 1842, și o parte a Peninsulei Kowloon, arendată, pentru 99 de ani, Angliei (1989). Aici locuiesc, pe numai 1 100 de km², peste patru milioane de suflete, densitate dură și sufocantă, asemănător economiei occidentalizate, care, după preluarea efectivă a zonei invocate (1 iulie 1997), deciziile emantate central nu propun modificări esențiale.

Prin urmare, doctrina șocantă *O țară - două sisteme* (socialist și capitalist) se va aplica, speră oficialul, dobândind mari succese, molipsitoare pentru reunificarea cu Insula Taiwan, ori privind evoluția fostelor posesiuni străine, aflate în diverse structuri teritoriale. Este mândru de faptul că puterea Republicii Populare Chineze impune respect pe tot Globul.

Ca dovadă, convorbirile purtate cu executivul londonez, deși prelungite, referitoare la Hong Kong, s-au concretizat, inițial, în ***Declarația comună***, din 19 decembrie 1984. Ulterior, era *consumat* transferul administrativ, fără convulsii externe sau interne, din stăpânirea Marii Britanii, ilustrată chiar și prin filatelia *monarhică*, atât de răspândită în reședința oficială a dominionului, orașul Victoria, spre cea a *țării de obârșie*, având capitala la Beijing.

Așadar, o problemă veche și spinoasă, ne spune Wang Zhen, a devenit realitate nouă, dar pașnică. Sub zodia înțelepciunii și speranței răbdătoare chinezești sunt așezate relațiile *de gradul zero* cu ceilalți *vectors* permanenți ai Consiliului de Securitate, Statele Unite ale Americii, Federația Rusă, Marea Britanie și Franța, ori, special, Japonia.

S-au făcut, apoi, mai multe fotografii *de familie*, fiind așezați pe un practicabil plușat, având trepte calculate exact după numărul celor ce eram integrați protocolului. Le păstrez și acum, amintindu-mi că m-am aflat, cu certitudine, în

această clădire de dimensiuni și importanță considerabile.

Analiztii de la începutul Mileniului III sunt preocupați, fără echivoc, de aplicarea prevederilor ***Declarației Universale a Drepturilor Omului*** (10 decembrie 1948), în Republica Populară Chineză, controversa fiind alimentată, permanent, de *observatorii* americani. La întrevvederea din sediul Adunării Poporului am deschis discuția pe această temă, iar răspunsul a fost lămuritor. În Țara Marelui Orient, nu există probleme insurmontabile, democrația chineză suprapunându-se principiilor socialismului cu specific autohton. Periodic, se evaluează asemenea cerințe, iar în 2009, s-a elaborat ***Plan d`action national sur les droits de l`homme***. Merită să reflectăm!

Luându-ne rămas bun de la amfitrionul nostru, ne-am *strecurat* printre cele 28 de coloane clasice, cu stucaturi diverse, unite prin mai multe *pachete* de trepte, ce susțin impunătorul tavan din holul central. Pavimentul era acoperit cu un covor imens, iar pe peretele principal am admirat unul dintre cele mai mari tablouri ale Chinei (10x6m), cu tematică naturalistă. Fugitiv, am văzut sala de recepții pentru circa 5 000 de invitați. Temeinicia lucrului bine făcut m-a convins că este un atribut și al acestui edificiu.

32. Opt temple și nouă altare

În timpul dejunului, discuția *alunecă* spre demografie, fenomen care se acutizează în China contemporană. Deși, de-a lungul timpului, au avut loc evenimente cu grave consecințe umane (războaie, revoluții, calamități naturale, epidemii), sporul natural a fost mereu pe o curbă ascendentă. De aceea, oficialitățile au intrat într-o anumită alertă. Motivul: pe la anul 2800 Era Veche, când în China se realiza prima *numărătoare* de pe Glob, s-au găsit 13,5 milioane de locuitori, iar în 1931, Era Nouă, se ajunsese la 478,8 milioane. Apoi, în 1982, peste cinci milioane de recenzori înregistrau 1 031 882 511 bărbați (51,5%) și femei (48,5%). Din 2012, se vorbește de 1,3 miliarde de suflete.

Este notabilă mândria de a avea cel mai mare număr de rezidenți din Lume. Totuși, strategia viitorului demografic s-a impus. Unele repere au valoare constituțională (căsătoria, pentru băieți, după 25 de ani, pentru fete, după 22 de ani), altele se înscriu în domeniul social – economic (avantajele pentru familiile cu un singur copil, angajare preferențială în muncă a celor fără urmași). Expres: rata sporului, doi la unu!

Deosebite sunt și încercările de a diminua creșterea demografică prin medicina tradițională, bazată pe efecte naturiste. Cercetătorii chinezi au selectat, din cele peste 5 000 de esențe cu *valoare*

restrictivă, pe cea numită, convențional, *gossypol*, devenită un eficient anticoncepțional pentru majoritatea bărbaților.

Prin deceniului opt al secolului XX, câțiva cercetători din provincia Hubei au observat că multe femei tinere, care găteau mâncarea folosind uleiul semințelor de bumbac și se căsătoreau în aceeași zonă, nu aveau copii. Pornind de la asemenea constatare, s-a extras din conținutul uleiului, substanța *gossypol*, amintită mai sus. Administrată unui număr de zece mii de bărbați, supuși voluntar experiențelor, în 99% din cazuri, aceștia nu au mai avut copii. După trei luni de la încetarea tratamentului, și-au recăpătat potențele procreative.

Există și alte modalități prin care se încearcă reducerea sporirii exagerate a populației în China, inclusiv pe cale chimică, prin protejare personală sau igienă intimă. Despre asemenea practici se vorbește curent, deschis, cu promptitudine, în familie, întreprinderi, școli, facultăți, organizații politice sau obștești, special la sate. Înțelegem, concludiv, că această problemă națională preocupă factorii diriguitori, categoriile sociale și profesionale, iar pentru obținerea succesului scontat, sunt depuse eforturi stăruitoare.

Rezultatele se vor putea constata în timpul viitoarelor recensăminte. Până atunci, *fluviul* uman din China va curge, probabil, pe o matcă mult mai îngustă. Dacă așa se cere, așa va fi!

După amiază, grupul nostru s-a îndreptat spre unul dintre cele nouă altare ale Capitalei. În mod frecvent, locuitorii din Beijing se mândresc cu cele opt temple și nouă altare, translate spre zilele noastre cu legendele, farmecul și pitorescul de neegalat al acestora. Din 1920 au fost transformate în grădini și parcuri publice. Restaurarea continuă.

Cele opt temple sunt construcții imperiale, unde capetele încoronate, din diferite perioade istorice, aduceau omagii predecesorilor, suveranilor de la care preluau puterea, figurilor mitologice, precum și lui Confucius. Dintre acestea, *Templul strămoșilor*, *Templul împăraților precedenți* și *Templul personalităților ilustre* rămân cele mai renumite, având valoare de document, prin raportare la epocile dispărute.

Prin forma și conținutul exponatelor, picturilor, sculpturilor, caligrafiilor, ideogramelor și a altor obiecte ocrotite aici, templele din Beijing sunt adevărate micro-muzee pentru etapele istorice respective. Lumea din Beijing s-a obișnuit cu aceste *bijuterii*, iar vizita la un templu este moment sărbătoresc.

Deosebit de valoroase, impunătoare și legate de viața cotidiană, pornind inclusiv de la titulatură, sunt celebrele nouă altare dedicate: Cerului, Pământului, Soarelui, Lunii, Statului, Agriculturii, Zeului Cerului, Zeului Pământului, Sericiculturii. Așezarea în diferite puncte geografice ale vechii capitale Dadu, actualul municipiu Pekin/Beijing, ține de concepția oamenilor din antichitatea

chineză, după care *Cerul este rotund, iar Pământul este pătrat*. Ca atare, pentru a domina spiritual cele patru laturi ale Terrei, principalele altare din Beijing au fost amplasate spre punctele cardinale: sud – Altarul Cerului; nord – Altarul Pământului; est – Altarul Soarelui; vest – Altarul Lunii.

Moda edificării altarelor s-a născut încă din secolul XIII, pe timpul împăratului Hailing, din Dinastia Jin. Dar, cele mai multe asemenea locuri sacre au fost construite ulterior (secolul XVI), în anii domniei împăratului Jiajing, din Dinastia Ming. Datorită concepției enunțate mai înainte, principalele edificii din apropierea Altarului Cerului sunt de formă circulară, iar cele din preajma Altarului Pământului au forma pătrată. Regula folosirii culorilor este strictă, în sensul că: albastrul simbolizează Cerul, galbenul prefigurează Pământul, roșul reprezintă Soarele, albul sugerează Luna. O serie de detalii demonstrează rigoarea concepțiilor venite din etapele antice, referitoare la principalele elemente ale Universului, sau despre cele mai de seamă preocupări umane.

Vizita realizată la Altarul Cerului, un adevărat complex de construcții istorice, ne-a demonstrat, cu prisosință, aceste caracteristici. Este construit din mii de bucăți de marmură albă, așezate în trepte succesive, totodată și un sistem de cercuri concentrice. Marea rotundă din mijloc este înconjurată de mai multe ziduri și de alte elemente arhitecturale, numărul acestora fiind, de regulă,

divizibil cu nouă. Cel mai larg cerc este alcătuit din 81 de dale mari. Se spune că, în conștiința anticilor chinezi cifra nouă reprezenta cele nouă niveluri ale Cerului.

Mă apropii cu sfială de edificiul numit *Sala rugăciunilor pentru recolte bogate*, construcție datând din anul 18 (divizibil cu nouă!) al împăratului Yongle, din Dinastia Ming (1420). Este pe un postament circular din piatră, rece și albă, detașată de sol. Număr coloanele exterioare de lemn ce o susțin și aflu, deductiv, tot atâția zei ai stelelor mari cerești. Ghidul precizează că, la rândul lor, cele patru coloane principale din interior, care pot fi suprapuse cercului, reprezintă, adunate, anul calendaristic obișnuit, fiecare determinând anotimpul respectiv.

Un an întreg sugerează și mănunchiul celor 12 coloane mai mici, din *centrul cercului*, totalizând 12 luni. Dincolo de subdiviziunile cronologice, asemănătoare europenilor, cifra 12 amintește orele zilei tradiționale chinezești, noaptea socotindu-se separat. Mica supraînălțare a construcției este explicată prin intenția slujitorilor Cerului de a-i îndepărta pe credincioși de Pământ, unde Lumea este fragilă. În locul lemnului *cald*, s-a preferat, de cele mai multe ori, piatra *tare*, pentru a induce, astfel, senzația dominării uraniene.

După propria-mi voie, urc și cobor treptele *împachetate* câte nouă, care duc spre diferitele puncte ale Altarului Cerului. Aici, nu există decât piatră și marmură, cu excepția coloanelor și

acoperișurilor din lemn. Inclusiv dragonii, simbolul puterii împăratului (Pasărea Phoenix este simbolul puterii împărătesei), cu care sunt decorate balustradele platformelor arcurilor de cerc dintre esplanadele treptelor, au figuri austere, majestuoase.

Cândva, aici era atotputernic împăratul, ca trimis al Cerului pe Pământ, împreună cu slujitorii săi. Tehnica de vârf a secolelor medievale a fost destul de ingenioasă. Atunci când împăratul se ruga pentru tatăl său, adică primăvara, la Anul Nou, invocând și recoltele bogate ale Pământului, șoptele *sacrale* puteau să fie amplificate, rostogolindu-se din zid în zid, plimbându-se, apoi, ca o undă de șoc, pe circumferința acestora.

Așa s-a născut legendarul *Zid al șoptelor*, sau *Curtea rotundă a descifrării secretelor*, adică spațiul care precede terasele, palisadele traforate și treptele ce duc spre Sala rugăciunilor pentru recoltele bogate. Acum, tinerii îndrăgostiți își rostesc jurămintele iubirii eterne, iar turiștii imploră clipa revenirii la o altă întâlnire cu secretele acestor celebre altare din Beijing. Fiecare speră în felul său. Mă las prins în jocul șoptelor și strig puternic, probabil pentru prima și ultima oară aici, cuvintele copilăriei: „*Vreau să știu!*”. Ecoul îmi răspunde cu promptitudine, întrebându-mă, parcă, de ce manifest asemenea grabă în dorința de a ști, de a cunoaște! Oare am uitat că nu ajunge o viață de om pentru a pătrunde tainele Cerului și Pământului?

Cu toată această invitație la răbdare, am aflat că așezământul de lângă *Marea sală a rugăciunilor* se numește *Altarul bolții cerești*, datează din 1530 și a fost restaurat în 1752. Spre *inima* altarului se ajunge greu, străbătând trei platforme circulare, succesive, cu diametre de 70 de metri, 50 de metri, respectiv de 30 de metri, având corespondent în 342 de lespezi, 162 de lespezi, iar ultima, de sus, 81 de lespezi, cu geometrie perfectă. De pe fiecare platformă se accede prin patru ieșiri–intrări, continuate de treptele și palisadele din marmură. Aproape totul se *încolăcește* împrejurul cifrei nouă.

Soarele s-a ascuns în cealaltă emisferă, iar eu am ținut să plec de la Marele Altar al Cerului spre ora nouă seara. Pentru cină, ne-am reîntâlnit tot nouă, alăturându-ni-se concetățeni de la Ambasadă. Frumoasă înlănțuire de cifre!

La miezul nopții, principalul canal de televiziune națională face un apel stăruitor către locuitorii Capitalei: atunci când va ninge, fapt așteptat, dar întârziat, să fie *conservată* zăpada, care este *mai prețioasă decât uleiul!* Se întrevede o iarnă uscată, lipsită de precipitațiile necesare culturilor de primăvară și împrăștiării aerului. Totodată, apa să se economisească, lichidul atât de trebuincios fiind adus, pe conducte, de la peste 100 de kilometri. Contextul sfaturilor gospodărești dezvăluie și alte detalii. În casele tradiționale, focul arde iarna cu ajutorul nelipsitelor brichete ovale din cărbune, turnate, în ateliere speciale, pe cartiere, folosind praful lignitului livrat prin minele cele mai

apropiate, iar la blocuri, s-au introdus, cum era și de așteptat, calorifere pentru care nu se percep taxe. Dacă va ninge mult sau puțin, există toate condițiile, anunță Asociația de Gimnastică din Beijing, ca pe dealul Jingshan, din centrul orașului, să se practice *taiji*. Oamenii gândesc optimist!

După câte constat, în Piața Tiananmen s-a arborat *marele pavoaz*. Sosește, probabil, un nou șef de stat. Îi doresc bun venit! Va fi șocat? Se va obișnui? Fiecare muritor are dreptul să aleagă! Privite din perspectiva succeselor obținute de Țara Marelui Orient, în deceniile aplicării *reformei deschiderii* (1978-2013), vizitele liderilor europeni, africani, asiatici sau chiar americani, la Beijing, au multiple conotații. Unele vizează preluarea experienței în domeniu, altele urmăresc plasarea capitalului propriu spre *zonele libere*, dar, cele mai multe, se încadrează promovării doctrinei pacifiste și dorinței de a cunoaște particularitățile acestei națiuni. După opinia noastră, toate cele trei variante reliefează scopuri precise, iar China Populară stimulează asemenea magnetism.

33. Mao, Cutezătorul, s-a culcat într-un sarcofag de cristal

Există la Beijing, sau în apropiere, cum este și normal, numeroase locuri ce vorbesc despre personalitățile marcante ale poporului chinez. Gazdele noastre ne-au prevenit, din vreme, că, astăzi, vom intra, la prima oră a dimineții, în Mausoleul Mao Zedong, aflat în Piața Tiananmen. Prin stilul arhitectonic, dar, mai ales, datorită semnificației activităților desfășurate de conducătorul Chinei postbelice, noua construcție din centrul Capitalei a devenit foarte cunoscută locuitorilor Țării Marelui Orient, precum și celor sosiți din diferite colțuri ale Lumii.

Dar de ce un Mausoleu pentru acest pământean? „*Simplu*, spun oficialii, *el este considerat primul dintre artizanii istoriei Chinei Populare*”. S-a născut la 26 decembrie 1893, într-o familie de țărani din localitatea Șaoșan, provincia Henan, urmează Seminarul pentru Învățători de la Ceanșa, iar când avea 28 de ani, era printre cei 12 fondatori ai Partidului Comunist Chinez, devenit, apoi, cel mai mare partid cu această doctrină din Lume.

În etapa 1934-1935, a fost conducător al Armatei Roșii Chineze de-a lungul *Marșului cel Lung*, urmărind, ca obiective esențiale, eliberarea națională și formarea statului socialist. După despărțirea definitivă de *Gomindan*, în condițiile

grele ale celui de Al Doilea Război Mondial (1939-1945), Mao și colaboratorii săi au accelerat ritmul *politicii de stânga*. În 1943, așa cum s-a precizat anterior, este ales președinte al Comitetului Central al Partidului Comunist Chinez, dar și președinte al Comisiei Militare din cadrul aceluiasi for, calitate deținută până spre sfârșitul vieții (9 septembrie 1976).

La 1 Octombrie 1949, a proclamat, în Piața Tiananmen, Republica Populară Chineză, fiind primul președinte al Guvernului Popular Central (1949-1954), continuând cu demnitatea de președinte al Republicii Populare Chineze (1954-1959), după care s-a consacrat, prioritar, activității teoretice fundamentaliste și conducerii onorifice a Comitetului pe Întreaga Chină al Consiliului Consultativ Politic Popular.

Rezistă, în aceste ipostaze de lider, tuturor *valurilor* stârnite de adversarii săi externi sau interni. Colaborând excepțional cu unul dintre *oamenii de echilibru*, Zhou Enlai (1898-1976), premier al Consiliului de Stat (1954-1976), se obține recunoașterea internațională a Republicii Populare Chineze, reglementând, totodată, raporturile în Organizația Națiunilor Unite (1971) și celelalte organisme zonale sau mondiale. Adjudecă, inițial, prin acceptul Statele Unite ale Americii (1976), principiul apartenenței Insulei Taiwan la *eterna patrie*. Mao depășește relativ bine

zilele negre în relațiile cu Uniunea Sovietică, precum și falimentul *Revoluției culturale*.

În cartea autobiografică (1985), George Bush, cel care a *ucenicit* în diplomație 14 luni (octombrie 1974–decembrie 1975) ca șef al Oficiului American de Legătură în China, nota, printre altele, despre Mao Zedong: „*Înalt de statură, roșu la față, arătând sănătos, mi-a strâns cu putere mâna. Primirea mea a avut loc în 1975 la Complexul Shongnanhai din Beijing, împreună cu dr. Henry Kissinger, secretar de stat al Statelor Unite ale Americii*”. Apropierea chino-americană a devenit, atunci, notorie, iar astăzi, purtând, uneori, lungi discuții, sunt *decidenții* primordialii ai Mapamondului.

După șase luni de navigație, vasul comercial american *Împărăteasa Chinei* ajungea în Țara Marelui Orient (1784), aducând și aici vestea că, pe Glob, s-au născut Statele Unite. Admițând saltul peste secole, președintele american, Richard Nixon, a sosit în China (1972), relansând, personal, colaborarea cu actualul stat socialist. Apoi, la 25 februarie 1989, George Bush, considerat primul om al *Pilonului Lumii*, era din nou în China. De această dată, emoționat, l-a reîntâlnit pe Mao culcat definitiv și mumificat în sarcofagul de cristal. Piața Tiananmen, din Beijing, avea, prin urmare, un Mausoleu!

Vizita în asemenea spații, care venerează figuri renumite ale popoarelor și epocilor istorice, a fost pentru mine, alături aflându-se, probabil, mulți

alții, un moment de reflexie și interes profesional șocant. Cu toate că văzusem, anterior, Domul Invalizilor din Paris, locul de veci al împăratului Napoleon I, Mausoleul lui Lenin din Moscova, Memorialul lui Atatürk din Ankara, masca mortuară a lui Stalin, aflată la Muzeul Gori, din Gruzia/Georgia, ori alte locuri celebre unde se odihnesc, spre aducere aminte, conducători de state sau oști, întâlnirea cu neînsuflețitul Mao m-a tulburat profund.

Pe măsură ce avansam greu printre miile de locuitori, aflați la răsăritul soarelui pe aglomerata stradă Wangfujing, personalitatea primului conducător al Chinei Populare mi se perinda prin fața ochilor, semănând, parcă, fidel, cu cei ce mă intersectam. Iluzoriu sau nu, ei au fost aceia care l-au considerat *mintea clară* a miliardului de suflete, făcând din *Cutezătorul Mao* un adevărat *cult Mao*, menținut în bună măsură și astăzi.

Este ora opt și jumătate. Deși răcoarea dimineții încă dăinuie, sute de oameni așteaptă în liniște, câte doi, dar ordonați pe două coloane distincte, să vadă, sau să revadă, corpul neînsuflețit al fostului conducător, așezat acum în clădirea pătrată, dispusă cumva solitar față de celelalte obiective din Piața Tiananmen. Înaintarea spre intrarea Mausoleului este lentă, dar cursivă. Oricum, există timp suficient pentru a privi frontal construcția, special ridicată în scopul eternizării, în mintea și în ochii oamenilor, a lui Mao Zedong. Îi număr coloanele, sunt 44, dispuse, deci, câte zece pe fiecare latură, la

care se adaugă cele de la colțuri, are un singur etaj, circa șase metri înălțime, susținând, puțin retras față de suprafața bazei, un alt pătrat cu acoperiș plat, vopsit pe margini, ca și demisolul, în roșu.

Pentru a ajunge la camera sicriului, vizitatorul merge, inițial, pe caldarâmul din beton, al Pieței Tiananmen, intră, apoi, în perimetrul monumentului comemorativ, printre peluze și pateuri de iarbă ornate cu vegetație din conifere joase, târâtoare. Urcă, după aceea, 30 de trepte având înclinație dulce, din marmură albă, așezate perpendicular pe intrarea principală, precum și în prima parte a interiorului, supraînălțate puțin de la cota subsolului zidit din cărămidă roșie, aparentă. Scările sunt *străjuite* de 56 de lămpi, constituind un *jalon* care îl determină pe vizitator să avanseze cu atenție și pioșenie.

Contactul vizual cu *emblema* lui Mao Zedong este șocant. Cele patru grupuri alegorice, de la intrarea principală, sugerând lupta armată pentru instaurarea puterii populare, atenuază, totuși, surescitarea. Sculpturile sunt masive, lucrate însă rafinat, aidoma puterii, mereu șlefuită, a conducătorului Chinei. A urmat, apoi, privirea spre ultima treaptă a scărilor, dar ochii au întâlnit o tapiserie imensă, reprezentând dealuri molcome, așa cum îi plăceau primului om politic al statului.

Urcând *pachetul* scărilor spre platforma amplă a interiorului, se *îndreaptă* spre mine o altă lucrare sculpturală, tot din marmură albă, aflată la mijlocul peretelui acoperit cu tapiseria invocată,

reprezentându-l pe Mao Zedong în mărime naturală, viguros, romantic, senin, cutezător. Este așezat pe un fotoliu realizat din același material ca și statuia. Figura conducătorului degajă demnitate. Pieptul bombat, mâinile aproape unite și coatele sprijinite pe jilț, piciorul drept peste cel stâng, pantofii cocheți, capul descoperit, privirea atotcuprinzătoare, constituie elemente de detaliu, semnificative.

Nu am vreme să privesc prea mult statuia, întrucât am ajuns pe platoul principal al incintei. Las ochii să-mi alunece lin spre jumătate stânga – aflându-mă în coloana umană din dreapta postamentului –, pentru a se opri câteva secunde, insistența este ușor de presupus, asupra sarcofagului cu corpul îmbălsămat al lui Mao. Întâlnirea vizuală mă zguduie! Figura este și acum proaspătă, calmă, gata să-ți vorbească. Șocul durează puțin, exclamația de uimire nu mi se face auzită, glisarea de-a lungul postamentului confecționat din lemn de tec, pe care este așezată *cutia* din cristal, adăpostind și ocrotind mumia celui mai mare lider chinez, Mao Zedong, se măsoară în clipe. Amintirea devine, însă, veșnică!

Luminile lampadarelor răscolesc discret atmosfera. Razele frontale pătrund prin cristal spre corpul neînsuflit, dându-i un plus de paliditate mongoloidă. Aurul din care sunt făcute cifrele anilor 1893–1976, așezate vizibil pe un mic parapet, dispus între partea unde se află capul

personajului și picioarele statuii, se *bălăcește* prin fasciculul micilor reflectoare laterale. Fundalul încăperii principale a Mausoleului este ornat, în partea superioară, cu drapelul național, iar un extras dintr-un poem scris de Mao Zedong, preamărind Patria (1963), conferă originalitate și căldură spațiului central al construcției. Șirurile indiene debușează, apoi, spre ieșire, deconectate.

Zilnic, circa 100 000 de vizitatori pot traversa Mausoleul și privi, pentru câteva secunde, sicriul de cristal. Intrarea se pregătește prin intermediul organizațiilor politice, fiind întocmite tabele speciale, nominalizând participanții la călătoria din Piața Tiananmen și întâlnirea simbolică cu fondatorul Republicii Populare Chineze. Dincolo de incinta Mausoleului, viața curge normal. Fotografii și cinefilii lucrează simultan, imortalizând clipa, celebra *clipă chinezească*, trăită în cea mai mare piață civică din Beijing. Multe imagini surprind, pe fundal, *Monumentul Eroilor Poporului*, obelisc simplu din granit (1954). Are 38 de metri înălțime și zece basoreliefuri, amintind evenimente din secolele XIX-XX: *Războiul Opiului*, *Răscoala Taipinilor*, *Revoluția anului 1911*, *Războiul Civil*, obținerea independenței reale. Dedicția este simplă: „*Eroii poporului sunt nemuritori!*”.

În ultimii ani ai mileniului anterior, prin fața *Mausoleului Mao* s-au perindat, accidental, revoltații contra anumitor stări de lucruri din China, cei mai activi fiind studenții. Bunăoară, momentele

din mai-iunie 1989, când s-a intervenit, ca replică, prin forța Miliției Populare, derulate într-un climat internațional tensionat - se prăbușeau ziduri și regimuri totalitare -, au ilustrat un alt mod de a percepe democrația. Erau lansați, prin asemenea ocazii revoluționare, diverși lideri, fără acoperire faptică, supuși oprobiului public, etichetați rebeli, ulterior judecați, condamnați, întemnițați. Câțiva au obținut calitatea de *azilanți politici* în America.

Așadar, Piața Tiananmen rămâne, sub privirea tacită a portretului lui Mao Zedong, arborat permanent foarte aproape de Mausoleu, o scenă vivantă, pe care, uneori, se pot interpreta piese cu tematică națională polivalentă. În viziunea generațiilor viitoare, Mao va fi, sau nu va fi, suprapus expresiei chinezești: „*Strămoșii sădesc copaci, urmașii gustă bucuria umbrei*”. Reverberații colaterale sunt deseori intuite chiar de autorul Mao Zedong, gândirea sa filosofică, referitoare la etapele existențialiste, fiind concentrată prin opere intitulate: ***Cu privire la practică*** (1937); ***Despre războiul de lungă durată*** (1938); ***Despre dictatura democrației populare*** (1949). Iar atunci când timpul a făcut loc inspirației, scria lirică meditativă. Suprapusă apetenței diversificate a militantismului nostru contemporan, personalitatea invocată se contopește istoriei Țării Marelui Orient.

34. Tinerețea din *Alma Mater*

Scăpăm cu bine din chingile artificiale create de mulțimea umană aflată în Piața Tiananmen, diversă ca preocupări și dorințe, găsim roburul la celălalt capăt al imensității, ne relansăm în discuții despre Mao Zedong și urmașii săi politici, timp în care ajungem în preajma Palatului Changan, unde suntem invitați să intrăm pentru câteva ceasuri.

Pătrund în holul central cu ochii spre cer, numărând cele 12 etaje, deasupra zărand un foișor cochet, axat pe verticala celor 67 de metri, cât măsoară clădirea de la un sol până în vârful acoperișului sub formă de barcă. Stilul acceptat se numește *xieshan* și face parte din cvintetul folosit, de regulă, pentru construcțiile înalte. Lateral se află alte două edificii cu câte trei etaje. Fațada Palatului Cultural al Naționalităților este străjuită de patru coloane dreptunghiulare și 12 trepte construite în pantă abruptă. Vegetația exterioară se contopește, treptat, cu jardinierele și aranjamentele florale din holul central.

Interiorul este amplu și degajat. Impresionează, în mod cu totul deosebit, plafoanele pictate din belșug, stucaturile rafinate, marile sculpturi din spațiile deschise, rămânându-mi în memorie, mai ales grupul, celor patru figuri umane avântate spre înfinit. În rafturile bibliotecii se află peste 400 000 de cărți, cu scrieri diferite, ocupând o suprafață de

2 485 de m², cel mai mult plăcându-mi însă sălile mici de lectură, unde se poate asculta și muzică.

Palatul dispune de spații adecvate pentru jocuri mecanice, accesări pe internet, practicarea diferitelor discipline sportive, sală de spectacole, iar partea distractivă a activităților poate continua în marele restaurant, unde concertează, de regulă, prin rotație săptămânală, orchestre venite din diferite zone ale Chinei, servindu-se, totodată, meniuri specifice naționalității respective.

În *pas alergător* traversez câteva mici magazine, veritabile *expoziții de interior*, unde sunt etalate obiecte de artă populară din cele mai diverse spații geografice ale țării. Este, în creație, o mare varietate, cu un pronunțat caracter autohton, cele mai multe lucrări explicând particularități ale preocupărilor oamenilor, viața lor intimă și frumoasă. Împletiturile ingenioase din hârtie decupată, folosită pentru împodobirea camerelor la Anul Nou, papucii copiilor sub formă de purceluși, căciulițele sugerând capul tigrului, florile de pluș (semnificând fericirea și prosperitatea) dăruite la nunți sau la zilele de naștere, zmeiele gigant sau liliput, sticlele cu înfățișare de maimuță, figurinele din mătase, din coji de nucă sau din cocă, sculpturile din lemn, rădăcinile prelucrate sub forma diferitelor figuri zoomorfe, filigranele și încrustațiile în os, jad și piatră, călăreții, papagalii și vasele din bambus, xilogravurile de mare rafinament, precum și multe altele, transformă

magazinele expoziției într-o inegalabilă frescă a artei populare, aparținând minorităților naționale din China.

Renumită este, pentru acest palat, *Expoziția instrumentelor muzicale*, caracteristice diferitelor provincii. Așa, de exemplu, naționalitatea *jinuo*, formată numai din 11 000 de persoane, ce locuiesc, acum, în Yunnan, este reprezentată prin toba din lemn (*dita*), instrumentul de percuție care imită cucul (*bugu*), drâmbă (*kouxian*) și fluier (*bietuolo*). Pe pereți sunt numeroase fotografii cu chipurilor unor femei și bărbați, purtând costume specifice, ori imagini ale desfășurării obiceiurilor din diferite zone.

Am aflat, cu acest prilej, că oamenii din naționalitatea *lisu*, provincia Yunnan, indiferent de sex, mestecă, frecvent, tutun neprelucrat, supremul gest de iubire fiind jocul *Aruncațul pungii de tutun*. Tot această minoritate organizează, prin luna martie, tradiționala sărbătoare *Daogan*, adică întrecerea călărătorilor pe stâlpii *tatuați* cu sute de cuțite. Arta și jocurile populare, specifice minorităților din China, au fost și sunt apreciate universal, mulți dintre milioanele de turiști ce vizitează, constant, acest areal diversificat, venind special pentru anumite ceremoniale, proprii zonelor amintite.

La întrebarea: „*De ce este necesar un Palat Cultural al Naționalităților în Beijing?*”, răspunsul nu poate fi altul decât acela că, în Capitală trăiesc, sau sosesc în vizită, cetățeni aparținând tuturor etniilor, simțindu-se onorați atunci când descoperă,

în civilizația specifică Metropolei, specificitatea locurilor de obârștie, Dar, mai frumoasă le este viața în *sucul propriu!* Deși China rămâne un stat unitar, devine, în același timp, un areal multiethnic. Baza *piramidei* o constituie naționalitatea *han*, reprezentând peste 93% din totalul locuitorilor, conviețuind împreună cu celelalte 55 de grupări minoritare. Dintre acestea, numai 15 numără o populație de peste un milion, cea mai numeroasă fiind naționalitatea *zkuang* (circa 13 milioane), iar cea mai mică, *hezhe* (numai 1 476 de locuitori la recensământul din 1982). Harta amplasării lor relevă habitate *excentrice*, bogate, mai ales, în minereuri, păduri, lemn, animale.

Când am plecat din Palatul Cultural al Naționalităților, gândul mi s-a îndreptat spre asemenea comunități reduse ca număr, cărora viitorul nu le surâde. **Constituția** actuală prevede, cu puterea legii supreme, după cum s-a explicat mai sus, o rată de redevenire a populației în raportul direct: doi la unul, adică, în fiecare familie, numai câte un copil.

Una dintre instituțiile de tradiție în învățământul Extremului Orient este Universitatea din Beijing. Posibilitatea de a pătrunde, fie și numai parțial, în atmosfera primei școli superioare a marelui stat, m-a bucurat mult. Aduag, alfabetic, pe lista unde sunt înscrise *intrările* la universități din Ankara, Baku, Belgrad, Bonn, Bruxelles, Budapesta, Geneva, Moscova, Novi Sad, Paris, Praga, Roma,

Samsun, Tbilisi, pe cele din China – Xiamen și Beijing.

Suntem primiți, cu nelipsitul zâmbet chinezesc pe buze, de prodecanul Facultății de Drept, responsabil al Biroului dezvoltării relațiilor internaționale din cadrul Universității. Înainte de începerea prezentării principalelor caracteristici ale *Școlii de Studii Superioare*, servim un ceai fierbinte, precedat de originalul ritual prin care ne îmborsăvim fața, mâinile și buna dispoziție cu ajutorul micilor prosoape calde și parfumate. Curiozitatea sporește, iar în carnețelul cu scoarțe albastre, aflat permanent la purtător, notez, selectând, explicațiile autorizate ale interlocutorului nostru.

Universitatea din Beijing, cunoscută și sub numele *Beida*, s-a înființat în 1898, cu ajutorul unui fond special acordat de împăratul Guangu, care a intuit că acest *Colegiu Superior* va contribui la dezvoltarea Chinei. Adept al unor reforme de factură liberală, monarhul *novator* a fost uzurpat de împărăteasa-mamă, multe din inițiativele sale s-au anulat, rămânând, însă, ca activitate permanentă, această instituție superioară de stat. În 1952, prin fuzionarea cu Universitatea Metodistă Americană *Yanjing* și amplasarea noului campus în zona naturală din suburbia sud-vestică a metropolei, Universitatea Beijing a devenit, ca număr de studenți și spațiu ocupat, cea mai cuprinzătoare unitate de învățământ din China. Dispune, printre

altele, de ansamblul căminelor studențești, amplasate în apropierea Parcului Shaoyuan.

Marea Universitate are 25 de facultăți, științe exacte și umaniste, cu aproape 70 de secții, în care studiază, anual, peste 8 000 de studenți la zi, respectiv 1 000 de studenți la cursurile prin corespondență, o treime din totalul acestora reprezentând-o fetele. Există, de asemenea, cursuri postuniversitare, urmate de aproape 2 000 de absolvenți ai învățământului superior. Prodecanul ne vorbește despre principiile fundamentale ce călăuzesc munca valorosului corp didactic, format din 188 de profesori, 525 de conferențieri și 1 510 lectori, la care se adaugă mulți savanți cu vastă experiență, atât din China cât și din alte state, invitați, periodic, de principalele catedre.

În sala unde ne aflăm, domină portretul cunoscutului scriitor al modernismului, Lu Xun (1881 –1936), prezentat anterior, fost profesor inclusiv la facultatea de profil din Beijing, iar pe un alt perete, se află fotografiile geologului Li Siguang și fostului său student, Pei Wenzhong, component al echipei de arheologi și antropologi care au descoperit scheletul omului preistoric tip *Peking*, cu vechime de peste 500 000 de ani.

Am *gustat* din aerul dens și dulce al studenției, parcurgând, în numai câteva zeci de minute, interesante componente ale vieții cotidiene specifice Universității, pentru a căror cunoaștere amănunțită ar fi fost nevoie de patru sau de cinci

ani de studiu. Computerele moderne, laboratoarele audio-vizuale, biblioteca cu peste trei milioane de volume, devenită cea mai mare depozitară universitară de cărți, manuscrise chinezești sau străine (secolele VI și VII), volume tipărite pe blocuri din lemn (secolul X), scrieri încrustate în aramă (secolul XVII), sau de renumite ediții policrome, atelierele proprii pentru realizarea aparaturii de cercetare științifică, stadionul, patinoarul, amfiteatrele, sălile de dezbateri, reprezintă numai câteva dintre reperatele de referință integrate sporirii și modernizării bazei materiale din Universitatea *Beida*.

Ocup un loc apropiat interlocutorului, pentru a-i adresa, în timpul deplasărilor din aer liber, câteva întrebări referitoare la dimensiunile noutăților de ultimă oră din Universitate. Am aflat, printre altele, că un număr de 15 institute de cercetare sunt conexe, recent, învățământului superior, cele mai importante vizând matematica, fizica teoretică, fizica solidelor și ionilor grei, chimia, biologia moleculară, tehnica teledetectărilor sau fabricarea calculatoarelor, activitatea fiind finanțată de Ministerul Educației, Academia de Științe a Chinei, agenți economici din zonele libere.

Văzându-mă interesat, sunt condus la *tipografia* internă, care se aseamănă, cumva, cu modernele spații ale băncilor de ultimă generație. Eram, de fapt, în imperiul celor mai noi modalități aplicate prin sistemul computerizării cu laser pentru culegerea și editarea cărților, ziarelor, revistelor cu

caractere chinezești. Ca urmare, îmi dau seama că s-a ușurat enorm realizarea cursurilor, necesare studenților, în mod special celor peste 50 000 de *studiosi* aparținând minorităților naționale, aflați în amfiteatrele universităților din întreaga Chină. Tot ceea ce etalează această *farmacie tipografică* se realizase prin mintea și mâinile împătimiților de noutate în *Alma Mater* din Beijing.

Multe au fost *secretele* aflate atunci. Iată încă unul: la o unitate similară, Universitatea Profesională *Jinling*, s-a aplicat, pentru prima oară în China, sistemul repartizării absolvenților prin prezentarea preferințelor exprimate, nemijlocite, de angajatori. După un an de probă, se poate renunța la serviciile inițiale, fiind antamată capacitatea altor *produse intelectuale*, ieșite de pe băncile facultăților. Concurența deschisă devine, frecvent, *politică* bazată pe competențe.

Vizita s-a încheiat pe malul lacului de incintă, unde așezăm, după moda europeană, o floare, onorând *piatra albă de mormânt* a lui Edgar Snow (1905-1972), numit, de cei prezenți, *prietenul nostru american*. Tradiția spune că sub această lespede se află o parte din cenușa lectorului de ziaristică, autor al cărții *Steaua roșie deasupra Chinei*, colaborator apropiat al universitarilor din Nanjing, americanul Edgar Snow.

Dacă adaug la acest episod explicațiile privind atenția deosebită ce se acordă studenților sau doctoranzilor străini, care studiază, aici, literatura,

istoria, filosofia și științele chineze, extragem una dintre direcțiile prioritare ale învățământului superior existent în Țara Marelui Orient. Continua deschidere spre universalizare, *listând*, acolo, și România, denotă adaptarea școlii superioare din Republica Populară Chineză, mai ales după 2000, la cerințele *pieței științifice unice*.

Ascensiunea cercetătorilor chinezi în state considerate *etalon*, ori câștigarea, prin experiența examenelor performante, a funcțiilor manageriale la companii cu cifre de afaceri fabuloase, sunt aspecte obișnuite. Inteligența chineză umblă prin Lume, precum vizitatorii *Zidului*, templelor budiste, expozițiilor economice. Lecția se poate învăța de la vârste gimnaziale, experimentul fiind fără bariere și granițe improvizate. Dacă, în alte timpuri, Omenirea mergea, figurat, spre Roma, Paris, Londra, intuiția ne conduce, în debutul Mileniului III, fără teama eșecului, prin China tuturor posibilităților! Teoria globalizării are, aici, succese nebănuite, *revărsarea* pragmatismului, istețimii și tenacității spre alte puncte cardinale favorizând, constant, prestigiul Universității din Beijing.

35. Nemuritorul Buddha de pe Muntele Parfumat

Periplul Capitalei continuă spre *Muntele Parfumat*. Timp de peste 40 de minute circulăm în afara orașului, spre sud-vest, pe o șosea cu patru benzi, croită într-un peisaj arid, secetos, străjuită de plop înalți. Prin comunele populare oamenii lucrează cu stăruință, pregătind recoltele din timpul iernii, cu deosebire legumele, această *industrie non-stop* a satelor. Serele și solariile se ocrotesc, aidoma altor locuri văzute, prin întinse acoperișuri de rogojini, rulate, datorită unei dexterități demnă de relevat, sub forma țevilor de tun, pe coame, iar seara, după apusul astrului călduros, sunt așezate din nou pe întreaga suprafață protectoare. Construcțiile ușoare, în interiorul cărora sisteme simple de încălzire ajută să crească roșii, castraveți, salate, pepeni, varză chinezească și alte bunătăți, sunt orientate, în întregime, spre sud, iar spre nord este un perete ce se înalță dincolo de acoperișul într-o singură apă.

Pentru cercetarea unui asemenea relief neprielnic, în zonă se află sediul secției speciale a Academiei Agricole. După câteva minute, intersectăm relicve ale zidurilor de apărare, adevărate *apendice* ale Marelui Zid Chinezesc. Pe înălțimi surprind mici pagode și diferite construcții

care adăposteau oamenii în vremuri de restriște. Ca și în regiunile sudice, militarii fac instrucția de față cu toată lumea, iar majoritatea mijloacelor pentru transport hipic sunt tractate folosind numai câte un animal.

Viața la țară incumbă, frecvent, duritate și incertitudine, dublate însă întotdeauna de speranțe. Întrucât *întâlnirea cu Mao* rămâne un reper al acestei zile chineze, mi-am reamintit, în drumul spre *Muntele Parfumat*, mica poveste spusă de un prieten, cu un anumit haz, care vizitase marea Țară în timpul vieții renumitului conducător. Pe atunci, de exemplu, în zonele legumicole asemănătoare cu cele pe care le traversăm acum, existau lozinci *mobilizatoare* având texte precum: „*Vrei să crească pepenii mari?; Citește Opera lui Mao!*”. În aceeași gamă de procedee se încadra și expunerea cu *glas tare* a unor paragrafe din gândirea scrisă a personalității respective în mijloacele de transport, atribuțiune ce revenea, între stații, omului de la casa de bilete, sau controlorului de trafic. Reorientarea *macazului politic* a survenit la puțină vreme după dispariția lui Mao Zedong.

Noul lider, Deng Xiaoping (1904 – 1997), prin ideile sale pragmatice, aplicate cu vizibile succese pentru industrie și agricultură, a transformat China într-o mare putere economică. Ziaristul de la *Radio Beijing*, cunoscător al limbii române, care ne acompaniază, îmi oferă o mostră din spusele *piticului răutăcios*, cum l-a caracterizat fostul secretar de stat american, Henry Kissinger, pe

Deng Xiaoping: „Dacă un partid, un stat sau o națiune acționează în orice inițiativă pe baza cărților, gândește rigid și practică adulara oarbă, el nu va fi capabil să facă progrese și va înceta să existe. Atunci, partidul sau statul vor pieri”. Fiind deja recunoscut ca promotor incontestabil al principiilor liberalizării, de factură capitalistă, grefate pe sistemul politic socialist, patriarhul regimului comunist cu specific chinez a vizat, prioritar, relansarea industriei prin infuzia financiară externă, în agricultură rămânând predominantă, pentru un timp, munca asiduă a sătenilor, ceea ce se observă la tot pasul. Special, după 2 000, reforma agriculturii Chinei Populare prinde contur, eficiența se simte în piețe, iar nivelul de trai, precum și aspectul așezărilor rurale, sunt superioare etapelor anterioare.

Înaintarea spre *Muntele Parfumat* este însoțită de un vânt rece și puternic. Apar și primii fulgi de nea, care se lasă balansați peste case, pomi, autobuze, oameni ce-și îndeasă șapca sau căciula pe cap. Singurii care purtăm pălării suntem noi, europenii, obligați, datorită repetatelor rafale, să le ajutăm pentru a rămâne acolo unde le este locul. Altfel, eram predispuși la alergări nedorite, spre ceasurile prânzului cel bun, în urmărirea tumbelor pricinuite de vârtejurile atmosferice ale finalului calendaristic.

Am ajuns la *Muntele Parfumat* cu gândul la Sun Yat-sen, personalitate marcantă a Chinei moderne.

Născut în orașelul Shiki (1866), a făcut studii strălucite prin diferite școli și universități, devenind liderul Partidului *Ciun Hua* (Gomindan), reprezentant politic autorizat al burgheziei naționale chineze, doritoare de progres și independență. Dându-și seama că această forță politică, deși revoluționară, nu va putea obține singură victoria definitivă împotriva structurilor feudalismului intern și a dominației străine, Sun Iat-sen a militat pentru unirea cu muncitorii și țărani, acceptând colaborarea cu Partidul Comunist Chinez sau alte forțe progresiste. Confruntările de idei din cadrul *Gomindanului* s-au repercutat în desprinderea grupării conduse de Cian Kai-și, amintit anterior, devenită ulterior *retrogradă*, comparativ cu preceptele structurilor populare.

Sun Iat-sen, rămas consecvent principiilor sale privind oportunitatea unității naționale în vederea cuceririi puterii politice, devine tot mai cunoscut. Căderea Imperiului Qing (1911) a stimulat această tendință, iar, ca urmare, primul președinte provizoriu al primei republici chineze a fost ilustrul om politic, Sun Iat-sen. Decedat la 12 martie 1925, a fost înmormântat, inițial, la Nanjing, iar în 1929, sicriul cu corpul neînsuflețit al expreședintelui s-a depus în Mausoleul de pe *Muntele Parfumat*.

Din respect, orașul Zhongshan, situat în arealul Fluviului Perlelor, pe litoralul Mării Chinei de Sud, între Hong Kong și Macao, a primit eponimul *Sun Iet-sen*. Totodată, Casa Memorială din Shiki era complet renovată, folosindu-se contribuțiile oferite

de chinezul Guo De-sheng, din Hong Kong. Cele trei principii (*săgeți*) promovate consecvent de personalitatea invocată, atractive pentru foarte mulți locuitori ai Chinei de la începutul secolului XX, au fost: *naționalism, putere populară, prosperitate*.

Suprafața amenajată de pe Muntele Parfumat a ajuns, cu timpul, la aproape 200 de hectare. Aici s-a construit, în 1186, un templu impunător. Apoi, prin 1745, erau conturate zece puncte pitorești, de mare atracție turistică, distruse parțial în 1900, când templul și împrejurimile au fost devastate. După decizia forurilor Republicii Populare Chineze, complexul a renăscut mai frumos, iar pentru zilele de iarnă, excursioniștii urcă spre înălțimi cu telefericul.

În imediata apropiere a *Muntelui Parfumat* se află *Templul Norilor de Azur*, edificiu din 1331, extins peste secole (1748) și refăcut după *Revoluția culturală*. Măsoară peste 40 000 de metri pătrați. Holul principal, numit *Zhong Shan*, este înnobilat cu 500 de arcade. Structura maiestuoasă și atmosfera liniștită, pașnică, de totală reculegere și desprindere față de lumea exterioară, face din Templul Norilor de Azur un loc de o reală acuratețe. Fațada principală este precedată prin sute de trepte ample, grupate și numerotate din 500 în 500, având permanent, ca epicentru vizual, silueta zveltă a templului.

Istoria culturii chineze atestă faptul că în zona *munților parfumați*, dar și a *norilor de azur*, s-a concurat spiritualitatea naționalității *han* cu puternica influență *manciuriană*, licitându-se special domeniul scrisului. Succesul era adjudecat prin supremația primei grupări. Totuși, înscrisurile pe multe din indicatoare se face și acum favorabil ambelor civilizații. Frecvent, pentru activitățile turistice se folosește limba engleză. Ultima *treaptă spre Cer* a templului are, la balustrade, opt turnulețe, din care cinci cu câte 13 etaje miniaturiale din jad nativ.

Păstrez un moment de reculegere în sala memorială unde se află mormântul lui Sun Iat-sen, ascultând, pentru câteva minute, liniștea. Dincolo de ziduri, amintirea, dorințele și conceptele renumitei personalități au intrat în conștiința întregii Lumi, ca sens militant pentru drepturile majore ale oamenilor, statelor, națiunilor. Undeva, în apropiere, la numai câțiva zeci de metri, se află turnurile *clopotului* și *tobei* templului. Pentru sărbători, datorită clinchetului și ropotelor produse prin mânguirea instrumentelor eponime, așezate cu grijă în centrul înălțimii dominante, *vocea* acestora răsună până dincolo de zare.

Pentru ca numele lui Sun Iat-sen să devină renume, nu a fost nevoie, însă, de clopote sau tobe, ci de idei și fapte generoase, dătătoare de speranțe, mult mai semețe decât vârfurile, uneori singuratice, ale templelor de pe *Muntele Parfumat*. Din respect pentru Sun Iat-sen, *Testamentul* său politic a fost

scris în limbile chineză, tibetană, manciuriană, mongolă, engleză, dăinuind eternității, ca și broasca țestoasă, *interpretând* viața fenomenală, întâlnită deseori, pietrificată sau metalizată, de-a lungul coridoarelor ample, ori *cavităților* austere.

Dinspre colțurile acoperișurilor, specifice acestei zone, zâmbesc vizitatorilor cele cinci capete de lei, unul fiind mai mare, diriguitor și protector. Gruparea *cinci* devine, aici, la *Muntele Parfumat*, replica multiplilor pentru cifra *nouă*, întâlnită la Templul Cerului, din Beijing. Simbolul chinez este imbatabil, omniprezent, se contopește cu ființa acestui popor, venit pe Lume prin poarta larg deschisă a istoriei perpetue.

În marele *complex* al templelor de pe *Muntele Parfumat* am vizitat, apoi, *Templul cu 500 de statui ale invincibilului Buddha*, veritabilă galerie de artă monumentală, fiecare sculptură sau figură modelată din lut trădând personalitatea sutelor de artiști anonimi, deveniți eterni ca și creatorii ostașilor *argiloși* de la Xian. Prin unicitate, *cohortele* de chipuri reprezentând pe Buddha, fixate între pereții, acoperișul și pardoseala sălii ample a templului, dar, mai ales, prin paginile, deseori nedescifrate ale credinței, se aseamănă cu Infinitul concentrat razei de Soare.

Oamenii au adulat, din timpuri imemorabile, astrul incandescent, prefigurat, printr-o translație greu de explicat la un popor sau altul, simțămintele dedublate exprimându-se, în majoritatea locurilor

din China, prin budism. Pentru cetățenii de rând, credința în Buddha este speranța într-o rază de Soare. Chiar dacă ei admiră 500 de statui ale corifeului cu puteri supranaturale, toate acestea sunt, în esență, licărirea optimismului.

De aceea, circuitul renumitei zone se finaliza la Templul *Buddha culcat*, aflat într-o pădure de conifere frumos mirositoare, pe marginea pârâului ce șerpuiește, zglobiu, spre apele mari. Prin 1321, în acest mirific peisaj, sub un acoperiș modest, Buddha a *îmbrăcat* giulgiul din metal, cântărind 54 de tone și ocupând 5,4 metri lungime. Cântă frumos, împrejurii, 12 discipoli – femei, pentru a evoca, echilibrat, legătura nemuritoare a spiritului cu frumusețea, dătătoare de viață în toate religiile lumii. Nu lipsește din *decor* duplexul inscripțiilor laterale, așezate pe spinarea veșniciei, ascunzând carapacea broaștei țestoase, însemn al timpului nedefinit.

La părăsirea incintei originalului templu, unde, conform tradiției, împăratul intra anual împreună cu alți 11 demnitari, dovadă fiind și cele 12 perechi de papuci speciali, expuși aici, mă opresc, instinctiv, sub arcul de triumf al porții principale, placată cu nenumărate motive naționale, *țesute* migălos din ceramică. Îmi dau onorul cerbii pădurilor, adunați pe acoperișul, streșinile și stâlpii celor trei arcade, în forma lucrărilor de artă medievală, sinteză a gândului liber exprimat dincolo de vorbe.

Poarta cu cerbi, aparținând Templului *Buddha culcat*, a devenit, peste secole, expresia cugetului

slobod, grăit în șoaptă, prin desene, picturi, sculpturi sau modelaje de artiștii din preajma izvoarelor limpezi. Certitudinea acelor veacuri străbate codrii seculari, ajungând până spre timpurile noastre. Excelent demers uman!

Reîntoarcerea spre metropolă se face în deplină liniște. Rememorez, pe această temă, cele spuse, oficial, despre cultura Chinei contemporane. Așadar, promovarea *nihilismului* este exclusă, iar așezămintele religioase, indiferent de orientare, sunt exceptate de la *controlul* forurilor civice. Unitățile cu pronunțat caracter istoric au *statut* privilegiat, primesc finanțări substanțiale de la stat, agenții turistice, societăți comerciale, persoane fizice, aspect constat, benefic, prin locurile vizitate în zilele din urmă.

Documente recente abordează, ca noutate, conceptul administrării culturii laice sau religioase pe *internet*, modalitatea virtuală fiind chemată să promoveze onestitatea, credibilitatea, moralitatea, legalitatea, unitatea familială, consilierea reglementării raporturilor interumane, știința păstrării sănătății. Toate acestea, dar și multe altele, au, în concepția chinezilor, valoarea *căminului spiritual comun*, care direcționează exprimarea succesului generațiilor viitoare.

36. Garderoba Palatului Imperial de Vară

Urmașii înălțătorilor de temple dedicate lui Buddha, ori altor zeități adorate în China de comunitățile credincioase, mari și mici, în raport direct cu etnia din care descind, pot vizita fără restricție Palatul Imperial de Vară. Am intrat în perimetrul acestui loc de *promenadă imperială* într-una din zilele când *imperator* era valul nesfârșit de excursioniști autohtoni ori străini.

Asemenea altor celebre dinastii din lume, în China familia imperială și-a *permis* să dispună de reședințe atât pentru anotimpurile reci, cât și pentru cele calde. De altfel, în zona Beijing, comparativ cu părțile sudice și estice ale arealului chinez, acestea se succed cu toată regularitatea, ceea ce a favorizat motivația edificării unor palate distincte. Dacă mulți regi ai Franței și-au instalat Curtea pentru iarnă la Paris iar cea de vară la Versailles, cu atât mai mult moda orientală, bazată pe un protocol suficient de complicat, nu trebuie să șocheze.

Așezat de-a lungul malurilor unui lac însumând aproape 200 de hectare, Palatul Imperial de Vară ocupă alte 290 de hectare pe care s-au ridicat pavilioane dispartate, discret amplasate printre arbori și arbuști, ușoare, din lemn, folosind mai puțin materiale dure. Unele sunt funcționale, se află în reparație sau își așteaptă meșterii. Construcția

Palatului de aici a început în 1730. Pe la 1860, a fost incendiat de cele opt armate străine care s-au năpustit asupra Chinei. Urmează refacerea, inițiativa aparținând împărătesei acelor vremuri, Cixi, soția monarhului Nuerhachi, care, spune legenda, a folosit în asemenea scop sumele de bani adunate de la locuitorii Țării pentru a organiza o flotă capabilă să învingă pe invadatori. Dându-și seama, probabil, că *armanda* realizată în grabă devenea fragilă, fondurile au fost deturnate, pavilioanele Palatului Imperial de Vară recăpătând, atunci, înfățișarea inițială, poate mai abundent pictate oriental.

Ulterior, în 1900, se vor provoca noi distrugerii din partea altor generații de invadatori, dar ambițioasa amfitrionă, Cixi, i-a redat, prin 1902-1903 înfățișarea păstrată și astăzi. Când a decedat (1908), a lăsat Chinei amintirea faptelor sale, respectiv cele peste 3 000 de camere pe care se sprijină, în bună parte, celebritatea acestui adevărat *orașel de vacanță*. Cixi și Nuerhachi au fost părinții lui Aisin Ghiorroh Puyi, devenit ultimul împărat al Chinei, amintit mai sus.

Intrarea Palatului Imperial de Vară (*Yiheyuan*) este străjuită de doi lei statuari, femela pe dreapta, masculul în stânga, fiecare jucându-se cu obiecte sportive. Simbolul cifrei nouă este și aici prezent, intersectând cele nouă rânduri sau *registre* de motive naționale, sculptate pe poarta principală,

compartimentate în casete care cuprind câte nouă bumbi, frumos strunjiți din lemn.

Pentru a cunoaște acest spațiu imens îți trebuie, se-nțelege, foarte multă vreme și răbdare. Îmi iau ca prieteni ai drumului în zigzag, printre sau în pavilioane, dragonul și păunița, simbolurile mai marilor Curții Imperiale tradiționale chineze, întâlnite deseori, mângâindu-le cu privirea. Au fost la acest palat multe spații destinate, de exemplu, primirii diplomaților, dar majoritatea aparțineau vieții familiale, intime a cuplului imperial.

Împărăteasa avea prioritate și în *vacanța mare*. Ca dovadă, pavilionul construit special pentru garderoba și iatacul *primei doamne* se detașează ca frumusețe, interesul deosebit al vizitatorilor fiind pe deplin justificat. Aici este aglomerație serioasă, unii privesc și admiră, altele se întrebă și acționează. Despre ce este vorba?! Sute de vizitatoare, din China sau de aiurea, pentru o taxă pur simbolică, pot să răscolească în garderoba împărătesei și a slujnicelor ei, alegând obiecte pe care le consideră oportune, îmbrăcându-se, împodobindu-se, fotografiindu-se, apoi, în poziții dintre cele mai pitorești. *Clipa chinezească* este la Palatul Imperial de Vară exprimată divers și atractiv.

Mereu grăbit, parcurg cei 728 de metri cât măsoară lungimea pavilionului de promenadă, un adevărat culoar, având balustrade laterale și acoperiș tradițional, ale cărui materiale sunt pictate, predilect, în verde și roșu, predominante fiind

florile sau figurile geometrice. De pe această *stradă de lemn* se putea privi spre dreapta, unde este un canal navigabil pentru ambarcațiuni mici, ori spre stânga, pe apa întinsă a lacului, folosit încă de la amenajarea Palatului în scopul exercițiilor militare navale sau al jocurilor pe apă.

La această oră, a finalului de an, lacul Yiheyuan este acoperit cu strat gros de gheață. Într-un asemenea decor fac *instrucția focului* tineri militari, sau membri ai miliției populare din Beijing. În apropiere, joacă hochei mai multe echipe rivale, patinează copiii îmbujorați de efort, se îmbăiază, la *copcă*, temerarii zăpezilor și ai frigului, pescuiesc, tot acolo, *scormonitorii* incurabili ai apelor. Pe maluri, se prăjesc la puținele și anemicele raze de soare cei mai îndrăgostiți de căldura naturală sau de aeroterapia hibernală, iar pasionații servesc, în liniște, fructele înghețate de persimone, culese în lunile frumoase ale toamnei și conservate prin congelare.

Rafinații sculptori chinezi găsesc în gheața lacului Palatului Imperial de Vară o excelentă materie primă. De altfel, realizarea lucrărilor adecvate, folosind asemenea manieră, a devenit tradiție și adevărată sărbătoare pentru Noul An. În multe zone ale țării, inclusiv la acest palat, unde iarna este, totuși, un anotimp al activităților frecvente, se desfășoară concursuri naționale, cu mare miză, participând artiști renumiți ai domeniului.

Anumite pavilioane păstrează, prin menținerea unor temperaturi scăzute, numeroase lucrări de artă, realizate din apă înghețată, care au obținut premii internaționale la expoziții din Japonia sau Statele Unite ale Americii. Impresionează execuția, până la detaliu, a machetei Templului Cerului, existent în Capitală, ori a diferitelor pagode și scene din spectacole celebre, sau reproducerea, datorită unor substanțe de nuanțe diferite, a renumitelor prăjituri chinezești. Pentru creșterea gradului de frumusețe, mici ghețari, transformați în adevărate opere de artă, sunt luminați, din interior, cu beculețe multicolore.

Complexul arhitectural de la Palatul Imperial de Vară cuprinde mai multe construcții speciale. Selectiv, am reușit să văd, în mare viteză: *Templul rândurilor de nori*, ridicat perpendicular pe axul lacului; *Pavilionul din bronz*, supranumit și Pavilionul Marii Liniști, unde sunt amplasate impunătoarele statui budiste; *Pavilionul vaporului*, replică palidă la *trădarea* ideii de a realiza mult discutata flotă, în fața căruia se află expuse mai multe mijloace de navigat din vremurile de altă dată ale Chinei; câteva mici magazine și restaurante tradiționale. Prin densitatea și dispunerea pavilioanelor, Palatul poate fi comparat cu un micro-oraș al etapei protourbane, majoritatea clădirilor fiind construite din scândură și grinzi subțiri, ușor de refăcut în cazul incendiilor.

Dintre dejunurile servite în China, un loc aparte revine celui *consumat* pe malul lacului integrat

Palatului Imperial de Vară. Anotimpul rece, soarele obosit, diversitatea preparatelor, istoria specifică, politețea oficialilor și a persoanelor din restaurant ne-au acaparat.

Beneficiam, atunci, de marele avantaj pe care îl poți avea când, la masa rotundă, te afli lângă un chinez binevoitor. El va manifesta permanentă grijă față de oaspete, îl va servi cu tot ceea ce constituie *arsenalul* culinar, ajutându-l în mînuitul bețelor, sau pentru *traducerea* elementelor care decorează salonul, îi va face cunoștință cu prietenii lui aflați prin apropiere. Un asemenea mare privilegiu am avut la dejunul de la Palatul Imperial de Vară. Șocul, care mă domina la fiecare masă oficială, s-a transformat, foarte ușor, într-o plăcută obișnuință.

Dar, a mai fost ceva aparte la acest dejun! Am întrebat firesc, și mi s-a răspuns cu oarecare precauție, despre ultimul împărat al Chinei, locatar temporar al Palatului în care ne aflam. S-a numit Aisin Ghiorroh Puyi (1905-1967), viața lui are o lungă poveste, plină de realități, regăsite ilustrat în diverse reviste, cărți, filme. Părerea noastră se va relata cu altă ocazie. Acum ne grăbim! Dimineață începe drumul spre România.

**37. „Nici o sărbătoare din Lume
nu durează o veșnicie!”**

Ultima noastră noapte în China a fost calmă, iar cronologic, orele au durat mai puțin. La ivitul zorilor, cineva a bătut în ușă. Era băiatul de pe etaj, venit să ridice bagajele. Peste alte câteva minute, a sunat telefonul *liderului de opinie*, își exercita îndatorirea prestabilită.

La șase fix, îmi rotesc privirea, încă odată, peste tot ceea ce cuprinde imensitatea Pieții Tiananmen, părăsesc încăperea, iar pe coridoarele ample deslușesc pașii celorlalți componenți ai grupului de români. Ne dăm binețe, intrăm în liftul mare cât un compartiment de tren, ne strângem mâinile ca într-un anume ritual, exprimându-ne bucuria acestor momente.

Timp de circa 40 de minute, cât durează drumul până la Aeroport, liniștea dimineții stăpânește pământul Capitalei. Treptat, își fac apariția primii bicicliști, primii alergători, primii gimnaști ai zilei, fiecare plasându-și activitatea între coordonatele cunoscute ale spațiului stradal, pe trotuare, în grădini sau în parcuri. Fără aglomerația proprie orelor de vârf, marile bulevarde par și mai ample, noile construcții sunt mai bine conturate, plantațiile de meri, ce străjuiesc marginile autostrăzii principale, apar mai evident, iar meticulozitatea

prelucrării tuturor suprafețelor de teren din preajma primei porți aeriene a Capitalei se citește limpede.

Peste toate se așează razele binefăcătoare ale Soarelui, apărut din geana răsăritului. Decembrie cu soare la Beijing! Oricând, imaginea poate sugera subiectul unui poem al renașterii. Am certitudinea că prezumția mea literară are deja expresivitate în versurile poeților ce s-au aflat, la asemenea ore, în această țară a Marelui Orient. Sunt bucuros pentru posibilitatea de a vedea, în decembrie, un incandescent disc solar alunecând lin pe bolta cerului senin, dătător de speranțe și păstrător de neuitate amintiri.

Minutele Aeroportului, pentru noi, sunt foarte puține. Schimbul de amabilități cu gazdele, oficiali ai Asociației de Prietenie China-România, le consumăm în timpul micului dejun. Facem fotografii, se solicită impresii, apar propuneri de ultimă oră pentru colaborarea viitoare. Deși în cuvinte puține, rămânem consecvenți exprimării respectului purtat celor ce ne-au organizat programul săptămânilor, zilelor, orelor și minutelor noastre chinezești.

Iată clipa despărțirii! Marele burduf, care face legătura între platforma clădirii aeroportului și ușa avionului, ne înghite rând pe rând. Mă plasez în finalul grupului, având posibilitatea să întorc o ultimă privire spre cei rămași la ei acasă.

Desprinderea navei aeriene de pista betonată este lină, parcă prea lipsită de vlagă. Va avea oare

vigoarea să urce dincolo de munții care se văd în apropiere? Bineînțeles că da ! Senzația primară este falsă, întrucât aeronava cu echipaj chinezesc, atacă frontal înălțimile, iar cei de la bord, deși nu impresionează ca talie, sunt excelent pregătiți pentru cursele lungi. Mă uit la ceasul vecinului de banchetă. Arată, ca și al meu, ora opt și un sfert, ora municipiului Beijing. Decolarea s-a făcut deci cu o întârziere de câteva minute. Ascult sfatul transmis prin difuzoarele amplasate în fotoliul din față și îmi desfac centura de siguranță.

Șocul desprinderii de sol s-a transformat, și de această dată, în obișnuința călătoriei. Printr-o nouă șansă, ocup tot un loc lângă hublou, dincolo de care văd pământul, cerul, munții, soarele, infinitul. Privind în jos, surprind același relief ca și la venire, am umărul stâng spre întinderile necuprinse, iar soarele mă încălzește mai puțin, fiind deja iarnă. Avionul atinge treptat cotele maxime ale culoarului de zbor, se strecoară cu dibăcie printre *capcane*, intersectează curenți puternici de care se lasă zgâlțâit, învinge gravitația, urmându-și destinul.

Harta Companiei Aviației Chineze consemnează ruta Beijing-Karachi-București ca fiind una dintre cele mai importante spre vest, suprapunându-se cu traseele celebre până la Paris, Londra, Frankfurt, Zürich, Belgrad, Addis Abeba, Sharjah. După aproximativ o oră și jumătate de zbor, se ajunge într-o zonă muntoasă din nord-vest, apropiată localității chineze Urumqi, capitala Regiunii Autonome Xinjiang-Uygur, unde, dacă este

necesar, putem face o escală. În ceea ce privește *mașinăria* cu care călătorim, aceasta are disponibilitatea marilor distanțe, iar ca urmare, nu preferă odihna nici cel puțin de complezență.

Devierea, datorată căutării și găsirii celor mai propice condiții de navigație, consumă circa trei ore și jumătate, după care traseul coboară spre sud-vest, intrând în zona vestitelor deșerturi tibetane și a înălțimilor sterpe. Treptat, *descifrăm*, în decembrie, acest formidabil spectacol natural. Munții, acoperiți cu vegetație, înălțimile golașe, pe care nici zăpada nu prinde rădăcini, șoselele și căile ferate agățate pe stânci, așezări mici sau acumulări fragile de apă rezonează diferit în imaginația fiecăruia. Cred că asemenea *cărări* aeriene, pe care avionul le parcurge cu forța motoarelor și echilibrul aripilor, au fost descoperite meticulos, dar salvator pentru derularea acestor zboruri, având, succesiv, în dreapta sau în stânga, pereții stâncoși ai munților hrăpăreți. Senzația că s-ar putea atinge uneori cu mâna ceea ce aripa din stânga are atât de aproape - nu știu ce se întâmplă dincolo, în dreapta -, mă înspăimântă. Prefer să nu fie niciodată posibil așa ceva !

Acoperișurile tuturor munților Chinei aparțin, deocamdată, naturii, iar nu oamenilor, ajunși, acolo, întâmplător. Ca urmare, se conferă înălțimilor culorile curcubeului, ale spectrului solar, de la negru la alb, de la roșu la verde. După această deplasare, înțeleg mult mai bine tematica

predilectă a picturii chineze de întotdeauna, munții. Sugerează dorința de cunoaștere a omului, imposibilitatea lui de a-i domina, iar pentru a nu rămâne un segment periferic, artistul esențializează munții, prezentându-i estetic.

Fără să diminuăm sensurile artei, tot fructele pământului salvează oamenii! Psihologia aeriană funcționează excelent pe timpul survolării munților Himalaya, dovadă fiind, mai ales, dejunul copios servit pasagerilor tocmai în perioada cea mai dură a traseului. Sucul de ananas, portocalele, bananele, ciocolata, produsele reci sau calde, pregătite de o casă specială de comerț din Hong Kong, concurează și înving emoțiile, deturneză gândurile negre.

Privind îndelung imaginile unice ale împrejurimilor supratereștre nu am economisit nimic din meniul zilei. Așa s-au comportat și specialiștii noștri din domeniul informaticii, care veneau acasă după terminarea unui *modul* în cadrul institutului de profil din Beijing. Intelectualitatea tehnică românească umblă prin lume! Deseori, temerari, inclusiv din Argeș, escaladează vârfurile masivului amintit mai sus. Totuși, munții rămân, pe mai departe, imbatabili, neclintiți, asemănător chinezilor. Dacă se rostogolesc, vor copleși Omenirea! Extrapolând, se spune că atunci când împăratul Franței, Napoleon I (1804-1814/1815), a fost întrebat dacă intenționează să atace China, răspunsul glăsuia: „*Lăsați monstrul galben să*

doarmă!”. Realitatea zilelor noastre este cu totul alta, iar globalizarea se poate exprima în fel și chip.

Deși păream indivizi pașnici, la esca de pe Aeroportul Karachi, intrăm în jocul nedorit al controlului corporal și parcurgerii unui traseu printre polițiștii dotați cu pistoale ori puști mitraliere. Am fost obligat să scot din buzunare cheile și ochelarii de soare, întrucât aparatul din cabina individuală de control a sfârâit. Mâinile tânărului militar mahomedan au sesizat, palpând, că nu ascundeam, înșă, ceva periculos

Excesivitatea momentului reliefa deteriorarea situației din Pakistan pe parcursul ultimelor săptămâni, întrucât, atunci când am mers spre est, alta a fost primirea pe acest aeroport. Atitudinea securizării excesive contrastează vehement, de exemplu, cu marele efort al florilor de a fixa rădăcini plâpânde în solul arid al Orientului asiatic, frământat permanent de-a lungul existenței imemorale.

Așteptând aprobarea continuării călătoriei, am intrat, din nou, în câteva din spațiile aerogării, ceea ce ne-a permis să surprindem alte caracteristici. Au fost de natură contradictorie. Observ poluare de factură socială și economică, șomeri din belșug, export de muncitori și intelectuali, prețuri inaccesibile, taxe mari pentru servicii derizorii, discrepanțe vizibile între categorii umane. Am avut senzația că mă găsesc nu numai într-un aeroport de tranzit, ci și într-o țară de tranzit! Convingerea

proprie rămâne aceea că pe valea fertilă a Indusului, datorită eforturilor derulate de poporul pakistanez, depuse mai ales după 14 august 1947, când s-a dobândit independența, dar și pentru celelalte zone, inclusiv la Karachi, având cinci milioane de locuitori, se vor consolida liniștea, munca, succesele în dezvoltarea bazată pe forțele naționale. Dacă va fi oportun, China este foarte aproape!

După această escală de un ceas și jumătate am navigat timp de alte opt ore, fără să răsufлям, până în Capitala României. Cel mai mult, avionul chinez s-a strecurat între plafonul foarte ridicat al norilor, albi ca munții de gheață, și Cerul albastru. Jos, Pământul devenea tot mai încărcat de nea, iar apele mi s-au părut nesfârșite, asemănător Cosmosului necunoscut în detaliu. Aproximarea serii era surprinsă undeva, prin Orientul Mijlociu, apusul de soare deasupra Mediteranei, iar *Carul Mare*, peste Bărăganul României.

Înainte de aterizare la București, emoțiile s-au suportat greu, fiind multiplicat de surprizele zborului din ultimele minute, atunci când aeronava s-a clătinat, scârțâind din toate încheieturile, căzând în câteva goluri de aer fără menajamente. La atingerea solului natal, toți românii din avion au aplaudat cu dezinvoltură.

Am salutat la coborâre echipajul avionului Companiei Chineze, format din experți care își dovediseră măiestria pe ruta sudică dintre Karachi și București, confrunțați, în orele după amiezii, cu

mai multe neprevăzute decât cei ce ne aduseseră de la Beijing în Pakistan.

Marea surpriză de pe Aeroportul Internațional Otopeni a fost revederea cu fiul meu, doctorul Dan Gabriel, venit să mă întâmpine după o zi aglomerată, petrecută în instituții medicale din București. Pentru perioada 2004-2008, va ajunge senator de Argeș. Formalitățile vamale au durat puțin. Deși eram obosit, m-am hotărât să plec, în aceeași noapte, la Pitești. Legăturile telefonice s-au realizat rapid, iar după câteva ore petrecute feroviar, la cumpăna cu ziua următoare, ajungeam în reședința Argeșului. Pe peronul gării, soția mea, Livia, aflată într-o excelentă dispoziție sufletească, aștepta, cu brațele deschise, ca și cum călătoria din care veneam i-ar fi adus cea mai mare bucurie din lume. Dar, sărbătorile, spun chinezii, nu durează o veșnicie!

Calendaristic, Anul Nou mă îndeamnă să-mi adun gândurile și însemnările cu tematică preponderent informală. Smerit, le-am scris sincer, fără prea multă prețiozitate. Deși drumurile Chinei nu au borne kilometrice, totuși, istoria, activitatea economică și socială, cultura, știința, sportul, toate celelalte elemente existențialiste de acolo sunt măsurate prin specificitatea tradiției și a contemporaneității, reliefând patina Țării Marelui Orient. Evoluția Chinei devine viguroasă, are candoare distinctă, romantism aparte, exprimă progresul și civilizația cotelor acestui nou mileniu.

Asemenea componente multimilenare, favorabile prezentului și perspectivei poporului chinez, subsumate manierei acestor file de jurnal, au fost *judicate* având ca inspirație imagină o fotografie sugestivă, prezentând patru tineri chinezi, două fete și doi băieți, frumoși, exuberanți, eleganți, surâzători, dornici să demonstreze Lumii că idealurile și eforturile lor sunt incontestabile realități ale Mapamondului.

Imagini de atare factură se întâlnesc pretutindeni în Republica Populară Chineză, mai ales după succesul ideilor care constituie esența *reformei deschiderii*, hotărâte în urmă cu trei decenii și jumătate (1978-2013), bilanțate, favorabil, în 2000 și amplificate prin ceea ce numim ***Strategia 2020***.

Pentru a convinge cititorii de intențiile noastre, favorabile cunoașterii sensurilor istorice proprii Chinei, anexăm câteva *puncte de sprijin*, menite să completeze textul capitolelor anterioare. Sperăm să fie utile celor pasionați de introspecția tradițiilor, originalității și perspectivei Țării Marelui Orient.

ANEXE

1. DINASTIILE IMPERIALE DIN CHINA

- Xia (XXI - XVI Î.Hr.);
 - Shang (XVI - XI Î.Hr.);
 - Zhou de Vest (XI-770 Î.Hr.);
 - Zhou de Est (770-221 Î.Hr.)
 - Qin (221-206 Î.Hr);
 - Han de Vest (206 Î.Hr. - 25 d.Hr.);
 - Han de Est (25 - 220);
 - Wei, Shu, Wu (220 - 280);
 - Jin de Vest (265-316);
 - Jin de Est (316 - 420);
 - Sud și Nord (420-589);
 - Sui (589-618);
 - Tang (618-907);
 - Cele cinci dinastii (907-960);
 - Liao (916-1125);
 - Song de Nord și de Sud (960-1279);
 - Jin (1115- 1234);
 - Yuan (1271 - 1368);
 - Ming (1368 - 1644);
 - Qing (1644 - 1911).
- ***
- Republica China (1912 - 1949);
 - Republica Populară Chineză (1949 ~).

**2. DORINȚE TRANSMISE DE NICOLAE
MILESCU SPĂTARU (1636 - 1708), DIN
PARTEA ȚARULUI RUSIEI, ALEKSEI
MIHAILOVICI ROMANOV (1645 - 1676),
PENTRU ÎMPĂRATUL CHINEI, KANG - HI
(1661 - 1722):**

1. Scrisoarea care a fost trimisă țarului mai înainte să fie tălmăcită din limba chineză;
2. Să se cadă la o înțelegere asupra unei limbi care să fie folosită în viitor atât în scrisori, cât și în tratative;
3. Numele și titlurile Măriei Sale Țarului și ale Măriei Sale Hanului să fie scrise de amândouă părțile după niște izvoade, asupra cărora să se cadă la o înțelegere;
4. Hanul/Împăratul Chinei să-și trimită solul o dată cu întoarcerea ambasadorului (Nicolae Milescu - n.n.) în Rusia;
5. Să se dea voie ca neguțătorii din amândouă țările să treacă liberi dintr-o parte în alta;
6. Dacă sunt prinși ruși, să fie puși în libertate;
7. În fiecare an să se transmită din China în împărăția moscovită patruzeci de mii de livre (rusești) de argint, în schimbul mărfurilor rusești de care China ar avea nevoie;
8. Dacă se găsesc pietre prețioase, de asemenea, să fie trimise în schimbul

mărfurilor pe care le dorește împărăția Chinei;

9. Să se împrumute Rusiei câțiva meșteri de poduri din China;

10. Să se dea voie rușilor să cumpere orice doresc în schimbul mărfurilor trimise în China și să se hotărască vămile;

11. Să se hotărască drumul cel mai scurt și mai lesnicios, de dorit pe mare și pe râuri, pe care să se înapoieze solia Rusiei;

12. Aceste propuneri să fie întâmpinate cu dragoste și prietenie, căci este dorința noastră ca măriile lor, țarul și hanul, să viețuiască veșnic în dragoste și prietenie.

Document scris din memorie în limba latină de Nicolae Milescu (Mi - ko - lai), Pekin, 8 iunie 1676 (*Jurnal*, 1958, p. 200-201; 202).

3. AMBASADORII ROMÂNIEI ÎN REPUBLICA POPULARĂ CHINEZĂ:

- Teodor Rudenco (1950-1952; 1957 - 1959);
- Iacob Coțoveanu (1952 - 1956);
- Nicolae Cioroiu (1956 - 1957);
- Barbu Zaharescu (1959 - 1961);
- Dumitru Gheorghiu (1961 - 1966);
- Aurel Duma (1966 - 1972);
- Nicolae Gavrilescu (1972 - 1978);
- Florea Dumitrescu (1978 - 1983);

- Angelo Miculescu (1983 - 1990);
- Romulus Ioan Budura (1990 - 1996);
- Virgiliu Constantinescu (1996 - 1999);
- Ioan Donca (1999 - 2002);
- Viorel Isticioaia Budura (2002 - 2009);
- Romulus Doru Costea (2009 ~).

4. AMBASADORII REPUBLICII POPULARE CHINEZE ÎN ROMÂNIA:

- Wang Youping (1950 - 1954);
- Ke Bainian (1955 - 1959);
- Hu Jianguo (1959 - 1964);
- Liu Fang (1964 - 1965);
- Zeng Yongquan (1966);
- Zhang Haifeng (1969 - 1973);
- Li Tingquan (1973 - 1978);
- Chen Shuliang (1979 - 1982);
- Li Zewang (1983 - 1984);
- Yu Hongliang (1985 - 1987);
- Wang Jinqing (1987 - 1991);
- Li Fenglin (1991 - 1995);
- Lu Qiutian (1995 - 1996);
- Liu Guchang (1997 - 1999);
- Chen Delai (1999 - 2003);
- Xu Jian (2004 - 2007);
- Liu Zengwen (2007 - 2013);
- Huo Yuzhen (2013 ~).

5. ALOCUȚIUNI PREZENTATE DE PETRE POPA LA REUNIUNI CULTURALE ROMÂNNO - CHINEZE ORGANIZATE ÎN PITEȘTI

- Expoziția *Artă și tradiție culturală în China* (Muzeul Județean Argeș, Pitești, 19 septembrie 1986).

Institutul Român pentru Relațiile Culturale cu Străinătatea, Asociația de Prietenie Româno - Chineză, Comitetul Județean pentru Cultură și Educație Socialistă Argeș, împreună cu Ambasada Republicii Populare Chineze la București au deosebita plăcere să deschidă, astăzi, 19 septembrie 1986, la Muzeul Județean Argeș, expoziția intitulată *Artă și tradiție culturală în China*.

Vernisajul este onorat de prezența Excelenței Sale, Yu Hongliang, ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al Republicii Populare Chineze în România, alături de care se află Li Quiang, membru al Comisiei Consultative a Partidului Comunist Chinez, Președintele Asociației de Prietenie China - România, Yuan Xue, secretar cu probleme culturale al Ambasadei, funcționari consulari, reprezentanți ai Asociației de Prietenie Româno - Chineze, alți oaspeți importanți. Tuturor, cele mai alese sentimente de stimă, împreună cu urarea „*Bine ați venit în județul Argeș!*”.

Relațiile de prietenie și solidaritate dintre România și Republica Populară Chineză au dobândit, în ultimii ani, un conținut nou, calitativ superior, amplificându-se, continuu, cooperarea economică, mai ales schimburile comerciale bilaterale, colaborarea în domeniile culturii, învățământului, științei, tehnicii. Se dezvoltă, de asemenea, contactele pe linie de partid și de stat, precum și conlucrarea în viața politică internațională. Momente de importanță deosebită în evoluția ascendentă a relațiilor româno-chineze au devenit convorbirile la cel mai înalt nivel.

Astfel, referindu-ne numai la ultimii trei ani, remarcăm prezența în România a principalilor lideri ai Chinei Populare: Hu Yaobang, secretar general al Partidului Comunist Chinez (1983); Li Xiannian, președintele Republicii Populare Chineze (1984); Zhao Ziyang, premierul Consiliului de Stat (2-6 iulie 1986). În octombrie 1985, președintele României, Nicolae Ceaușescu, însoțit de Elena Ceaușescu și alți demnitari a vizitat mai multe zile Republica Populară Chineză, iar primul ministru, Constantin Dăscălescu, s-a aflat, anterior, la Shanghai (1983). Convorbirile care au avut loc, documentele semnate, întâlnirile cu oamenii muncii din diferite sectoare, stimulează diversificarea relațiilor noastre, încrederea reciprocă, schimbul de idei și strategii privind construirea socialismului, ridicarea nivelului de trai al cetățenilor, direcționarea atitudinii comune față de problemele mondiale complexe.

Expoziția actuală completează suita acțiunilor culturale de această factură, găzduite, succesiv, la Muzeul Județean Argeș: *Artă și artizanat din provinciile Zhejiang și Fujian* (28 septembrie 1983); *China în imagini* (27 martie 1985); *Zmeie pentru jocul copiilor* (25 septembrie 1985). Așa cum vom vedea, exponatele, grupate sub genericul enunțat, constituie imaginea relevantă a măiestriei inegalabile exprimate de valoroși artiști profesioniști și meșteri populari, aparținând mai multor etnii ale impresionantului areal chinez.

Inspirată din realitățile, tradiția și actualitatea celor ce construiesc o țară socialistă modernă, de mare prestigiu internațional, arta chineză probează talentele acestui popor harnic și prietenos, care știe să îmbine, în mod fericit, preocupările pentru realizarea bunurilor materiale cu valorificarea virtuților spirituale. Asemenea preocupări am avut posibilitatea, domnule ambasador, stimați oaspeți și concetățeni, să constatăm direct, la fața locului cum se spune, pe timpul recentei noastre deplasări cu delegația Institutului Român pentru Relațiile cu Străinătatea în zonele de interes ale Chinei. Intenționăm să propunem revistei *Argeș*, din Pitești, publicarea unor note de călătorie, denumite, figurativ, *Vasul de porțelan pictat cu o mie de flori*, eseuri ce se vor putea grupa, cândva, în volumul *China. Sensuri istorice*.

Deoarece se apropie Ziua Națională a Republicii Populare Chineze, 1 Octombrie 1986, vă

rog, Excelență și distinși prieteni, să acceptați felicitări pentru rezultatele obținute în dezvoltarea generală a țării, dublate, din partea noastră, prin susținerea viitoarelor programe, asumate de națiunea dumneavoastră, Creatorilor acestor exponate le transmitem salutări colegiale, îndemnul de a-și conserva talentul nativ, iar inovarea să contribuie la definirea valorilor secolului XX. Mulțumindu-vă pentru participarea la această manifestare, declar deschisă expoziția ***Artă și tradiție culturală în China***, care se poate vizita până la 5 octombrie 1986.

- Masa rotundă ***China la începutul Mileniului III*** (Muzeul Județean Argeș, Pitești, 26 septembrie 2001).

Activitățile noastre, organizate din inițiativa Filialei Județene Argeș a Asociației Române de Prietenie cu Republica Populară Chineză, sunt consacrate sărbătoririi Zilei Naționale a Țării Marelui Orient, 1 Octombrie 2001.

Acum 52 de ani, la 1 octombrie 1949, în Piața Tiananmen, din Pekin/Beijing, s-au derulat festivitățile prin care China devenea Republică Populară, având ca deviză cuvintele simbol ale conducătorului Mao Zedong (1893-1976): „*Poporul chinez, ce reprezintă un sfert din Omenire, este de astăzi înaintea în picioare!*”.

Pentru 2001, Republica Populară Chineză, membră a Organizației Națiunilor Unite (1971), component permanent al Consiliului de Securitate, precum și al Grupului celor cinci mari puteri ale Lumii, constituie un pol de interes al Universului. România rămâne un partener activ în relațiile multiple cu China Populară. Ca expresie, în 1995, s-a constituit, la București, Asociația Română de Prietenie cu Republica Populară Chineză, valorificându-se, într-o nouă viziune, tradițiile postbelice din domeniu.

Conform hotărârii forurilor abilitate, din 20 aprilie 2001, vineri, 27 aprilie 2001, în sala Senatului Universității din Pitești, beneficiind de o prezență dintre cele mai elevate și semnificative, s-a desfășurat prima reuniune a Filialei Județene Argeș a Asociației Centrale, stabilindu-se conducerea executivă formată din: profesorul universitar doctor Petre Popa (președinte), profesoara Olga Halibei (vicepreședintă), inginerul Adrian Feneșan (secretar), la care se adaugă mai mulți colaboratori din diverse compartimente socio-economice sau cultural-științifice locale, respectiv profesorii Constantin Ștefănescu și Nicolae Barbu, economista Monica Dudău, omul de afaceri Victor Jigman.

Doresc să vă mulțumesc tuturor pentru prezența la această reuniune prietenească, onorată, în mod special, de: Gheorghe Stan, secretar general al Consiliului Județean Argeș, Dan Teodorescu,

director, și Monica Colfescu, purtător de cuvânt, Primăria Municipiului Pitești, Sevastian Tudor, directorul Direcției de Cultură și Patrimoniu Cultural al Județului Argeș, reprezentanții asociațiilor de prietenie cu Franța, Grecia, Japonia, admiratori ai Chinei, având diverse profesii, studenți, elevi, ziariști din presa scrisă sau audio-vizuală.

Evenimentul la care ne-am referit, Ziua Națională a Republicii Populare Chineze, permite Bibliotecii Județene Argeș, să expună, din fondurile proprii, un set valoros de carte chineză, volume apărute în diferite etape, genuri literare complementare, dar și elaborări semnate de autori români despre China. Dintre cele din urmă rețin atenția scrieri aparținând, de exemplu, lui Nicolae Iorga (1904) sau George Călinescu (1955). Spre bucuria noastră, instituția invocată are peste 400 de *titluri* și alte *surse* care ilustrează spiritualitatea acestei țări, conservate prin grija directorului, juristul Silvestru Voinescu, a colegilor săi, Octavian Mihail Sachelarie, Adriana Lungan, Lucreția Picui, Ioana Netotu, prezenți, deseori, la activitățile asociației.

Arta din China ne este sugerată printr-o colecție de porțelan, aparținând Alexandrei Dong, născută Grigorescu, care, împreună cu soțul său, constituie una dintre primele familii româno-chineze (au deja doi copii). Fiind patronii restaurantului specializat din zona nordică a municipiului Pitești, dar și membri fondatori ai filialei noastre, sentimentele

de prietenie se regăsesc inclusive în *ceașca de ceai chinezesc*, oferită, astăzi, ceea ce ne determină să le mulțumim cordial. Piesele expuse sunt originale, s-au realizat în ateliere manufacturiere chineze, poartă *pecetea* secolelor precedente, reprezintă esențializări vegetale, zoomorfe, antropomorfe sau fanteziste, proprii lumii orientale.

Spațiul generos, pus la dispoziție de Muzeul Județean Argeș, dar, mai ales, priceperea specialiștilor acestei instituții, condusă de profesorul universitar doctor Radu Stancu, în pregătirea manifestărilor dedicate consemnării Zilei Naționale a Republicii Populare Chineze, sperăm să devină o permanență benefică exprimării pozitive a sentimentelor bilaterale.

Filiala Județeană Argeș a Asociației Române de Prietenie cu Republica Populară Chineză este organizație deschisă celor care apreciază spiritualitatea și progresele economice din Țara Marelui Orient. Ne vom implica, după posibilitățile noastre, în colaborări cu parteneri din domenii convergente, inițiativele factorilor prezenți la această reuniune fiind binevenite. După cum cunoașteți, la Pitești există tradiția unor evenimente româno-chineze: vizite ale demnitarilor, schimburi economice prin sistemul *barter*, folosit din 1950, instruirea productivă a unor tineri chinezi la Combinatul de Prelucrarea Lemnului, Întreprinderea de Autoturisme sau Combinatul Petrochimic, vernisarea expozițiilor primite de la

Ambasadă sau Institutul Român pentru Relațiile Culturale cu Străinătatea, București. Pentru a contura un program al demersurilor viitoare, vă rugăm să avansați propuneri pe adresa Universității din Pitești, Bibliotecii Județene Argeș, Muzeului Județean Argeș, ori, direct, filialei noastre, prin persoanele aflate în Comitetul coordonator. Prestațiile sunt voluntare, beneficiile regăsindu-se în sensul cunoașterii specificității existențialiste a celei mai aglomerate demografii de pe Glob, având ritmuri economice apropiate marilor state emergente ale Lumii.

În numele dumneavoastră, al altor cetățeni din Argeș, transmitem prietenilor chinezi felicitări pentru Ziua Națională, respectul față de strategiile contemporane, urmărind, ca finalitate, ridicarea standardului de viață al locuitorilor. Declar deschise expozițiile noastre de carte și porțelan, accesibile vizitatorilor până la 10 octombrie 2001.

- Expoziția *Prietenia româno-chineză în documente și pagini literare* (Biblioteca Județeană *Dinicu Golescu* Argeș, Pitești, 7 octombrie 2003).

Pentru prietenia dintre România și Republica Populară Chineză, luna octombrie are triplă semnificație. Astfel, la 1 Octombrie este sărbătorită Ziua Națională a Chinei, cel mai important stat din Extremul Orient, membru al Organizației

Națiunilor Unite (1971), component permanent al Consiliului de Securitate și al Grupului celor cinci mari puteri ale Lumii contemporane. Apoi, la 5 octombrie 2003, am consemnat 54 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice, la rang de ambasadă, între Republica Populară Română și Republica Populară Chineză.

Totodată, acum opt ani, la 18 octombrie 1995, s-a constituit, în București, Asociația Română de Prietenie cu Republica Populară Chineză. Foruri abilitate hotărăsc înființarea Filialei Județene Argeș a asociației invocate (20 aprilie 2001), având prima reuniune publică, vineri, 27 aprilie 2001. Comitetul de conducere este format din: președinte (prof. univ. dr. Petre Popa), vicepreședinte (profesoara Olga Halibei, traducător sinolog), secretar (inginerul Adrian Feneșan), patru membri (profesorii Constantin Ștefănescu și Nicolae Barbu, economista Monica Dudău, omul de afaceri Victor Jigman).

Expoziția ***Prietenia româno-chineză în documente și pagini literare***, organizată, cu generozitate, de Biblioteca Județeană *Dinicu Golescu* Argeș, aflată, de la 8 martie 2003, în acest nou edificiu, selectiv pentru arhitectura contemporană, se datorează preocupării juristului Silvestru Voinescu, directorul instituției, intelectual de marcă al generației sale. Este elogiul nostru special, dedicat marcării deceniilor diplomatice aferente celei mai mari demografii din debutul

Mileniului III, însumând peste 1,2 miliarde de locuitori. China gestionează valori materiale și spirituale inestimabile, anumite reverberații din patrimonial universal aflându-se inclusiv la Pitești. Semnificația momentului, inițiat de filiala noastră, este amplificată de prezența unor oficiali ai Prefecturii Argeș, Consiliului Județean Argeș, Primăriei Pitești, mijloacelor *media*, unităților culturale, agenților economici.

Fără să intrăm în detalii, precizăm faptul că primele demersuri pentru stabilirea relațiilor permanente româno-chineze datează din 1880-1881. Astfel, între regale Carol I și împăratul Zong Zài Tián s-a realizat (iulie – august 1880), un schimb de scrisori, intermediat de Ambasada României la Paris, având ca plenipotențiar pe Mihail Kogălniceanu (1817-1891). În urma acestor inițiative, Imperiul Chinez, condus de Dinastia Qing, a recunoscut, la 13 ianuarie 1881, independența noastră de stat, obținută prin luptele din 1877-1878, contra Turciei.

Ulterior, la începutul anului 1930, legațiile României la Tokio (Japonia) și Berlin (Germania), iar în 1939, cele de la Praga (Cehoslovacia) și Paris (Franța) au mijlocit acreditarea primului diplomat chinez la București, scrisorile de recunoaștere fiind prezentate regelui Carol II (18 octombrie 1939). Va rămâne în România până la 10 iulie 1941. Cu puțin timp înaintea acestui moment, la 27 mai 1941, reprezentantul regelui Mihai I, generalul Gheorghe Băgulescu, oficializa scrisorile de acreditare în

China. Diplomatul roman a obținut acordul pentru înființarea, la Shanghai, a primului consulat onorific al țării noastre, recunoscut, de republicanii chinezi, începând cu 8 octombrie 1941. Gheorghe Bâgulescu și-a îndeplinit misiunea în Țara Marelui Orient până la 8 aprilie 1943, retrăgându-se, apoi, în Franța. De aceea, spre finalul deceniului cinci al secolului XX, interesele României în China au fost reprezentate de diplomația guvernului Suediei.

La 3 octombrie 1949, răspunzând notificării Guvernului Central al Chinei Populare, forurile de la București recunosc noua formă de stat, proclamată prin manifestările din 1 octombrie 1949, oficializând relațiile diplomatice bilaterale începând cu 5 octombrie 1949. Primul nostru ambasador în Republica Populară Chineză a fost Teodor Rudenco (1950-1952), revenit peste cinci ani (1957-1959). Alți diplomați cunoscuți vor conduce Ambasada României la Beijing până astăzi (2003).

De asemenea, la 11 august 1950, venea în București primul ambasador al Chinei Populare, Wang Youping, rămas aici patru ani. Va fi urmat de importanți reprezentanți oficiali ai țării sale (1955-2003).

Reuniunea de astăzi a fost precedată de vizita ambasadorului Republicii Populare Chineze, Excelența Sa, Chen Delai, vorbitor de limbă română. Ieri, 6 octombrie 2003, apreciind fizionomia zonei centrale urbane, diplomatul

convenea cu Florea Dumitrescu, președintele Asociației Centrale de Prietenie, fost ambasador al României la Beijing (1978-1983) să revină cât mai curând în reședința Argeșului, cunoscută doar parțial (2001). Îl așteptăm! Ne-a oferit câteva noutăți tipografiate despre istoria și literatura Chinei, pe care le donăm Bibliotecii, fiind deja cuprinse expozițional.

În ceea ce ne privește, sunt, ca și dumneavoastră, un admirator al arealului chinez, descoperit continuu prin lectură, emisiuni enciclopedice, deplasări în zonele nordice, dominate de marele zid, ori sudice, transformate radical datorită infuziei capitalului străin. Probăm asemenea concept răsfoind serialul *Vasul de porțelan pictat cu o mie de flori*, 18 eseuri publicate în revista *Argeș* (iunie 1988 - noiembrie 1989), grupate, broșat, sub genericul *China – țara socului galben*, redactor – șef, Sergiu Nicolăescu. Cu puțin timp în urmă am finalizat, editorial, *China. Sensuri istorice* (2000). Ambele demersuri apar catalogate instituțional.

Ca decan al Facultății de Istorie, Filosofie, Jurnalism, înființată, recent, la Universitatea din Pitești (2002), având alături colaboratori statornici, inclusiv studenți, și președinte al Filialei Județene Argeș de Prietenie, vă mulțumesc pentru participare la acest eveniment, cu nuanță diplomatică, detașat oricărei influențe politice. După vizitarea expoziției, dar și a altor spații din noul local destinat Bibliotecii Județene *Dinicu*

Golescu Argeș, vă invităm la un pahar de ceai chinezesc, oferit de Alexandra Dong, proprietara restaurantului cu specific oriental din municipiul Pitești. Declar deschisă expoziția ***Prietenia româno-chineză în documente și pagini literare***, Pitești, 7-20 octombrie 2003.

- Expoziția ***Brocarturi populare chineze*** (Galeria de Artă, Muzeul Județean Argeș, Pitești, 15 ianuarie 2004).

După cum se știe, prietenia dintre România și Republica Populară Chineză înregistrează, pentru etapa postbelică, un curs ascendent, țara noastră fiind printre primele state europene ca au recunoscut (3 octombrie 1949), noua structură politică și administrativă proclamată la Pekin/Beijing, (1 octombrie 1949). Consemnarea momentului stabilirii relațiilor diplomatice (5 octombrie 1949) determina, cu mai puțin de trei luni în urmă (7 octombrie 2003), organizarea unei manifestări adecvate, sub genericul ***Prietenia româno-chineză în documente și pagini literare***, locația fiind noua bibliotecă din reședința Argeșului.

Iată-ne, acum, la vernisajul unei expoziții de brocarturi populare chineze, obiecte textile originale, apreciate unanim, oferite, cu generozitate, de Ambasada acestei țări în București.

Adresându-vă urarea de bun venit la evenimentul nostru cordial, salutăm prezența consilierului cultural diplomatic Yang Jianwu, corespondentului Agenției de Presă *China Nouă*, Chen Bo, secretarului general al Asociației Române de Prietenie cu Republica Populară Chineză, Ion Dobrică, veniți din Capitală. Sunt prezenți oficiali ai administrației județene și municipale, artiști plastici, directorii unor instituții culturale, ziariști, cetățeni de diferite vârste sau profesorii care admiră istoria și succesele Chinei. Marea Țară edifică socialismul cu specific național, iar în economie, promovează, fără rezerve, principiile capitaliste, rezultatele benefice ale strategiei regăsindu-se în toate așezările urbane și rurale. Maniera interferării celor două sisteme actualizează proverbul chinez: *”Nu contează culoarea pisicii, important este să prindă șoareci!”*.

Filiala Județeană Argeș a Asociației Române de Prietenie cu Republica Populară Chineză s-a înființat în 2001. Împreună cu profesoara Olga Halibei, vicepreședinta filialei, traducător sinolog, și inginerul Adrian Feneșan (secretar), reprezintă, ca președinte, această nouă structură obștească locală. Hotărârea inițială a aparținut Consiliului Coordonator al Asociației Centrale (20 aprilie 2001), prima reuniune publică a Filialei Argeș datând din 27 aprilie 2001. Profităm de acest eveniment pentru a transmite președintelui Asociației, diplomatul Florea Dumitrescu și secretarului general, economistul Ion

Dobrică, aflat printre noi, mulțumiri pentru diligențele favorabile organizării Filialei de la Pitești și orientarea conținutului manifestărilor noastre tematice.

Reamintim că sălile în care ne aflăm, ori alte spații adecvate au găzduit mai multe expoziții chineze, anterior evenimentelor din 1989, detașându-ne atunci, ca și acum, pe cât posibil de gesturile politice. Așa au fost vernisajele de la 28 septembrie 1983, 27 martie 1985, 24 septembrie 1985, 19 septembrie 1986. Exemplele de această factură pot continua, etalând aspecte ale conlucrării economice, sportive, culturale, didactice, turistice, medicale dintre cele două națiuni, regăsite, frecvent în Argeș-Muscel. Cele mai multe au fost intermediare de Institutul Român pentru Relațiile Culturale cu Străinătatea, Ambasada Chinei, ministerele de resort, departamentele, forurile județene sau municipale.

Expoziția de față readuce în memorie câteva detalii convergente. Așadar, China este prima țară din lume unde s-au crescut, milenar, viermii de mătase, miraculoase gogoși existând chiar în neolitic, *tehnologie* preluată, apoi, de Imperiul Bizantin (secolul VI), Franța (secolul XIV), Anglia (secolul XVI), America (secolul XX). Tot acest spațiu geo-istoric lansează războaiele de țesut cu model în relief, iar mătasea naturală chineză devine celebră pe Glob pentru calitate și colorit. Cât privește brocartul, primele atestări documentare

datează din veacul VIII, țesăturile florale și geometrice având prevalență mondială. Suntem convingși că splendidele exponate vă vor bucura privirea, sufletul, gustul dumneavoastră estetic. Dând frâu liber imaginației, vom cunoaște, simbolic, milioanele de creatori chinezi, din mâinile cărora se definesc asemenea unicate, ajunse inclusive la Pitești, grație specialiștilor Ambasadei, programării Asociației de Prietenie, Muzeului Județean Argeș, condus de Radu Stancu (director) și Spiridon Cristocea (director adjunct), gestionarilor Galeriei de Artă, coordonați de Valeriu Dobrin.

Calitățile onorante, pe care le avem, respective președinte al filialei amintite și decan al Facultății de Istorie, Filosofie, Jurnalism, înființată la Universitatea din Pitești în 2002, ne conferă privilegiul să transmitem făuritorilor de brocarturi, celorlalți artiști din China Populară, felicitările noastre cordiale, iar dumneavoastră, gânduri sincere pentru întâmpinarea Noului An Chinezesc și sărbătorirea primăverii harnicului popor care imprimă dinamism contemporaneității. Declar deschisă *Expoziția de brocarturi populare chineze*, Pitești, 15 ianuarie – 15 februarie 2004.

- **Călătoria imaginară China – Țara turismului mondial** (Biblioteca Județeană Dinicu Golescu Argeș, Pitești, 1 octombrie 2004)

Astăzi, 1 Octombrie 2004, se împlinesc 55 de ani de la proclamarea Republicii Populare Chineze, iar pentru România consemnăm, la 5 octombrie 2004, cinci decenii și jumătate de la stabilirea relațiilor diplomatice dintre București și Beijing. Cea mai mare demografie de pe Mapamond relevă, acum, valențele unei adevărate puteri a Lumii. Republica Populară Chineză este membră a Organizației Națiunilor Unite (1971), component permanent în Consiliul de Securitate, face parte din toate structurile importante ale statelor Globului, participă active la adoptarea deciziilor ce guvernează contemporaneitatea.

Filiala Județeană Argeș a Asociației Române de Prietenie cu Republica Populară Chineză vă oferă, de această dată, în Ziua Națională a Marelui Stat Asiatic, posibilitatea să cunoașteți, grație bunăvoinței Bibliotecii Județene *Dinicu Golescu*, din Pitești, câteva detalii despre ceea ce noi am numit **China – Țara turismului mondial**.

După cum precizează sursele oficiale, Republica Populară Chineză are o suprafață însumând 9 600 000 de km², locul trei în Lume, după Federația Rusă și Canada. *Frontierele*

continentale totalizează circa 20 000 de km², aflându-se în vecinătatea terestră a unor importante țări, precum: Coreea, Mongolia, Federația Rusă, Afghanistan, Pakistan, India, Birmania, Laos, Vietnam. *Granița maritimă* depășește 18 000 de km spre Japonia, Filipine, Malaysia, Indonezia, Brunei. *Teritoriul* Republicii Populare Chineze cuprinde 30 de provincii, cinci regiuni autohtone și trei municipalități, care depind direct de autoritatea centrală: Beijing, Shanghai, Tianjin. Capitala ocupă, astăzi, aproximativ 17 000 de km², la Beijing coabitând peste zece milioane de cetățeni.

Tradițional, China a fost condusă prin 20 de dinastii sau case imperiale, devenind, apoi, în 1912, Republica China, iar la 1 octombrie 1949, Republica Populară Chineză. Ultimele trei decenii au adus în prim-plan, pentru această țară, sistemul economic bipolar, aflat la baza sintagmei *O țară – două sisteme*, respectiv comunist și capitalist. În afara spațiului coordonat politic și administrativ după principiile socialismului cu specific național, se află Insula Taiwan. Spre informarea auditoriului, la 13 septembrie 1943, președinte al Republicii China devenea Cian Kai-și, funcție preluată în ziua de 10 octombrie 1943. Ca urmare a dezacordului total dintre Gomindam, partid condus de noul președinte, și liderii comuniști, Cian Kai-și (1887-1975) se stabilește în Formosa, astăzi, Taiwan, constituind un stat separat (1949), neacceptat de Beijing, fără influența externă consistentă.

Ulterior festivităților de la 1 octombrie 1949, desfășurate la Pekin/Beijing, Republica Populară Chineză a fost recunoscută, treptat, de diverse comunități continentale. Referindu-ne, de exemplu, la anul 1949, precizăm că atunci au stabilit relații diplomatice, cu noul Guvern de la Beijing, două state din Asia (Republica Populară Democrată Coreeană și Mongolia), precum și nouă state din Europa, printre acestea aflându-se, așa cum s-a spus, la 5 octombrie 1949, Republica Populară Română.

Principalele țări contemporane au acceptat existența Republicii Populare Chineze în următoarea dinamică: Uniunea Sovietică (3 octombrie 1949); Egipt (30 mai 1956); Irak (20 august 1958); Franța (27 ianuarie 1964); Canada (13 octombrie 1970); Italia (6 noiembrie 1970); Iran (16 august 1971); Argentina (19 februarie 1972); Marea Britanie (13 martie 1972); Republica Federală a Germaniei (11 octombrie 1972); Australia (21 decembrie 1972); Spania (9 martie 1973); Brazilia (15 august 1974); Statele Unite ale Americii (1 ianuarie 1979). Cultura Chinei se face cunoscută, astăzi, în aproape 200 limbi și dialecte, pe toate meridianele, cu deosebire în engleză, franceză, spaniolă, germană, rusă și japoneză. Concomitent, limba chineză se folosește în tot mai multe spații geografice, având tendințe să devină mijloc pentru comunicare universală. Există preocupări în China privind adoptarea grafierii

latine, unul dintre canalele televiziunii naționale realizând emisiuni pe această temă.

Relațiile româno-chineze sunt multiple și trainice, atât în plan economic, dar și spiritual. Numeroși tineri chinezi, de-a lungul celor 55 de ani evocați, s-au pregătit în universități din România, unii devenind, apoi, demnitari ai statului lor. Instituțiile specializate din Argeș-Muscel au găzduit, în acest generos context, diverse expoziții de artă, primate prin Ambasada Republicii Populare Chineze la București, spectacole artistice, decade ale filmului, iar inițiativele proprii Filialei Județene Argeș a Asociației de Prietenie nu au lipsit. Întotdeauna ne-am bucurat de atenția mijloacelor *media* din Pitești.

Turismul reprezintă o excelentă posibilitate de a ne cunoaște reciproc. Asemenea oportunitate sporește în următorii ani, deoarece, așa cum se cunoaște, viitoarea Olimpiadă, din 2008, va fi organizată în Republica Populară Chineză. Câteva trasee turistice, devenite clasice în Țara Marelui Orient, sunt tentante. La Beijing, pe lângă celebra piață Tiananmen, cea mai amplă din Lume, se pot admira, de exemplu, palatele imperiale edificate de dinastiile Ming și Qing, cele 13 mausolee Ming, iar în partea de nord-vest, Marele Zid Chinezesc. Spre sud-est, interes prezintă Muntele Sacru Taishan, Templul lui Confucius din Qufu, grădinile din Suzhou, dar, în mod special, metropola Shanghai și zonele economice libere, majoritatea aflate pe litoralul Mării Chinei de Est.

Alte circuite turistice ajung în Mongolia Interioară, ori la Xian, unde se află, teoretic, cea de-a opta minune a lumii antice, respectiv armata de războinici din teracotă a Dinastiei Qing, dar și spre grottele Mogao, din provincia Gansu, considerate comoara artistică a Chinei. Se poate călători către vest, în Xianjiang, intersectând *Drumul Mătăsii*, atractivă fiind, de asemenea, navigația pe Iantzî/Yangtzi (Fluviul Albastru) și *Marele Canal*, peregrinările în Macao, Hong Kong, Haikou.

De un real folos în cunoașterea realităților din acest amplu areal este așa-numita *Punte a Prieteniei*, construită, în eter, de Radio China Internațional. Redacția pentru România ființează de peste trei decenii și jumătate, prima emisiune consacrată țării noastre datând din 29 august 1968. Era transmisă inclusiv cuvântarea premierului Zhou Enlai, ținută în sediul Ambasadei României, atunci când Guvernul de la București nu a fost de acord cu intervenția armată din Cehoslovacia. Zhou Enlai (1898-1976) a vizitat municipiul Pitești, reședința Argeșului, la 21 iunie 1966.

Radio China Internațional beneficiază de colaborarea cu valoroși experți români în domeniu, lista celor care au lucrat, efectiv, la acest post cuprinzând, până acum, 14 nume importante. *Pionier* a fost George Albuț. De curând, a finalizat stagiul la Radio China Internațional piteșteanca noastră, Gabriela Nicolescu, absolventă a Facultății

de Litere din București, Secția Chineză, fiica doctorului în istorie, Gheorghe Nicolescu, secretar științific al Facultății de Istorie, Filosofie, Jurnalism. În prezent, Gabriela Nicolescu s-a stabilit, prin căsătorie, în Cehia. Ne-a promis că se va atașa grupului de inițiatori ai unei posibile structuri universitare din Pitești, în care să se studieze limba Chinei, ori secției Institutului *Confucius*.

În final, dorim să amintim un aspect mai puțin cunoscut. Este vorba de faptul că mai mulți absolvenți ai Universității din Pitești și-au stabilit, ca obiectiv, tratarea, prin teze de licență, a unor subiecte despre China. Așa, de exemplu, Georgiana Popescu, redactor la un cotidian din Pitești, devenită, recent, preparator pentru specializarea *Jurnalism*, a absolvit inclusiv Facultatea de Științe Administrative, prezentând, la examenul final, lucrarea *Considerații privind administrația din spațiul chinez până la începutul secolului XVII*. Ideea era preluată din cursul *Istoria sistemelor administrative*, susținut în premieră la Universitatea din Pitești, de cel care vă relatează, seminariile fiind realizate de lectorul universitar drd. Teodor Cioflan, specialist al Muzeului Județean Argeș.

Expoziția tematică vernisată astăzi, prilejuită de Ziua Națională a Chinei, rămâne deschisă până la 15 octombrie 2004, timp în care va fi apreciată, sperăm, inclusiv de delegația oficială condusă de Su Guang, vicepreședintele

Asociației Poporului Chinez de Prietenie cu Străinătatea, președintele Asociației de Prietenie China - România, aflat, în Pitești, la începutul săptămânii viitoare.

Mulțumind conducerii Bibliotecii Județene Argeș pentru colaborare, special directorilor Silvestru Voinescu și Octavian Mihail Sachelarie, dar și celor care au pregătit această manifestare, dumneavoastră tuturor, vă rugăm, după vizionare, să acceptați inițiativa la un pahar de ceai chinezesc.

- Dezbateră publică pe tema ***China – O țară, două sisteme*** (Biblioteca Județeană *Dinicu Golescu* Argeș, Pitești, 29 septembrie 2006).

La 1 Octombrie consemnăm, de fiecare dată după 1949, Sărbătoarea Națională a Republicii Populare Chineze, una dintre Marile Puteri ale Mapamondului, dublată, ca semnificație specială pentru noi, prin stabilirea relațiilor diplomatice bilaterale între București și Beijing (5 octombrie 1949). Reuniunea de astăzi consemnează, totodată, un deceniu și jumătate de la redimensionarea Asociației de Prietenie România-China, precum și cinci ani de activitate a Filialei Județene Argeș, exprimată comunitar, pe baza hotărârilor adoptate de formule abilitate la 20 aprilie 2001, după 27 aprilie 2001. Prima locație a fost sediul Rectoratului Universității din Pitești. Beneficiam,

atunci, de prezența ambasadorului Republicii Populare Chineze la București, Excelența Sa, Chen Delai, cunoscător al limbii române, precum și a principalelor notabilități județene sau municipale.

Demersurile conducerii filialei s-au concentrate, prioritar, pe reliefarea tradiției chineze și a succeselor contemporane proprii acestei națiuni, beneficiind de conlucrarea cu principalele instituții culturale: Biblioteca Județeană *Dinicu Golescu* Argeș, director, din 2004, Octavian Mihail Sachelarie; Muzeul Județean Argeș, condus, după 2005, de Spiridon Cristocea; Biblioteca Universității din Pitești, directoare, Ileana Bălan. Ne detașăm, pregnant, de conotațiile politice, sugerând, în schimb, deschiderea spre dialog constructiv, având factură economică și spirituală.

Asemenea direcționare se concretizează, benefic, pentru țara noastră, mai ales în contextul apartenenței României la *Pactul Atlanticului de Nord/NATO* (2 aprilie 2004), semnării *Tratatului de Aderare la Uniunea Europeană* (Luxemburg, 25 aprilie 2005), confirmării apartenenței la această *confederație*, începând cu 1 ianuarie 2007, transmisă acum trei zile (Strasbourg, 26 septembrie 2006).

Relațiile bilaterale cu China Populară vor continua și după această dată, interferându-se realităților din statele partenere. Așa cum cunoașteți, Țara Marelui Orient folosește, în domeniile politic și administrativ, sistemul socialist cu specific național, iar pentru segmentele

economice și financiare, sistemul capitalist, bazat pe investiții externe masive, provenite din companii private occidentale, re tehnologizare, productivitate sporită, informatizare. Beneficiile obținute sunt folosite, prevalent, pentru modernizarea comunităților urbane sau rurale, atingerea unui nivel de trai decent, evoluția suprastructurii.

Pentru explicitarea conținutului sintagmei *China – O țară, două sisteme* și ilustrarea rezultatelor obținute de-a lungul ultimelor planuri strategice, l-am invitat pe lectorul universitar dr. Tiberiu Cristian Avrămescu, unul dintre tinerii specialiști în economie mondială ai Universității din Pitești, asistenta universitară Ioana Iulica Voicu, doctorand în economia Chinei contemporane, de la Universitatea *Constantin Brâncoveanu* Pitești, și Zhu Wei, student chinez la Academia de Studii Economice, București. După aceste comunicări, profesoara Olga Halibei, vicepreședinta filialei noastre de prietenie, traducător sinolog, va prezenta două cărți recente, referitoare la realitățile din China și consecințele colaborării constante cu structurile guvernamentale din România.

Climatul elevat de astăzi este întregit prin expoziția tematică organizată de Biblioteca Județeană, care va rămâne deschisă până la 8 octombrie 2006, dar și de alte acțiuni complementare. Vă rog să-mi permiteți să

mulțumesc tuturor celor aflați aproape de preocupările Filialei Județene Argeș a Asociației Române de Prietenie cu Republica Populară Chineză, colaboratorilor din unitățile economice și culturale, ziariștilor, participanților la această dezbateră. De la Pitești, pentru poporul chinez, cu ocazia Sărbătorii Naționale, 1 Octombrie 2006, felicitări și urarea tradițională, prefigurând succesele viitoare, integrate conceptului *O țară, două sisteme!*

- Reuniunea interactivă **Republica Populară Chineză la șase decenii de la proclamare** (Biblioteca Județeană *Dinicu Golescu* Argeș, Pitești, 30 septembrie 2009).

Măine, 1 Octombrie 2009, este Ziua Națională a Republicii Populare Chineze. Consemnăm, așadar, șase decenii de la proclamarea actualului sistem politic în Țara Marelui Orient, moment oficializat la 1 Octombrie 1949, în celebra Piață Tiananmen, din Pekin/Beijing. De-a lungul mileniilor, China a fost un imperiu redutabil, condus prin 20 de dinastii cunoscute, iar în 1912, devenea republică, președinte provizoriu, Sun Iat-sen (1866-1925), liderul Ligii Unionale. La 12 februarie 1912, ultimul împărat, Aisin Ghiorroh Puyi (1905-1967), a abdicat, reședința statului stabilindu-se la Pekin/Beijing.

Ca urmare, însă, a războiului civil dintre grupările rivale și prelungirii conflictului cu Japonia, luptele vor continua, victoria finală aparținând forțelor de stânga. Acestea proclamau Republica Populară Chineză (1949). Primul președinte al Guvernului Central devine Mao Zedong (1893-1976), lider recunoscut al Partidului Comunist Chinez din 1943, ulterior, președintele statului (1954-1959), apoi, președintele Comitetului Central al Partidului. Au rămas în afara teritoriului republican mai multe zone, cea mai importantă fiind Insula Formosa, astăzi, Taiwan, cu statut distinct. După tratative diplomatice fructuoase, Macao și Hong Kong, stăpânite, secular, de țări europene occidentale, reveneau, cu puțin timp în urmă, la interferența mileniilor, administrației naționale.

Astăzi, Republica Populară Chineză are cea mai numeroasă demografie de pe Glob, ocupă locul trei ca suprafață, după Federația Rusă și Canada, folosește, în viața publică, sistemul socialist, iar în domeniul economic, sistemul capitalist. Potențialul plurivalent și ritmurile dezvoltării generale au diminuat, în interior, efectele actualei crize mondiale, cu anumite repercusiuni pozitive inclusiv asupra mai multor parteneri externi. Ca dovadă, Olimpiada de la Beijing, Ediția XXIX, din 8-24 august 2008, a fost și rămâne un succes răsunător, iar ultimul *summit* economic, desfășurat zilele trecute în Statele Unite ale Americii, a inclus

Republica Populară Chineză, Grupului celor 20 de țări superdezvoltate și emergente ale Lumii contemporane. Succesele anilor 1959-2009, după deceniul afirmării (1949-1959), s-au datorat politicilor generale gândite de noii președinți ai țării, respectiv: Liu Shaoqi, Dun Biu, Li Xiannian, Deng Xiaoping, Yang Shangkun, Jiang Zemin, Hu Jintao.

România a recunoscut oficial Republica Populară Chineză la 3 octombrie 1949, anunțând, peste alte două zile, stabilirea relațiilor diplomatice dintre București și Beijing (5 octombrie 1949). Precizăm faptul că, anterior acestor momente, China pătrunsese în conștiința autohtonilor prin mai multe modalități. Bunăoară, în 1675 - 1676, Nicolae Milescu, *spătar* moldovean, aflat la Curtea țarilor Rusiei, a călătorit în Marea Împărăție, lăsând moștenire un jurnal editat de mai multe ori, iar între aviatorii Aurel Vlaicu (1882-1913) și Feng Ru (1883-1912) s-a derulat, simbolic, dialogul invențiilor din domeniu. La 13 ianuarie 1881, Dinastia Qing a notificat recunoașterea independenței noastre de stat. Perioada interbelică aduce, în București, prezentarea scrisorilor acreditării unui ambasador chinez, primite de regele Carol II. Ca răspuns diplomatic, la 27 mai 1941, reprezentantul regelui Mihai I, generalul Gheorghe Bâgulescu, ajungea în China, având rang tot de ambasador. Pe timpul misiunii sale, reușește să devină funcțional primul consulat onorific al

României în cunoscuta metropolă Shanghai (8 octombrie 1941).

După 1949, relațiile bilaterale se extind continuu, traversând dificultățile opiniilor divergente din etapele încordării relațiilor Chinei cu Uniunea Sovietică, desfășurării *Revoluției culturale*, gândite la Beijing și aplicate, discutabil, câțiva ani, înlăturării regimului politic totalitar din România (decembrie 1989-ianuarie 1990), aderării țării noastre la *Pactul Atlanticului de Nord/ NATO* (2004) și Uniunea Europeană (2007). Ideea a fost dezvoltată inclusive de președintele Chinei Populare, Hu Jintao, prin discursul său din Parlamentul României (14 iunie 2004), axat pe tema *Consolidarea prieteniei tradiționale și extinderea colaborării reciproc avantajoasă*. Asemenea convergențe se dovedesc utile în afaceri comerciale, programe investiționale, folosirea forței de muncă, schimburile aferente învățământului, culturii, sportului și turismului, adoptarea deciziilor externe.

Se cunoaște, probabil, că la București ființează Asociația Română de Prietenie cu Republica Populară Chineză (data înființării, 18 octombrie 1995), care mijlocește, împreună cu ambasadele din capitalele celor două state, activități importante, menite să contribuie la ilustrarea istoriei și contemporaneității popoarelor noastre. Filiala Județeană Argeș a Asociației, organizată ca urmare a hotărârii factorilor abilitați

din 20 aprilie 2001, se exprimă, public, de la 27 aprilie 2001. Prima reuniune, ținută în sediul Rectoratului Universității din Pitești, s-a bucurat de prezența principalelor notabilități județene și municipale, fiind stabilită, totodată, conducerea formată din prof. univ. dr. Petre Popa (președinte), profesoara Olga Halibei, vorbitor de limba chineză (vicepreședintă), inginerul Adrian Feneșan (secretar). Au fost prezenți: ambasadorul Chinei la București, Excelența Sa, Chen Delai, președintele Asociației pe țară, Florea Dumitrescu, admiratori ai Marelui Stat, corespondenți de presă.

În acest cadru, precizăm că prima activitate culturală, dedicată Republicii Populare Chineze, era organizată, la Pitești, în 1961, constând dintr-o expoziție tematică de literatură, amenajată pe holul Bibliotecii Regionale Argeș, care folosea spații ale Palatului Culturii, actualul sediu al Curții de Apel. Ulterior, asemenea momente s-au multiplicat, fiind prezente, periodic, inclusiv delegații chineze. Filiala amintită mai sus, având aproape cetățeni de vârste sau profesii diferite, militează pentru extinderea cercului prietenilor Chinei în Argeș-Muscel, atragerea, spre inițiativele noastre, a specialiștilor români care au lucrat acolo, sau a chinezilor implicați în afaceri, ori studenți la Pitești, existând și câteva familii mixte. Constant, mijloacele *media* au reflectat aceste preocupări, iar ***Enciclopedia Argeșului și Muscelului***, aflată în lucru, prezintă, la litera *A*, postată pe *site*-ul Bibliotecii Județene *Dinicu Golescu* Argeș,

(www.bjarges.ro - biblioteca digitală), Asociația Română de Prietenie cu Republica Populară Chineză, Filiala Pitești, ceea ce presupune integrarea forului obștesc în viața *Cetății*. Tot la adresa virtuală enunțată, veți găsi și literele **B-C**, toate trei constituind **Volumul I** din această lucrare monumentală, gândită în patru tonuri.

O bună parte din reuniunile pe tema invocată s-au derulat în parteneriat cu instituția unde ne aflăm, existând motive plauzibile pentru a mulțumi directorului Octavian Mihail Sachelarie, directorului adjunct, Mihaela Voinicu, specialiștilor cu preocupări bibliografice și bibliofile. Portofoliul dumneavoastră, referitor la China, este reprezentativ pentru cultura română, având posibilitatea să se îmbogățească inclusiv prin donații. Personal, oferim manuscrisul volumului de impact **China. Sensuri istorice**, publicat, în 2000, la Editura *Paralela 45*, din Pitești, dar și alte dovezi ale deplasărilor noastre în nordul și sudul imensei geografii. Cantonând tot în acest domeniu, precizăm că noua sinteză a istoriei municipiului, intitulată **Pitești 620. Memento**, având notificări până la 1 decembrie 2008, consemnează importante informații despre conlucrarea româno-chineză, derulate, aici, după 1966.

La 24 octombrie 2009, se împlinesc 25 de ani de la inaugurarea Memorialului *Mateiaș*, aflat în localitatea Valea-Mare Pravăț, existând toate premisele apariției unui nou volum documentar,

semnat de cel ce vă relatează. Am adus vorba despre acest monument, întrucât majoritatea delegațiilor militare străine, ajunse la mausoleu, sunt din Republica Populară Chineză, țară unde există numeroase dovezi ale venerării eroilor, principiu moral cu valoare sacră. Până la 12 octombrie 2009, cât vor dura manifestările interactive consacrate celor șase decenii de la proclamarea Republicii Populare Chineze, vă invităm să reflectați, în liniște, asupra rolului și importanței Marii Puteri în civilizația mondială.

Respectând asemenea contribuții, transmitem, de la Pitești, felicitări poporului chinez, certitudinea că aveți în Argeș–Muscel numeroși admiratori ai strategiilor dumneavoastră actuale!

- Simpozionul *Shanghai* – *Capitala economiei mondiale* (Biblioteca Universității din Pitești, 27 septembrie 2010).

Pentru conducerea Filialei Județene Argeș a Asociației Române de Prietenie cu Republica Populară Chineză este onorant să adresăm Excelenței Sale, Liu Zengwen, ambasadorul Țării Marelui Orient la București precum și celorlalți oaspeți, urarea de bun venit pe aceste locuri, pentru a marca, împreună, Ziua Națională a statului dumneavoastră. Evenimentul invocat, 1 Octombrie

1949, avea loc în Piața Tiananmen, din Pekin/Beijing, proclamarea noii structuri, făcându-se prin cuvintele simbol rostite de liderul Mao Zedong (1893-1976): „*Poporul chinez, ce reprezintă un sfert din Omenire, este de astăzi înaintea în picioare!*”. Recunoscută la București (3 octombrie 1949), Republica Populară Chineză stabilea, imediat, relații diplomatice, la nivel de ambasade (5 octombrie 1949), cu tânăra Republică Populară Română, oficializată anterior (30 Decembrie 1947).

De regulă, consemnarea acestor evenimente, ori a altor repere semnificative privind relațiile bilaterale, s-a realizat, la filiala noastră, în parteneriat cu principalele instituții de cultură din reședința Argeșului, ori cu Universitatea din Pitești, Asociația *Cultul Eroilor*, Clubul Enciclopediștilor, Societatea de Științe Istorice, Camera de Comerț și Industrie, Asociația Oamenilor de Afaceri. S-au preferat reuniunile tematice de microgrup, așa cum este cea de astăzi, favorabile realizării, între participanți, a unor schimburi directe de opinii. Referirile au vizat, constant, realitățile din China contemporană, Țara care se întrece cu sine, evoluția conlucrării dintre cele două națiuni, perspectiva colaborării bilaterale.

Astfel, oprindu-ne, evocator, la acțiunile ulterioare constituirii Filialei noastre de prietenie, autenticată, public, la 27 aprilie 2001, amintim titlurile: *China la începutul Mileniului III* (26

septembrie 2001); *Prietenia româno-chineză în documente și pagini literare* (7 octombrie 2003); *China – Țara turismului mondial* (1 octombrie 2004); *Literatura chineză în Biblioteca Universității din Pitești* (29 septembrie 2005); *China – O țară, două sisteme* (29 septembrie 2006); *China – Mare putere olimpică* (28 septembrie 2007); *Republica Populară Chineză la șase decenii de la proclamare* (30 septembrie 2009). Concomitent cu asemenea punctări simetrice, au avut loc expoziții de artă și fotografii primite din China, întâlniri cu tineri chinezi care studiază în România, ori cu specialiști români aflați, pentru anumite etape, pe meridianele Extremului Orient, sau universitari, scriitori, medici, plasticieni, memorialiști, ofițeri, ziariști, pasionați de spiritualitatea zonei invocate.

În prezența dumneavoastră abordăm, de această dată, ideea *Shanghai – Capitala economiei mondiale*, având ca motivație organizarea, în metropola amintită, a *Expoziției Universale* (1 mai – 31 octombrie 2010), panoplie reprezentativă pentru direcționarea societății actuale, globalizate informațional și productiv. După câte cunoaștem, la Shanghai ființează, încă de la 1 octombrie 1959, Expoziția Permanentă a Realizărilor Economiei Naționale din China Populară, îmbunătățită anual. A fost vizitată inclusiv de participanți la această manifestare, printre care ne înscriem și noi.

Tradiția orașului Shanghai este milenară. În veacul XII, devenise, deja, așezare urbană

reprezentativă a timpului, iar la începutul secolului XX, era considerat centrul economic de referință al Chinei. Astăzi, împreună cu municipalitățile Beijing și Tianjin, probează calitatea administrativă la nivelul unei provincii republicane.

Statistici recente ilustrează aspecte concludente privind metropola Shanghai: 6 000 de km² suprafață, peste 12 milioane de locuitori, mare citadelă industrială, culturală, științifică, zonă turnantă portuară pe Ianțzi (Fluviul Albastru). Aici s-a desfășurat primul Congres al Partidului Comunist Chinez (iulie 1921), implicat direct în lupta contra stăpânirii militare japoneze (1937-1945), eliberarea survenind prin eforturile Armatei Populare (1949). Informativ, *Dictionnaires Encyclopédiques Généraux*, publicat la Paris, în 1925 (pagina 1682), printre altele, preciza: *Shanghai, oraș-port din China de Est, 1,5 milioane de locuitori, principalul centru comercial între țară și Europa*". Coordonatele de acum sunt cu totul modificate!

Expoziția Universală de la Shanghai, cea mai amplă amenajată vreodată, înregistrează participarea a 189 de țări și 57 de organizații internaționale. Prima acțiune cu atare profil s-a realizat la Londra (1851), iar un demers distinct marca, pentru Spania (1992), o jumătate de mileniu de la descoperirea *Lumii Noi* (12 octombrie 1492). China a investit, în proiectul *Shanghai 2010*, sume uriașe, Guvernul Central și Provincial punând în

mișcare resorturi de maximă eficiență pentru proiectarea, execuția, amenajarea și dotarea pavilionară proprie, cât și a statelor care au solicitat, pe bază de contracte ferme, asemenea locații. Cadrul general relevă, pe lângă potențialul național redutabil, două componente maxime: civilizația urbană și ecologia. Practic, Expoziția de la Shanghai a transformat așezarea într-o adevărată *Capitală economică mondială*, spectacol captivant de arhitectură, știință, tehnologie, protecția mediului. Portdrapelul îl constituie, fără îndoială, pavilionul Republicii Populare Chineze, sugerând originala piramidă cu vârful în jos, iar cel al României are forma unui măr.

Liderul Hu Jintao, referindu-se la modul în care, prin configurația de excepție, China se detașează ca Mare Putere, aprecia: „*Expoziția de la Shanghai prezintă o țară și o istorie de 5 000 de ani, având ritmuri contemporane rapide, demonstrând refacerea și modernizarea structurilor sale fundamentale, ampla deschidere spre inovare și progres. Expoziția actuală va rămâne de neuitat, fiind o punte între noi și Lume. Am sfidat criza, care a afectat multe popoare, inclusiv Statele Unite ale Americii, aspect ce a impietat ritmul amenajării pavilioanelor proprii*”. Pe lângă aceste motive pragmatice, Expoziția de la Shanghai a suplinit Capitala oficială a Chinei, orașul Beijing având preocupări consistente pentru organizarea Ediției XXIX a Olimpiadei (8-24

august 2008), manifestare sportivă grandioasă, greu de egalat.

Forța asumării acestor două evenimente intercontinentale, care au presupus eforturi financiare considerabile, dar și prestații manageriale bazate pe voluntariat, denotă, acum, la 61 de ani de la proclamarea Republicii Populare Chineze (1949-2010), eficiența programelor sectoriale, inspirația strategiilor generale, coordonarea factorilor decizionali, dăruirea și, uneori, sacrificiul cetățenilor. Așa s-a obținut, bunăoară, primul loc, pe Glob, la cărbune, orez, grâu, bumbac și cafea, porcine și cabaline, pentru a aminti numai câteva dintre segmentele importante ale economiei actuale de consum.

Din Argeș - Muscel au plecat, de-a lungul timpului, spre China, autoturisme de teren și oraș, mobilă, piese de schimb, semifabricate, asistență tehnică în domeniile extracției și prelucrării petrolului, valorificării superioare a lemnului, stimulării preocupărilor științifice. Există, acum, în această parte a României, numeroase dovezi ale superiorității dobândite de Marea Putere prin adoptarea *reformei deschiderii* (1978), apărute după 1990 pe piața autohtonă: firme cu capital chinez, operatori de comerț exterior, intermediari pentru instalarea liniilor tehnologice ultraperformante, deschiderea unor mari magazine, facilități pentru tinerii români care studiază inclusiv la Shanghai, încurajarea familiilor mixte, livrarea

forței de muncă în industria textilă, ori a specialiștilor pricepuți la construirea autostrăzilor și unităților nucleare.

În sală sunt mai multe persoane cu experiență în coordonarea parteneriatelor tradiționale cu China, precum: Manole Bivol, Constantin Budan, Gheorghe Catană, Marin Dragomir, Gheorghe Frangulea, Mihail Petre Georgescu, Vasile Ghițescu, Ion Pătrașcu, Ion Pietrăreanu, Eugen Popescu și alții. Totodată, se afirmă noile generații care au apetență în domeniu, reprezentate, aici, de Ion Brănescu, Dumitru Chirleşan, Olga Halibei, Dan Ionescu, Florin Tecău, Constantin Vărășcanu. O dovadă în plus este expoziția de carte și mici piese ceramice, amenajată special pentru Ziua Națională a Republicii Populare Chineze, inițiativa aparținând Bibliotecii Universității din Pitești, locație generoasă pentru manifestări de atare factură, directoarei Ileana Bălan, colaboratorilor săi, Dana Stana, Mariana Sârbu, Sorina Deaconu, Nicoleta Drăguț, Ioana Negoescu, Doru Gabriel Stan.

Momentul festiv de astăzi ne permite să adresăm, din partea Filialei Asociației de Prietenie, Excelenței Sale, ambasadorul Liu Zengwen, consilierilor dumneavoastră, poporului chinez, felicitări pentru Ziua Națională, sentimente cordiale realizatorilor Expoziției Economice Universale de la Shanghai, gratitudinea față de toți participanții la această reuniune.

- Expoziția de fotografii ***Caleidoscop chinez. Reflecții asupra modernizării vieții cotidiene*** (Muzeul Județean Argeș, Pitești, 28 decembrie 2010).

A devenit tradiție ca, periodic, la Pitești, ori în alte localități din Argeș-Muscel să se organizeze activități consacrate cunoașterii istoriei și actualității Chineze. Modalitățile exprimării dorinței noastre de colaborare cu Țara Marelui Orient s-au diversificat după înființarea Asociației Române de Prietenie cu Republica Populară Chineză (1995), având filiale județene. Cea de la Argeș s-a decis, organizatoric, în ziua de 20 aprilie 2001, iar faptic, datează de la 27 aprilie 2001, când, în sediul Rectoratului Universității din Pitești, avea loc prima adunare a celor interesați de spiritualitatea Chinei. Așadar, în 2011, vom consemna un deceniu de la momentul invocat, programele acestora fiind coordonate de prof. univ. dr. Petre Popa (președinte), profesoara Olga Halibei (vicepreședintă), inginerul Adrian Feneșan (secretar).

Motivația acestei întâlniri este vernisajul expoziției de fotografii, intitulată ***Caleidoscop chinez. Reflecții asupra modernizării vieții cotidiene***, intermediată de Ambasada Chinei Populare la București. Sunt imagini care surprind realități din existența celei mai mari demografii de pe Glob (peste 1,3 miliarde de locuitori, după

ultimul recensământ), ocupând suprafața însumând 9 600 000 de km², locul trei pe Mapamond, după Federația Rusă (circa 17 000 000 de km²) și Canada (peste 9 900 000 de km²). Gazda noastră este Muzeul Județean Argeș, instituție prestigioasă a perimetrului culturii naționale, având un portofoliu reprezentativ, constituit inclusiv din piese aparținând *panteonului* chinez, director, Spiridon Cristocea, director adjunct, Dragoș Măndescu.

Cronologic, este cea de-a treia manifestare majoră din 2010, dedicată evocării specificității arealului cardinal propriu Orientului Îndepărtat. Bunăoară, la 22 februarie 2010, printr-o amplă conlucrare cu instituțiile culturale subordonate Consiliului Județean Argeș, am sărbătorit Noul An Chinezesc, fiind prezent, la Pitești, ambasadorul Florea Dumitrescu, președintele Asociației Centrale, amintit mai sus, având, în perioada 1978-1983, misiune la Beijing. S-au derulat: vernisajul expoziției de fotografii *Macao – Zece ani de la retrocedare către China*, etalată tot în aceste săli; deschiderea unei ample expoziții de carte tematică în foaierea Bibliotecii Județene *Dinicu Golescu* Argeș, la care a contribuit și Biblioteca Universității din Pitești; spectacolul artistic *Punțile prieteniei*, susținut de Școala de Arte și Meserii, împreună cu un grup de cunoscători ai limbii chineze din Pitești; lansarea volumului *Istoria Chinei*, editat la București, autor Ion Buzatu.

Un moment de referință al domeniului, rămâne 27 septembrie 2010, când, în spațiile Universității din Pitești s-a aflat ambasadorul Republicii Populare Chineze la București, Excelența Sa, Liu Zengwen, împreună cu mai mulți colaboratori. A fost antamată posibilitatea măririi numărului de studenți chinezi pentru a urma cursurile la Pitești, s-au vizitat campusurile *Gheorghe Doja* și *Târgu din Vale*, iar la Biblioteca Universității era inaugurată o amplă expoziție de carte cu conținut adecvat.

Deosebit de instructiv s-a dovedit simpozionul ***Shanghai - Capitala economiei mondiale***, mai ales că în metropola amintită exista, pentru etapa 1 mai -31 octombrie 2010, Expoziția Universală. Participau 189 de țări și 59 de organizații internaționale, pavilionul Chinei având forma unei piramide cu vârful în jos, iar cel românesc sugera forma mărilor.

În urma comunicărilor prezentate și a dezbaterilor, s-a degajat concluzia că strategia Chinei, până în 2020, se structurează pe *triunghiul* știința, tehnologia, arhitectura viitorului, monitorizarea venind din partea ecologiei și protecției mediului. Am aflat, tot atunci, de la ambasador, că, în esență, China nu dorește să concureze pentru supremație intercontinentală, dar, *întrecându-se cu sine*, urmărește, perseverent, depășirea standardelor proprii, oportune promovării civilizației avansate, asigurării generalizate a unui

nivel de trai decent, informatizării, participării active la viața internațională.

De altfel, expoziția deschisă astăzi susține asemenea concepte, prezintă o țară existentă de peste 5 000 de ani, având ritmuri contemporane active, pliate inovării și progresului la nivelul celor mai înalte cote valorice. Imaginile sugestive ne arată că, în comparație cu deceniile 1970 - 1990, gândirea personală și atitudinea comunitară sunt, la sfârșitul anului 2010, schimbate radical, oamenii fiind realmente interesați de munca bine făcută, sporirea câștigurilor, consum raportat la nevoi și dorințe superioare. În asemenea context, Republica Populară Chineză, suficient de bogată în resurse naturale și umane, a evitat efectele crizei economice mondiale, cuantificarea nivelurilor prestabilite domeniilor prioritare fiind pozitive. Curajul de a infuza masiv capital occidental, după 1978, delimitarea zonelor libere, de pe litoralul Mării Chinei de Est, cu acces la diverse căi de comunicație, deschiderea spre conlucrare cu alte state, indiferent de regimul politic al acestora, fiscalitatea moderată și cheltuielile preferențiale pentru modernizarea așezărilor urbane rămase în urmă și a marilor comune populare, se întrevăd în textul și subtextul acestei expoziții.

Parteneriatul strategic actual se bazează pe deciziile adoptate, la București, cu ocazia vizitei președintelui Chinei, Hu Jintao (13 - 14 iunie 2004), invitat de Ion Iliescu, președintele României. Cele două părți au acceptat ideea că

modificarea sistemului nostru politic, datorită evenimentelor din decembrie 1989, nu trebuie să impieteze complexitatea relațiilor tradiționale, modificarea esențială regăsindu-se în realizarea schimburilor comerciale prin plăți directe în numerar, iar nu pe baza sistemului *barter* (calculat la nivelul cantităților de produse și convertirii prețurilor bilaterale). Discursul ținut în Parlamentul României de liderul chinez, nominalizat mai sus, etichetează conlucrarea dintre cele două națiuni ca exemplu pentru alte state. Caracterizarea va inspira, cu toată certitudinea, programele viitoare ale Asociației Române de Prietenie cu Republica Populară Chineză.

Recent, s-a întors de la Beijing profesoara Olga Halibei, vicepreședinta filialei noastre, aducând vești încurajatoare. Există posibilitatea organizării, la Pitești, a unei secții aparținând Institutului Central *Confucius*, poate să crească numărul studenților chinezi care studiază în reședința Argeșului, portofoliul documentar despre obiectivele și înfăptuirile forurilor alese în această țară (octombrie 2007), difuzat în România, se va îmbogăți. Declarând deschisă această expoziție, cu posibilități de vizitare până la 20 ianuarie 2011, vă adresăm urări de bine pentru Noul An astronomic din calendarul autohton (2011) și Noul An filosofal chinezesc, al Iepurelui.

- Reuniunea pluridisciplinară ***Zece ani de prietenie româno-chineză la Pitești*** (Biblioteca Județeană *Dinicu Golescu* Argeș, Pitești, 13 aprilie 2011).

În urmă cu un deceniu, la 20 aprilie 2001, forurile abilitate au hotărât înființarea Filialei Județene Argeș a Asociației Române de Prietenie cu Republica Populară Chineză, moment consemnat inclusiv în paginile lucrării ***Evantaiul celor 10 000 de gânduri. România și China, trei veacuri de istorie, Volumul III***, București, 2010. La ora acestui bilanț, vom ilustra câteva coordonate ale activității noastre, beneficiind de prezența ambasadorului Florea Dumitrescu, președintele Asociației, generalului Li Donghui, reprezentant al Asociației de Prietenie China-România, prefectului Județului Argeș, Gheorghe Davidescu. Vă mulțumim tuturor pentru că ne onorați la manifestarea de astăzi.

Prima reuniune publică a noii filiale, găzduită, la 27 aprilie 2001, în sediul Rectoratului Universității din Pitești, era salutăată de notabilitățile județului nostru (prefect, subprefect, președintele consiliului) și ale municipiului (primar, alte persoane oficiale), ambasadorul Chinei Populare la București, președintele și secretarul general al Asociației Centrale de Prietenie România – China, reprezentanții Camerei de Comerț și Industrie Argeș, oameni de cultură, diverși admiratori ai Țării Marelui Orient. S-a stabilit, atunci, un comitet local format din cinci

persoane, nominalizate în paginile anterioare, formulă regăsită și în 2011.

Detașați politic, ne-am propus promovarea, în Argeș-Muscel, a imaginii tradiționale și actuale pe care China o degajă, de milenii, pe Mapamond. Teoretic, dorim să amplificăm ideea că toate națiunile Lumii, mari, mijlocii, mici, se pot apropia ca preocupări favorabile progresului și civilizației, indiferent de sistemul administrativ, numărul locuitorilor, etnie, depărtare geografică. Prin urmare, diversificarea și sistematizarea modalităților de a cunoaște cât mai multe informații despre China rămâne obiectivul nostru esențial, urmând ca Filiala Asociației să le difuzeze, apoi, spre cei interesați. După zece ani de activitate permanentă, bazată exclusiv pe voluntariat, se poate spune că ne-am integrat în viața *Cetății*, având resurse suficiente privind ilustrarea succeselor economice și rolului jucat de Republica Populară Chineză pe plan internațional.

Subliniind acest aspect, creionăm principiul continuității demersurilor noastre, valorificând experiența anterioară constituirii Asociației Române de Prietenie cu Republica Populară Chineză (1995) și a Filialei Județene Argeș (2001). Reamintim faptul că, la 21 iunie 1966, s-a aflat, la Pitești, Zhou Enlai, premierul Consiliului de Stat (șeful guvernului de la Beijing), iar în anii următori, am avut bucuria să-i salutăm, aici, pe: Ulan Hu (1979), vicepreședintele Comitetului

Permanent al Adunării Naționale a Reprezentanților Poporului; Wang Bingnan (1983), președintele Asociației de Prietenie a Poporului Chinez cu Străinătatea; Li Quiang (1986), președintele Asociației de Prietenie China-România; Yu Hongliang (1986), ambasadorul Republicii Populare Chineze la București. Asemenea nume de rezonanță se regăsesc în volumele referitoare la istoria municipiului Pitești, redactate după 1983, și se vor consemna, de asemenea, în *Enciclopedia Argeșului și Muscelului*. Întâlnirile evocate au contribuit la promovarea imaginii zonei Argeș-Muscel în mediile specializate chineze, dar și la cunoașterea, de către locuitorii acestui areal, a caracteristicilor evoluției Chinei Populare din perioada postbelică.

Anterior anului 2001, la Pitești au fost vernisate mai multe expoziții de artă plastică, artizanat, fotografie și carte chineză, prezentate în paginile anterioare, la cinematografe au rulat filme cu tematică adecvată, iar pentru stagiunea 1969-1970, repertoriul Teatrului *Alexandru Davila* a cuprins, așadar, piesa *Taifun*, opera dramaturgului chinez Tao Yui. La 16 mai 1988, Ansamblul de Cântece și Dansuri al Direcției Generale Politice a Armatei Populare Chineze de Eliberare prezenta un spectacol excepțional pe scena Casei de Cultură a Sindicatelor din Pitești. Reamintirea acestor momente induce direcționarea sensurilor obligației morale, din partea pasionaților pentru investigarea specificului realităților chineze, spre gestionarea

noilor obiective asumate la constituirea filialei (2001), sau definite ulterior.

Judecând lucrurile din atare unghi de vedere, cea mai concludentă expresie o conferă sărbătorirea Zilei Naționale a Republicii Populare Chineze (1 Octombrie) și a Noului An Chinezesc, manifestări organizate, cu toată regularitatea, la Pitești, dar și în alte localități din Argeș - Muscel. Asemănător reuniunii de astăzi, momentele invocate s-au realizat în consens cu principalele instituții culturale, respectiv Biblioteca Județeană *Dinicu Golescu*, Muzeul Județean, Biblioteca Universității din Pitești, ori cu Primăria Urbană, Asociația Națională *Cultul Eroilor*, Filiala Argeș, Camera de Comerț și Industrie, Asociația Oamenilor de Afaceri, Clubul Enciclopediștilor din Argeș - Muscel, facultățile umaniste, mijloacele *media*, alți colaboratori. Primiți, vă rugăm, și de această dată, mulțumirile noastre cordiale.

Frecvent, s-au inițiat acțiuni tematice de microgrup, care favorizează, psihologic, schimbul de opinii, dialogul interdisciplinar, informația nedisimulată, concluziile sociologice. Dintre acestea se detașează genericele: *China la începutul Mileniului III* (2001); *China - Țara turismului mondial* (2004); *China - O țară, două sisteme* (2006); *China - Mare putere olimpică* (2007); *Shanghai - Capitala economiei mondiale* (2010). Deseori, reuniunile au fost onorate de prezența oficialilor Asociației Centrale de Prietenie,

Consiliului Județean Argeș, Consiliului Municipal Pitești, Prefecturii Argeș, cărora le aducem mulțumirile noastre.

Momente de referință sunt vizitele ambasadurilor Chinei acreditați la București, Chen Delai (2001) și Liu Zengwen (2010), aflați, la Pitești, împreună cu mai mulți funcționari diplomatici sau consulari. Îi rugăm să primească sentimente de grațitudine din partea membrilor Filialei din Pitești, pentru intermedierea unor ample expoziții de obiecte sau fotografii, precum: *Brocarturi populare chinezești* (2004); *Macao - Zece ani de la retrocedare* (2010); *Caleidoscop chinez* (2010), care s-au bucurat de aprecierile vizitatorilor.

În instituția gazdă, director, Octavian Mihail Sachelarie, director adjunct, Mihaela Voinicu, s-au prezentat: **volumele I-II**, iar astăzi, **Volumul III** (2010) integrate colecției *Evantaiul celor 10 000 de gânduri. România și China, trei veacuri de istorie*, editate din inițiativa Asociației Române de Prietenie cu Republica Populară Chineză, având sprijinul Ambasadei Chinei la București; culegerea *China's contemporary culture: dream and pursuit*, Beijing (2007), semnată de Sun Jiazheng, ministrul Culturii din Republica Populară Chineză; albumul bilingv *60 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice între China și România*, editat la Beijing (2009); noile variante ale titlurilor *Istoria Chinei*, realizate de autori români; cartea *China*.

Sensuri istorice, semnată de Petre Popa (2000, reeditare posibilă, 2013).

Efectiv, atunci când vorbim despre China, prietenii și admiratorii acestei mari puteri, grupați în Filiala Județeană Argeș, încearcă sentimente speciale, referitoare la cea mai aglomerată demografie de pe Glob, însumând, după date recente, 1,3 miliarde de suflete harnice și inventive, 9 600 000 km², a treia suprafață din lume, după Federația Rusă și Canada, ori la descifrarea sensurilor strategiilor bine conturate, vizând, în principal, economia, reformată continuu după 1978. Așa se explică, de exemplu, supremația mondială la producția de cărbune, orez, grâu, cafea, bumbac, porcine și cabaline, sau dinamica energentă multiplă, greu de egalat. Țara se întrece, permanent, cu sine, deoarece nevoile și oportunitățile sunt mereu altele.

Din Argeș - Muscel au ajuns în China numeroase autoturisme, garnituri de mobilă, piese de schimb, semifabricate, dar și specialiști în extracția și prelucrarea petrolului, fabricarea tractoarelor, valorificarea superioară a lemnului. Realitățile ultimelor două decenii, care modifică aceste raporturi, demonstrează capacitatea chinezilor de a oferi exemple inclusiv pentru România. Bunăoară, există în Argeș nouă societăți comerciale cu capital integral chinez, două cu capital mixt româno-chinez, una cu capital chino-algerian, iar alta, cu capital chinez, român, rus.

Totodată, pe piața românească au pătruns numeroase produse din Extremul Orient, sunt câțiva argeșeni care derulează afaceri în China, s-au constituit inclusiv familii mixte. Apreciindu-le eforturile și pasiunea, am făcut demersuri pentru a cunoaște asemenea fenomene, iar instituțiile cu obligații în domeniu le mediază proiectele. Mai mulți participanți la reuniunea noastră au vizitat China, ori analizează atent, inclusiv virtual, diverse aspecte specifice acestui univers. Detaliul favorizează activitatea filialei noastre, întrucât, bazându-ne deja pe acumulări informative, preocupările viitoare trebuie să fie direcționate spre noutăți absolute, mai puțin vehiculate anterior.

Ca prioritate, ne gândim la două obiective: înființarea unei secții a Institutului de Cultură *Confucius* și insistența pentru organizarea grupei de studenți chinezi, care să studieze, la Universitatea din Pitești, module complexe. Ambele inițiative vor putea contribui la sporirea mijloacelor pentru cunoașterea, de noile generații, a tradițiilor și actualității celor două popoare. Nutrăm certitudinea că aniversarea primului deceniu de la înființarea Filialei Județene Argeș va determina noi activități obștești, favorabile consolidării prieteniei dintre România și Republica Populară Chineză.

- Aserțiunea ***China atât de aproape. Shanghai, Guangzhou, Hong Kong, Macao*** (Colegiul Național Ion C. Brătianu, Pitești, 28 septembrie 2012).

Luni, 1 Octombrie 2012, toată lumea civilizată sărbătorește Ziua Națională a Republicii Populare Chineze, consemnând proclamarea actualei forme statale, în Țara Marelui Orient, acum 63 de ani. Evenimentul, survenit la 1 Octombrie 1949, avea loc, atunci, în renumita Piață Tiananmen, din Beijing, fiind prezidată de liderul Mao Zedong (1893-1976).

De-a lungul mileniilor, China a fost imperiu, condus prin 20 de dinastii, în 1912, devenind republică. Ulterior, se declanșează rezistența împotriva Japoniei, suprapusă războiului civil. Victoria este adjudecată prin succesul forțelor politice de stânga, țara se transformă în republică populară (1949), cu excepția Insulei Taiwan, evenimentul favorizând eliberarea de sub dominație străină și recunoașterea externă a noilor realități. Astăzi, Republica Populară Chineză are cea mai aglomerată demografie de pe Glob, ocupă locul trei, ca suprafață, după Federația Rusă și Canada, face parte din Organizația Națiunilor Unite (1971), poate exprima drept de veto în Consiliul de Securitate, s-a integrat (2009) Grupului primelor 20 de state emergente ale contemporaneității. Pentru structurile interne, se aplică sintagma *O țară - două*

sisteme, viața publică fiind condusă de Partidul Comunist, iar economia folosește principii capitaliste. Are 30 de provincii.

România a recunoscut Republica Populară Chineză la 3 octombrie 1949. Peste două zile, 5 octombrie 1949, se stabilesc relațiile diplomatice la nivelul ambasadelor, scrisorile de acreditare prezentându-se, la Beijing (martie 1950) și în București (11 august 1950). Colaborarea dintre cele două țări este tradițională. Diminuate, temporar, după evenimentele românești din decembrie 1989, relațiile sunt relansate în 1991. Apoi, la 18 octombrie 1995, se constituie Asociația Română de Prietenie cu Republica Populară Chineză, existând filiale teritoriale în toată țara. Filiala Județeană Argeș, aprobată de forurile competente din București (20 aprilie 2001), se exprimă, public, de la 27 aprilie 2001, când, în sediul Rectoratului Universității din Pitești, s-a constituit un comitet coordonator (președinte, vicepreședinte, secretar, membri).

Sistematic, la Pitești, ori în alte așezări din Argeș - Muscel, se organizează expoziții tematice, unele oferite de Ambasada Chinei, simpozioane, dezbateri, diverse activități menite să contribuie la cunoașterea realităților din Extremul Orient. Printre acestea, deosebite au fost reuniunile consacrate Olimpiadei de la Beijing (8-24 august 2008) și Expoziției Universale de la Shanghai (1 mai-31 octombrie 2010). Celebrăm, cu prietenie, de fiecare dată, Ziua Națională a Republicii Populare Chineze

(1 Octombrie), dar și Noul An Chinezesc, momente găzduite, constant, de principalele instituții culturale.

Premieră în domeniu, ne aflăm, așadar, la Colegiul Național *Ion C. Brătianu*, din Pitești, consemnând, împreună, 63 de ani de la proclamarea Republicii Populare Chineze și stabilirea relațiilor diplomatice dintre cele două țări. Principalele caracteristici ale Chinei contemporane vă sunt prezentate de profesorul dumneavoastră, Constantin Vărășcanu, doctorand în istorie, întors, recent, dintr-o vizită la Shanghai, Guanghou, Hong Kong și Macao, respectiv Valeriu Brănescu, student în China, absolvent al acestui colegiu. Se pot exprima opinii pe tema anunțată.

Momentul festiv de astăzi ne determină să transmitem felicitări națiunii chineze pentru Ziua Națională, succese privind realizarea programelor stabilite, strategic, până în 2020, certitudinea că relațiile cu statul român se vor amplifica. Din partea Asociației Române de Prietenie cu Republica Populară Chineză și a conducerii Filialei Județene Argeș, adresăm mulțumiri profesoarei Elena Vlad, directoarea colegiului, care s-a dovedit receptivă la deschiderea spre asemenea evenimente cu tentă internațională. Reuniunea noastră dorește să contribuie la sporirea preocupărilor formative din această unitate școlară, reprezentativă pentru sistemul național de învățământ.

POST-SCRIPTUM

De-a lungul timpului, activitățile organizate în Argeș - Muscel, pentru cunoașterea realităților chineze, tradiționale sau contemporane, au fost relatate *media* de numeroși redactori, cronicari, comentatori, reporteri. Amintim, alfabetic, nume precum: Andreea Apostol, Ion Bulacu, Mădălina Chiriță, Marius Chiva, Florin Chivoci, Virgil Diaconu, Anca Dineț, Carmen Dumitrache, Doru Dumitrache, Jean Dumitrașcu, Mihaela Fulgeanu Matei, Adriana Gândilă, Dan Giura, Mihai Golescu, Olga Halibei, Marin Ioniță, Ion Lică Vulpești, Ana Maria Licsandru, Elena Marta, Denis Meraru, Mirela Neagoe, Sergiu Nicolăescu, Alexandru Oprea, Dana D. Popescu, Diana Popescu, Georgiana Popescu, Ion Popescu, Marin Radomir, Dana Stana, Marian Stoica, Adrian Șerban, Constantin Tudor, Nicolae Tudor, Laurențiu Ungureanu, Constantin Vărășcanu, Le mulțumim și *can bei* /noroc!

**PERSONALITĂȚI DIN REPUBLICA
POPULARĂ CHINEZĂ CARE AU VIZITAT
ARGEȘUL**

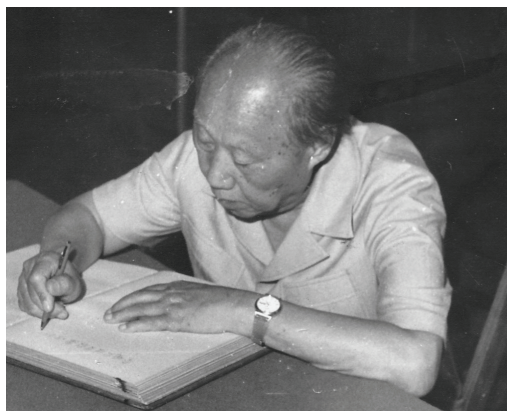
*Grăiască prietenia trainică dintre popoarele
chinez-și român !*

*Ciu En-lai 21 iunie 1966,
PITEȘTI*

**Zhou Enlai
(1966)**

Ulan Hu
(1979)

Wang Bignan
(1983)

Yu Hongliang
(1986)

Li Quiang
(1986)

Chen Delai
(2001)

Su Guang
(2004)

Liu Zengwen
(2010)

Li Donghui
(2011)

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- Auge, Claude, *Dictionnaires encyclopédiques généraux*, Larousse Universel, Paris, 1925;
- Buzatu, Ion, *Istoria Chinei*, București, 2009;
- Călinescu, George, *Am fost în China Nouă*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1955;
- Dumitrescu, Florea, Hogeia Velișcu, Ileana (coordonatori), *Evantaiul celor 10 000 de gânduri. România și China - trei veacuri de istorie*, I (1999), II (2005), III (2010), București;
- *** *Enciclopedia Argeșului și Muscelului*, I (2008), II (2010), III (2012), Pitești, variantă virtuală: www.bjarges.ro - [biblioteca digitală](http://biblioteca.digitala.ro); <http://biblioteca.upit.ro>
- Hu Jintao, *Raport prezentat la Congresul al XVII-lea al Partidului Comunist Chinez*, Beijing, 15 octombrie 2007;
- Ionescu, Haralambie, *China - miniaturi*, Editura Sport - Turism, București, 1983;
- Jenny Li, *Pașaport China*, Editura Rentrop și Straton, București, 1999;
- Matei, Horia C., Naguț, Silviu, Nicolae, Ion, Șteflea, Nicolae, *Statele lumii de la A la Z. Mică enciclopedie*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1975;
- *** *Mic dicționar filozofic*, Editura de Stat pentru Literatură Politică, București, 1954;

- Milescu, Nicolae, *Jurnal de călătorie în China*, ediție Corneliu Bărbulescu, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1956;
- *** *Miracolul chinezesc*, Editura Universul Românesc, București, 1999;
- *** *Plan d'action national sur le droits de l'homme en Chine*, Office d'Information du Conseil des Affaires d'Etat, Beijing, 2009;
- Popa, Petre, *Administrație sistemică universală. De la despoția orientală antică la federația modernă constituțională*, Editura Tipnaste, Pitești, 2005;
- Popa, Petre, *Trei secole de istorie modernă universală (1618-1918). De la Oliver Cromwell la Valdimir Ilici Lenin*, Editura Paralela 45, Pitești, 2010;
- Qi Wen, *Chine. Aperçu général*, Editions en Langues Etrangères, Beijing, 1981;
- *** *Scurtă istorie a Chinei / An outline history of China*, Foreign Languages Press, Pekin, 1958, traducere de Andrei Bantaș, Editura Tineretului, București, 1959;
- Sun Jiazheng, *Aspiración y sueño de la culture China contemporánea*, Foreign Languages Press, Beijing, 2007;
- *** *60 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice între China și România (5 octombrie 1949 - 5 octombrie 2009)*, ediție bilingvă, chineză-română, Editura World Affaires, Beijing, 2009.

REZUMAT

Volumul *China. Sensuri istorice*, semnat de universitarul Petre Popa, noutate absolută pentru bibliografia elaborată la Pitești, oferă detalii privind tradiția și actualitatea din *Statul Marelui Orient*, conturate în urma vizitării orașelor Beijing, Nanchang, Fuzhou, Quanzhou, Xiamen, Hangzhou, Shanghai, Xian și a spațiilor geografice adiacente. Prioritate se acordă analizei modului cum sunt aplicate principiile doctrinei *O țară – două sisteme*, organizării *zonelor economice libere*, lansării programului *Strategia Națională 2020*.

Conținutul descrierii, relevând inclusiv documentarea prelungită, este grupat pe 37 de capitole, unele consacrate, special, impresiilor privind: *Marele Zid, Palatul Imperial de Iarnă, Valea Mormintelor Ming, Fluviul Albastru, Drumul Mătășii, Arta budistă, Marele Canal, Armata din Loess, Piața Tiananmen*.

Prefața și anexele probează aspecte din activitatea Asociației Române de Prietenie cu Republica Populară Chineză, Filiala Județeană Argeș fiind condusă, ca președinte, de semnatarul acestor pagini. Autorul a colaborat, pentru finalizarea demersului, cu mai mulți intelectuali tineri, nominalizați în casetele tehnice. Lectura ne va convinge de pasiunea profesorului Petre Popa pentru *Universul* invocat. (Anca Gabriela Bunea).

SUMMARY

The volume *China. Historical meanings*, signed by the university professor Petre Popa, an absolute novelty for the bibliography drafted in Pitești, gives details regarding the tradition and topicality from the *State of Great East*, outlined following the visits of the cities Beijing, Nanchang, Fuzhou, Quanzhou, Xiamen, Hangzhou, Shanghai, Xian and of the neighbouring geographical areas. Priority is given to the analysis of the way the principles of the doctrine *One country – two systems*, of the organisation of *free economic areas*, of launching the programme *National Strategy 2020*, are applied.

The contents of the description, also revealing extended documentation, are grouped in 37 chapters, ones especially dedicated to the impressions regarding: *the Great Wall, the Winter Imperial Palace, the Ming Imperial Tombs, the Blue River, the Silk Road, the Buddhist Art, the Grand Canal, the Terracotta Army, the Tiananmen Square*.

The foreword and the annexes undertake aspects from the activity of the Romanian Friendship Association with the People's Republic of China, the subsidiary of Argeș being run by the signatory of these pages, as president. In order to accomplish this, the author collaborated with several young intellectuals, mentioned in the technical boxes. Its reading will persuade us of the Professor Petre Popa's passion for the *Universe* invoked. (Alina-Ileana Traian)

RÉSUMÉ

Le volume *Chine. Significations historiques*, signé par le professeur universitaire Petre Popa, nouveauté absolue pour la bibliographie élaborée à Pitești, offre des détails concernant la tradition et l'actualité de l'*Etat du Grand Orient*, mises en évidence suite à la visite des villes Beijing, Nanchang, Fuzhou, Quanzhou, Xiamen, Hangzhou, Shanghai, Xian et des espaces géographiques adjacents. On accorde de la priorité à l'analyse de la manière dont on applique les principes de la doctrine *Un pays – deux systèmes*, de l'organisation *des zones économiques libres*, du lancement du program *La Stratégie Nationale 2020*.

Le contenu de la description, en relevant aussi une documentation prolongée, est groupé en 37 chapitres, unes d'eux dévoués spécialement aux impressions concernant : *la Grande Muraille, le Palais Impérial d'Hiver, la Vallée des tombeaux Ming, le Fleuve Bleu, la Route de la soie, l'Art bouddhiste, le Grand canal, l'Armée de terre cuite, la Place Tiananmen*.

La préface et les annexes traitent des aspects de l'activité de l'Association Roumaine d'Amitié avec la République Populaire de Chine, la filiale départementale d'Argeș étant dirigée par le signataire de ces pages, en qualité de président. A fin de finaliser ce démarche, l'auteur a collaboré avec plusieurs jeunes intellectuels, mentionnés dans les cassettes techniques. La lecture nous convaincra de la passion du professeur Petre Popa pour l'*Univers* invoqué. (Alina-Ileana Traian)

INDICE DE PERSOANE

A

Aisin Ghiorroh Puyi	188, 237, 241, 280
Albuț, George	275
Apostol, Andreea	308
Atatürk, Kemal	213
Auge, Claude	314
Avrămescu, Tiberiu Cristian	279

B

Balaban, Marius	21
Bantaș, Andrei	315
Barbu, Gheorghe	9
Barbu, Nicolae	9, 259, 263
Bartoc, Alexandru	21
Bălan, Ileana	21, 278, 292
Bănică, Gheorghe	20
Bărbulescu, Corneliu	314
Băsescu, Traian	23
Băgulescu, Gheorghe	264, 282
Bivol, Manole	292
Bobocea, Ion	21
Bodnăraș, Emil	11
Botar, Ioan	14, 26
Brănescu, Ion	20, 292
Brănescu, Valeriu	21, 307
Brătianu, Ion C. (eponimie)	21, 305, 307
Brâncoveanu, C-tin (eponimie)	279

Budan, Constantin	292
Buddha (legendar)	66, 97, 169, 188, 227, 233, 234, 236
Budura, Romulus Ioan	254
Bulacu, Ion	308
Bunea, Anca Gabriela	2, 316
Bunea, Irinel	2
Bush, George	212
Buzatu, Ion	294, 314
Buzura, Augustin	184

C

Camilar, Eusebiu	10
Caragiale, Ion Luca	181, 184
Carol I	264
Carol II	264, 282
Catană, Gheorghe	292
Călinescu, George	10, 184, 260, 314
Căpățină, Ion	9
Ceașescu, Nicolae	17, 23, 256
Ceașescu, Elena	256
Chen Bo	268
Chen Delai	9, 254, 265, 278, 284, 302, 312
Chen Jingrun	86
Chen Ning Yang	183
Chen Shuliang	254
Chiriță, Mădălina	308
Chirleşan, Dumitru	20, 292
Chistol, Aurelian	2
Chiva, Marius	308
Chivoci, Florin	308

Cian Kai-și	158, 159, 230, 272
Cioflan, Teodor	276
Cioroiu, Nicolae	253
Cixi (împărăteasă)	237
Colfescu, Monica	260
Confucius (legendar)	153, 161, 162, 163 204, 274, 297, 304
Constantinescu, Emil	23
Constantinescu, Virgiliu	254
Costea, Romulus Doru	254
Coteanu, Ion	181
Coțovanu, Iacob	253
Creangă, Ion	181, 184
Cristocea, Spiridon	21, 270, 278, 294
Cromwell, Oliver	8, 315

D

Dacia (eponimie)	13, 130, 173
Davidescu, Gheorghe	21, 298
Davila, Alexandru (eponimie)	13, 22, 300
Dăscălescu, Constantin	23, 256
Deaconu, Sorina	292
Deng Xiaoping	16, 229, 282
Diaconu, Virgil	308
Dineț, Anca	308
Din Lin	10
Dobrică, Ion	9, 268, 269
Dobrin, Valeriu	14, 270
Doja, Gheorghe (eponimie)	295
Donca, Ioan	254
Dong, Alexandra	260, 267
Dragomir, Marin	292

Drăghici, Mircea	9
Drăguț, Nicoleta	292
Dudău, Monica	9, 259, 263
Duma, Aurel	253
Duminică, Petre	11
Dumitrache, Carmen	308
Dumitrache, Doru	308
Dumitrașcu, Jean	308
Dumitrescu, Florea	8, 9, 21, 253, 266, 268, 284, 294, 298, 314
Dun Biu	282

E

Eminescu, Mihai	181, 184
-----------------	----------

F

Faxiang (eponimie)	164
Feneșan, Adrian	9, 259, 263, 268, 284, 293
Feng Ru	167, 169, 170, 171, 172, 282
Filimon, Nicolae	184
Frangulea, Gheorghe	292
Fulgeanu Matei, Mihaela	308

G

Gao Zhong	143
Gaulle, Charles de	12
Gavrilescu, Nicolae	253
Gândilă, Adriana	308

Georgescu, Mihail Petru	292
Georgia (eponimie)	18
Gheorghiu, Dumitru	253
Gheorghiu-Dej, Gheorghe	23
Ghițescu, Vasile	292
Giura, Dan	308
Golescu, Dinicu (eponimie)	passim
Golescu, Mihai	308
Golescu, Zinca (eponimie)	7
Go Mo Jo	10
Grigorescu, Alexandru	260
Grigorescu, Ioan	26, 184
Groza, Petru	10, 23
Guangu (împărat)	222
Gu Kaizhi	107
Guo De-sheng	231

H

Hailing (împărat)	205
Haisu (caligraf)	163
Halibei, Olga	2, 8, 259, 263, 268, 279, 284, 292, 293, 297, 308, Coperta IV
Han (dinastie)	52, 111, 141, 153, 251
Han Wu	142
Herodot (eponimie)	153
Hogea Velișcu, Ileana	9, 314
Hristos (legendar)	passim
Huan Ai	10
Hu Jianguo	254

Hu Jintao	17, 282, 283, 290, 296, 314
Hu Yaobang	23, 256
Huo Yuzhen	254

I

Ian (convențional)	147, 181, 185, 186
Iliescu, Ion	15, 23, 296
Ionescu, Dan	20, 292
Ionescu, Haralambie	314
Ionescu de la Brad, Ion	4, 86, Coperta IV
Ioniță, Marin	308
Iorga, Nicolae	10, 260
Isticioaia Budura, Viorel	254
Iun Xian	106
Ivasiuc, Alexandru	184

J

Jenni Li	314
Jiajing (împărat)	205
Jiang Jieshi	158
Jiang Qing	199
Jiang Zemin	15, 16, 17, 282
Jigman, Victor	9, 259, 263
Jin (dinastie)	187, 205, 251
Jing Jiang (eponimie)	99, 100, 110, 111, 112
Jingtu (eponimie)	164

K

Kang-hi	25, 252
---------	---------

Ke Bainian	254
Kissinger, Henry	212, 228
Kogălniceanu, Mihail	264
Kong Zi	153

L

Lao Tzi	153, 161
Larousse (eponimie)	314
Lenin, Vladimir Ilici	8, 213, 315
Liao (dinastie)	251
Li Donghui	21, 298, 313
Li Fenglin	254
Li Peng	15
Li Quiang	14, 255, 300, 311
Li Siguang	223
Li Tingquan	254
Li Xiannian	23, 256, 282
Li Zewang	254
Lică Vulpești, Ion	308
Licsandru, Ana Maria	308
Lin Biao	199
Lin Tze Chou	162
Liu Fang	254
Liu Guchang	254
Liu Shaoqi	282
Liu Zengwen	20, 254, 286, 295, 302, 313
Lu Jiayi	86
Lu Qiutian	254

Lu Xun	87, 88, 183, 223
Lucici, Augustin	14
Lungan, Adriana	260

M

Mao (eponimie)	142
Mao Zedong	passim
Marcus Ulpius Traianus	103
Marta, Elena	308
Matei, Horia C.	314
Mateiaș (eponimie)	4, 15, 285, Coperta IV
Maurer, Ion Gheorghe	11, 23
Măndescu, Dragoș	294
Mencius (filosof)	153
Meng Tse	153
Meng Zhaowen	15
Meraru, Denis	308
Miculescu, Angelo	254
Mihai I	264, 282
Mihai, Ioana	6
Mihai, Ilie	6
Mihăilescu, Ion	9
Mi-ko-lai	253
Milescu, Nicolae	7, 10, 25, 35, 84, 252, 253, 282, 315
Ming (dinastie)	passim
Mo Ti	153
Mu (rege)	131

N

Napoleon I	213, 246
Năstase, Adrian	23

Neagoe, Mirela	308
Negoescu, Ioana	292
Negruzzi, Constantin	184
Neguț, Silviu	314
Netotu, Ioana	260
Nicolae, Ion	314
Nicolăescu, Sergiu	266, 308
Nicolescu, Constantin	9, 23
Nicolescu, Gabriela	275, 276
Nicolescu, Gheorghe	276
Nixon, Richard	212
Nobel (eponimie)	183
Neurhachi (împărat)	237

O

Odobescu, Alex. (eponimie)	4
Oprea, Alexandru	308

P

Pan Ku	153
Parepa, Ioan	21
Parhon, C-tin I. (eponimie)	25
Păduraru, Marius	2
Pătrașcu, Ion	20, 292
Pân Cijen	10
Pei Wenzhong	223
Pendiuc, Tudor	9, 23
Pericle (demnitar grec)	103
Picui, Lucreția	260
Pietrăreanu, Ion	12, 292

Polo, Marco	6, 71, 139
Ponta, Victor Viorel	23
Popa, Dan Gabriel	2, 87, 249
Popa, Livia	7, 96, 180, 249
Popa, Maria	6
Popa, Nicolae S.	6
Popa, Petre	passim
Popa Pandelică, Elena	6
Popescu, Dana D.	308
Popescu, Diana	308
Popescu, Eugen	292
Popescu, Georgiana	276, 308
Popescu, Ion	308
Preda, Marin	184

Q

Qi Wen	315
Qin (dinastie)	141, 147, 153, 251
Qin Shi Huangdi	142, 143, 148, 149, 153, 154, 155
Qing (dinastie)	passim

R

Radomir, Marin	308
Ricci, Matteo	139
Romanov, Aleksei M.	25, 252
Rudenco, Teodor	253, 265
Rus, Răzvan	21

S

Sachelarie, Octavian Mihail	21, 260, 277, 278, 285, 302
Sadoveanu, Mihail	184
Samoilă, Claudia	2
Sandu, Constantin	11
Săraru, Dinu	184
Sârbu, Mariana	292
Shang (dinastie)	52, 141, 251
Shandau (gânditor)	164
Shu (dinastie)	251
Shun (eponimie)	143
Slavici, Ion	181, 184
Snow, Edgar	225
Song (dinastie)	52, 151
Song Qinglin	134
Stalin, Iosif Visarionovici	213
Stan, Doru Gabriel	292
Stan, Gheorghe	259
Stana, Dana	292, 308
Stancu, Radu	21, 261, 270
Stoica, Chivu	23
Stoica, Marian	308
Straton (eponimie)	314
Stroe, Ecaterina	12
Stănescu, Nichita	184
Suchan (eponimie)	77
Su Guang	19, 276, 312
Sui (dinastie)	141
Sun Iat-sen	170, 229, 230, 232, 280

Sun Jiazheng 302, 315
Ssûma Chlen 153

Ş

Şerban, Adrian 308
Ştefănescu, Constantin 9, 259, 263
Şteflea, Nicolae 314

T

Tai Zhong 143
Tang (dinastie) 52, 95, 105, 141, 156,
157, 158, 163, 251
Tang Jug 106
Tankhan Kee 85
Tao Yui 13, 300
Tămagă, Cobstantin 9
Tecău, Florin 20, 292
Teodorescu, Dan 259
Traian, Alina Ileana 317, 318
Tsung Dao Lee 183
Tudor, Constantin 308
Tudor, Nicolae 308
Tudor, Sevastian 13, 260
Tudoran, Radu 184

U

Ulan Hu 13, 22, 299, 310
Ungureanu, Laurenţiu 308

V

Văcăroiu, Nicolae	9, 23
Vărășcanu, Constantin	21, 292, 307, 308
Verdeț, Ilie	23
Victoria (eponimie)	12
Vitner, Ion	10
Vlad, Elena	307
Vlaicu, Aurel	26, 167, 170, 171, 172, 283
Voicu, Ioana Iulica	279
Voinescu, Silvestru	12, 260, 263, 277
Voinicu, Mihaela	285, 302

W

Wang Bignan	14, 22, 300, 310
Wang Ganjun	117, 183
Wang Jinqing	254
Wang Youping	254, 265
Wang Zhen	198, 200
Wei (dinastie)	251
Wu (dinastie)	251
Wu Daozi	163
Wu Xianwen	86
Wu Zetian	143

X

Xi Jinping	17
Xia (dinastie)	251
Xie Xide	86
Xu Dixin	86
Xu Jian	254
Xuag Zhuang	164

Y

Yang Jianwu	268
Yang Shangkun	15, 282
Yang Shunxi	15, 22, 160, 181, 182, 185
Yongle (împărat)	206
Yu Hongliang	14, 254, 255, 300, 311
Yuan (dinastie)	251
Yuan Xue	15, 255

Z

Zaharescu, Barbu	10, 253
Zeng Yongquan	254
Zhang Haifeng	254
Zhao Ziyang	23, 256
Zhou (dinastie)	52, 131, 141, 251
Zhou Enlai	11, 12, 55, 56, 88, 159, 197, 211, 275, 299, 309
Zhu Wei	279
Zong Zài Tián	264

CUPRINS

	Pagina
• Introducere.....	5
1. Fusele orare încep să se rostogolească.....	25
2. Caligrafii pe frontispiciul civilizației.....	33
3. Călător pe bulevardele Marelui Zid.....	38
4. <i>Capitala</i> din Capitală.....	43
5. Fructele bucuriei și prieteniei.....	48
6. Invitație de revenire la Fuzhou.....	53
7. Originala simfonie.....	59
8. Labirintul scărilor continue.....	64
9. Ceaiul dragonului negru.....	69
10. Soarele Oceanului Pacific.....	75
11. Poarta lumii de la Xiamen.....	80
12. Galeria universitarilor.....	85
13. Intersecții pe <i>Drumul Mătăsii</i>	90
14. Dantelăriile celebrității.....	95
15. Shanghai – șoc și obișnuință	100
16. Alergând printre capodopere	105
17. Navigator pe Fluviul Albastru.....	110
18. Paradisul aventurierilor.....	115
19. <i>Nervozitatea</i> metropolei Shanghai.....	121
20. Oglinda ritmului Țării.....	125
21. Autoturismele din Argeș în <i>Orașul orașelor chineze</i>	129
22. Apa din căușul munților.....	135
23. Vechea capitală Changan.....	141
24. Cea de a opta minune a Lumii.....	147
25. Incidentul de la Xian.....	154
26. „ <i>Politica aspră este mai fioroasă ca tigrul!</i> ” ...	161

27. Dialogul dintre Feng Ru și Aurel Vlaicu.....	167
28. Mozaic uman într-un hotel celebru.....	173
29. Revedere la Beijing cu profesorul Yang Shunxi.....	180
30. Piața Tiananmen – o teribilă tablă de șah.....	187
31. Imensitatea Sălii Poporului.....	194
32. Opt temple și nouă altare.....	202
33. Mao, <i>Cutezătorul</i> , s-a culcat într-un sarcofag de cristal.....	210
34. Tinerețea din <i>Alma Mater</i>	218
35. Nemuritorul Buddha de la Muntele Parfumat.....	227
36. Garderoba Palatului Imperial de Vară.....	236
37. „Nici o sărbătoare din Lume nu durează o veșnicie!”.....	242

ANEXE

1. Dinastiile imperiale din China.....	251
2. Dorințele Rusiei adresate Chinei (secolul XVII).....	252
3. Ambasadorii României în Republica Populară Chineză.....	253
4. Ambasadorii Republicii Populare Chineze în România.....	254
5. Alocuțiuni prezentate de autor la reuniuni româno-chineze.....	255
• Post -scriptum.....	308
• Personalități din Republica Populară Chineză care au vizitat Argeșul.....	309
• Bibliografie selectivă.....	314
• Rezumate.....	316
• Indice de persoane.....	319

